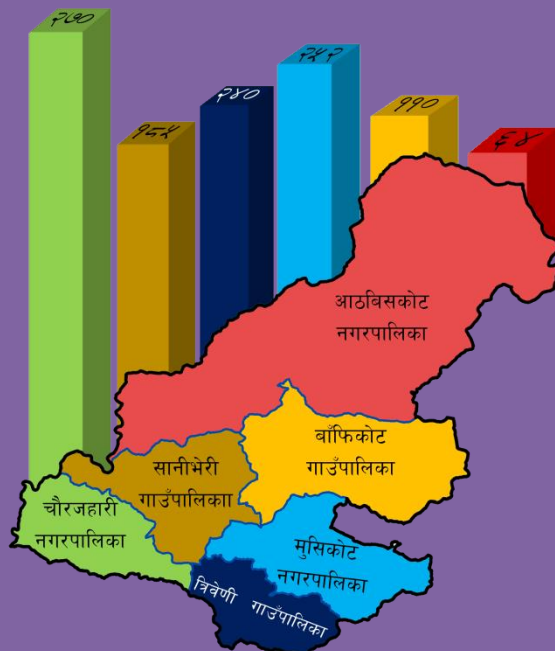

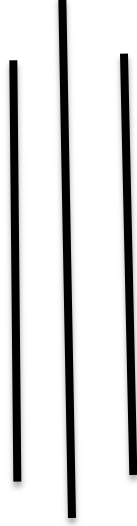
रुकुम पश्चिम जिल्लाको
जिल्ला वस्तुगत विवरण
२०८०
(District Profile of Rukum West)

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
तथ्याङ्क कार्यालय ,रुकुम पश्चिम

जिल्ला वस्तुगत विवरण रुकुम पश्चिम

२०८०

नेपाल सरकार

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषदको कार्यालय

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

तथ्याङ्क कार्यालय, रुकुम पश्चिम

(रुकुम पुर्व/पश्चिम, जाजरकोट)

फोन ☎ : ०८८-५३०२३८

ईमेल ✉: rukumso.33@gmail.com

प्रकाशक	तथ्याङ्क कार्यालय रुकुम पश्चिम फोन तथा फ्याक्स +९७७ ०८८ ५३०२३८ इमेल rukumso.33@gmail.com Website https://www.nsonepal.gov.np/
प्रकाशन वर्ष	कार्तिक, २०८०
दोस्रो संस्करण	२०८०
प्रकाशन परिमाण	-
सम्पादक	ठाकुर प्रसाद लामिछाने
लेखक	दामोदर गौतम
तथ्याङ्क संकलन	डिल्लिरमण डाँगि, दामोदर गौतम
मुद्रक	-

* यस प्रकाशनमा अन्य स्रोतबाट साभार गरिएका तथ्याङ्कहरू राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय (साबिकको केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग) तथा तथ्याङ्क कार्यालय रुकुम पश्चिमबाट अनुमोदन भएको मानिने छैनन् ।

** यस प्रकाशनमा प्रकाशित तालिकाहरू तथ्याङ्क कार्यालय, रुकुम पश्चिमको स्रोत खुलाएर मात्र साभार गर्न सकिने छ ।

सर्वाधिकार © : तथ्याङ्क कार्यालय रुकुम पश्चिममा निहित ।

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

फोन { ४२४५९४६
४२४५९४७
४२४५९४८
४२४५९४९
४२४९८०९
४२२८४०६

फ्याक्स: ९७७-१-२२७७२०
पो.ब.नं. ११०३१
रामशाहपथ
आपायली, काठमाडौं

पत्र संख्या:
च.नं.:-

शुभकामना सन्देश

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयअन्तर्गत रहेका तथ्याङ्क कार्यालयहरूले आआफ्नो कार्यक्षेत्र रहेका जिल्लाहरूको जिल्ला वस्तुगत विवरण (District Profile) प्रकाशन गर्न लागेको सन्दर्भमा कार्यालयको तर्फबाट शुभकामना दिन चाहन्छु। यस प्रकाशनले सम्बन्धित जिल्लाको स्थानीय तह, सरकारी कार्यालय, संघसंस्था, सञ्चार जगत, अध्येता र आम प्रयोगकर्ताको समयसापेक्ष एवम् खण्डीकृत तथ्याङ्कको मागलाई सम्बोधन गर्ने विश्वास लिएको छु। स्थानीय तहको नीतिनिर्माण, निर्णय प्रक्रिया र योजना तर्जुमामा यस वस्तुगत विवरणमा समाविष्ट तथ्याङ्कहरू उपयोगी हुने अपेक्षा राखेको छु।

यस वस्तुगत विवरणको तयारी र प्रकाशनमा तथ्याङ्क संकलनदेखि, सम्पादन र प्रकाशनको चरणसम्म संलग्न तथ्याङ्क कार्यालयका कर्मचारीहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु। आगामी दिनमा यसका नवीन र परिमार्जित संस्करण प्रकाशन हुने विश्वास लिएको छु। भविष्यमा यसका परिमार्जित संस्करणहरूको प्रकाशनका लागि पाठकहरूबाट सदाभै रचनात्मक सुझाव र प्रतिक्रिया प्राप्त हुने विश्वास लिएको छु।

कार्तिक, २०८०

प्रद्युम्न राया
प्रमुख तथ्याङ्क अधिकारी

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय

☎: ०८८-५३००४०,
०८८-५३००९०
✉: daorukum@gmail.com
daorukum@moha.gov.np
http://daorukumwest.moha.gov.np

जिल्ला प्रशासन कार्यालय

पत्र संख्या:-

च.नं.

मुसिकोट रुकुम (पश्चिम)

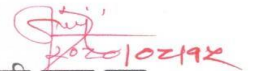
मंसिर, २०८०

शुभकामना

सरकारी, निजी तथा गैरसरकारी क्षेत्रका नीति, योजना, कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा कार्यक्रममा बजेट विनियोजनको लागि तथ्य र तथ्याङ्क महत्वपूर्ण स्रोत हुन् । तथ्याङ्कको प्रयोगकर्ताको संख्या दिनानुदिन बढ्दै गईरहेको वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा तथ्याङ्क कार्यालय, रुकुम (पश्चिम) ले जिल्लाको सामाजिक, आर्थिक, जनसांख्यिक, कृषि लगायत विविध क्षेत्रको तथ्याङ्क समावेश गरी जिल्ला वस्तुगत विवरण (district profile) २०८० तयार गरी प्रकाशन गर्ने तयारीका लागि धन्यवाद सहित शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

यस प्रकाशनमा जिल्लाको संक्षिप्त परिचय, भौगोलिक अवस्था, राजनीतिक विभाजन, प्रमुख धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्र, व्यापारिक महत्वका स्थानहरू, आधारभूत जनसांख्यिक विवरण, जातजाति, धर्म, भेषभुषा, शिक्षा, स्वास्थ्य, सिंचाई, कृषि, वन तथा वातावरण र जैविक विविधता, सडक यातायात, विद्युत, सञ्चार, उद्योग लगायतका पूर्वाधार सहित विविध विषयवस्तु समावेश गरी तथ्याङ्क कार्यालय, रुकुम (पश्चिम) बाट तयार गरिएको यस पुस्तकले अध्ययनकर्ता, अनुसन्धानकर्ता, तथ्याङ्क प्रयोगकर्ता, नीति निर्माता लगायत यस जिल्लाका विविध सूचनाहरू प्राप्त गर्न चाहने सरोकारवालालाई सहजता हुनेछ भन्ने विश्वास लिएको छु ।

विभिन्न क्षेत्रमा छरिएर रहेका तथ्याङ्क तथा सूचनाहरूलाई एकीकृत गरी तयार पार्न संलग्न रहने सम्पूर्ण कर्मचारी/जनशक्तिलाई धन्यवाद व्यक्त गर्दै पुस्तक प्रकाशनका लागि तथ्याङ्क कार्यालय रुकुम (पश्चिम) लाई पुनः धन्यवाद दिँदै आगामी दिनमा समेत यस्ता प्रकाशनको निरन्तरताका लागि हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

हरि प्रसाद पन्त

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

रुकुम (पश्चिम)

प्रकाशकीय

विकास एक बहुआयामिक अवधारणा हो र यो निरन्तर चलिरहने प्रक्रिया हो। शिक्षा, स्वास्थ्य, उद्योग, व्यापार, कृषि, पर्यटन, विज्ञान तथा प्रविधि, मानव संसाधन आदि विकासका आधारभूत पक्षहरू हुन। विकासलाई मापन गर्ने आधार नै तथ्याङ्क हो। विकासको प्रारूपका तयारी कार्य, नीति निर्माणका कार्य, योजना तर्जुमा तथा विकास कार्यक्रम तथ्यमा आधारित हुनु पर्दछ भन्ने मान्यता रहेको छ। तर्जुमा गरिएका विकास कार्यक्रमको अनुगमन तथा मुल्याङ्कनका साथै निर्णय प्रकृयाका लागि तथ्याङ्कहरू अत्यन्त आवश्यक हुन्छन्। राज्यलाई आवश्यक पर्ने क्षेत्रगत तथ्याङ्क सरकारका विषयगत निकायले प्रकाशन गर्दै आइरहेको छ, भने जनसांख्यिक, आर्थिक, सामाजिक क्षेत्रका अद्यावधिक आधारभूत तथ्याङ्क राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयबाट वैज्ञानिक विधिबाट संकलन, प्रशोधन, विश्लेषण गरी प्रकाशन हुँदै आइरहेको छ। यी तथ्याङ्कहरू राज्यको नीति निर्माण, विकास योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनमा प्रयोग भईरहेका छन्। यसै परिप्रेक्षमा मुलुक संघीय प्रणाली अनुसार अगाडि बढिरहेको सन्दर्भमा खण्डकृत तथ्याङ्कको आवश्यकतालाई दृष्टिगत गरी तथ्याङ्क कार्यालय रुकुम(पश्चिम)ले यस **जिल्लाको "जिल्ला वस्तुगत विवरण २०८०"** तयार पारेको छ। राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयका विभिन्न प्रकाशनहरू, तथ्याङ्क उत्पादन गर्ने अन्य निकायहरू, स्थानीय तहहरूका विभिन्न प्रकाशनहरू तथा प्रशासनिक अभिलेखहरूमा छरिएर रहेका आधिकारिक तथ्याङ्कहरूलाई एकत्रित गरी यो जिल्ला वस्तुगत विवरण २०८० तयार पारिएको छ। यसबाट जिल्लाको समग्र वस्तुस्थिति बुझ्न थप मद्दत पुग्नेछ भन्ने विश्वास छ।

यसमा जिल्लाको परिचय, जनसांख्यिक विवरण, शिक्षा, स्वास्थ्य, आर्थिक क्रियाकलाप; कृषि वन तथा वातावरण, उद्योग तथा बाणिज्य, भौतिक पूर्वाधार, सार्वजनिक यातायात, पर्यटन तथा मनोरंजन, सुरक्षा, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, निर्वाचन, स्थानीय तह र विविध गरी जम्मा १५ वटा खण्डहरूमा विभक्त गरी आंकडाहरू प्रस्तुत गरिएको छ। यस प्रकाशनले नीति निर्माता, योजनाकार, अनुसन्धानकर्ता, विश्लेषक, प्राध्यापक, शिक्षक, विद्यार्थी तथा आम तथ्याङ्क प्रयोगकर्ताहरूलाई केही हद सम्म उपयोगी हुने अपेक्षा छ।

यस पुस्तक तयार गर्न विभिन्न कार्यालयबाट तथ्याङ्क उपलब्ध गराई सहयोग गर्नु हुने सम्पूर्ण कार्यालयका कार्यालय प्रमुख ज्यूहरू, सूचना अधिकारी, प्राध्यापक, शिक्षक, पत्रकार लगायत राय सल्लाह सुझाव दिनु हुने सबै क्षेत्रका महानुभावहरू प्रति हार्दिक धन्यवाद एवं आभार प्रकट गर्दछु। साथै तथ्याङ्क संकलन, कम्प्युटर प्रविष्टि, सम्पादन र प्रशोधन कार्यमा संलग्न यस कार्यालयका गणक श्री दामोदर गौतम, सहलेखापाल श्री डिल्लारमण डाँगी लगायत सम्पूर्ण कर्मचारीहरूलाई पनि विशेष धन्यवाद दिन दिन चाहन्छु।

अन्त्यमा, यस प्रकाशनमा रहेका त्रुटि कमिकमजोरीहरू औँल्याई अमूल्य सुझावको अपेक्षा गर्दै आगामी प्रकाशनहरूमा परिमार्जन गर्दै जाने प्रतिवद्धता व्यक्त गर्दछु। धन्यवाद।

मिति २०८० पौष

ठाकुर प्रसाद लामिछाने
तथ्याङ्क अधिकृत
तथ्याङ्क कार्यालय रुकुम (पश्चिम) परिवार

विषय सुची

खण्ड १. परिचय.....	१-१३
१.१ जिल्ला परिचय.....	१
१.२ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि	२
१.३ जिल्लाको नामाकरण.....	३
१.४ भौगोलिक अवस्थिति, क्षेत्रफल र सिमाना	३
१.५ राजनैतिक तथा प्रशासनिक विभाजन.....	४
१.६ रुकुम पश्चिम जिल्लाको भू-उपयोगको अवस्था.....	४
१.७ भू-क्षेत्र तथा माटोको बनावट र उर्वराशक्ति.....	४
१.८ जलवायु र जलभण्डार.....	५
१.९ वन जङ्गल.....	७
१.१० हावापानी.....	८
१.११ प्रमुख पर्यटकीय, धार्मिक तथा सांस्कृतिक स्थलहरू.....	९
१.१२ स्थानीय तहहरूको आधारभूत विवरण(अवस्थिति, साविक गा.वि.स/न.पा, वडा संख्या र वडागत क्षेत्रफल)	१०
१.१३ स्थानीय तहहरूको आधारभूत विवरण	१३
खण्ड २: जनसांख्यिक तथा पारिवारिक विवरण	१४-४६
२.१ जनसांख्यिक विवरण.....	१४
२.२ सामाजिक सूचक सम्बन्धि विवरण.....	३०
२.३ पारिवारिक विवरण	३४
२.४ आवास र घरायसी सुविधा.....	३८

खण्ड ३ - शैक्षिक तथ्याङ्क	४७-५४
३.१ स्थानीय तहअनुसार साक्षरता दर	४७
३.२ खण्डिकृत साक्षरता तथ्याङ्क.....	४७
३.३ जिल्लाका शैक्षिक संस्था तथा स्रोतकेन्द्रहरूको सङ्ख्या	५२
३.४ जिल्लाका विद्यालयहरूको तहगत विवरण.....	५३
३.५ जिल्लाका विद्यालयहरूमा तहगत शिक्षक सङ्ख्या विवरण	५३
३.६ विद्यालय, शिक्षक र विद्यार्थी सम्बन्धी अनुपात.....	५३
३.७ जिल्लाभित्र संचालित प्राविधिक धारका विद्यालयको विवरण	५३
३.८ जिल्लाभित्र संचालित क्याम्पसको विवरण.....	५४
खण्ड-४ स्वास्थ्य तथ्याङ्क	५५-६९
४.१ स्वास्थ्य संस्थाको विवरण	५५
४.२ सरकारी र निजी अस्पतालहरूको विवरण	५६
४.३ स्वास्थ्यकर्मीको संख्यात्मक विवरण	५७
४.४ खोप कभरेज.....	५८
४.५ ड्रपआउट दर.....	५९
४.६ मातृ तथा नव शिशु कार्यक्रम.....	५९
४.७ तौल अनुगमन	५९
४.८ परिवार नियोजन कार्यक्रम.....	६०
४.९ पोषण सम्बन्धी तथ्याङ्क (भिटामिन ए, जुकाको औषधी,क्याल्सियम चक्री,आइरन चक्र).....	६०
४.१० आ.व २०७९/८० मा जिल्लाका प्रमुख १० रोगहरू.....	६१
४.११ जिल्लाका स्वास्थ्य क्षेत्रम काम गर्ने अन्तरास्ट्रिय संस्थाहरूको विवरण.....	६१

४.१२ स्वास्थ्य क्षेत्रमा काम गर्ने गैरसरकारी संस्थाहरूको विवरण	६१
खण्ड ५ - आर्थिक क्रियाकलाप सम्बन्धी विवरण.....	६२-६८
५.१ आर्थिक क्रियाकलापमा संलग्नताको विवरण.....	६२
५.२ आर्थिक काम गरेको अवधि आधारमा जनसंख्या विवरण	६२
५.३ आर्थिक कामको पेशागत वर्गीकरण अनुसारको जनसंख्या.....	६२
५.४ आर्थिक कामको औद्योगिक क्षेत्र वर्गीकरण अनुसारको जनसंख्या	६३
५.५ आर्थिक काममा संलग्नताको प्रकार अनुसारको विवरण.....	६४
५.६ आर्थिक कामको संस्थागत क्षेत्र अनुसारको विवरण.....	६४
५.७ आर्थिक काम नगर्नुको कारण.....	६४
५.८ आर्थिक काम नगर्नुको कारण अनुसार जनसंख्याको वितरण.....	६५
५.९ प्रदेश, जिल्ला अनुसार प्रतिष्ठान संख्या र संलग्न जनशक्ति.....	६५
५.१० आर्थिक क्रियाकलापको क्षेत्र अनुसार प्रतिष्ठान संख्या र संलग्न जनशक्ति.....	६६
५.११ भवनहरूको स्वामित्वको आधारमा प्रतिष्ठानहरूको संख्या.....	६७
५.१२ व्यवसाय संचालन गरेको जग्गाको स्वामित्वका आधारमा प्रतिष्ठानहरूको संख्या.....	६७
५.१३ व्यवसायले ओगटेको क्षेत्रफलको आधारमा प्रतिष्ठान संख्या.....	६७
५.१४ औद्योगिक प्रतिष्ठानमा १वर्ष भित्र काम गर्ने कार्य दिनका आधारमा व्यक्तिहरूको संख्या	६८
५.१५ व्यवसाय संचालन गरेको वर्षको आधारमा प्रतिष्ठानहरूको संख्या.....	६८
खण्ड -६ कृषि, वन तथा वातावरण.....	६९-९१
६.१ रुकुम पश्चिम जिल्लाको वाली पात्रो.....	६९
६.२ खाद्यान्न वासलात स्थिति.....	६९
६.३ रुकुम पश्चिम जिल्लामा प्रचलित वालिका जातहरू	७०

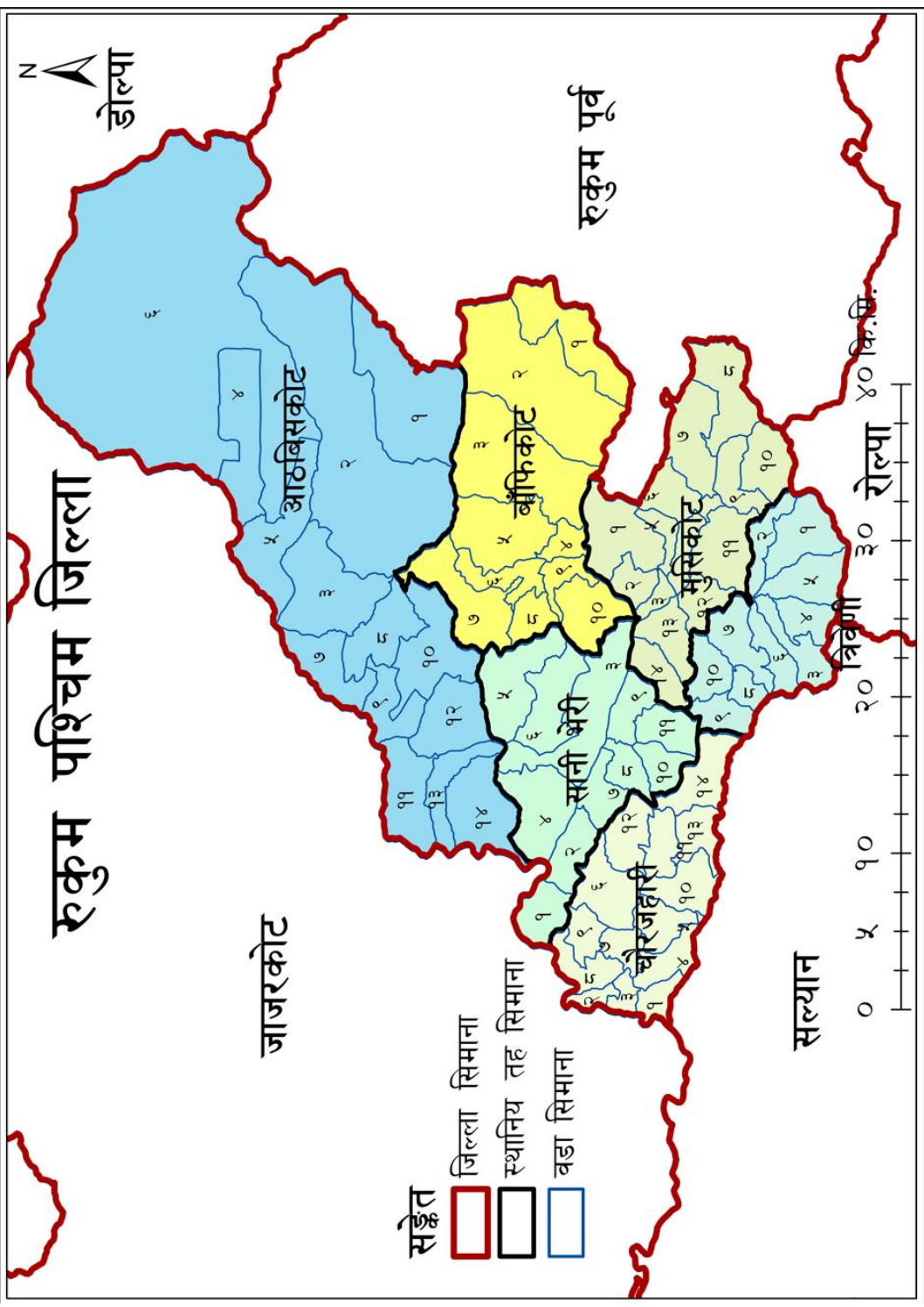
६.४ माहुरीपालन तथा च्याउ खेतीको विवरण.....	७०
६.५ फलफूल नर्सरीमा उत्पादन सम्बन्धि विवरण विवरण (आ. व. २०७९/०८०).....	७१
६.६ राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ अनुसार रुकुम पश्चिम जिल्लाको कृषि सम्बन्धि विवरण ...	७३
६.७ जिल्लाको पशुपंक्षीसंग सम्बन्धित विवरण.....	८४
६.८ जिल्लाको वनसंग सम्बन्धित विवरण.....	८६
६.९ रुकुम पश्चिम जिल्लामा पाइने प्रमुख स्तनधारी जनावरहरु.....	८७
६.१० जिल्लाका वन जंगलसंग सम्बन्धित अन्य जानकारीहरु.....	९१
खण्ड ७ - उद्योग तथा वाणिज्य.....	९२-९५
७.१ साना तथा घरेलु उद्योग सम्बन्धी विवरण.....	९२
७.२ सहकारी संस्थाहरुको प्रकार र संख्या.....	९२
७.३ प्रमुख बजार तथा ब्यापारिक केन्द्र.....	९४
७.४ बैंक तथा वित्तिय संघसंस्थाहरुको विवरण.....	९४
खण्ड -८ भौतिक पुर्वाधार.....	९६-९८
८.१ स्थानीय तहअनुसार सडकको विवरण.....	९६
८.२ पुर्वाधार विकास कार्यालय रुकुम पश्चिमबाट कार्यान्वयन भईरहेका सडकको विवरण	९७
८.३ टेलिफोन सम्बन्धि विवरण.....	९७
८.४ हवाई सेवाको विवरण.....	९७
८.५ विद्युतीकरण.....	९८
८.६ बसपार्क.....	९८
८.७ इन्टरनेट प्रदायक.....	९८
खण्ड ९ - सार्वजनिक यातायात.....	९९

९.१ बस/मिनिबस रुट, एक केन्द्रदेखि गन्तव्यसम्मको दुरी, पुग्न लाग्ने समय र प्रचलित भाडादर	९९
९.२ हवाई सेवाको विवरण.....	९९
९.३ नगर यातायात.....	९९
खण्ड १० - पर्यटन तथा मनोरञ्जन.....	१००
१०.१ जिल्लाका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरू	१००
१०.२ जिल्लामा अवस्थित स्मारकहरूको विवरण.....	१००
खण्ड-११ सुरक्षा निकाय सम्बन्धी तथ्याङ्क.....	१०१-१०५
११.१ रुकुम पश्चिम जिल्ला अदालतमा दर्ता भएका मुद्दाहरूको किसिम, संख्या र फर्छ्यौट सम्बन्धि विवरण (आ.व. २०७९/०८०).....	१०१
११.२ स्थानीय तहहरूको न्यायीक समितिमा दर्ता भएका मुद्दा / विवाद दर्ता तथा फर्छ्यौट सम्बन्धी विवरण:.....	१०१
११.३ जिल्ला प्रहरी कार्यालय रुकुम पश्चिममा आ.व. २०७९/८० मा दर्ता भएका मुद्दा सम्बन्धि विवरण.....	१०२
११.४ सवारी ज्यान तथा अंगभंग सम्बन्धि मुद्दा.....	१०३
११.५ पानीमा डुबेर हुने मृत्यु सम्बन्धि त्रिबर्षिय विवरण.....	१०४
११.६ चोरी सम्बन्धि त्रिबर्षिय विवरण.....	१०४
११.७ रुकुम पश्चिम जिल्लामा रहेका प्रहरी कार्यालयहरूको विवरण.....	१०४
११.८ कैदी बन्दीहरू सम्बन्धि विवरण (कार्तिक मसान्त सम्म).....	१०५
खण्ड-१२ सार्वजनिक सेवा प्रवाह	१०६-११२
१२.१ जिल्ला स्थित सरकारी कार्यालयहरूको विवरण.....	१०६
१२.२ स्थानीय तहहरूको प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतहरूको विवरण.....	१०८

१२.३ गैरसरकारी संस्थाहरूको विवरण.....	१०८
१२.४ राहधानी वितरणको विवरण.....	१०९
१२.५ स्थानीयतहहरूको विगत ३ वर्षको आय र व्ययको विवरण.....	११०
१२.६ सूचना तथा संचार.....	१११
खण्ड- १३ निर्वाचन सम्बन्धि तथ्याङ्क.....	११३-११७
१३.१ रुकुम पश्चिम जिल्लाको मतदाता सम्बन्धी विवरण.....	११३
१३.२ जिल्लामा क्रियाशिल रहेका प्रमुख राजनीतिक दलहरूको विवरण.....	११३
१३.३ स्थानीय निर्वाचन २०७९ मा गाँउपालिका/ नगरपालिकामा रहेका पदाधिकारी सख्या.....	११३
१३.४ स्थानीय निर्वाचन २०७९ मा जिल्लाका गाँउपालिका / नगरपालिकामा विजयी प्रमुख / उप प्रमुख, वडा अध्यक्ष ज्यूहरूको नामावली , प्राप्त मतसंख्या तथा राजनीतिकदलको नाम:..	११४
१३.५ प्रतिनिधि सभा/प्रदेश सभाको निर्वाचन २०७९ को मत परिणाम.....	११६
खण्ड- १४ स्थानीय तह विशेष.....	११८-१५५
१४.१ आठबिसकोट नगरपालिका.....	११८
१४.२ बाँफिकोट गाँउपालिका.....	१२४
१४.३ सानिभेरी गाँउपालिका.....	१३०
१४.४ मुसिकोट नगरपालिका.....	१३६
१४.५ चौरजहारी नगरपालिका.....	१४३
१४.६ त्रिवेणी गाँउपालिका.....	१५०
खण्ड १५ - विविध.....	१५६-१६३
१५.१ जिल्लामा विनियोजन भएको नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहको चालु आ.व को वार्षिक बजेट.....	१५६

१५.२ राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयका प्रमुख प्रकाशनहरू.....	१५६
१५.३ आधिकारिक तथ्याङ्कका १० प्रमुख सिद्धान्तहरू.....	१५८
१५.४ जग्गा लिखत पासको विवरण.....	१६०
१५.५ राहदानी वितरणको विवरण.....	१६०
१५.६ ब्यक्तिगत विवरण दर्तासम्बन्धी विवरण रुकुम पश्चिम जिल्ला.....	१६१
१५.७ तथ्याङ्क कार्यालय सम्बन्धि विवरण.....	१६१
अनुसुचीहरू.....	१६४-१७९
अनुसुची १ स्थानीय तह अनुसारको परिवार संख्या,जनसंख्या, औसत घरपरिवार आकार र लैगिंक अनुपात विवरण:.....	१६४
अनुसुची २ स्थानीय तहअनुसार कृषि चलनले चलन गरेको जग्गाको उपभोग.....	१६५
अनुसुची ३ स्थानीय तहअनुसार कृषक परिवार संख्या, क्षेत्रफल, कित्ता संख्या, औषत कित्ता संख्या तथा सिंचित क्षेत्रफल.....	१६५
अनुसुची ४ स्थानीय तहअनुसार कृषिचलनले चलन गरेको जग्गाको उपयोग.....	१६६
अनुसुची ५ स्थानीय तहअनुसार पाल्तु चौपाया तथा पन्छीको संख्या र कृषक परिवार.....	१६७
अनुसुची ६ परिवारमा अनुपस्थित(विदेश गएका)को विदेश जानुको कारण र देश अनुसारको विवरण.....	१६८
अनुसुची ७ परिवारमा अनुपस्थित(विदेश गएका)को उमेर समुह र देश अनुसारको विवरण.....	१६९
अनुसुची ८ स्थानीय तह अनुसार परिवारमा अनुपस्थित(विदेश गएका)को देश अनुसारको विवरण.....	१७०
अनुसुची ९ घरको मुख्य प्रयोगको आधारमा घरहरूको विवरण.....	१७१
अनुसुची १० घरको तला अनुसार घरहरूको विवरण.....	१७२

अनुसुची ११ घरको मुख्य प्रयोग र घरको आयुको आधारमा घरहरूको विवरण.....	१७३
सन्दर्भ सामाग्रीहरू.....	१८०

खण्ड १. परिचय

१.१ जिल्ला परिचय

नेपालको कर्णाली प्रदेशका १० वटा जिल्ला मध्ये रुकुम पश्चिम जिल्ला सबै भन्दा कान्छो पहाडी जिल्ला हो। नेपालको एकात्मक राज्य प्रणाली अन्तर्गतको रुकुम जिल्लालाई संविधान सभा बाट निर्माण गरिएको संघीयता सहितको संविधान २०७२ बाट राज्यको गठित नया संघीय संरचना बमोजिम जिल्लालाई पुर्वी रुकुम र पश्चिम रुकुम गरि २ जिल्लामा विभाजन गरेको छ । हाल पुर्वी रुकुम लुम्बिनी प्रदेश र पश्चिम रुकुम कर्णाली प्रदेशमा पर्दछ। रुकुम पश्चिम जिल्ला कर्णाली प्रदेशको सबैभन्दा पुर्वी भागमा अवस्थित रहेको छ। यस जिल्लामा ६ वटा स्थानीय तह र ७३ वटा वडा रहेका छन्। नेपालको कुल भुभागको ०.८३% र कुल जनसंख्याको ०.५७% ओगटेको छ। यो जिल्लाको पूर्वमा लुम्बिनी प्रदेशको रुकुम (पूर्व) पश्चिममा जाजरकोट जिल्ला उत्तरमा डोल्पा जिल्ला र दक्षिणमा सल्यान र लुम्बिनी प्रदेशको रोल्पा जिल्ला पर्दछन्। यसरी रुकुम पश्चिम जिल्लाको सिमानामा ५ जिल्ला पर्दछन्। यो जिल्लाको कूल क्षेत्रफल १,२१,३४९ हेक्टर अर्थात १२१३.४९ वर्ग किलोमिटर छ। समुद्र सतहबाट ६१० मिटर देखि ५४१२ मिटर उचाईसम्म अवस्थित यस जिल्लामा एउटा संघीय र २ वटा प्रादेशिक निर्वाचन क्षेत्र छन् भने ३ वटा नगरपालिका तथा ३ गाउँपालिका रहेका छन्। मुसिकोट नगरपालिकामा रहेको खलङ्गा यसको सदरमुकाम हो । यहाँको औसत तापक्रम वढीमा ३४ डिग्री सेल्सीयससम्म र कममा ०.४० डिग्री सेल्सीयससम्म तथा औषत वर्षा अधिकतम २४०० मि.मि. र न्यूनतम १६०० मि.मि. सम्म हुने गर्दछ। यहाँ अर्धउष्ण, समशितोष्ण र शितोष्ण प्रदेशिय गरी ३ प्रकारको हावापानी पाईन्छ। राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस जिल्लाको जनसंख्या १,६६,७४० रहेको छ, जसमध्ये महिलाको जनसंख्या ८५, ६४९ र पुरुषको जनसंख्या ८१, ०९१ छ। रुकुम पश्चिम जिल्लाको सदरमुकाम खलंगा कर्णाली प्रदेशको केन्द्र बिरेन्द्रनगरबाट १७४ कि.मी र मुलुकको राजधानी काठमाडौँबाट ५७१.८६ कि.मी दुरीमा रहेको छ।

१.२ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

रुकुम पश्चिम जिल्लाको ऐतिहासिक पृष्ठभूमिमा मध्यकालीन वाइसे राज्यहरू मध्ये रुकुमकोट, मुसिकोट, बाँफिकोट, गोतामकोट र जहारीकोटहरू पर्दथे। ऐतिहासिक अभिलेखको आधारमा जुम्लाका राजा मेदनी बर्माले आफ्ना माइला भाइ पिताम्बरलाई रुकुमको राज्य दिएका थिए। केही राज्यहरू स-साना नाम मात्रका थिए। ती स-साना रजौटाहरूको अधिनमा थोरै जनसंख्या भएका गाँउ हुन्थे। राज्यको आमदानी पनि थोरै हुन्थ्यो। उनीहरूलाई आफ्नो अस्तित्व जोगाउन कठिन हुन्थ्यो। शक्तिशाली राज्यहरूको इशारामा चलनु पर्ने बाध्यात्मक स्थिति र बृहत नेपालको सृजना गर्ने दृढ संकल्पका साथ पृथ्वीनारायण शाहले आफ्नो एकीकरण अभियान पूर्वतिर चलाइराखेका थिए। उनको मृत्यु पछि राजा प्रताप सिंह शाहले बाबुको सपना साकार पार्न कविलासपुरमा हमला गरी विजय प्राप्त गरे। उनको अल्पआयुमै मृत्यु भए पछि राजमाता राज्यलक्ष्मीको लमजुङ्ग, तनहु, नुवाकोट, भिकोट, कास्की रिसीड, घिसिङ माथि विजय प्राप्त गरी राजमाताको देहान्त पछि बहादुर शाहले नायवी भइ काम गरे। बहादुर शाह (रणबहादुर शाहको राज्यकाल) ले पिता पृथ्वीनारायण शाहको नेपाल एकीकरण अभियान सफल पार्न अघि सरे। पाल्पासँग आफ्नो वैवाहिक सम्बन्ध कायम राखी कुटनैतिक दृष्टिको आधारमा पश्चिम पाल्पा र सल्यानबाट मद्दत लिने योजना बनाए। पश्चिमबाट बहादुर शाहले पाल्पा बाहेक सबै राज्यहरू विजय गरे। सल्यानले नेपाल सरकारलाई सहयोग गरेको देखेर दाङ्ग, जाजरकोट र रुकुम राज्यले आपसमा मिलेर सल्यानमाथि सामूहिक हमला गर्ने मिलोमतो गरे। तर काजी दामोदर पाण्डे, काजी जगत्जङ्ग पाण्डे, सरदार परवल राना र सुब्बा फौदसिंहको नेतृत्वमा नेपाली सैन्यले दाङ माथि विजय गरी सल्यानलाई सुम्पेको देखिन्छ। काजी जिप शाह, सरदार अमरसिंह थापा, सरदार पारथ भण्डारी र सुब्बा जोग मल्लले उपल्लो खसीको बाटोगरी जहारीटार पुगि जाजरकोट संग सिद्धि सन्धि पत्र गरे। यसरी रुकुमकोट लगायत मुसिकोट, बाँफिकोट, जहारीकोट, आठविसकोट, गोतामकोट जस्ता स-साना राज्यहरू रणबहादुर शाहको राज्यकालमा नेपालमा एकीकरण भयो। यसरी एकीकरण भएको रुकुम जिल्ला वि.स. २०१८ सालमा १४ अञ्चल ७५ जिल्लामध्ये मध्यपश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्र अन्तर्गत राप्ती अञ्चलको उत्तरी भेगमा सुन्दर सिस्ने हिमालको काखमा अवस्थित रुकुम जिल्ला एक दुर्गम जिल्लाको रूपमा चिनिन्छ। यहाँ पौराणिक लोक संस्कृति, परम्परा, चालचलन, रीतिरिवाज विद्यमान छन्। विविध जातजाति,

भाषाभाषी, संस्कृति यस जिल्लाको विशेषता हो। पोखरी आकारमा साना साना खाल्टाखुल्टी र थुम्का टाकुरा भएको यस स्थानलाई ५२ पोखरी ५३ टाकुरी पनि भनिन्छ। वि.स. २०३० सालमा रुकुमकोटबाट सदरमुकाम जुम्ली खलंगा मुसिकोटमा सरेको हो। आजभोलि यसलाई खलंगा मुसिकोट भन्ने गरिन्छ। यो जिल्ला ऐतिहासिक पुरातात्विक, प्राकृतिक एवम सांस्कृतिक सम्पदामा अति नै वैभवशाली मानिन्छ।

१.३ जिल्लाको नामाकरण

यस जिल्लाको नामाकरणको सन्दर्भमा एकमत पाइदैन। यद्यपि विभिन्न व्यक्ति तथा दस्तावेदमा रुकुम पश्चिमको नामाकरण सम्बन्धमा विभिन्न विचारहरू उल्लेख भएको पाइन्छ। रुकुमकोटमा रुक्मीणी नाम गरेकी देवीको मन्दिर छ, उनकै नामबाट रुकुमकोटको नामाकरण भएको र रुक्मीणी देवी शब्दको अप्रभंश भई रुकुम नाम रहन गएको हो भन्ने भनाइ छ। मध्यकालिन समयमा एक राजाका मुसी नाम गरेकी महिला कामदारको नामबाट सदरमुकामको नाम मुसिकोट खलङ्गा रहन गएको। तत्कालिन जुम्लाका राजा मेदिनी वर्माले आफ्ना माईला भाई पिताम्बरलाई रुकुमको राज्य दिएकाले हालको सदरमुकाम मुसिकोट खलङ्गालाई त्यतिबेला जुम्लीखलङ्गा भन्ने गरिन्थ्यो।

१.४ भौगोलिक अवस्थिति, क्षेत्रफल र सिमाना

अक्षांश : २८° २९' उत्तरीदेखि २९° उत्तरी अक्षांश

देशान्तर : ८२° २९' पूर्वीदेखि ८२° ५३' पूर्वी देशान्तर

क्षेत्रफल : १२१३.४९ वर्ग किलोमिटर / १२१३.४९ हेक्टर / ४६८.५३ वर्ग माईल

उचाई : समुन्द्री सतहबाट ६१० मिटर देखि ५४१२ मिटर उचाईसम्म

सिमाना:

पूर्व - लुम्बिनी प्रदेशको रुकुम (पूर्व)

पश्चिम - जाजरकोट

उत्तर - डोल्पा

दक्षिण - सल्यान र लुम्बिनी प्रदेशको रोल्पा जिल्ला

१.५ राजनैतिक तथा प्रशासनिक विभाजन

प्रदेश : कर्णाली

भौगोलिक क्षेत्र : पहाडी

संघीय निर्वाचन क्षेत्र संख्या: १

नगरपालिका संख्या : ३

वडा संख्या : ७३

प्रदेश राजधानी: सुर्खेत

जिल्ला : रुकुम पश्चिम

प्रादेशिक निर्वाचन क्षेत्र संख्या : २

गाउँपालिका संख्या : ३

जिल्ला सदरमुकाम : खलङ्गा, मुसिकोट न.पा

१.६ रुकुम पश्चिम जिल्लाको भू-उपयोगको अवस्था

क्र.सं.	भू-उपयोगको किसिम	क्षेत्रफल (हे.)	प्रतिशत	कैफियत
१	वन क्षेत्र	६१४९६.१९	५०.७	
२	झाडी बुट्यान क्षेत्र	५२६८.५१	४.३४	
३	घाँसे मैदान	१२२३४.८७	१०.०९	
४	कृषि क्षेत्र	३५४४१.८२	२९.२२	
५	बाँझो जमिन	३६०५.७६	२.९७	
६	नदि/खोला/नाला र ताल	४७२.४१	०.३९	
७	हिउँ तथा चट्टान क्षेत्र	२७८६.१३	२.३	
जम्मा		१२१३०५.६९	१००	

स्रोत: डिभिजन वन कार्यालयको प्रगति प्रतिवेदन २०७९/८०

१.७ भू-क्षेत्र तथा माटोको बनावट र उर्वराशक्ति

जिल्लाको अधिकांश भू-भाग महाभारत श्रृंखलाको उच्च लेकाली क्षेत्रमा र बाँकी भू-भाग पहाडी तथा नदी क्षेत्रमा फैलिएको छ। यहाँको करिब २९ प्रतिशत भूमि तीव्र र अति तीव्र भिरालो जमिनको ढाकिएको छ। टार र वेंशी, पहाडी, लेकाली र हिमाली गरी ४ प्रकारको भू-बनावट रहेको यो जिल्लाको कुल भूभागमध्ये करिब ४ प्रतिशत भूमि Ancient Lake and River Terraces र करिब १७% भूमि Past Glaciated Mountain Terraces ले ढाकिएको छ।

माटोको बनावट

रुकुम पश्चिमको भौगोलिक रूपले विविधतायुक्त एवं व्यापक सम्भावना बोकेको जिल्ला हो। यहाँ जंगल, पाखो, खोंच, बैसी, कछाड, पहाडी फाँट आदिको व्यापकता पाइन्छ। कुन माटोमा कस्तो बाली उपयुक्त हुन्छ भन्ने ज्ञान नहुदा कृषकले उपयुक्त फाइदा लिन सकेका छैनन। धरातल र वनस्पतिमा भिन्न भएझैँ यस जिल्लामा माटोको गुण र विशेषता पनि विभिन्न प्रकारको छ। यहाँको अधिकांश माटो गेग्रानपुर्ण, पांगो र बलौटे भएकोले माटोमा चिस्यान कम भई वर्षातको समयमा सुख्खा रहन्छ। विभिन्न नमुना परिक्षण अनुसार यहाँको धेरैजसो माटो तटस्थ रहेको तथा माटोमा नाईट्रोजन तथा प्राङ्गारिक पदार्थ कमि रहेको देखिन्छ भने पोटास र फस्फोरस सन्तोषजनक मात्रामा रहेको पाईन्छ।

माटोको उर्वरता

जिल्लाको अधिकांश भागमा चट्टानबाट बनेको फुसीय विशेष गरी रातो, पहेलो, कमेरो र गठेचा वर्गको माटो पाईन्छ। जसको उत्पादन क्षमता समेत कम रहेको छ। त्यसकारण यसप्रकारको माटोमा धान, गहुँ र तरकारी भन्दा मकै, कोदो, कागुनो, भट्टमास तथा बदाम जस्ता बाली उब्जाउ गर्न उपयुक्त हुने देखिन्छ। यसका साथै चिया, कफी र फलफुल खेतीका लागि यहाँको माटो राम्रो देखिन्छ। भेरी नदी तथा अन्य मुख्य नदीनालाको किनार र बेशीमा बलौटे दोमट, दोमट र चिम्ट्याईलो दोमट माटो समेत पाईन्छ। उक्त माटो भएको ठाँउमा धान, गहुँ र तरकारी खेती गर्न उपयुक्त हुन्छ।

१.८ जलवायु र जलभण्डार

जलवायु

सामान्यतः चैत्र-बैशाखतिर नेपालको विभिन्न भागमा केही घण्टाको लागि आँधी तुफान आउने समय भएकाले सो समयमा यस जिल्लाको केही भागमा पनि आँधी-तुफान आउने गरेको पाईन्छ। प्रत्येक वर्षको चैत्र महिनातिर समशितोष्ण हावापानी भएको क्षेत्रतिर असिना पर्ने गरेको पाईन्छ। असिनाले खेतीपातिमा क्षति पुर्‍याउनुका साथसाथै वन विरुवाहरूको फलफुल झार्ने र ससाना विरुवाहरूलाई नोक्सान पुर्‍याउने समेत गरेको पाईन्छ।

जिल्लाको तापक्रम माथिल्लो भागतिर कम र तल्लो भेगमा बढी हुनुको साथै वर्षभरिमा बैशाखदेखि भदौसम्म बढी तापक्रम हुन्छ भने असोजदेखि चैत्रसम्म तुलनात्मक रूपमा कम

तापक्रम हुन्छ। यो जिल्लामा हालसम्म अधिकतम तापक्रम ३८.२ डिग्री सेन्टिग्रेडसम्म रेकर्ड गरेको तथ्याङ्क रहेपनि पुष माघ महिनातिर माथिको क्षेत्रमा हिउँपर्ने भएकाले शुन्य डिग्री भन्दा तल पुग्ने गरेको पाईन्छ। यहाँको अधिकतम तापक्रम औषतमा ३४ डिग्री सेल्सीयससम्म र न्यूनतम तापक्रम औषतमा १ डिग्री सेल्सीयससम्म र औषत वर्षा बढीमा २४०० मि.मि. र कममा १६०० मि.मि. हुने गर्दछ। रुकुम पश्चिम जिल्लाको विगत सन् २०२२को तापक्रम तथा वर्षाको अवस्था निम्नानुसार रहेको छ।

महिना	अधिकतम तापक्रम		औषत अधिकतम तापक्रम (डि.से)	न्यूनतम तापक्रम		औषत न्यूनतम तापक्रम (डि.से)	कुल वर्षा मि.मि.	अधिकतम वर्षा	
	डि.से	गते		डि.से	गते			मि.मि.	गते
January	२०.५°	१९	१७.६°	३°	२८	६.२°	४८.८२	१६.१	१३
February	२५.०°	२४	१९.४°	२.६°	४	५.७°	४६.३२	२५	४
March	३३.५°	१८	२८.७°	६.५°	१	१२.५°	०	०	-
April	३७°	१३	३३.२°	१२.५°	५	१६.३°	४.५१	४.५	३०
May	३७.५°	१६	३१.६°	१३°	२६	१७.६°	१४२.३७	२९.२	२५
June	३८.२°	१५	३३.१°	१६.५°	१७	२०.८°	३१२.०१	६१	२९
July	३५°	१७	३०.५°	१९°	४	२१°	६१९.३	८६.५	२
August	३४°	२२	३०.२°	१८.५°	२०	२०.५°	५२९.२२	७३.५	१०
September	३२°	८	२८.६°	१६°	३०	१९°	४६०.९३	१०४.७	२६
October	२९.५°	४	२४.३°	८.५°	३१	१४.१°	२६७.९३	९०.३	६
November	२५°	१	२२.३°	५°	२४	८.८°	७.३	७.३	१०
December	२२.८°	१४	१९.६°	१°	२९	४.८°	०	०	-

स्रोत: जल तथा मौसम विभाग कार्यालय, नेपालगञ्ज बाँके

रुकुम पश्चिम जिल्लाको विगत ३ वर्षको तापक्रम र वर्षाको अवस्था

वर्ष	अधिकतम तापक्रम	औषत अधिकतम तापक्रम (डि.से)	न्यूनतम तापक्रम	औषत न्यूनतम तापक्रम (डि.से)	कुल वर्षा मि.मि.	अधिकतम वर्षा
२०२०	३५.५°	२७°	१°	१३.१°	२२६२.१	११४
२०२१	३७.५°	२६.२°	१°	१४.२°	२२८३.४	९५.२
२०२२	३८.२°	२६.८°	१°	१४°	२४३८.७	१०७

स्रोत: जल तथा मौसम विभाग कार्यालय, नेपालगञ्ज बाँके

जलभण्डार, प्रमुख नदी तथा ताल तलैया

यस जिल्लामा ठुली भेरी, सानी भेरी, नरसिंहगाड जस्ता ठुला स्थायी प्रकृतिका नदी लगायत सानाठुला गरी १०० भन्दा बढी खोलाहरू रहेका छन्। यसमध्ये जिल्लाको उत्तर पश्चिम सिमाना हुँदै बगेको भेरी नदी जिल्लाको प्रमुख नदी हो। यस जिल्लाका प्राय सबै नदी / खोलाहरू भेरी नदीमा मिसिन्छन्। यो नदीको मुहान तिब्बतमा रहेको छ । यो नदी ठुली भेरी र सानी भेरी मिसिएर बनेको छ। जसमध्ये ठुली भेरी डोल्पा भएर आउछ भने सानी भेरी रुकुम पुर्वबाट रुकुम पश्चिम हुँदै आएर ठुली भेरीमा मिसिएको छ। भेरी नदी अन्तमा कर्णाली नदीमा गएर मिसिन्छ। यहाँ भएका ताल तलैयाहरू मध्ये स्यार्पु दह, बेर पोखरी, नौमुली ताल प्रमुख रूपमा रहेका छन् । भेरी नदी लगायत अन्य नदीहरूको किनार, खोल्सा खोल्सी र उपरोक्त तालहरूको छेउछाउमा सिमसार क्षेत्रहरू पनि रहेका छन् ।

१.९ वन जङ्गल

पर्यावरणीय हिसाबले रुकुम पश्चिम जिल्लामा अत्याधिक मात्रामा विविधता रहेको पाइन्छ। समुन्द्र सतहदेखि १००० मिटर भन्दा तल्लो भागदेखि करिब ६७०० मिटरसम्मको उचाई सम्म फैलिएको रुकुम पश्चिम जिल्लामा उष्ण देखि समशितोष्ण प्रकारको वन जङ्गल रहेको पाइन्छ। यस जिल्लामा चितुवा, वँदेल, थार, घोरल, झारल, कस्तुरी मृग, नाउर, स्याल, बाँदरजस्ता विभिन्न सरिसृप प्रजातिका वन्यजन्तु पाइन्छन्। जिल्लाको वन क्षेत्रमा प्रमुख रूपमा साल, खोटेसल्ला, असना, खयर उतिस, सांदन, टुनि, बाँझी, कर्मा, जामुन, सिमल आदी प्रजातिका वनस्पतिहरू रहेका पाइन्छन्। त्यसै गरी वन क्षेत्रमा बोटधार्डो, रयाज, ओखर, देवदार सल्लो, खस्रु, बाँझ, लालीगुराँस, पाँचऔले, बोझो, बेल, सर्पगन्धा, हर्रो, बर्रो, जटामसि, पदमचाल, सतुवा, अल्लो, चिताईरो, टिमुर, दालचिनी, अमला लगायतका जडिबुटी समेत रहेका छन्। जैविक विविधताको हिसाबले सानीभेरी गा.पा र आठविसकोट न.पा मा पर्ने मौराखारा वन, आठविसकोट न.पा मा पर्ने झरमारे र चित्रेपाटन, मुसिकोट न.पा को साँख र घोरखानी क्षेत्र महत्वपूर्ण क्षेत्रका रूपमा रहेको छ। डिभिजन वन कार्यालयका अनुसार यस जिल्लामा भएका वनलाई २ भागमा विभाजन गरिएको छ।

क) भौगोलिक अवस्थितीको आधारमा वनको वर्गिकरण

क्र.स.	वनको प्रकार	समुन्द्रि सतह देखिको उचाई (मिटरमा)
१	भेरी नदि तटको वन	६७२ मिटर देखि १५०० मिटर सम्म
२	महाभारत श्रृङखलाको वन	१२०० मिटर देखि २३०० मिटर सम्म
३	उच्च पहाडी वन	२५०० मीटर देखि माथि

ख) प्रजातिको आधारमा वनको वर्गिकरण

क्र.स.	वनको प्रकार	समुन्द्रि सतह देखिको उचाई (मिटरमा)	मुख्य प्रजाति
१	उष्ण वन	१००० भन्दा कम	साल
२	उपोष्ण चौडापाते वन	१०००-२०००	उत्तिस, टुनी
३	उपोष्ण खोटेसल्ला वन	१०००-२२००	खोटे सल्ला
४	तल्लो समशितोष्ण चौडापाते वन	१७००-२२००	बाँझ, अयर, काफल र तेजपात
५	माथिल्लो समशितोष्ण चौडापाते वन	२२००-३०००	गुँरास, पाँगन, ओखर, खस्रु
६	समशितोष्ण कोणधारी वन	२०००-३०००	धुपि, गोब्रे सल्ला, देवदार, ठिङ्ग्रे सल्ला, चिङ्गुरे सल्ला
७	सवअल्पाइन वन	३०००-४१००	तालिसपत्र, भोजपत्र
८	अल्पाइन वन	४१००-५०००	भुँइचुक, डालेचुक
९	स्थायी हिँउ क्षेत्र	५००० भन्दा माथि	

स्रोत: डिभिजन वन कार्यालयको प्रगति प्रतिवेदन २०७९/८०

१.१० हावापानी

रुकुम पश्चिम जिल्लामा अवस्थित विभिन्न डाँडाहरूको उचाई, फैलावट, भिरालोपन आदीका कारणले यहाँको हावापानीमा धेरै विविधता भएको पाईन्छ जिल्लाको तल्लो भाग चौरजहारीमा उष्ण प्रकारको हावापानी भएको र अत्यन्तै गर्मी हुन्छ भने मध्यभागमा समशितोष्ण तथा माथिल्लो भागमा लेकाली किसिमको हावापानी पाईन्छ। हावापानीका आधारमा रुकुम पश्चिमलाई निम्न अनुसारको भूगोलमा विभाजन गरिएको छ।

क) उच्च पहाडी क्षेत्र

शितोष्ण हावापानी पाईने यस क्षेत्रमा स्यालाखदी र गोतामकोट साविकका गाविस पर्दछन्। हिँउदमा हिँउ धेरै पर्ने भएकाले अत्याधिक चिसो हुने यहाँ यासागुम्बा, पाँचऔँले, चिताईरो, सिलाजित, बिगमा, बनशुल जस्ता जडिवुटी तथा स्याउ, आरु, आरुवखडा, ओखर आदि फलफुल पाईन्छन्। खाद्यान्न बालीका रूपमा यहाँ मकै र आलु खेति गरिन्छ भने सहायक बालिमा गहुँ, जौ, कोदो, फापर र उवा खेति गरिन्छ।

ख) मध्य पहाडी क्षेत्र

यस क्षेत्र अन्तर्गत मुसिकोट, पिपल, बाँफिकोट, झुला, मगमा, दुली, भलाक्चा, चौखावाड, रूँघा, खारा, मुरु, पेउघा, अर्मा, घेत्मा, आठविसकोट र आठविसडाँडागाँउ गरि १६ वटा साविकको गाविस पर्दछन्। यहाँ जाडो र गर्मी औषतमा बराबर जस्तै रहने समशितोष्ण हावापानी पाईन्छ। यस क्षेत्रमा जडिवुटीको रूपमा कटुकी, समायो, टिमु, गर्जो, सिम्ली आदि पाईन्छ भने सुन्तला, कागती, केरा, ओखर, नास्पती, हलुवावेद, आरु, आरुवखडा, अनार आदि फलफुल खेती गर्ने गरिन्छ। खाद्यान्न बालीको रूपमा यहाँ मकै, गहुँ, धान, जौ, कोदो आदिको खेती गरिन्छ।

ग) तल्लो तटिय क्षेत्र

यस क्षेत्र अन्तर्गत हालको मुसिकोट र सानीभेरीको तल्लो भाग र चौरजहारी नगरपालिका पर्दछ। उष्ण तथा समशितोष्ण हावापानी पाईने यस क्षेत्रमा आँप, केरा, मेवा, लिचि जस्ता फलफुल पाईन्छन्। खाद्यान्न बालीको रूपमा धान, मकै, गहुँ जस्ता बालीहरू लगाइन्छ भने विभिन्न किसिमका तरकारीहरू जस्तै रायो, मुला, काउली, प्याज आदिको व्यवसायिक तथा अर्ध-व्यवसायिक रूपमा बिउ उत्पादन हुने गरेको छ।

१.११ प्रमुख पर्यटकीय, धार्मिक तथा सांस्कृतिक स्थलहरू

क्र.स	धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलको नाम	अवस्थित ठेगाना	विशेषता
१	डिग्रे मन्दिर	मुसिकोट न.पा ५	
२	कालिका मन्दिर	मुसिकोट न.पा १	
३	वारीपोले सिद्ध शाईकुमारी मन्दिर	मुसिकोट न.पा २	
४	रिम्ना दोभान	सानीभेरी गा.पा ४	

५	भेरी दह	सानीभेरी गा.पा ७	
६	मौराखारा लेक	सानीभेरी गा.पा ३,५ र ६	
७	मालिका लेक	सानीभेरी गा.पा १	
८	त्रिशुल गाडे	सानीभेरी गा.पा ५	
९	श्री साईकुमारी मन्दिर	आठविसकोट न.पा. १	
१०	श्री आत्रेय मन्दिर	आठविसकोट न.पा. ४	
११	कोट कालिका मन्दिर	आठविसकोट न.पा. १०	
१२	श्री लक्ष्मी नारायण मन्दिर	आठविसकोट न.पा. ९	
१३	मालिका मन्दिर	चौरजहारी न.पा.४	सबैभन्दा उचाइमा रहेको मन्दिर
१४	चमेरी गुफा	चौरजहारी न.पा.६	
१५	पन्चदेवल	चौरजहारी न.पा.३	
१६	विजयश्वरी भगवती मन्दिर	चौरजहारी न.पा.२	मागेको पुरा हुने
१७	धुमभिर युद्ध संग्रालय	त्रिवेणि- ६	
१८	सहिद स्मृती पार्क	त्रिवेणि- ३ र ६	
१९	राजकोट	त्रिवेणि- ७	
२०	सुकी दह	त्रिवेणि- ३	
२१	सहिद पार्क	त्रिवेणि- ४	
२२	शिव मन्दिर	त्रिवेणि- १०	
२३	सिद्ध गुफा	त्रिवेणि- १० र ४	
२४	बुराल मष्ट मन्दिर	बाँफिकोट ५	
२५	थुमा लेक	बाँफिकोट १०	
२६	गुप्ति दह	बाँफिकोट १०	

स्रोत: स्थानीय तहहरू सबै

१.१२ स्थानीय तहहरूको आधारभूत विवरण(अवस्थिति, साबिक गा.वि.स/न.पा, वडा संख्या र वडागत क्षेत्रफल)

रुकुम पश्चिम जिल्लामा ३ वटा नगरपालिका र ३ वटा गाँउपालिका गरि जम्मा ६ वटा स्थानीय तहहरू रहेका छन। यहाँका २ वटा नगरपालिका र १ गाँउपालिकाले पुर्व-पश्चिम मध्यपहाडी लोकमार्ग लाई छोएका छन भने सबै स्थानीय तहहरूले अन्य जिल्लाको स्थानीय तहहरू संग सिमाना जोडिएका छन र ४ वटा स्थानीय तहले भेरी नदीलाई छोएका छन। अर्कोतिर यहाँको ३ वटै गाउँपालिकाहरू भौगोलिक रूपमा विकट रहेका छन। जसमा क्षेत्रफलको आधारमा ठुलो र

भौगोलिक दृष्टिले विकट रहेको स्थानीय तह आठविसकोट नगरपालिका हो। संघीयतासंगै शहरी क्षेत्रमा विस्तार भएको यस जिल्लाको साविक गा.वि.स/न.पा, वडा संख्या सम्बन्धी विवरण तलको तालिकामा समावेश गरिएको छ।

गा.पा./न.पा.	वडा नं.	साविकको गाविस/नपा तथा वडा	क्षेत्रफल(वर्ग कि.मी)
मुसिकोट नगरपालिका (१३६.०६ वर्ग कि.मी)	१	मुसिकोट १ तथा स्यालापाखा ३, ४	१८.०६
	२	मुसिकोट २, ३	५.६७
	३	मुसिकोट ४	३.०४
	४	मुसिकोट ५	५.२१
	५	मुसिकोट ६	३.८६
	६	मुसिकोट ७, ८	९.०९
	७	मुसिकोट ९, १०	१५.५१
	८	मुसिकोट ११ र चौखावाड ३	१६.०५
	९	चौखावाड १, २, ४, ५	८.२९
	१०	चौखावाड ६-९	११.१८
	११	भलाक्चा १-४, ७-९	१४.९३
	१२	भलाक्चा ५, ६ तथा छिवाड ४, ९	७.३२
	१३	छिवाड १-३, ५	९.४
	१४	छिवाड ६-८	८.४५
चौरजहारी नगरपालिका (१०७.३८ वर्ग कि.मी)	१	चौरजहारी १, २	५.६२
	२	चौरजहारी ३	३.३
	३	चौरजहारी ४, ५	३.६४
	४	चौरजहारी ६	८.५३
	५	चौरजहारी ७	७.६९
	६	चौरजहारी ८ तथा पुर्तिमकाँडा ४, ५	१३.२६
	७	चौरजहारी ९	४.८१
	८	चौरजहारी १० तथा पुर्तिमकाँडा ९	८.०१
	९	चौरजहारी ११	५.७५
	१०	खोलागाँउ १, २, ९	१०.४८
	११	खोलागाँउ ३-५	७.०९
	१२	खोलागाँउ ६-८	९.२५
	१३	नुवाकोट ५-८	७.५३

	१४	नुवाकोट १, २, ४, ९	१२.४२
आठविसकोट नगरपालिका (५६०.३४ वर्ग कि.मी)	१	स्यालाखादी ८, ९	३६.५४
	२	स्यालाखादी १, २, ६, ७	१००.५८
	३	स्यालाखादी ३-५	२६.६९
	४	गोतामकोट १-३	२२.७९
	५	गोतामकोट ४-६	२२.२२
	६	गोतामकोट ७-९	२२८.७
	७	आठविसकोट ३, ५	१५.१२
	८	आठविसकोट ४, ८	१४.३
	९	आठविसकोट २, ६, ७	१०.४२
	१०	आठविसकोट १, ९ तथा मगमा ७, ८	२०.३५
	११	आठविसड डाँडागाउँ १-५	१७.३९
	१२	आठविसड डाँडागाउँ ६-९	१५.८८
	१३	घेत्मा ४-७	९.७३
	१४	घेत्मा १-३, ८, ९	१९.६३
बाँफिकोट गाँउपालिका (१९०.४२ वर्ग कि.मी)	१	पिपल १,२	१९.८८
	२	पिपल ३-९	५०.५६
	३	बाँफिकोट ३, ८, ९	३९.१३
	४	बाँफिकोट १, २, ४	४.६
	५	बाँफिकोट ५-७	२०.८६
	६	मगमा २-४, ६	८.३४
	७	मगमा १, ५, ९	२१.१८
	८	दुली ४-६	६.७७
	९	झुला १-५	५.११
	१०	झुला ६-९	१३.९९
त्रिवेणी गाँउपालिका (८५.४९ वर्ग कि.मी)	१	रुघा १, ६-९	१२.९१
	२	रुघा २-५	६.७१
	३	खारा १-३	९.३१
	४	खारा ४-६	७.५४
	५	खारा ७-९	११.४६
	६	मुरु १-३, ९	७.५
	७	मुरु ४-८	१०.५३

	८	पेउघा ५-७	४.१२
	९	पेउघा २-४ तथा नुवाकोट ३	७.६७
	१०	पेउघा १, ८, ९	७.७४
सानिभेरी गाउँपालिका (१३३.८ वर्ग कि.मी)	१	पुर्तिमकाँडा ६-८	९.६३
	२	पुर्तिमकाँडा १-३	९.१७
	३	गरायला १-३, ८	२५.९
	४	गरायला ४-७, ९	१८.७
	५	दुली १, ३, ९	१८.२१
	६	दुली २, ७, ८	१४.८८
	७	सिम्ली ३-५	८.२
	८	सिम्ली २, ६, ७	६.३४
	९	सिम्ली १, ८, ९	७.४७
	१०	अर्मा १-४	७.०८
	११	अर्मा ५-९	८.२२

स्रोत: स्थानीय तहहरू सबै

१.१३ स्थानीय तहहरूको आधारभूत विवरण

स्थानीय तहहरूको नाम	सदरमुकाम खलंगा बाट स्थानीय केन्द्र सम्मको दुरी(कि.मी.)	क्षेत्रफल(वर्ग कि.मी)	प्रतिनिधी सभा निर्वाचन क्षेत्र नम्बर	प्रदेश सभा निर्वाचन क्षेत्र नम्बर
आठबिसकोट नगरपालिका	३७	५६०.३४	१	१
बाँफिकोट गाउँपालिका	२३	१९०.४२	१	१
चौरजहारी नगरपालिका	४२	१०७.३८	१	२
मुसिकोट नगरपालिका	०	१३६.०६	१	१ र २
सानिभेरी गाउँपालिका	१५	१३३.८	१	२
त्रिवेणी गाउँपालिका	२३	८५.४९	१	२

स्रोत: स्थानीय तहहरू सबै

खण्ड २: जनसांख्यिक तथा पारिवारिक विवरण

२.१ जनसांख्यिक विवरण

जनसंख्याका विभिन्न पक्षहरू

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार रुकुम पश्चिम जिल्लाको जनगणना १६६७४० रहेको छ जुन २०६८ मा १५५३८३ रहेको थियो। विगत १० वर्षको अवधिमा समग्र नेपालको जनसंख्या वृद्धिदरमा गिरावट आउदा रुकुम पश्चिमको जनसंख्या वृद्धिदरमा पनि गिरावट आएको देखिन्छ। २०६८ को जनगणना अनुसार यस जिल्लाको वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर १.९२% (रुकुम पूर्व-पश्चिमकै) रहेकोमा २०७८ मा आएर ०.६८% भएको पाईएको छ। समग्र नेपालको वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर २०६८ मा १.३५% रहेको र २०७८ मा आएर ०.९२% भएको छ। राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार रुकुम पश्चिममा पुरुष ८१०९१ (४८.६३%) र महिला ८५६४९ (५१.३७%) रहेको छ। वितेको १० वर्षको अवधिमा रुकुम पश्चिमको जनसंख्यामा ७.३१% थप भएको देखिन्छ भने परिवारको संख्यामा २१.७२% थप भएको देखिन्छ। यसबाट समाजमा परिवारको खण्डिकरण हुने र साना परिवार बन्ने क्रम तिब्र भईरहेको देखिन्छ। नेपालको कुल जनसंख्यामा रुकुम पश्चिमको हिस्सा ०.५७% रहेको छ। जनसंख्या सम्वन्धि मुख्य-नतिजालाई तलको तालिकामा देखाईएको छ।

क) जनसंख्या

विवरण	जम्मा परिवार	जम्मा जनसंख्या	पुरुष	महिला	औषत परिवार संख्या	लैंगिक अनुपात	जनघनत्व	वार्षिक वृद्धिदर
२०६८	३०६४७	१५५३८३	७४१७९	८१२०४	५.०७	९१.३५	१२८	१.९२*
२०७८	३७३०३	१६६७४०	८१०९१	८५६४९	४.४७	९४.६८	१३७	०.६८

* समग्र रुकुम जिल्ला (पूर्व/पश्चिम)

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

ख) घरपरिवार

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार रुकुम पश्चिम जिल्लामा कुल घरपरिवार संख्या ३७३०३ रहेका छन् भने २०६८ मा ३०६४७ रहेका थिए। विगत १० वर्षमा २१.७२% घरपरिवार थप भएको छ। त्यसैगरी राष्ट्रिय जनगणना २०७८ मा औषत परिवार सदस्य संख्या ४.४७ रहेको छ जुन २०६८ मा ५.०७ रहेको थियो। ६ वटा स्थानीय तह रहेको यस जिल्लामा

सबैभन्दा बढी जनसंख्या आठविसकोट नगरपालिकामा २१.५४ % र सबैभन्दा कम त्रिवेणी गाउँपालिकामा १२.३१ % रहेको छ।

क्षेत्र	जम्मा घरपरिवार	जनसंख्या		
		जम्मा	पुरुष	महिला
नेपाल	६६६६९३७	२९१६४५७८	१४२५३५५१	१४९११०२७
कर्णाली प्रदेश	३६६२५५	१६८८४१२	८२३७६१	८६४६५१
रुकुम पश्चिम जिल्ला	३७३०३	१६६७४०	८१०९१	८५६४९
आठविसकोट नगरपालिका	७५५३	३५९१७	१७६१८	१८२९९
बाँफिकोट गाउँपालिका	४६०७	२१०३३	१०१७४	१०८५९
चौरजहारी नगरपालिका	६८३७	२८९५६	१४००९	१४९४७
मुसिकोट नगरपालिका	८६९३	३४२७०	१६२५०	१८०२०
सानीभेरी गाउँपालिका	५२९२	२४७५९	१२०१४	१२७४५
त्रिवेणी गाउँपालिका	४३०८	२०५२५	९८२१	१०७०४
संस्थागत	१३	१२८०	१२०५	७५

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

जनसंख्या वृद्धिदर र परिवर्तन

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजा अनुसार रुकुम पश्चिममा २०६८ देखि २०७८ को अवधिमा वार्षिक औसत ०.६८ प्रतिशतका दरले जनसंख्या वृद्धि भएको देखिन्छ, जुन २०६८ मा १.९२% रहेको थियो। वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर सबैभन्दा धेरै बाँफिकोट गाउँपालिकामा १.१३ प्रतिशत र सबैभन्दा कम मुसिकोट नगरपालिकामा ०.३८ प्रतिशत रहेको छ।

जनसंख्या वृद्धिदर र परिवर्तन

क्षेत्र	जनसङ्ख्या		जनसंख्या वृद्धिदर	जनसंख्या परिवर्तन	
	२०७८	२०६८		संख्या	प्रतिशत
रुकुम पश्चिम	१६६७४०	१५५३८३	०.६८	११३५७	७.३१
आठविसकोट नगरपालिका	३५९१७	३३६०१	०.६४	२३१६	६.८९
बाँफिकोट गाउँपालिका	२१०३३	१८६९६	१.१३	२३३७	१२.५०
चौरजहारी नगरपालिका	२८९५६	२७४३८	०.५२	१५१८	५.५३
मुसिकोट नगरपालिका	३४२७०	३२९३९	०.३८	१३३१	४.०४

सानीभेरी गाउँपालिका	२४७५९	२२९९४	१.०५	२५६५	११.५६
त्रिवेणी गाउँपालिका	२०५२५	१९४०४	०.५४	११२१	५.७८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

जनघनत्व

प्रति वर्ग किलोमिटर क्षेत्रमा बसोबास गर्ने मानिसको संख्या नै जनघनत्व हो। २०७८ सालको जनगणनाको नतिजा अनुसार रुकुम पश्चिमको जनघनत्व १३७ जना रहेको छ, जुन २०६८ मा १२८ रहेको थियो। स्थानीय तहअनुसार सबैभन्दा धेरै जनघनत्व चौरजहारी नगरपालिकामा २७० प्रतिवर्ग किलोमिटर रहेको छ भने सबैभन्दा कम आठबिसकोट नगरपालिकामा ६४ जना प्रतिवर्ग किलोमिटर रहेको छ।

स्थानीय तहको नाम	जनघनत्व		स्थानीय तहको नाम	जनघनत्व	
	२०६८	२०७८		२०६८	२०७८
आठबिसकोट नगरपालिका	६०	६४	मुसिकोट नगरपालिका	२४२	२५२
बाँफिकोट गाउँपालिका	९८	१११	सानीभेरी गाउँपालिका	१६६	१८५
चौरजहारी नगरपालिका	२५६	२७०	त्रिवेणी गाउँपालिका	२२७	२४०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८ र २०७८, रा.त.का

ग्रामिण र शहरी जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नगरपालिकाहरूलाई शहरी क्षेत्र र गाउँपालिकालाई ग्रामिण क्षेत्र भनि नामाकरण गरिएको थियो। रुकुम पश्चिम जिल्लाको जम्मा जनसंख्या मध्ये ६०.१९ प्रतिशत जनसंख्या शहरी क्षेत्रमा र ३९.८१ प्रतिशत जनसंख्या ग्रामिण क्षेत्रमा बसोबास गरेका छन्। यसको विस्तृत जानकारी तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

क्षेत्र	जम्मा घरपरिवार	जनसंख्या			
		जम्मा	जम्मा%	पुरुष	महिला
नेपाल	६६६६९३७	२९१६४५७८	१००	१४२५३५५१	१४९११०२७
शहरी क्षेत्र/न.पा	४४७९६६२	१९२९६७८८	६६.१७	९४५४५४५	९८४२२४३
ग्रामिण क्षेत्र/ गा.पा	२१८७२७५	९८६७७९०	३३.८३	४७९९००६	५०६८७८४
रुकुम पश्चिम जिल्ला	३७३०३	१६६७४०	१००	८१०९१	८५६४९
नगरपालिका	२३०८३	१००३५७	६१.१९	४९०१६	५१३४१
गाउँपालिका	१४२०७	६६३८३	३९.८१	३२०७५	३४३०८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

उमेर समुह अनुसार जनसंख्या विवरण

उमेर तथा लिङ्ग अनुसार जनसंख्या बनावटको तलको तालिकाको अध्ययनबाट रुकुम पश्चिममा ठुलो असन्तुलन नै देखिन्छ। पुरुष र महिला बिचको जनसंख्याको अन्तर सबैभन्दा बढी ०-४ वर्ष उमेर समुहमा ११४.६८ पुरुष प्रति १०० महिलामा रहेको र सबैभन्दा कम ९०-९४ वर्ष उमेर समुहमा ७२.५० पुरुष प्रति १०० महिलामा देख्न सकिन्छ।

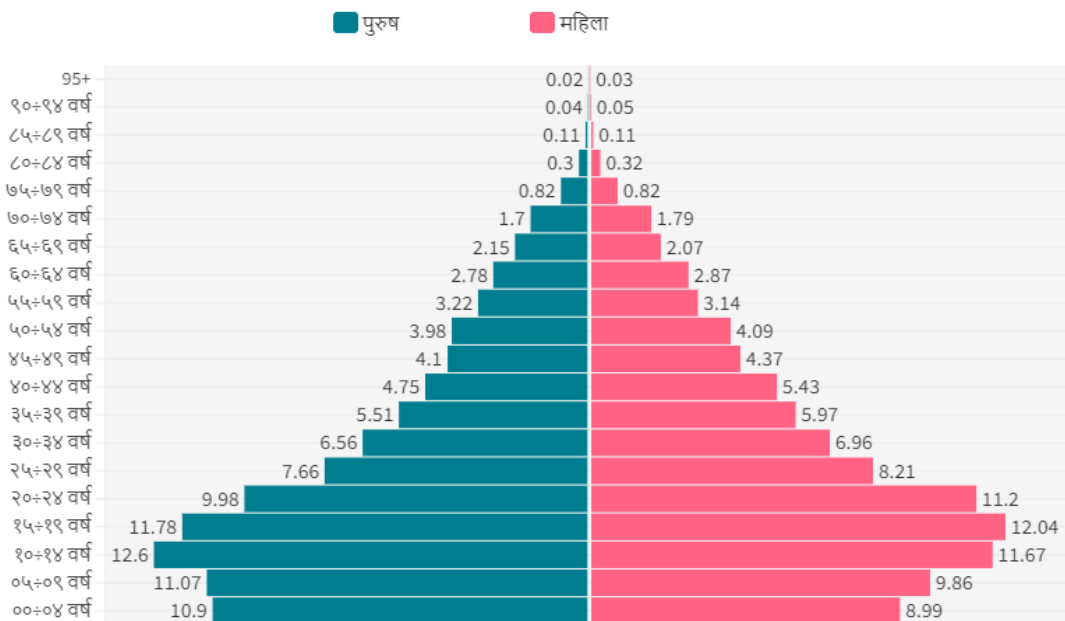
उमेर समुह	जम्मा		पुरुष		महिला		लैंगिक अनुपात
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	
सबै उमेर समुह	१६६७४०	१००	८१०९१	१००	८५६४९	१००	९४.६८
००-०४ वर्ष	१६५३९	९.९२	८८३५	१०.९०	७७०४	८.९९	११४.६८
०५-०९ वर्ष	१७४२२	१०.४५	८९८०	११.०७	८४४२	९.८६	१०६.३७
१०-१४ वर्ष	२०२०८	१२.१२	१०२१६	१२.६०	९९९२	११.६७	१०२.२४
१५-१९ वर्ष	१९८६३	११.९१	९५५१	११.७८	१०३१२	१२.०४	९२.६२
२०-२४ वर्ष	१७६८५	१०.६१	८०९१	९.९८	९५९४	११.२०	८४.३३
२५-२९ वर्ष	१३२४७	७.९४	६२११	७.६६	७०३६	८.२१	८८.२७
३०-३४ वर्ष	११२७४	६.७६	५३१६	६.५६	५९५८	६.९६	८९.२२
३५-३९ वर्ष	९५८६	५.७५	४४६९	५.५१	५११७	५.९७	८७.३४
४०-४४ वर्ष	८५०३	५.१०	३८४८	४.७५	४६५५	५.४३	८२.६६
४५-४९ वर्ष	७०६८	४.२४	३३२७	४.१०	३७४१	४.३७	८८.९३
५०-५४ वर्ष	६७३१	४.०४	३२२६	३.९८	३५०५	४.०९	९२.०४
५५-५९ वर्ष	५३००	३.१८	२६०८	३.२२	२६९२	३.१४	९६.८८
६०-६४ वर्ष	४७१५	२.८३	२२५४	२.७८	२४६१	२.८७	९१.५९
६५-६९ वर्ष	३५१७	२.११	१७४१	२.१५	१७७६	२.०७	९८.०३
७०-७४ वर्ष	२९१३	१.७५	१३७८	१.७०	१५३५	१.७९	८९.७७
७५-७९ वर्ष	१३६९	०.८२	६६६	०.८२	७०३	०.८२	९४.७४
८०-८४ वर्ष	५१०	०.३१	२४०	०.३०	२७०	०.३२	८८.८९
८५-८९ वर्ष	१७७	०.११	८६	०.११	९१	०.११	९४.५१
९०-९४ वर्ष	६९	०.०४	२९	०.०४	४०	०.०५	७२.५०
९५+	४४	०.०३	१९	०.०२	२५	०.०३	७६.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

जनसंख्या पिरामिड

जनसंख्या संरचनाको महत्वपूर्ण पक्ष भनेको वर्तमान समयमा बालबालिका र वृद्धको तुलनामा युवा समुहको अनुपात बढ्दै गएको देखिन्छ । खासमा भन्दा रुकुम पश्चिमको जनसंख्या वर्तमान समयमा जनसंख्या लाभासंको स्थिति मा आईपुगेको छ ।

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

उमेर समूह वढ्दै जाँदा जनसंख्याको प्रतिशत पनि कम हुँदै गएको छ । यसले अगामी वर्षमा वृद्धको जनसंख्या बढ्दै जाने, आर्थिक रूपमा सक्रिय जनसंख्या घट्दै जाने तथा दीर्घकालमा आश्रित जनसंख्या धेरै भएर समग्र मुलुककै लागि आर्थिक रूपमा जोखिम हुन सक्ने देखिन्छ । तसर्थ जनसांख्यिक लाभासंको रूपमा रहेको हालको यूवा जनशक्तिलाई मुलुकको आर्थिक उत्पादनका क्रियाकलापमा परिचालन गरि द्रुत आर्थिक वृद्धि गरि यस रुकुम पश्चिम जिल्ला र समग्र मुलुकलाई विकसित बनाउनका लागि यूवा परिचालन, यूवा स्वरोजगार यूवा उधमशीलताका लागि संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले उपयुक्त नीति, योजना र कार्यक्रम बनाउनु आवश्यक रहेको देखिन्छ ।

विशेष उमेर समूह अनुसार जनसंख्याको संरचना

रुकुम पश्चिम जिल्लामा १५ वर्षमूनीका आश्रित जनसंख्या कुल जनसंख्याको ३०.६० प्रतिशत र ६० वर्ष भन्दा माथिका आश्रित जनसंख्या ७.९८ प्रतिशत रहेको छ। विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

उमेर समूह	२०७८ सालको जनसंख्या					
	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
१ वर्ष भन्दा कम	३१४१	१.८८	१६४९	२.०३	१४९२	१.७४
५ वर्ष भन्दा कम	१३३९८	८.०४	७१८६	८.८६	६२१२	७.२५
०-१४ वर्ष	५१०२८	३०.६०	२६३८२	३२.५३	२४६४६	२८.७८
१६वर्ष वा सो भन्दा माथि	१०८२५२	६४.९२	५०९४३	६२.८२	५७३०९	६६.९१
०-१८ वर्ष	७०७७८	४२.४५	३६०६७	४४.४८	३४७११	४०.६०
१५-५९ वर्ष	९९२५७	५९.५३	४६६४७	५७.५२	५२६१०	६१.४३
६० वर्ष वा सो भन्दा माथि	१३३१४	७.९८	६४१३	७.९१	६९०१	८.०६
१५-५९ वर्षका महिला (कुल महिला मध्ये)					४६४१३	५४.१९
६८ वर्ष वा सो भन्दा माथि	६२६४	३.७६	३०२९	३.७४	३२३५	३.७८
१६-२४ वर्ष	३३२२९	१९.९३	१५५२५	१९.१५	१७७०४	२०.६७
१६-४० वर्ष	७०३१०	४२.१७	३२८५२	४०.५१	३७४५८	४३.७३

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

जनसंख्याको वैवाहिक स्थिति

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ मा देशभित्र अक्सर बसोबास गर्ने १० वा सो भन्दा बढी उमेरका व्यक्तिहरूको वैवाहिक स्थिति सम्बन्धि प्रश्न समावेश गरिएको थियो। सो अनुसार प्राप्त नतिजाले १० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका कुल १३२७७९ जना मध्ये ३३.३६ प्रतिशत अविवाहित रहेको पाइयो। विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

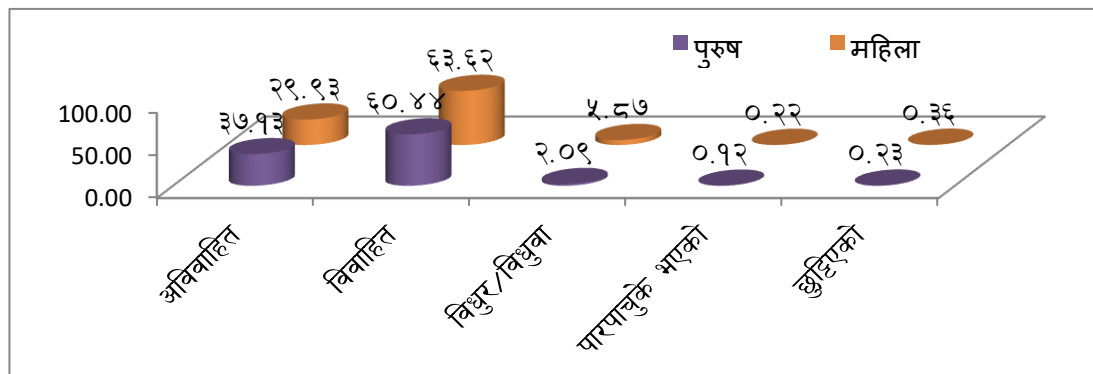
वैवाहिक स्थिती (Marital Status)

१० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरको वैवाहिक स्थिति	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
अविवाहित	४४२९५	३३.३६	२३४९५	३७.१३	२०८००	२९.९३
विवाहित	८२४६३	६२.११	३८७८२	६०.४४	४४२२१	६३.६२

विधुर/विधुवा	५४००	४.०७	१३२१	२.०९	४०७९	५.८७
पारपाचुके भएको	२२४	०.१७	७३	०.१२	१५१	०.२२
छुट्टिएको	३९७	०.३०	१४५	०.२३	२५२	०.३६
जम्मा	१३२७७९	१००	६३२७६	१००	६९५०३	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

यसैगरी १० वर्ष भन्दा बढी उमेरका जम्माजम्मी ४.०७ प्रतिशत व्यक्ति विधुर/विधवा रहेको छन्। जसको विस्तृत विवरण तलको ग्राफमा देखाइएको छ।

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

पहिलो विवाह गर्दाको उमेर

दश वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेर समुहका व्यक्तिहरूको पहिलो पल्ट विवाह गर्न पुरा भएको उमेरको आधारमा पुरुष र महिलाको पहिलो विवाह गर्दाको औसत उमेर गणना गरिन्छ। राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजा अनुसार रुकुम पश्चिम जिल्लामा धेरैजसो व्यक्तिहरू (३८.३०%) को १८ देखि २० वर्षको उमेरमा भएको छ। जसको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

पहिलो विवाह गर्दाको उमेर (Age at First Marriage) अनुसार जनसङ्ख्या विवरण

उमेर समुह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
१० वर्ष भन्दा कम	२८	०.०३	९	०.०२	१९	०.०४
१०-१४	५८५२	६.६१	१२७८	३.२१	४५७४	९.३९
१५-१७	२६८३८	३०.३३	७९०१	१९.८६	१८९३७	३८.८८
१८-२०	३३८९१	३८.३०	१६३९०	४१.२०	१७५०१	३५.९३

२१-२४	१४८३२	१६.७६	९३४३	२३.४९	५४८९	११.२७
२५-२९	५२९१	५.९८	३६६६	९.२२	१६२५	३.३४
३०-३४	९७८	१.११	७३२	१.८४	२४६	०.५१
३५-३९	२८७	०.३२	२१२	०.५३	७५	०.१५
४०-४४	७६	०.०९	५४	०.१४	२२	०.०५
४५-४९	२५	०.०३	२३	०.०६	२	०.००
५० वर्ष वा भन्दा माथि	७	०.०१	७	०.०२	०	०.००
उल्लेख नभएको	३७९	०.४३	१६६	०.४२	२१३	०.४४
जम्मा	८८४८४	१००.००	३९७८१	१००.००	४८७०३	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

हालसम्म जीवित वच्चा जन्माएका १५-४९ वर्षका विवाहित महिलाको संख्या

जन्माएका वच्चा संख्या	जम्मा		उमेर समुह अनुसार विवाहित महिलाको संख्या						
	विवाहित महिला	प्रतिशत	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९
वच्चा नभएका	३७९३	१०.६३	१२५०	१३५६	४४९	१८५	१५६	१७९	२१८
१ वच्चा भएका	६७३९	१८.८९	१०५०	३३६०	१३३२	४४५	२३१	१६५	१५६
२ वच्चा भएका	१०५४०	२९.५४	१७३	२३०२	३१६४	२३३६	१३०३	७७२	४९०
३ वच्चा भएका	७१८९	२०.१५	१२	३५९	१२३७	१७९७	१६६९	१३१२	८०३
४ वच्चा भएका	४१५९	११.६६	२	५०	३०२	७६४	१०३३	११२१	८८७
५ वच्चा भएका	१९६६	५.५११	०	१२	५९	२०९	४३३	६३२	६२१
६ वच्चा भएका	७७१	२.१६१	०	२	१०	५४	१४१	२५२	३१२
७ वच्चा भएका	३२४	०.९०८	०	०	३	१८	५७	१०५	१४१
८ वच्चा भएका	१३८	०.३८७	०	०	०	४	२६	४९	५९
९ र बढि	५७	०.१६	०	०	०	२	६	१९	३०
जम्मा विवाहित महिला	३५६७६	१००	२४८७	७४४१	६५५६	५८१४	५०५५	४६०६	३७१७

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

विवाहित महिलाको उमेर समुह अनुसार हालसम्म जीवित जन्मेका वच्चाहरुको संख्या

जन्माएका वच्चा	जम्मा	विवाहित महिलाको उमेर समुह अनुसार हालसम्म जीवित जन्मेका वच्चाको संख्या						
		१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९
छोरा (५२.०५%)	४३९३८	७९५	४९०५	६७२६	७९१५	८०८८	८३७१	७१३८
प्रतिशत	१००	१.८१	११.१६	१५.३१	१८.०१	१८.४१	१९.०५	१६.२५

छोरी (४७.९५%)	४०४७	६४५	४४०८	६२२९	७९९४	७५६३	७७४७	६६८५
प्रतिशत	१००	१.५९	१०.८९	१५.३९	१७.७८	१८.६९	१९.१४	१६.५२
जम्मा	८४४०९	१४४०	९३१३	१२९५५	१५१०९	१५६५१	१६११८	१३८२३
प्रतिशत	१००	१.७०६	११.०३	१५.३५	१७.९	१८.५४	१९.१	१६.३८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

विवाहित महिलाको उमेर समुह अनुसार हालसम्म जीवित जन्मेका मध्ये मरेका वच्चाहरुको संख्या

जन्माएका वच्चा	जम्मा	विवाहित महिलाको उमेर समुह अनुसार हालसम्म जीवित जन्मेका मध्य मरेका वच्चाको संख्या						
		१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९
छोरा (५९.१८%)	२२९१	२१	१३१	१९७	३१३	४५५	६०२	५७२
प्रतिशत	१००	०.९२	५.७२	८.६०	१३.६६	१९.८६	२६.२८	२४.९७
छोरी (४०.४२%)	१५८०	८	९५	१६५	२११	२७९	४०५	४१७
प्रतिशत	१००	०.५१	६.०१	१०.४४	१३.३५	१७.६६	२५.६३	२६.३९
जम्मा	३८७१	२९	२२६	३६२	५२४	७३४	१००७	९८९
प्रतिशत	१००	०.७५	५.८४	९.३५	१३.५४	१८.९६	२६.०१	२५.५५

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

गत १२ महिनामा जीवित वच्चा जन्माएका १५-४९ वर्षका विवाहित महिलाको संख्या

विवरण	जम्मा	उमेर समुह अनुसार विवाहित महिलाको संख्या						
		१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९
१२महिनामा वच्चा जन्माउने आमाको संख्या	३१०१	५६८	१३७६	६७५	२८७	१११	६२	२२
१वच्चा जन्माउने आमा	३०६९	५६५	१३६१	६६८	२८१	११०	६२	२२
२वच्चा जन्माउने आमा	३२	३	१५	७	६	१	०	०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

गत १२ महिनामा १५-४९ वर्षका विवाहित महिलाबाट जीवित जन्मेका वच्चाको संख्या

विवरण	जम्मा	विवाहित महिलाको उमेर समुह अनुसार गत १२ महिनामा जीवित जन्मेका वच्चाको संख्या						
		१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९
छोरा (५२%)	१६३२	२९६	७१०	३५९	१५९	५९	३६	१३
प्रतिशत	१००	१८.१४	४३.५०	२२.००	९.७४	३.६२	२.२१	०.८०

छोरी (४८%)	१५०१	२७५	६८१	३२३	१३४	५३	२६	९
प्रतिशत	१००	१८.३२	४५.३७	२१.५२	८.९३	३.५३	१.७३	०.६०
जम्मा	३१३३	५७१	१३९१	६८२	२९३	११२	६२	२२
प्रतिशत	१००	१८.२३	४४.४०	२१.७७	९.३५	३.५७	१.९८	०.७०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

जन्म दर्ताको अवस्था अनुसार बालबालिकाको संख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ मा पहिलोपटक ५ वर्ष वा सोभन्दा मुनिका बालबालिकाहरूको जन्मदर्ताको अवस्था सोधिएकोमा सो उमेर समुहका कुल २००१६ जना बालबालिका मध्ये ९०.२५ प्रतिशतले जन्मदर्ता गरेका छन भने ९.७५ प्रतिशतले जन्मदर्ता गरेका छैनन्। जसको जिल्ला र स्थानिय तहअनुसार जन्म दर्ताको अवस्था अनुसारको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

५ वर्ष वा सो भन्दा कम उमेरका बालबालिकाको जन्म दर्ताको अवस्था

क्षेत्र	जम्मा		जन्म दर्ता गरेको		जन्म दर्ता नगरेको	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
जिल्ला	२००१६	१००	१८०६४	९०.२५	१९५२	९.७५
पालिका अनुसार						
आठबिसकोट नगरपालिका	४५२७	१००	३९४६	८७.१७	५८१	१२.८३
बाँफिकोट गाउँपालिका	२८६७	१००	२६५६	९२.६४	२११	७.३६
चौरजहारी नगरपालिका	३३०२	१००	२९७६	९०.१३	३२६	९.८७
मुसिकोट नगरपालिका	३९०१	१००	३४५२	८८.४९	४४९	११.५१
सानीभेरी गाउँपालिका	३०३५	१००	२८१४	९२.७२	२२१	७.२८
त्रिवेणी गाउँपालिका	२३७६	१००	२२१४	९३.१८	१६२	६.८२

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

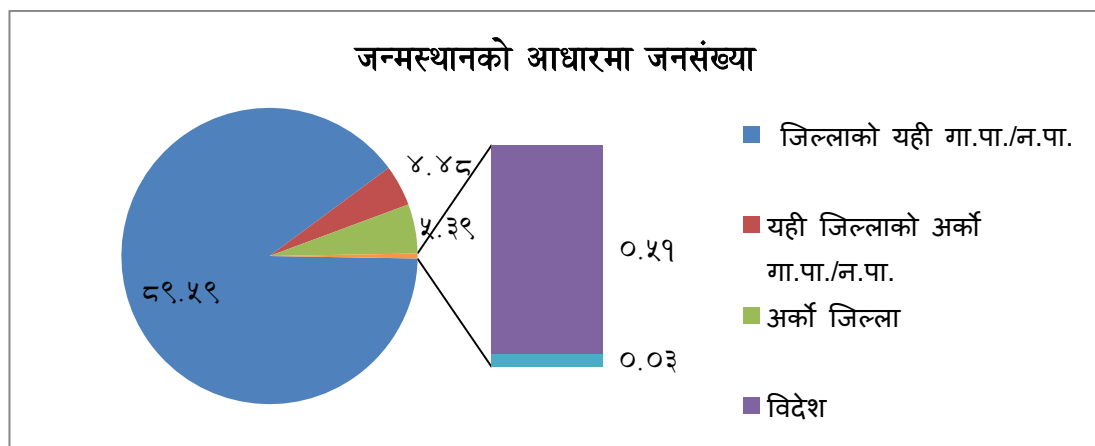
जन्मस्थानको आधारमा जनसंख्या

जनगणना अनुसार रुकुम पश्चिममा जन्मस्थान र हालको बसोबास एउटै(रुकुम पश्चिम) गाउँपालिका वा नगरपालिका भएको व्यक्तिहरू ८९.५९ प्रतिशत रहेका छन्। जसको विस्तृत विवरण तलको तालिका र ग्राफमा प्रस्तुत गरिएको छ।

जन्मस्थानको आधारमा जनसंख्या

जन्मस्थान	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
जिल्लाको यही गा.पा./न.पा.	१४९३८६	८९.५९	७६११८	९३.८७	७३२६८	८५.५४
यही जिल्लाको अर्को गा.पा./न.पा.	७४७१	४.४८	१५२०	१.८७	५९५१	६.९५
अर्को जिल्ला	८९८४	५.३९	२८५९	३.५३	६१२५	७.१५
विदेश	८४७	०.५१	५७४	०.७१	२७३	०.३२
नखुलेको	५२	०.०३	२०	०.०२	३२	०.०४
जम्मा	१६६७४०	१००	८१०९१	१००	८५६४९	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

जन्मस्थान अनुसार जिल्लाको जनसङ्ख्या विवरण (प्रतिशतमा)

लिङ्ग	स्वदेशमा जन्मेका जम्मा जनसंख्या	जन्मस्थान							विदेश #	जन्म स्थान*
		स्वदेशमा जन्मेका								
		यही \$	अर्को@	यस जिल्ला बाहेक अर्को जिल्ला						
				हिमाल	पहाड	तराई	उल्लेख नभएको			
जम्मा	१६५८४१	१४९३८६	७४७१	३९१	७५०१	१०८६	६	८४७	५२	
पुरुष	८०४९७	७६११८	१५२०	२०३	२०८७	५६५	४	५७४	२०	
महिला	८५३४४	७३२६८	५९५१	१८८	५४१४	५२१	२	२७३	३२	

*जन्म स्थान उल्लेख नभएको

विदेशमा जन्मेका

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

@यही जिल्लाको अर्को गा.पा./न.पा.

§जिल्लाको यही गा.पा./न.पा.

पछिल्लो पटक बसाइँ सरेको आधारमा जनसंख्या

यस अधिको बसोबास	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
जिल्लाको यही गा.पा./न.पा.	१३५६५९	८१.३६	६४७७३	७९.८८	७०८८६	८२.७६
यही जिल्लाको अर्को गा.पा./न.पा.	७८८६	४.७३	१५९२	१.९६	६२९४	७.३५
अर्को जिल्ला	११५४२	६.९२	४६४६	५.७३	६८९६	८.०५
विदेश	११६५३	६.९९	१००८०	१२.४३	१५७३	१.८४
जम्मा	१६६७४०	१००	८१०९१	१००	८५६४९	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

पछिल्लो पटक बसाइँ सरेको अवधिको आधारमा जनसंख्या

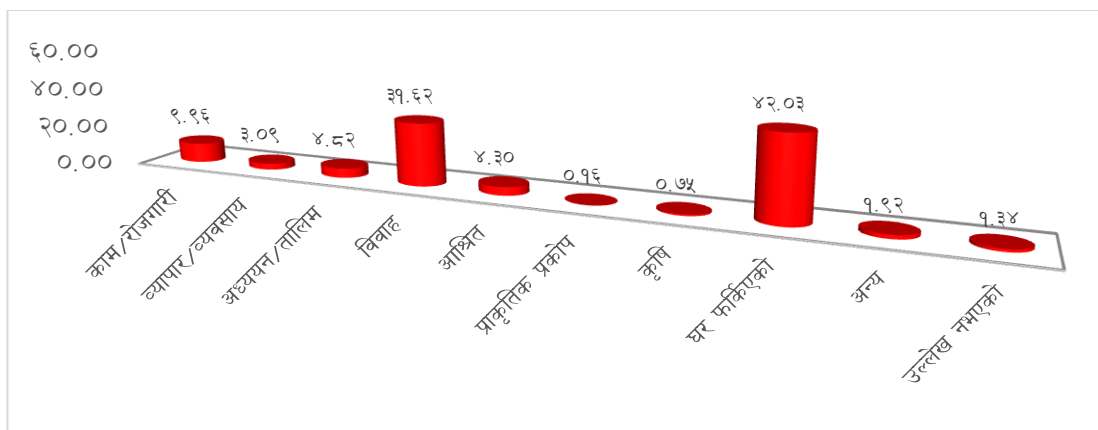
पछिल्लो पटक बसाइँसरेको अवधि	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
१वर्ष भन्दा कम	३८१०	१२.२६	२९६४	१८.१६	८४६	५.७३
१-४ वर्ष	१२३१८	३९.६३	८१८७	५०.१७	४१३१	२७.९८
५-९ वर्ष	५०२०	१६.१५	२३५९	१४.४६	२६६१	१८.०२
१०-२४ वर्ष	६०९२	१९.६०	१९६६	१२.०५	४१२६	२७.९५
२५-४९ वर्ष	२६७५	८.६१	४८३	२.९६	२१९२	१४.८५
५० वर्ष र सो भन्दा बढि	४३७	१.४१	५१	०.३१	३८६	२.६१
उल्लेख नभएको	७२९	२.३५	३०८	१.८९	४२१	२.८५
जम्मा	३१०८१	१००	१६३१८	१००	१४७६३	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

बसाइँ सर्नुको कारण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८को नतिजा अनुसार रुकुम पश्चिम जिल्लामा पछिल्लो पटक बसाइँ सरि आएको स्थान हाल बसोबास गरिरहेको स्थान भन्दा फरक गा.पा./न.पा. वा जिल्ला वा विदेश बताउने व्यक्तिहरु (३१०८१ जना) मध्येबाट उक्त स्थानबाट हालको स्थानमा आउनुको मुख्य कारणमा सबैभन्दा बढी ४२.०३ प्रतिशत घर फर्किएको रहेको छ। जसको विस्तृत विवरण तलको ग्राफ र तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

हाल गणना भएको स्थानमा बसोबास गर्न आउनुको मुख्य कारण

बसाइँसराईका कारणहरू	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
काम/रोजगारी	३०९५	९.९६	२५९६	१५.९१	४९९	३.३८
व्यापार/व्यवसाय	९६१	३.०९	५६३	३.४५	३९८	२.७०
अध्ययन/तालिम	१४९९	४.८२	८०५	४.९३	६९४	४.७०
विवाह	९८२८	३१.६२	१३४	०.८२	९६९४	६५.६६
आश्रित	१३३६	४.३०	६२३	३.८२	७१३	४.८३
प्राकृतिक प्रकोप	५०	०.१६	३०	०.१८	२०	०.१४
कृषि	२३४	०.७५	१४६	०.८९	८८	०.६०
घर फर्किएको	१३०६४	४२.०३	१०८७०	६६.६१	२१९४	१४.८६
अन्य	५९७	१.९२	३५४	२.१७	२४३	१.६५
उल्लेख नभएको	४१७	१.३४	१९७	१.२१	२२०	१.४९
जम्मा	३१०८१	१००	१६३१८	१००	१४७६३	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

गत १२ महिनामा कम्तिमा एक जना मृत्यु भएको परिवार र लिङ्ग अनुसार मृतकको संख्या

क्षेत्र	परिवार संख्या	परिवार संख्या *	मृतकको संख्या				
			जम्मा	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
आठबिसकोट नगरपालिका	७५५३	१४९	१५५	९६	६१.९	५९	३८.१
सानीभेरी गाउँपालिका	५२९२	१०४	१०७	७१	६६.४	३६	३३.६
बाँफिकोट गाउँपालिका	४६०७	७२	७३	३८	५२.१	३५	४७.९
मुसिकोट नगरपालिका	८६९३	१५०	१५५	९९	६३.९	५६	३६.१
त्रिवेणी गाउँपालिका	४३०८	८०	८१	५३	६५.४	२८	३४.६
चौरजहारी नगरपालिका	६८३७	१०४	१०८	६२	५७.४	४६	४२.६
जम्मा	३७२९०	६५९	६७९	४१९	६१.७	२६०	३८.३

*कम्तिमा १ जना मृत्यु भएको परिवार संख्या

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

विगत १२ महिनामा परिवारमा मृत्यु भएकाहरूको विवरण

उमेर समुह	मृत्यु भएको संख्या				
	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	महिला	
१ वर्ष मुनी	३०		४.४	१८	१२
१-४	१७		२.५	८	९
५-९	९		१.३	३	६
१०-१४	१५		२.२	८	७
१५-१९	२४		३.५	१५	९
२०-२४	१८		२.७	१२	६
२५-२९	१९		२.८	१२	७
३०-३४	२२		३.२	१५	७
३५-३९	२१		३.१	१४	७
४०-४४	३०		४.४	२४	६
४५-४९	२८		४.१	२३	५
५०-५४	४३		६.३	२६	१७
५५-५९	४०		५.९	२७	१३
६०-६४	६५		९.६	३६	२९
६५-६९	६१		९.०	३५	२६

७०-७४	८०	११.८	५२	२८
७५-७९	५५	८.१	३२	२३
८० माथि	९९	१४.६	५७	४२
उल्लेख नभएको	३	०.४	२	१
जम्मा	६७९	१००.०	४१९	२६०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

विगत १२ महिनामा परिवारमा मृत्यु भएको संख्या र मृत्युको मुख्य कारण

मृत्युको मुख्य कारण	मृत्यु भएको संख्या					
	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
सरुवा रोग	१०५	१५.५	६२	१४.८	४३	१६.५
नसर्ने प्रकृतिका रोग	२४६	३६.२	१५४	३६.८	९२	३५.४
यातायात दुर्घटना	२०	२.९	१५	३.६	५	१.९
अन्य दुर्घटना	७२	१०.६	५३	१२.६	१९	७.३
प्रजनन तथा प्रसुती जटिलता	६	०.९	०	०.०	६	२.३
हत्या	३	०.४	२	०.५	१	०.४
आत्महत्या	२०	२.९	१६	३.८	४	१.५
प्राकृतिक प्रकोप	२९	४.३	२१	५.०	८	३.१
अन्य	१७३	२५.५	९५	२२.७	७८	३०.०
उल्लेख नभएको	५	०.७	१	०.२	४	१.५
जम्मा	६७९	१००.०	४१९	१००.०	२६०	१००.०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

अठार वर्षभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको बसाइँको अवस्था

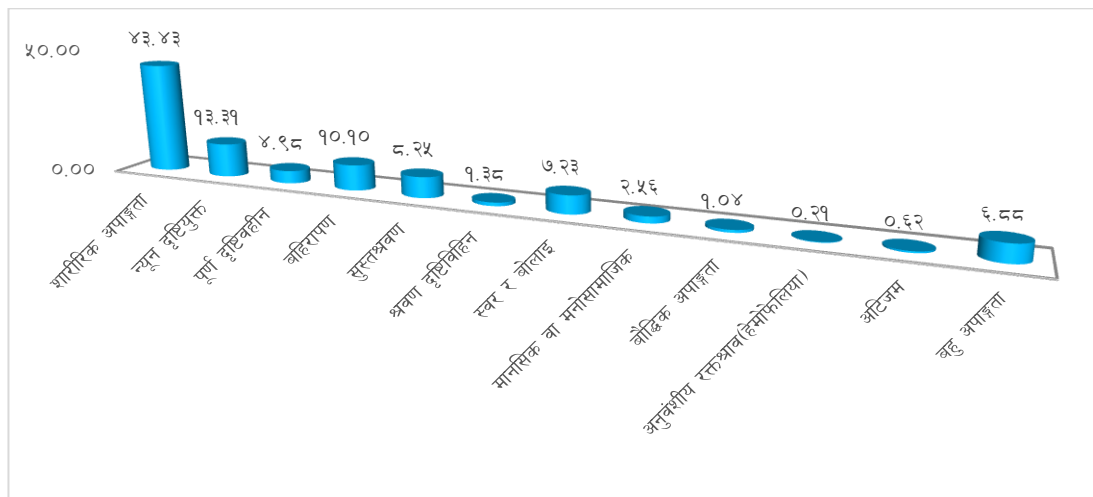
बसोबासको स्थिति	जम्मा		बालक		बालिका	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
आमाबाबु दुबैसँग	५३३०१	८०.५	२७३५५	८०.७	२५९४६	८०.२
अमासँग मात्र	९८११	१४.८	५१७७	१५.३	४६३४	१४.३
बुबासँग मात्र	५६१	०.८	३०५	०.९	२५६	०.८
बुबा र सौतेनी अमासँग	२३१	०.३	११७	०.३	११४	०.४
अमा र सौतेला बुबासँग	३६	०.१	१३	०.०	२३	०.१
अन्य नातेदारसँग	२०२७	३.१	८१४	२.४	१२१३	३.७
काम लगाउने व्यक्तिसँग	४	०.०	३	०.०	१	०.०

अन्य व्यक्तिसंग	२२०	०.३	९७	०.३	१२३	०.४
उल्लेख नभएको	५८	०.१	२१	०.१	३७	०.१
जम्मा	६६२४९	१००.०	३३९०२	१००.०	३२३४७	१००.०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

अपाङ्गता सम्बन्धी विवरण

जनगणना अनुसार कुल जनसंख्याको २.५३ प्रतिशत (४२९६ जना) मा कुनै न कुनै प्रकारको अपाङ्गता देखिएको छ। जसको विस्तृत विवरण तलको ग्राफ र तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

अपाङ्गता सम्बन्धी विवरण

अपाङ्गताको अवस्था	जम्मा	जम्मा %	पुरुष	पुरुष %	महिला	महिला %
अपाङ्गता नभएको	१६२४९३	९७.४५	७८७३५	९७.०९	८३७५८	९७.७९
उत्तर नलेखिएको	३१	०.०२	१७	०.०२	१४	०.०२
अपाङ्गता भएको	४२९६	२.५३	२३३९	२.८८	१९५७	२.१९
जम्मा	१६६७४०	१००	८१०९१	१००	८५६४९	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

अपाङ्गताको स्थिती (Status of Disability) अनुसार जनसङ्ख्या वितरण

अपाङ्गताको थिति	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
शारीरिक अपाङ्गता	१८३१	१.१०	१०९२	१.३५	७३९	०.८६
न्यून दृष्टियुक्त	५६१	०.३४	२६८	०.३३	२९३	०.३४

पूर्ण दृष्टिवहीन	२१०	०.१३	१०६	०.१३	१०४	०.१२
बहिरापण	४२६	०.२६	२४८	०.३१	१७८	०.२१
सुस्तश्रवण	३४८	०.२१	१७८	०.२२	१७०	०.२०
श्रवण दृष्टिविहिन	५८	०.०३	३०	०.०४	२८	०.०३
स्वर र बोलाइ	३०५	०.१८	१७४	०.२१	१३१	०.१५
मानसिक वा मनोसामाजिक	१०८	०.०६	५७	०.०७	५१	०.०६
बौद्धिक अपाङ्गता	४४	०.०३	२१	०.०३	२३	०.०३
अनुवंशीय रक्तश्राव(हेमोफेलिया)	९	०.०१	४	०.००	५	०.०१
अटिजम	२६	०.०२	१२	०.०१	१४	०.०२
बहु अपाङ्गता	२९०	०.१७	१४९	०.१८	१४१	०.१६
अपाङ्गता नभएको	१६२४९३	९७.४५	७८७३५	९७.०९	८३७५८	९७.७९
उल्लेख नभएको	३१	०.०२	१७	०.०२	१४	०.०२
जम्मा	१६६७४०	१००.००	८१०९१	१००.००	८५६४९	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

२.२ सामाजिक सूचक सम्बन्धि विवरण

जातजाती (Caste/Ethnic Group) अनुसार जनसङ्ख्या विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा जम्मा १४२ वटा जात/जातिहरू भेटिएका छन् , जसमध्ये १२५ वटा राष्ट्रिय जनगणना २०६८ कै निरन्तरतास्वरूप रहेका छन् भने १७ वटा नयाँ जात/जातिका रूपमा थपिएका छन् । रुकुम पश्चिमको हकमा २०६८ भन्दा २०७८ मा जातजातिको संख्या घटेको देखिन्छ जसमा २०६८ मा ३४ वटा जातजाति रहेकोमा २०७८ मा आएर २८ वटामात्र जातजाति रहेका छन्। जसको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

जातजाती (Caste/Ethnic Group) अनुसार जनसङ्ख्या विवरण

जातजाति	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
क्षेत्री	८८५५३	५३.११	४३०२७	५३.०६	४५५२६	५३.१५
विश्वकर्मा	२४६३३	१४.७७	११९९१	१४.७९	१२६४२	१४.७६
मगर	२२९७१	१३.७८	१११२८	१३.७२	११८४३	१३.८३
ठकुरी	९८६०	५.९१	४७२६	५.८३	५१३४	५.९९
ब्राह्मण(पहाडे)	६२१२	३.७३	३०९८	३.८२	३११४	३.६४

परियार	६१०२	३.६६	२९०३	३.५८	३१९९	३.७४
मिजार	३५४४	२.१३	१७६४	२.१८	१७८०	२.०८
सन्यासी/दशनामी	१७७४	१.०६	८३९	१.०३	९३५	१.०९
सुनुवार	६६१	०.४०	३२३	०.४०	३३८	०.३९
बादी	५९७	०.३६	२९४	०.३६	३०३	०.३५
गुरुङ्ग	४३७	०.२६	२०८	०.२६	२२९	०.२७
कुमाल	३४३	०.२१	१५६	०.१९	१८७	०.२२
नेवार	१७७	०.१०६२	१०६	०.१३	७१	०.०८
थारु	१५४	०.०९	१३०	०.१६	२४	०.०३
घर्ती/भुजेल	१४०	०.०८	७१	०.०९	६९	०.०८
राना थारु	९९	०.०६	४४	०.०५	५५	०.०६
मुसलमान	९२	०.०६	६३	०.०८	२९	०.०३
सोनार	५७	०.०३	३०	०.०४	२७	०.०३
गाईने	५७	०.०३	२७	०.०३	३०	०.०४
तामाङ्ग	५०	०.०३	३९	०.०५	११	०.०१
पुन	२५	०.०१	१२	०.०१	१३	०.०२
थकाली	२३	०.०१	१३	०.०२	१०	०.०१
राई	१९	०.०१	११	०.०१	८	०.०१
यादव	११	०.०१	७	०.०१	४	०.००
यकथुङ्ग/लिम्बु	११	०.०१	३	०.००	८	०.०१
ब्राह्मण(तराई)	११	०.०१	७	०.०१	४	०.००
अन्य	११२	०.०७	५८	०.०७	५४	०.०६
विदेशी	१५	०.०१	१३	०.०२	२	०.००
जम्मा	१६६७४०	१००	८१०९१	१००	८५६४९	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

मातृभाषा (Mother Tongue) अनुसारको जनसङ्ख्या विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा जम्मा १२४ वटा मातृभाषाहरू भेटिएका छन् , जसमध्ये १११ वटा राष्ट्रिय जनगणना २०६८ कै निरन्तरतास्वरूप रहेका छन् भने १३ वटा नयाँ मातृभाषाका रूपमा थपिएका छन्। रुकुम पश्चिम जिल्लामा २०७८ को जनगणना अनुसार १२ वटा मातृभाषा रहेका छन् जसको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

मातृभाषा	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
नेपाली	१६३९९२	९८.३५	७९६३९	९८.२१	८४३५३	९८.४९
मगर खाम	२०३८	१.२२	९५८	१.१८	१०८०	१.२६
मगर ढुट	२९५	०.१८	१७६	०.२२	११९	०.१४
थारु	१०९	०.०७	९४	०.१२	१५	०.०२
अवधि	६९	०.०४१	३६	०.०४	३३	०.०४
हिन्दी	५९	०.०४	४३	०.०५	१६	०.०२
तामाङ्ग	३३	०.०२	३०	०.०४	३	०.००
नेपालभाषा(नेवारी)	२७	०.०२	२४	०.०३	३	०.००
मैथिली	२३	०.०१	१६	०.०२	७	०.०१
डोटेली	२२	०.०१	२०	०.०२	२	०.००
गुरुङ्ग	२१	०.०१	१६	०.०२	५	०.०१
भोजपुरी	१९	०.०१	१३	०.०२	६	०.०१
अन्य	३३	०.०२	२६	०.०३	७	०.०१
जम्मा	१६६७४०	१००	८१०९१	१००	८५६४९	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

दोस्रो भाषा (Second Language) अनुसारको जनसङ्ख्या विवरण

दोस्रो भाषा	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
दोस्रो भाषा नभएका	१६४०९३	९८.४१	७९६५७	९८.२३	८४४३६	९८.५८
नेपाली	२२३६	१.३४	१२०९	१.४९	१०२७	१.२०
मगर खाम	८९	०.०५	५१	०.०६	३८	०.०४
उर्दु	८७	०.०५	४१	०.०५	४६	०.०५
हिन्दि	८५	०.०५१	५६	०.०७	२९	०.०३
मैथिली	३६	०.०२१६	१६	०.०२	२०	०.०२
अंग्रेजी	३२	०.०२	२०	०.०२	१२	०.०१
नेपाल भाषा (नेवारी)	२६	०.०२	१५	०.०२	११	०.०१
भोजपुरी	१२	०.०१	५	०.०१	७	०.०१
अन्य	४४	०.०३	२१	०.०३	२३	०.०३
जम्मा	१६६७४०	१००	८१०९१	१००	८५६४९	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

पुर्खाको भाषा सम्बन्धी विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ मा प्रत्येक व्यक्तिहरूका पुर्खाहरू (जिजु बा/आमा, बाजे/बोजु, आदि) ले प्रयोग गर्ने/बोल्ने भाषाहरूलाई पुर्खाको भाषाको रूपमा परिभाषित गरिएको छ।

पुर्खाको भाषा	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
नेपाली	१६१३६५	९६.७८	७८४००	९६.६८	८२९६५	९६.८७
मगर खाम	३२३०	१.९४	१५३५	१.८९	१६९५	१.९८
मगर ढुट	१०१७	०.६१	५१४	०.६३	५०३	०.५९
खस	४२३	०.२५	१९५	०.२४	२२८	०.२७
अवधि	१९३	०.१२	७९	०.१०	११४	०.१३
थारु	१२२	०.०७	१०५	०.१३	१७	०.०२
हिन्दी	७३	०.०४	५६	०.०७	१७	०.०२
गुरुङ्ग	५३	०.०३	३३	०.०४	२०	०.०२
बैतडेली	४२	०.०३	१८	०.०२	२४	०.०३
तामाङ्ग	३९	०.०२	३२	०.०४	७	०.०१
नेपालभाषा(नेवारी)	३५	०.०२	२८	०.०३	७	०.०१
भोजपुरी	२६	०.०२	१३	०.०२	१३	०.०२
मैथिली	२५	०.०१	१५	०.०२	१०	०.०१
डोटेली	२०	०.०१	१९	०.०२	१	०.००
मुसलमान	२०	०.०१	९	०.०१	११	०.०१
माझी	१०	०.०१	५	०.०१	५	०.०१
अन्य	४७	०.०३	३५	०.०४	१२	०.०१
जम्मा	१६६७४०	१००	८१०९१	१००	८५६४९	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

धर्म सम्बन्धी विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा जम्मा १० वटा धर्महरू अपनाउने व्यक्तिहरू देखिएका छन् भने रुकुम पश्चिम जिल्लामा जम्मा ७ वटा धर्महरू अपनाउने व्यक्तिहरू देखिएका छन्।

धर्मको नाम	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
हिन्दु	१६२६२७	९७.५३	७९१३४	९७.५९	८३४९३	९७.४८
क्रिस्चियन	२०४३	१.२३	९५३	१.१८	१०९०	१.२७
बौद्ध	१०१४	०.६१	४८२	०.५९	५३२	०.६२
प्रकृती	९५३	०.५७	४४८	०.५५	५०५	०.५९
मुस्लिम	९४	०.०६	६५	०.०८	२९	०.०३
जैन	६	०.००	६	०.०१	०	०.००
किरात	३	०.००	३	०.००	०	०.००
जम्मा	१६६७४०	१००	८१०९१	१००	८५६४९	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

२.३ पारिवारिक विवरण

परिवार संख्या र परिवारको औषत आकार

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ मा देशभित्र अक्सर बसोबास गर्ने व्यक्ति तथा परिवारहरूको व्यक्तिगत तथा पारिवारिक विवरणहरू संकलन गरिएको घरपरिवार सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

जिल्ला र स्थानिय तह अनुसार परिवार

क्षेत्र	२०६८		२०७८	
	परिवार संख्या	प्रतिशत	परिवार संख्या	प्रतिशत
रुकुम पश्चिम	३०६४७	१००	३७३०३	१००
आठबिसकोट नगरपालिका	६४२१	२०.९५	७५५३	२०.२५
बाँफिकोट गाउँपालिका	३७४७	१२.२३	४६०७	१२.३५
चौरजहारी नगरपालिका	५४२२	१७.६९	६८३७	१८.३३
मुसिकोट नगरपालिका	७३०७	२३.८४	८६९३	२३.३०
सानीभेरी गाउँपालिका	४१२९	१३.४७	५२९२	१४.१९
त्रिवेणी गाउँपालिका	३६०९	११.७८	४३०८	११.५५
संस्थागत	१२	०.०४	१३	०.०३

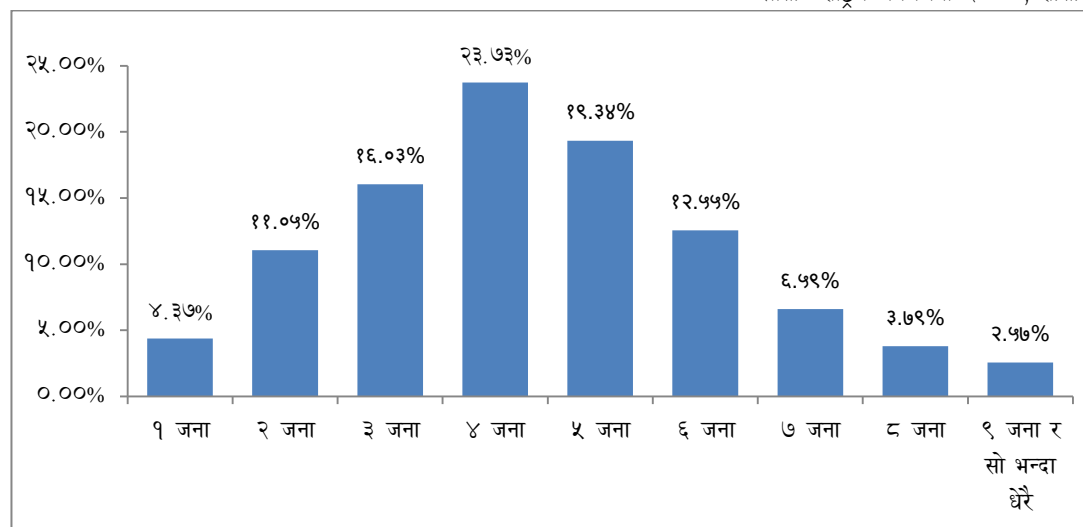
स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

परिवारको औसत आकार

परिवारमा अक्सर बसोबास गर्ने औसत सदस्य संख्या गत १० वर्षको तुलनामा केही देखिएको छ। वि.स. २०७८ सालमा प्रति परिवार अक्सर बसोबास गर्ने सदस्य ४.४७ रहेको देखिन्छ जवकि ५.०७ जना रहेको थियो। जिल्ला र स्थानीय तहहरू अनुसार परिवारको औसत आकारसम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

क्षेत्र	२०६८	२०७८
रुकुम पश्चिम	५.०७	४.४७
आठबिसकोट नगरपालिका	५.२३	४.७६
बाँफिकोट गाउँपालिका	४.९९	४.५७
चौरजहारी नगरपालिका	५.०६	४.२४
मुसिकोट नगरपालिका	४.५१	३.९४
सानीभेरी गाउँपालिका	५.३८	४.६८
त्रिवेणी गाउँपालिका	५.३८	४.७६

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

परिवारमुलीको लिङ्ग अनुसार परिवार संख्या

परिवारमुली भनेको कम्तिमा १० वर्ष उमेर पुगेको र परिवारमा अक्सर उपस्थित/बसोबास गर्ने पुरुष वा महिला सदस्य जसले परिवारको व्यवहार चलाउने अर्थात निर्णय प्रक्रियामा मुख्य भूमिका हुने गर्दछ, यस्ता व्यक्तिलाई परिवारमुली मानिन्छ। स्थानीय तहहरू अनुसार परिवारमुलीको लिङ्ग अनुसार परिवार संख्याको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

स्थानीय तह	जम्मा परिवार		पुरुष परिवारमुली भएका परिवार		महिला परिवारमुली भएका परिवार	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
आठबिसकोट नगरपालिका	७५५३	१००	५४६१	७२.३	२०९२	२७.७०
सानीभेरी गाउँपालिका	५२९२	१००	३८२३	७२.२४	१४६९	२७.७६
बाँफिकोट गाउँपालिका	४६०७	१००	३२६९	७०.९६	१३३८	२९.०४
मुसिकोट नगरपालिका	८६९३	१००	५१९०	५९.७	३५०३	४०.३०
त्रिवेणी गाउँपालिका	४३०८	१००	२९८५	६९.२९	१३२३	३०.७१
चौरजहारी नगरपालिका	६८३७	१००	४३३७	६३.४३	२५००	३६.५७
संस्थागत	१३	१००	१३	१००	०	०.००
जम्मा	३७३०३	१००	२५०७८	६७.२३	१२२२५	३२.७७

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

उमेर अनुसार परिवारमुलीको संख्या

उमेर समुह	जम्मा परिवार		पुरुष परिवारमुली भएका परिवार		महिला परिवारमुली भएका परिवार	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
१०-१४ वर्ष	१५१	०.४०	७९	०.३२	७२	०.५९
१५-१९ वर्ष	८३८	२.२५	३८३	१.५३	४५५	३.७२
२०-२९ वर्ष	७१८७	१९.२७	४०२२	१६.०४	३१६५	२५.८९
३०-३९ वर्ष	९४३९	२५.३०	६०२०	२४.०१	३४१९	२७.९७
४०-४९ वर्ष	७६७३	२०.५७	५४३१	२१.६६	२२४२	१८.३४
५०-५९ वर्ष	६०८१	१६.३०	४७३३	१८.८७	१३४८	११.०३
६०-६९ वर्ष	३९४५	१०.५८	३०१४	१२.०२	९३१	७.६२
७० वर्ष र माथी	१९८९	५.३३	१३९६	५.५७	५९३	४.८५

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

परिवारमा अनुपस्थित (विदेशमा अक्सर बसोबास गर्ने) जनसंख्या

यस जनगणनाको अन्तिम नतिजाअनुसार रुकुम पश्चिमका १०१९३ जना परिवारमा अनुपस्थित रहि विदेशमा अक्सर बसोबास गरेको देखिन्छ, जसमध्ये पुरुष ८५१८ र महिला १६७५ जना रहेको देखिन्छ। रुकुम पश्चिममा कम्तिमा १ जना विदेशमा बसोबास गर्ने परिवार संख्या ७२३१ जना रहेको छ। जसको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

स्थानीय तहको नाम	कम्तिमा १ जना विदेशमा बसोबास गर्ने परिवार संख्या	जनसंख्या			
		जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	महिला
आठबिसकोट नगरपालिका	११५९	१७९७	१७.६३	१४१५	३८२
सानीभेरी गाउँपालिका	८३०	१०६०	१०.४	९२९	१३१
बाँफिकोट गाउँपालिका	९४७	१३५१	१३.२५	११३३	२१८
मुसिकोट नगरपालिका	२१०७	२९२९	२८.७४	२४६४	४६५
त्रिवेणी गाउँपालिका	१०६०	१५४२	१५.१३	१२८३	२५९
चौरजहारी नगरपालिका	११२८	१५१४	१४.८५	१२९४	२२०
जम्मा	७२३१	१०१९३	१००	८५१८	१६७५

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

उमेर समुह अनुसार परिवारमा अनुपस्थित(विदेश गएका)को विवरण

उमेर समुह	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	महिला
०-४	४०६	४.०	२१६	१९०
५-९	२२८	२.२	१४५	८३
१०-१४	१९५	१.९	१२८	६७
१५-१९	१३११	१२.९	१०८१	२३०
२०-२४	२६२९	२५.८	२२६६	३६३
२५-२९	१७८७	१७.५	१५८४	२०३
३०-३४	१२९५	१२.७	११५४	१४१
३५-३९	९१५	९.०	७७२	१४३
४०-४४	५६३	५.५	४८८	७५
४५-४९	३६३	३.६	२९५	६८
५०-५४	१६५	१.६	१४२	२३
५५-५९	११२	१.१	९०	२२

६०-६४	४३	०.४	३२	११
६५ देखि माथि	३०	०.३	२४	६
उल्लेख नभएको	१५१	१.५	१०१	५०
जम्मा	१०१९३	१००.०	८५१८	१६७५

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

परिवारमा अनुपस्थित(विदेश गएका)हुनुको मुख्य कारण

मुख्य कारण	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	महिला
तलब/ज्याला,नोकरी	४८७१	४७.८	४३३१	५४०
व्यापार/व्यवसाय	२४	०.२	१६	८
अध्ययन/तालिम	१८६	१.८	१४७	३९
कामको खोजी	३८७३	३८.०	३२७१	६०२
आश्रित	९२६	९.१	५६०	३६६
अन्य	१५३	१.५	७५	७८
थाहा छैन	१६०	१.६	११८	४२
जम्मा	१०१९३	१००.०	८५१८	१६७५

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

२.४ आवास र घरायसी सुविधा

मुख्य प्रयोग अनुसार घरको संख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार रुकुम पश्चिमका सम्पूर्ण घरहरूको विवरण संकलन गरिएको थियो। घरको धेरैजसो भाग के कामका लागि प्रयोग भएको थियो सोको आधारमा मुख्य प्रयोगलाई विभिन्न १२ प्रकारमा वर्गिकरण गरिएको छ। जुन नतिजा अनुसार रुकुम पश्चिममा जम्मा ४८६९१ वटा घर संरचना रहेको छ, जसमध्ये ३३४१९ आवासियको लागि र ५८६८ घर खाली रहेको देखिन्छ। जसको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

घरको मुख्य प्रयोग अनुसार घरको संख्या

संख्या/ प्रतिशत	जम्मा घर संख्या	आवासीय	व्यापार	सरकारी	शैक्षिक	स्वास्थ्य जन्य	उद्योग/ कलकारखाना
संख्या	४८६९१	३३४१९	७१०	१८९	७५८	१२८	४७
%	१००.०	६८.६	१.५	०.४	१.६	०.३	०.१

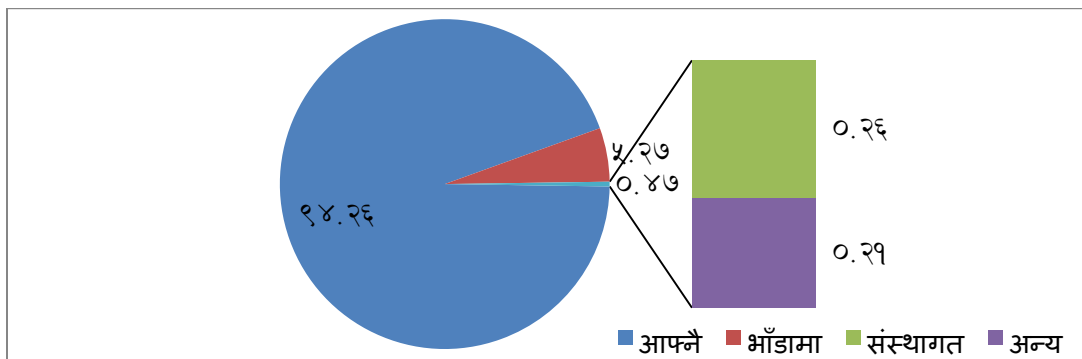
संख्या/ प्रतिशत	बैंक तथा वित्तीय संस्था	संस्थागत	होटेल तथा लज	गोठ/ धन्सार/ मतान	अन्य	खाली घर
संख्या	१८	१११	४२	६०६६	१३३५	५८६८
%	०.०	०.२	०.१	१२.५	२.७	१२.१

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

आवासिय एकाइको स्वामित्व र बोनोट

क)आवासिय एकाइको स्वामित्व

जनगणनाको नतिजा अनुसार रुकुम पश्चिममा जिल्लामा जम्मा ३७२९० वटा घर संरचना रहेको छ, जसमध्ये ३५१४९ आफ्नै स्वामित्व, १९६७ बहालमा, ९७ संस्थागत र ७७ अन्य स्वामित्व रहेको छन्। देखिन्छ। जसको विवरण तलको रेखाचित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

जसको स्थानिय तह अनुसारको घरपरिवारले प्रयोग गरिरहेको घरको स्वामित्व सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

स्थानीय तह अनुसार घरपरिवारले प्रयोग गरिरहेको घरको स्वामित्व सम्बन्धी विवरण

स्थानीय तहहरू	जम्मापरिवार संख्या	घरको स्वामित्व			
		आफ्नै	भाँडामा	संस्थागत	अन्य
आठबिसकोट न.पा.	७५५३	७३३२	२०३	२	१६
सानेभेरी गाउँपालिका	५२९२	५२१७	६८	३	४
बाँफिकोट गाउँपालिका	४६०७	४४९३	८३	५	२६
मुसिकोट नगरपालिका	८६९३	७३८९	१२५२	३९	१३

त्रिवेणी गाउँपालिका	४३०८	४१६२	१३५	५	६
चौरजहारी नगरपालिका	६८३७	६५५६	२२६	४३	१२
जम्मा	३७२९०	३५१४९	१९६७	९७	७७

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

ख) आवासिय एकाइको बोनोट

अ) घरको जग

घरको जगको बनावट	परिवार संख्या	प्रतिशत
माटोको जोडाई भएको ईट्टा/ढुङ्गा	३३८८६	९०.९
सिमेन्टको जोडाई भएको ईट्टा/ढुङ्गा	१९३९	५.२
पिलर सहितको ढलान	१३८०	३.७
काठको खम्बा गाडेको	५९	०.२
अन्य	२६	०.१
रुकुम पश्चिम	३७२९०	१००.०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

घरको बाहिरी गारो

बाहिरी गारोको बनावट	परिवार संख्या	प्रतिशत
माटोको जोडाई भएको ईट्टा/ढुङ्गा	३१९६३	८५.७
सिमेन्टको जोडाई भएको ईट्टा/ढुङ्गा	५१३८	१३.८
काठ/फल्याक	४७	०.१
बाँसजन्य सामग्री	१५	०.०
काँचो ईट्टा	५४	०.१
जस्ताटिन	६२	०.२
प्रिफ्याब	२	०.०
अन्य	९	०.०
जम्मा	३७२९०	१००.०

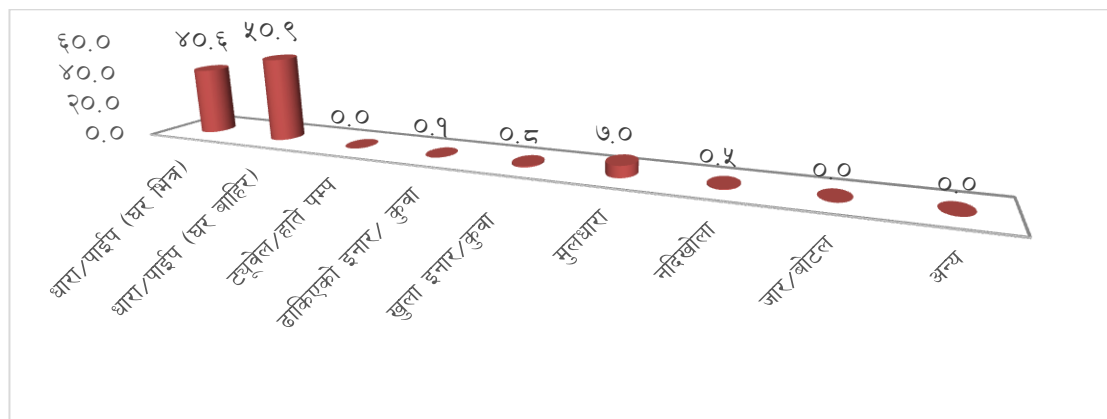
स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

घरको छानो

घरको छानाको बनावट	परिवार संख्या	प्रतिशत
जस्ता/टिन/च्यादर	१६०२७	४३.०
सिमेन्ट/ढलान	२७०४	७.३
खर/पराल/छवाली	२४३३	६.५
टायल/खपडा/झिगटी	५०	०.१
ढुङ्गा/स्लेट	१५९८९	४२.९
काठ/फल्याक	१८	०.०
माटो	४९	०.१
अन्य	२०	०.१
जम्मा	३७२९०	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

परिवारमा खानेपानीको मुख्य स्रोत

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन

जनगणना २०७८ अनुसार रुकुम पश्चिम जिल्लामा ३७३०३ परिवार मध्ये ८८.५८ प्रतिशत परिवारले खाना पकाउन अक्सर काठ/दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखाएको छ। जुन २०६८ सालमा ९७.१५ प्रतिशत थियो।

खाना पकाउने इन्धनको स्रोत	परिवार सङ्ख्या	प्रतिशत
काठ/ दाउरा	३३,०३१	८८.५८
एल पी ग्याँस	४,०७७	१०.९३

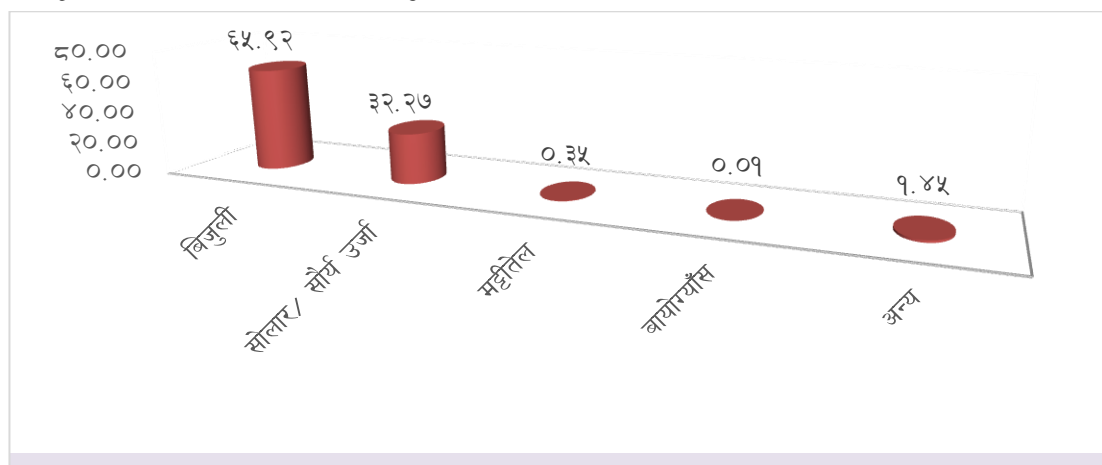

बिजुली	२७	०.०७
गुइँठा/ गोरहा	३	०.०१
बायो ग्याँस	१२०	०.३२
मट्टीतेल	२६	०.०७
अन्य	६	०.०२

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोत

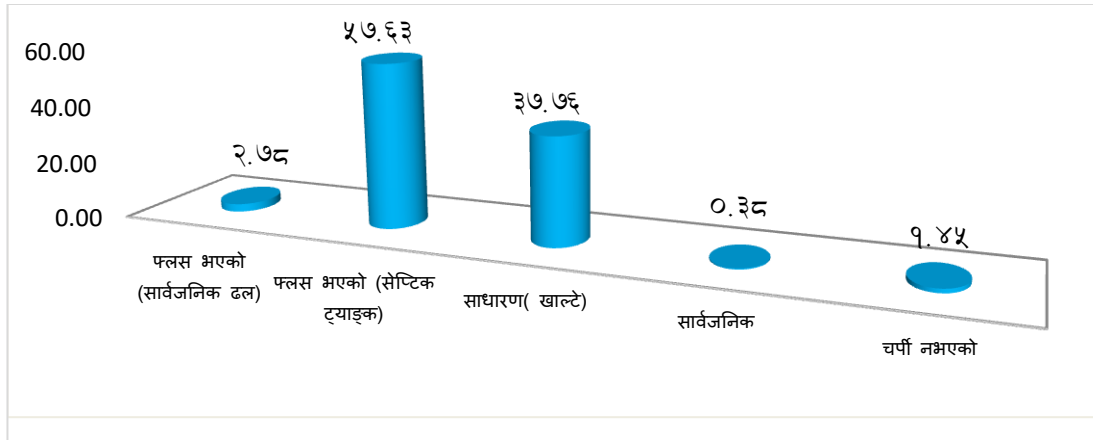
जनगणना २०७८ अनुसार रुकुम पश्चिम जिल्लामा रुकुम पश्चिम जिल्लाको (६५.९२ प्रतिशत) घरपरिवारहरूले आफू बसोबास गरेको घर/आवासीय एकाइमा बत्ती बाल्नका लागि अक्सर बिजुली प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ। गत २०६८ को जनगणनामा बिजुली प्रयोग गर्ने परिवार १३.६१ प्रतिशत रहेकोमा हाल सो अंशमा उल्लेख्य वृद्धि भएको देखिन्छ। जसको विस्तृत विवरण तलको ग्राफमा प्रस्तुत गरिएको छ।

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय

जनगणना २०७८ अनुसार रुकुम पश्चिम जिल्लाको कुल ३७२९० परिवारमध्ये ९८.५५ प्रतिशत परिवारले कुनै न कुनै प्रकारको शौचालयको प्रयोग गर्ने गरेका छन् भने १.४५ प्रतिशत परिवारहरूसँग अझै पनि शौचालयको पहुँच नभएको तथ्याङ्क जनगणनाको नतिजाले देखाएको छ। गत जनगणना २०६८ मा शौचालयको पहुँच नभएको परिवार ६१.३६ प्रतिशत थियो। जसको विस्तृत विवरण तलको ग्राफमा प्रस्तुत गरिएको छ।

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

परिवारमा उपलब्ध साधन/सुविधाहरू

रुकुम पश्चिम जिल्लाका हरेक परिवारमा भएका साधन तथा सेवा सुविधाहरूका विवरण अनुसार ८.१९ प्रतिशत परिवारहरूमा उल्लिखित कुनै पनि साधन/सुविधाहरू उपलब्ध नभएको पाइयो भने ९१.८१ प्रतिशत परिवारमा कम्तिमा एक किसिमको साधन/सुविधा उपलब्ध भएको पाइएको छ। जसको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

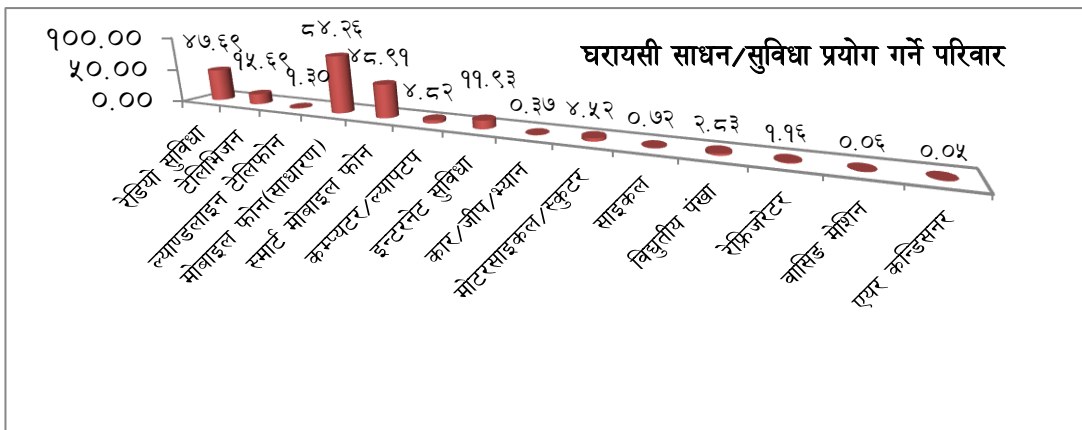
घरायसी साधन/सुविधा प्रयोग गर्ने परिवार

विवरण	२०७८		२०६८		
	परिवार संख्या	प्रतिशत	परिवार संख्या	प्रतिशत	
कुनै पनि साधन/सुविधा नभएको	३०५५	८.१९	८३६३	२७.३	
कम्तिमा एक किसिमको साधन/सुविधा भएको	३४२३५	९१.७८	२१७२३	७०.९	
घरायसी साधन/सुविधाहरू	रेडियो सुविधा	१७७८५	४७.७	१८३२९	५९.८
	टेलिभिजन	५८५०	१५.७	११४०	३.७
	ल्याण्डलाइन टेलिफोन	४८३	१.३	३५०	१.१
	मोबाइल फोन(साधारण)	३१४२०	८४.३	११९४९	३९.०
	स्मार्ट मोबाइल फोन	१८२४०	४८.९	०	०.०
	कम्प्युटर/ल्यापटप	१७९९	४.८	२६९	०.९
	इन्टरनेट सुविधा	४४४७	११.९	६६	०.२

कार/जीप/भ्यान	१३७	०.४	२०	०.१
मोटरसाइकल/स्कुटर	१६८४	४.५	८४	०.३
साइकल	२७०	०.७	५२	०.२
विद्युतीय पंखा	१०५५	२.८	०	०.०
रेफ्रिजरेटर	४३१	१.२	७३	०.२
वासिड मेशिन	२२	०.१	०	०.०
एयर कन्डिसनर	१७	०.०	०	०.०
जम्मा	३७२९०			

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

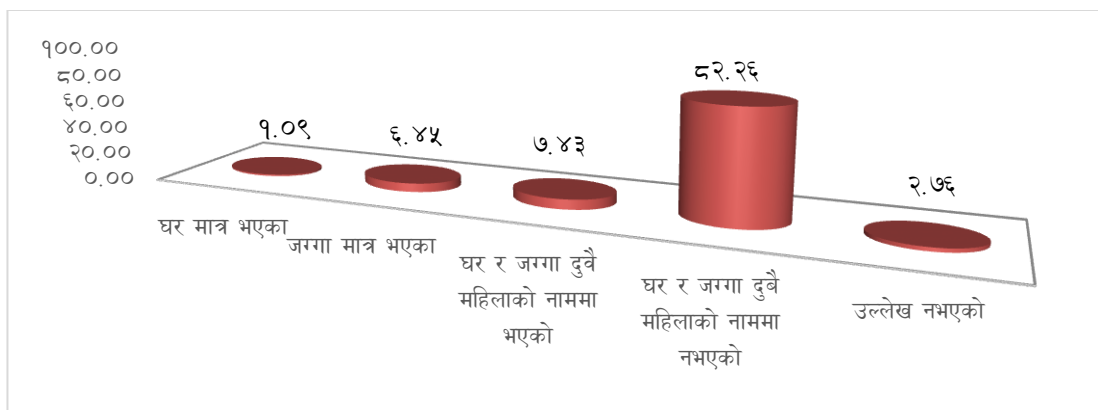
साधारण मोबाइल फोन हुने र स्मार्ट मोबाइल फोन हुने परिवारको संख्या क्रमशः ८४.२६ प्रतिशत र ४८.९१ प्रतिशत देखिएको छ। जसको विस्तृत विवरण तलको ग्राफमा प्रस्तुत गरिएको छ।

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

परिवारमा महिलाको नाममा रहेको घरजग्गा

जनगणना २०७८ अनुसार रुकुम पश्चिम जिल्लाको नतिजा अनुसार जम्मा परिवारको ७.४३ प्रतिशत परिवारमा महिलाको नाममा घर र जग्गा दुवै रहेको देखिएको छ। महिलाको नाममा जग्गा मात्र भएका परिवार ६.४५ प्रतिशत र घर मात्र भएका परिवार १.०९ प्रतिशत रहेका छन्। समग्रमा १४.९७ प्रतिशत परिवारहरूमा महिलाको नाममा घर वा जग्गा वा घरजग्गा दुवै रहेको देखिन्छ।

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

स्थानीय तह अनुसार परिवारमा महिलाको नाममा रहेको घरजग्गा

स्थानीय तहहरू	परिवार संख्या	स्वामित्व				
		घर मात्र भएका	जग्गा मात्र भएका	घर र जग्गा दुवै भएको	घर र जग्गा दुवै नभएको	उल्लेख नभएको
आठबिसकोट न.पा	७५५३	३९	१७४	२८४	६७५९	२९७
सानीभेरी गाउँपालिका	५२९२	४४	२४०	३१३	४६२१	७४
बाँफिकोट गा.पा	४६०७	५१	२३६	४३१	३८२४	६५
मुसिकोट न.पा	८६९३	१६६	८९९	८७७	६५०४	२४७
त्रिवेणी गाउँपालिका	४३०८	४१	३९०	२८०	३५७३	२४
चौरजहारी न.पा	६८३७	६७	४६८	५८७	५३९२	३२३
जम्मा	३७२९०	४०८	२४०७	२७७२	३०६७३	१०३०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

कृषि बाहेकका साना घरेलु व्यवसाय सञ्चालन गर्ने परिवारको विवरण

जनगणना २०७८ को नतिजा अनुसार रुकुम पश्चिम जिल्लामा कुनै पनि सरकारी निकायमा दर्ता नगरेका र एक जना पनि तलबि कामदार नराखेका कृषि बाहेकका साना घरेलु व्यवसाय सञ्चालन गरेका परिवार २५६३ (६.९%) रहेका छन्। जसको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

विवरण		परिवार संख्या	प्रतिशत
जम्मा परिवार संख्या		३७२९०	१००
साना घरेलु व्यवसाय नभएका परिवार		३४६३५	९२.९
साना घरेलु व्यवसाय भएका परिवार		२५६३	६.९
उल्लेख नभएको		९२	०.२
साना घरेलु व्यवसाय सञ्चालन गर्ने		जम्मा	२५६३
		पुरुष	१२९९
		महिला	१२६४
साना घरेलु व्यवसाय	घरेलु उद्योग	जम्मा	३९३
		पुरुष	२१८
		महिला	१७५
	व्यापार/व्यवसाय	जम्मा	१४८४
		पुरुष	६९३
		महिला	७९१
	यातायात	जम्मा	८०
		पुरुष	५३
		महिला	२७
	सेवा	जम्मा	४२३
		पुरुष	२५४
		महिला	१६९
	अन्य	जम्मा	१८३
		पुरुष	८१
		महिला	१०२

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

खण्ड ३ - शैक्षिक तथ्याङ्क

राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार रुकुम पश्चिम जिल्लाको कूल साक्षरता ७५.७४%, पुरुष साक्षरता ८२.५५% र महिला साक्षरता ६९.४३% रहेको छ । राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ मा रुकुम पश्चिम जिल्लाको कूल साक्षरता ६२.०९% रहेको थियो। समग्र मूलुकको शैक्षिक अवस्थाभन्दा रुकुम पश्चिम जिल्लाको साक्षरता केही कमजोर र कर्णाली प्रदेशको कूल साक्षरता भन्दापनि यस जिल्लाको साक्षरतादर कम रहेको देखिन्छ भने विगत एक दशकमा यस जिल्लाको साक्षरतामा राम्रो वृद्धि भए पनि अझै पूर्णता प्राप्त गर्न सकेको छैन ।

३.१ स्थानीय तहअनुसार साक्षरता दर

स्थानीय तहको नाम	साक्षरता दर(प्रतिशतमा)		
	जम्मा	पुरुष	महिला
आठबिसकोट नगरपालिका	७०.१	७६.७९	६३.७५
सानीभेरी गाउँपालिका	७५.६६	८२.०३	६९.७७
बाँफिकोट गाउँपालिका	७४.९३	८२.३१	६८.२
मुसिकोट नगरपालिका	८०.६	८७.५१	७४.८४
त्रिवेणी गाउँपालिका	७६.८७	८३.९२	७०.७२
चौरजहारी नगरपालिका	७४.३८	८१.३८	६८.०१
संस्थागत	९८.७४	९८.९२	९५.८३
जम्मा	७५.७४	८२.५५	६९.४३

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

३.२ खण्डिकृत साक्षरता तथ्याङ्क

क) प्रत्येक स्थानीय तहमा कक्षागत रूपमा पढिरहेका विद्यार्थिहरु

कक्षा	आठबिसकोट नगरपालिका	बाँफिकोट गाउँपालिका	चौरजहारी नगरपालिका	मुसिकोट नगरपालिका	सानीभेरी गाउँपालिका	त्रिवेणी गाउँपालिका
०	१९८५	५३६	१३३९	१९९२	११०२	८५८
१	१२६८	९४७	७३६	९७१	८३०	४८८
२	१०४८	६२२	६३६	९०७	७५३	४६८

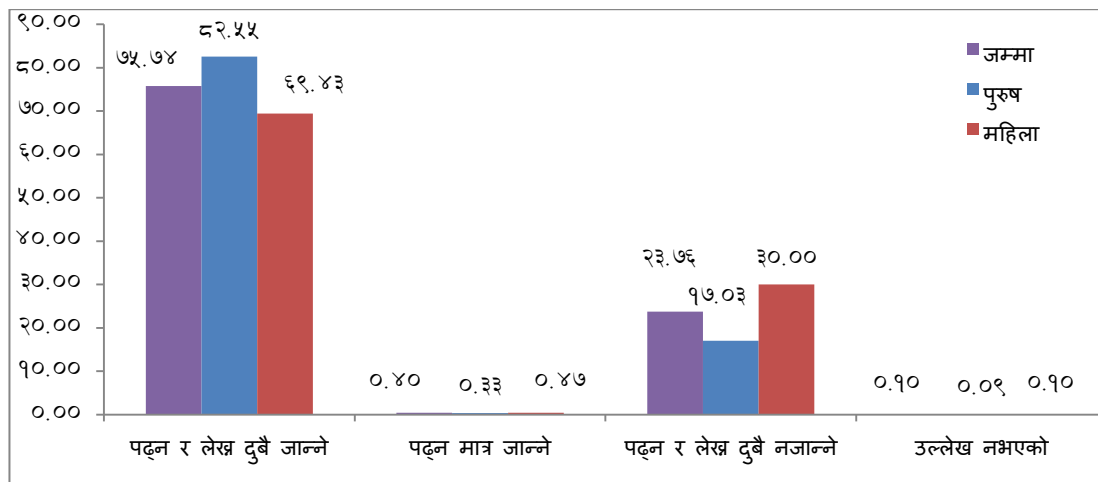
३	१०२८	५७१	६६१	८४०	६८१	४७७
४	१०३२	५०८	६३५	७७२	६५६	४९५
५	११६७	५३५	६८८	८४९	६२५	४५२
६	१०४७	५१९	६०७	८४३	६९१	५४६
७	९६०	५२२	५८२	८४०	६९०	५५४
८	१०८३	५१७	९४७	८५७	८९०	६१६
९	७४३	३७०	३१८	९२७	५६६	६४०
१०	४५३	४४९	५७४	८८०	६३४	६११
११	०	०	१८५	४७३	२३१	१८५
१२	१३२	३०४	२३०	४३१	२४१	५८५

स्रोत: IEMIS Report २०८०

ख) साक्षरताको अवस्था

बितेको दश वर्षमा रुकुम पश्चिममा साक्षरता ६२.०९ प्रतिशतबाट १३.६५ प्रतिशतले बढेर ७५.७४ प्रतिशत पुगेको देखिएको छ । जसको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

५ वर्ष वा सो भन्दा माथिका व्यक्तिहरूको साक्षरताको अवस्था अनुसारको जनसंख्या

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

स्थानीय तह अनुसार ५ वर्ष वा माथिका जनसंख्याको साक्षरता स्थिती

स्थानीय तहको नाम	जम्मा जनसंख्या	शैक्षिक अवस्था अनुसार ५ वर्ष वा माथिको जनसंख्या				
		पढ्न र लेख्न दुबै जान्ने	पढ्न मात्र जान्ने	पढ्न र लेख्न दुबै नजान्ने	उल्लेख नभएको	
आठबिसकोट नगरपालिका	जम्मा	३२१६७	२२५४९	१८५	९३९७	३६
	पुरुष	१५६६९	१२०३२	७६	३५४५	१६
	महिला	१६४९८	१०५१७	१०९	५८५२	२०
सानेभेरी गाउँपालिका	जम्मा	२२२५५	१६८३८	१५५	५२४७	१५
	पुरुष	१०६९१	८७७०	५२	१८५९	१०
	महिला	११५६४	८०६८	१०३	३३८८	५
बाँफिकोट गाउँपालिका	जम्मा	१८७०४	१४०१४	४२	४६००	४८
	पुरुष	८९१८	७३४०	१७	१५४०	२१
	महिला	९७८६	६६७४	२५	३०६०	२७
मुसिकोट नगरपालिका	जम्मा	३१०७४	२५०८२	१२०	५८५४	१८
	पुरुष	१४५०८	१२७३७	४७	१७१६	८
	महिला	१६५६६	१२३४५	७३	४१३८	१०
त्रिवेणी गाउँपालिका	जम्मा	१८५१६	१४५२५	३८	३९४३	१०
	पुरुष	८७७७	७४१२	१५	१३४७	३
	महिला	९७३९	७११३	२३	२५९६	७
चौरजहारी नगरपालिका	जम्मा	२६२१३	१९४९८	६४	६६३१	२०
	पुरुष	१२४९३	१०१६७	३०	२२८८	८
	महिला	१३७२०	९३३१	३४	४३४३	१२
संस्थागत	जम्मा	१२७२	१२५६	०	१६	०
	पुरुष	१२००	११८७	०	१३	०
	महिला	७२	६९	०	३	०
कुल जम्मा	जम्मा	१५०२०१	११३७६२	६०४	३५६८८	१४७
	पुरुष	७२२५६	५९६४५	२३७	१२३०८	६६
	महिला	७७९४५	५४११७	३६७	२३३८०	८१

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

ग) ५ देखि २५ वर्षसम्म एस.एल.सी./एस.ई.ई. तहभन्दा मुनिको शैक्षिक तह उत्तिर्ण गरेको शैक्षिक तहअनुसार जनसंख्या

विवरण	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
हाल अध्ययनरत	४६८७७	७७.४७	२३८२०	७९.३३	२३०५७	७५.६४
कम्तिमा १ पटक विद्यालय गएको	११६६७	१९.२८	५३३८	१७.७८	६३२९	२०.७६
कहिले पनि विद्यालय नगएको	१८२९	३.०२	८०४	२.६८	१०२५	३.३६
उल्लेख नभएको	१३६	०.२२	६६	०.२२	७०	०.२३
जम्मा	६०५०९	१००	३००२८	१००	३०४८१	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

घ) १० जोड २ वा सो सरह वा सो भन्दा माथिल्लो तह उत्तीर्ण गरेका व्यक्तिहरुले अध्ययन गरेको विषय/क्षेत्र

जनगणना २०७८को नतिजा अनुसार रुकुम पश्चिम जिल्लामा १०+२ वा सो सरह वा सो भन्दा माथि अध्ययन गरिरहेका कूल जनसंख्या २१,७९० मध्ये करिब दुई-तिहाई ६५.३८ प्रतिशत मानिसहरु शिक्षा संकाय अध्ययन गरेका छन भने ७.३९ प्रतिशत मानिसहरु व्यवस्थापन संकाय अध्ययन गरेका छन। जसको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

अध्ययनको मुख्य क्षेत्र	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र	१२४८	५.७३	७०३	६.१४	५४५	५.२७
व्यवस्थापन	१६३१	७.४९	९२२	८.०५	७०९	६.८६
शिक्षा	१४२४७	६५.३८	७१२८	६२.२२	७११९	६८.८९
विज्ञान तथा प्रविधि	७१७	३.२९	५२३	४.५७	१९४	१.८८
स्वास्थ्य/चिकित्साशास्त्र	१०४०	४.७७	४७२	४.१२	५६८	५.५०
इन्जिनियरिङ्ग	५०७	२.३३	४०८	३.५६	९९	०.९६
कानून	८१	०.३७	५४	०.४७	२७	०.२६
कृषि	४५१	२.०७	२११	१.८४	२४०	२.३२

वन	८८	०.४०	५३	०.४६	३५	०.३४
पशुविज्ञान/पशुचिकित्सा/मत्स्यपालन	११५	०.५३	६८	०.५९	४७	०.४५
कम्प्युटर/सूचना प्रविधि	१४८	०.६८	१०१	०.८८	४७	०.४५
अन्य	१६९	०.७८	९७	०.८५	७२	०.७०
उल्लेख नभएको	१३४८	६.१९	७१६	६.२५	६३२	६.१२
जम्मा	२१७९०	१००	११४५६	१००	१०३३४	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

ड) साक्षर जनसंख्याले उत्तिर्ण गरेको तह

रुकुम पश्चिम जिल्लामा कुल साक्षर जनसंख्याको सबैभन्दा धेरै आधारभुत(१-५) तह २९.८७ प्रतिशत मात्र उत्तिर्ण गरेका छन् र आधारभुत(६-८) तह २०.५१ प्रतिशत रहेका छन्। तलको तालिका हेर्दा साक्षरहरू मध्ये अधिकांशले सामान्य, प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक तहको शिक्षामात्र हासिल गरेका छन्। अर्को शब्दमा भन्दा खेरी माध्यमिक, उच्च माध्यमिक हुँदै माथिल्लो तह पार गर्नेको संख्या थोरै रहेको छ। जसको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

उत्तिर्ण गरेको तह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
पुर्वप्राथमिक	४५८२	४.०२	२४२४	४.०५	२१५८	३.९८
प्राथमिक (१-५)	३४०८१	२९.८७	१८१८१	३०.३९	१५९००	२९.३०
निम्न माध्यमिक (६-८)	२३३९६	२०.५१	१२४८१	२०.८६	१०९१५	२०.१२
माध्यमिक(९-१०)	१९१९७	१६.८३	९९६९	१६.६६	९२२८	१७.०१
त.ग. र सो सरह	८४२९	७.३९	४३३८	७.२५	४०९१	७.५४
प्रमाणपत्र तह र सो सरह	१६४७४	१४.४४	८२०६	१३.७२	८२६८	१५.२४
स्नातह वा सो सरह	३८८५	३.४१	२२०६	३.६९	१६७९	३.०९
स्नाकोत्तर वा सो सरह	१४३१	१.२५	१०४४	१.७५	३८७	०.७१
अन्य	४८	०.०४	१९	०.०३	२९	०.०५
तह नभएको/तह नखुलेको	१५८०	१.३८	५०१	०.८४	१०७९	१.९९
थाहा नभएको	९८४	०.८६	४५८	०.७७	५२६	०.९७
जम्मा	११४०८७	१००	५९८२७	१००	५४२६०	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

च)जिल्लाको साक्षरता दर (उमेर समूह अनुसार, लिङ्ग खुल्नेगरी)

उमेर समूह	साक्षरतादर(प्रतिशतमा)		
	जम्मा	पुरुष	महिला
सबै उमेर समूह	७५.७४	८२.५५	६९.४३
०५-०९ वर्ष	९३.४४	९३.३९	९३.५०
१०-१४ वर्ष	९९.४०	९९.४३	९९.३७
१५-१९ वर्ष	९८.६९	९८.६७	९८.७०
२०-२४ वर्ष	९७.१५	९७.९०	९६.५२
२५-२९ वर्ष	९१.५२	९५.०२	८८.४२
३०-३४ वर्ष	७९.३४	८९.३९	७०.३८
३५-३९ वर्ष	६६.५८	८३.०८	५२.१६
४०-४४ वर्ष	५२.३१	७३.०२	३५.१९
४५-४९ वर्ष	४३.२१	६३.६९	२४.९९
५०-५४ वर्ष	३५.१८	५४.६२	१७.२९
५५-५९ वर्ष	२५.४५	४२.१८	९.२५
६०-६४ वर्ष	१८.३९	३१.४१	६.४६
६५ र सो भन्दा माथी	१२.५२	२१.४०	४.२१

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

३.३ जिल्लाका शैक्षिक संस्था तथा स्रोतकेन्द्रहरूको सङ्ख्या

क्र.स.	विवरण	एकाई	सामुदायिक	निजि/संस्थागत	जम्मा
१	कुल विद्यालय	सङ्ख्या	२८८	१९	३०७
२	बाल विकास केन्द्र / पुर्व प्राथमिक	सङ्ख्या	२१६		२१६
३	क्याम्पस	सङ्ख्या	८		८
४	विश्वविद्यालय	सङ्ख्या	०		०
५	मदरसा स्कुल	सङ्ख्या	०		०
६	गुरुकुल स्कुल (आश्रम)	सङ्ख्या	०		०
७	स्रोतकेन्द्रहरू	सङ्ख्या	०		०

स्रोत: शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई रुकुम पश्चिम

३.४ जिल्लाका विद्यालयहरूको तहगत विवरण

क्र.स.	विवरण	एकाई	सामुदायिक	निजीसंस्थागत/	कैफियत
१	आधारभूत(१-८)	सङ्ख्या	२१२	१२	
२	माध्यमिक(९-१२)	सङ्ख्या	७६	७	
	जम्मा		२८८	१९	

स्रोत: शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ रुकुम पश्चिम

३.५ जिल्लाका विद्यालयहरूमा तहगत शिक्षक सङ्ख्या विवरण

विवरण	प्राथमिक	निम्न माध्यमिक	माध्यमिक	जम्मा
कुल शिक्षक सङ्ख्या	७२६	२०८	३७१	
दरबन्दीको आधारमा शिक्षक सङ्ख्या				
स्विकृत दरबन्दी	५०७	९७	७४	
राहत	२१९	१११	८९	

स्रोत: शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ रुकुम पश्चिम

३.६ विद्यालय, शिक्षक र विद्यार्थी सम्बन्धी अनुपात

क्र.स.	विवरण	आधारभूत	माध्यमिक	कैफियत
१	विद्यालय सङ्ख्या	२२४	८३	
२	शिक्षक सङ्ख्या (राहत सहित)	९३४	१६३	
३	विद्यार्थी सङ्ख्या	३५६५७	१०२६२	
४	विद्यालय शिक्षक अनुपात	०.२३९	०.५०९	
५	विद्यालय विद्यार्थी अनुपात	०.००६३	०.००८	
६	शिक्षक विद्यार्थी अनुपात	०.०२६१	०.०१५	

स्रोत: शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ रुकुम पश्चिम

३.७ जिल्लाभित्र संचालित प्राविधिक धारका विद्यालयको विवरण

क्र.स.	विद्यालयको नाम	स्थानीय तह	सञ्चालित धार
१	शीतल मावि चौरजहारी	चौरजहारी नगरपालिका	सिभिल इन्जिनियरिङ
२	राप्ती ज्ञानोदय मावि सिम्ली	सानीभेरी गाउँपालिका	पशु विज्ञान
३	भेरीदोभान मावि चाईनाबगर	सानीभेरी गाउँपालिका	बाली विज्ञान

स्रोत: शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ रुकुम पश्चिम

३.८ जिल्लाभिन्न संचालित क्याम्पसको विवरण

क्र.स.	क्याम्पसको नाम	स्थानीय तह
१	राडी ज्यूला शिक्षा क्याम्पस आठविसकोट ९ राडी	आठविसकोट नगरपालिका
२	स्यार्पू बहुमुखी क्याम्पस बाँफीकोट ४ बाँफीकोट	बाँफीकोट गाउँपालिका
३	शीतल क्याम्पस चौरजहारी २ चौरजहारी	चौरजहारी नगरपालिका
४	जहारी क्याम्पस चौरजहारी ११, खोलागाउँ	चौरजहारी नगरपालिका
५	मुसिकोट बहुमुखी क्याम्पस मुसिकोट १ खलंगा	मुसिकोट नगरपालिका
६	रुकुमेली क्याम्पस मुसिकोट १ खलंगा	मुसिकोट नगरपालिका
७	सानीभेरी शिक्षा क्याम्पस सानीभेरी ९ सिम्ली	सानीभेरी गाउँपालिका
८	सिम्रुतु क्याम्पस त्रिवेणी २ सिम्रुतु	त्रिवेणी गाउँपालिका

स्रोत: शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ रुकुम पश्चिम

खण्ड-४ स्वास्थ्य तथ्याङ्क

४.१ स्वास्थ्य संस्थाको विवरण

क) अस्पताल(सरकारी, सामुदायिक, निजी, बाल, आयुर्वेद, प्राकृतिक चिकित्सा), प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी, आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र, सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई, शहरी स्वास्थ्य केन्द्र, गाँउघर क्लिनिक, खोप क्लिनिक, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका, औषधी पसल आदि संख्या

विवरण	आठबिसकोट	मुसिकोट	चौरजहारी	बाफीकोट	सानीभेरी	त्रिबेणी	जम्मा
आधारभूत / नगर अस्पताल	१	१	१	०	१	१	५
निजी अस्पताल	०	२	१	०	०	०	३
प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	०	०	१	०	०	०	१
स्वास्थ्य चौकी	४	५	४	४	३	४	२४
आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	९	९	८	६	८	५	४५
सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई	२ प्रदेश	०	०	०	०	२ LLG	४
शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	८	२	१	०	०	०	११
गाँउघर क्लिनिक	०	४	६	०	५	१०	२५
खोप क्लिनिक	२१	२२	१६	१३	१८	१७	१०७
महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका	४७	४७	३८	३८	३९	३७	२४६
निजी औषधी पसल	२	१०	५	३	४	५	२९
आंखा उपचार केन्द्र	०	१	०	०	०	०	१
पोलिक्लिनिक	०	१	०	०	०	०	१
क्लिनिक	०	१ डेन्टल	०	०	०	०	१
डाइग्नोस्टिक सेन्टर (Imaging)	१	४	२	०	१	१	९
माइक्रोस्कोपीक सेन्टर संख्या	१	१	२	०	१	२	७
प्रयोगशाला भएका सरकारी स्वास्थ्य संस्था संख्या	१	२	२	१	१	२	९
बर्थिङ सेन्टर	४	३	२	३	४	५	२१

BEONC Site	१	०	१	०	०	०	२
CEONC Site	०	१	१	०	०	०	२
क्षयरोग डट्स सेन्टर संख्या	५	६	७	४	५	५	३२
सुरक्षित गर्भपतन सेवा केन्द्र	१	१					२
आइयूसिडी सेवा प्रदायक स्वास्थ्य संस्था संख्या	२	५	४	४	२	५	२२
इम्प्लान्ट सेवा प्रदायक स्वास्थ्य संस्थाको संख्या	४	६	७	५	५	५	३२
५ वटै अस्थाइ परिवार योजना सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्य संस्था संख्या	१	४	४	४	२	५	२०
BA तालिम प्राप्त स्वास्थ्यकर्मी संख्या	१०	१५	२३	१०	९	१२	७९
क्रिशोरक्रिशोरी मैत्री स्वास्थ्य संस्था	३	३	२	३	१	१	१३
पोषण पुनर्स्थापना गृह वा केन्द्र	४	२	३	३	२	२	१६
ओ टि सि सेन्टर	४	२	३	३	२	२	१६
स्तनपान कक्ष	२ न पा र अस्पताल	१मु हे पो	१ न पा		१ पेदी	१ गा पा	६
सर्पदंश उपचार केन्द्र	०	०	०	०	०	०	०
भ्याक्सिन sub-centre संख्या	०	०	१	०	०	०	१
ए आर टी सेन्टर	०	१	०	०	०	०	१
विद्यालय नर्स कार्यक्रम लागु भएका विद्यालय संख्या (संघ वा स्थानियतह)	०	१०	०	०	०	०	१०

स्रोत: स्वास्थ्य सेवा कार्यालय रुकुम पश्चिम

४.२ सरकारी र निजी अस्पतालहरुको विवरण

क) सरकारी अस्पतालहरुको विवरण

संस्थाको नाम, ठेगाना	चिकित्सक			
	कार्यरत	दरबन्दी	अन्य कर्मचारी	बेड संख्या
जिल्ला अस्पताल	८	८	५६	१५
सहिद स्मृति नगर अस्पताल ,चौरजहारी	१	१	२५	१५
आठबिसकोट नगर अस्पताल ,आठबिसकोट	१	३	२८	१५

सानीभेरी नगर अस्पताल,सानीभेरी	१	४	१९	१५
त्रिवेणी नगर अस्पताल,त्रिवेणी	१	०	१९	१५

स्रोत: स्वास्थ्य सेवा कार्यालय रुकुम पश्चिम

ख) निजी सामुदायिक अस्पतालहरुको विवरण

संस्थाको नाम, ठेगाना	चिकित्सक		अन्य कर्मचारी	बेड संख्या
	कार्यरत	दरबन्दी		
साझा मुराल अस्पताल ,मुसिकोट	२	१	१४	५
चौरजहारी अस्पताल	४	४	१०८	५०
मनकामना लाइफ केयर अस्पताल	१			५
खलंगासिटी अस्पताल	१			५

स्रोत: स्वास्थ्य सेवा कार्यालय रुकुम पश्चिम

४.३ स्वास्थ्यकर्मीको संख्यात्मक विवरण

स्थानीय तहको नाम	Consultant चिकित्सक				मेडिकल अधिकृत				ब./जनस्वास्थ्य अधिकृत				पारामेडिक्स (५/६/७ औं तह)				जम्मा			
	स्वीकृत	दरबन्दी	पूर्ति	रिक्त	करार	स्वीकृत	दरबन्दी	पूर्ति	रिक्त	करार	स्वीकृत	दरबन्दी	पूर्ति	रिक्त	करार	स्वीकृत	दरबन्दी	पूर्ति	रिक्त	करार
स्वा से का	४	०	४	१	४	१	३	८	१	०	१	०	४	२	२	१	१३	३	१०	१०
आठबिस कोट	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	७	४	३	३	७	४	३	४
मुसिकोट	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	७	७	०	०	७	७	०	०
चौरजहारी	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	७	१०	-३	०	७	१०	-३	१
बाफीकोट	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	५	५	०	०	५	५	०	०
सानीभेरी	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	४	६	-२	०	४	६	-२	१
त्रिवेणी	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	५	५	०	१	५	५	०	२
जम्मा	४	०	४	१	४	१	३	१२	१	०	१	०	३९	३७	३	५	४८	३८	८	१८

स्रोत: स्वास्थ्य सेवा कार्यालय रुकुम पश्चिम

स्थानीय तहअनुसार स्वास्थ्यकर्मीको विवरण

स्थानीय तहको नाम	स्वा से का	आठबिसकोट	मुसिकोट	चौरजहारी	बाफीकोट	सानीभेरी	त्रिवेणी	जम्मा
पारामेडीक्स (४/५/६ औं तह)	स्वीकृत दरबन्दी	३	१०	१०	१०	८	८	५७
	पूर्ति	३	९	२०	८	११	२०	९३
	रिक्त	०	१	-१०	२	-३	-१२	-५

		करार	२	२५	८	९	१०	९	११	७४
स्टाफ नर्स/सि.अ.न. मि	(५/६/७ औं तह)	स्वीकृत दरबन्दी	६	०	०	०	०	०	०	६
		पूर्ति	६	०	०	१	०	०	०	७
		रिक्त	०	०	०	-१	०	०	०	-१
		करार	१	३	१०	१		१		१६
सि.अनमी/अ नमी	(४/५/६ औं तह)	स्वीकृत दरबन्दी	३	१०	२१	११	१३	१३	९	८०
		पूर्ति	३	६	१४	११	१०	९	९	६२
		रिक्त	०	४	७	०	३	४	०	१८
		करार	४	२१	५	१६	११	११	१३	८१
अन्य प्राविधिक	(ल्याब, ह-चकक्ष, अन्य)	स्वीकृत दरबन्दी	१९	०	२	२	०	०	०	२३
		पूर्ति	१२	०	०	१	०	०	०	१३
		रिक्त	७	०	२	१	०	०	०	१०
		करार	२२	५	२	७	३	५	६	५०
जम्मा		स्वीकृत दरबन्दी	३१	२०	३३	२३	२१	२१	१७	१६६
		पूर्ति	२४	१५	३४	२१	२१	२९	२२	१६६
		रिक्त	७	५	-१	२	०	-८	-५	०
		करार	२९	५४	२५	३३	२४	२६	३०	२२१

स्रोत: स्वास्थ्य सेवा कार्यालय रुकुम पश्चिम

४.४ खोप कभरेज

खोपको नाम	लक्ष्य अनुसार प्रगति प्रतिशत(कभरेज)		
	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
बि सी जी	१९	१०१	१०७.५
डि पी टि-हेप.बि-हिब १	१०२	१०५	१०८
डि पी टि-हेप.बि-हिब २	९८	१०६	१०९
डि पी टि-हेप.बि-हिब ३	९९	१०४	१०६
पोलियो १	१०२	१०३	१०८
पोलियो २	९९	१०६	१०९
पोलियो ३	९९	१०३	१०५
पि सि भि १	१०१	१०४	१०९
पि सि भि २	९५	१०५	१०९
पि सि भि ३	९३	१०१	१०३.६
एफ आइ पि भि १			९१.१
एफ आइ पि भि २	९४	१०५	६१.३
जे.इ	१०६	१०७	१०१.७
दादुरा-रुवेला १	९७	१०४	१०३.८

दादुरा-रुबेला २	१०४	१०१	१०२.७
रोटा१	९०	१०१	१०७.५
रोटा२	७९	१०१	१०८.४
टि.डी २ र २+	७२	८४	७७.७

स्रोत: स्वास्थ्य सेवा कार्यालय रुकुम पश्चिम

४.५ ड्रूपआउट दर

ड्रूपआउट दर	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९ /८०
बि सि जि र दादुरा-रुबेला१	२	३	३.५
डि पी टि-हेप.बि-हिब १ र डि पी टि-हेप.बि-हिब ३	४	०	२
दादुरा-रुबेला१ र दादुरा-रुबेला२	५	४	२
पेन्टा१ र दादुरा-रुबेला२	९	५	५.५

स्रोत: स्वास्थ्य सेवा कार्यालय रुकुम पश्चिम

४.६ मातृ तथा नव शिशु कार्यक्रम

सूचकहरू	२०७७/ ०७८	२०७८/ ०७९	२०७९ /०८०	अवस्था
पहिलो पटक गर्भवती जाँच गराएका (जुनसुकै समयमा) गर्भवती महिलाको प्रतिशत	१७४	१५४	१०८	-
प्रोटोकल अनुसार पहिलो पटक गर्भवती जाँच गराएका गर्भवती महिलाहरूको प्रतिशत	८८	११०	७६	-
४ पटक गर्भवती जाँच गराउने महिलाहरूको प्रतिशत	७७	८१	८८	+
प्रोटोकल अनुसार (८ पटक) गर्भवती जाँच गराउने महिलाहरू			२५.७	
घरमा जिवित जन्म भएको नवजात शिशुको जम्मा संख्या	११	५	७	+
जन्मने वित्तिकै नाभी मलम लगाएका नवजात शिशुहरूको प्रतिशत	६९	१००	१००	+
घरमा मृत्यु भएका नवजात शिशुको जम्मा संख्या	०	०	७	
संस्थागत प्रसुति दर	८१	१००	१०२	+
दक्ष प्रसुतिकर्मी/स्वास्थ्यकर्मीद्वारा प्रसुति भएको दर	६७	८६	९७	+
अवधि नपुगी जन्मिएका नवजात शिशुहरूको प्रतिशत	-	-	२.१	

स्रोत: स्वास्थ्य सेवा कार्यालय रुकुम पश्चिम

४.७ तौल अनुगमन

सूचकहरू	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
कम जन्म तौल (२.५ भन्दा कम) भएका नवजात शिशुको प्रतिशत	८	६	६
नयाँ जन्मिएका शिशुहरूमध्ये कम तौल भएका शिशुहरूको प्रतिशत	६	६	६

तौल लिईएका ०-११ महिना सम्मका बच्चाहरूको प्रतिशत	१०६	११५	१२३
तौल लिईएका १२-२३ महिना सम्मका बच्चाहरूको प्रतिशत	७६	४०	३०
तौल लिईएका ०-२३ महिना सम्मका बच्चाहरूको प्रतिशत	९२	७७	७६
तौल लिईएका ०-२३ महिना सम्मका कुपोषण प्रतिशत	२	२	२
तौल लिईएका १-२३ महिनाका बच्चाहरूको औषत भेट दर	३	५	७
शिघ्र कुपोषण भएका बच्चाहरू मध्ये निको भएकाको प्रतिशत	४०	७१	८५

स्रोत: स्वास्थ्य सेवा कार्यालय रुकुम पश्चिम

४.८ परिवार नियोजन कार्यक्रम

सूचकहरू	२०७७/०७८	२०७८/०७९	२०७९/०८०
परिवार नियोजन सेवाको नयाँ सेवाग्राही दर (प्रजनन उमेरका महिलाहरू मध्ये)	१४.५	१६	१३
कण्डम (CYP)	१५४२	१२१७	९९४
हाल प्रयोगकर्ता संख्या			
पिल्स	११५७	११७८	९३८
डिपो	३१४४	३६९०	३३७१
IUCD	२४६	२२९	२२५
Implant	४२१३	४१५९	३९६१
जम्मा हाल प्रयोगकर्ता (अस्थायी साधन)	८७६०	९२५६	८४९५
जम्मा हाल प्रयोगकर्ता ((स्थायी साधन)	९७९	६९१	६७२
परिवार नियोजन प्रयोगकर्ता दर (अस्थायी र स्थायी) (प्रजनन उमेरका महिलाहरू मध्ये)	२१	२४	२१

स्रोत: स्वास्थ्य सेवा कार्यालय रुकुम पश्चिम

४.९ पोषण सम्बन्धी तथ्याङ्क (भिटामिन ए, जुकाको औषधी, क्याल्सियम चक्री, आइरन चक्र)

सूचकहरू	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
पहिलो चरणमा भिटामिन ए को आम वितरणको प्रतिशत	१०२	१०४	९२
दोस्रो चरणमा भिटामिन ए को आम वितरणको प्रतिशत	९७	११०	८९
जुकाको औषधी पाएका ५ वर्षमुनिका बच्चाहरूको प्रतिशत	१०१	१०१	९१
जुकाको औषधी पाएका ५ वर्षमुनिका बच्चाहरूको प्रतिशत	९५	१०३	८५
क्याल्सियम चक्री पाएका महिलाहरूको प्रतिशत	०	०	२९
गर्भवती अवस्थामा १८० दिन आइरन चक्री प्राप्त गरेका गर्भवती महिलाहरूको प्रतिशत	७१	९३	९४

स्रोत: स्वास्थ्य सेवा कार्यालय रुकुम पश्चिम

४.१० आ.व २०७९/८० मा जिल्लाका प्रमुख १० रोगहरु

रोगको नाम	संक्रमित संख्या	प्रतिशत
URTI	२४०४३	९%
Gastritis	२३२६५	९%
Diarrhea	८७७३	३%
Enteric fever	७१०२	३%
Tonsillitis	६९०१	३%
UTI	६६९९	३%
LRTI	६२२५	२%
DENTAL CARIES	५३४६	२%
COPD	५०३२	२%
HYPERTENSION	४२७७	२%

स्रोत: स्वास्थ्य सेवा कार्यालय रुकुम पश्चिम

४.११ जिल्लाका स्वास्थ्य क्षेत्रमा काम गर्ने अन्तरास्ट्रिय संस्थाहरुको विवरण

संस्थाको नाम	ठेगाना	काम गर्ने क्षेत्र
वन हर्ट इन्टरनेसनल	मुसिकोट	मातृ तथा नवजातशिशु सम्बन्धि

स्रोत: स्वास्थ्य सेवा कार्यालय रुकुम पश्चिम

४.१२ स्वास्थ्य क्षेत्रमा काम गर्ने गैरसरकारी संस्थाहरुको विवरण

संस्थाको नाम	ठेगाना	काम गर्ने क्षेत्र
रुकुमेली समाज विकास केन्द्र	मुसिकोट	पोषण
स्वच्छता	सल्यान	भौतिक निर्माण र सरसफाइ
बरेक नेपाल	मुसिकोट	महिला जागरण तथा सुशासन
सि एम सि नेपाल	मुसिकोट	मानसिक स्वास्थ्य
नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	मुसिकोट	बिपद व्यवस्थापन
नेपाल जनजागरण मंच	मुसिकोट	मानसिक स्वास्थ्य

स्रोत: स्वास्थ्य सेवा कार्यालय रुकुम पश्चिम

खण्ड ५ - आर्थिक क्रियाकलाप सम्बन्धी विवरण

५.१ आर्थिक क्रियाकलापमा संलग्नताको विवरण

क्षेत्र / संख्या %	आर्थिक क्रियाकलापमा संलग्नता																	
	आर्थिक रूपले सक्रिय (१०६३७४) (८०.१%)									अर्थिक रूपले निष्क्रिय						आर्थिक क्रियाकलाप नखुलेको		
	अक्सर सक्रिय (७०६४३) (६६.४%)									अक्सर निष्क्रिय								
	अक्सर रोजगार			अक्सर बेरोजगार														
जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	
जम्मा	१३२७७९	६३२७६	६९५०३	६३०२५	३२७४७	३०२७८	७६१८	३८८३	३७३५	३५७३१	१४५८८	२११४३	२५९१९	११८४५	१४०७४	४८६	२१३	२७३
%	१००	४७.७	५२.३	८९.२	८९.४	८९.०	१०.८	१०.६	११.०	३३.६	२८.५	३८.३	१९.५	१८.७	२०.२	०.४	०.३	०.४

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

५.२ आर्थिक काम गरेको अवधि आधारमा जनसंख्या विवरण

आर्थिक काम गरेको अवधिको आधारमा १० वर्ष वा माथिका जनसंख्याको वितरण

गत १२ महिनामा आर्थिक काम गरेको अवधि	जनसंख्या					
	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
६ महिना वा सो भन्दा बढी काम गरेको	५५९६१	४२.१	३००९८	४७.६	२५८६३	३७.२
३-६ महिना वा सो भन्दा बढी काम गरेको	२२८९४	१७.२	९०२४	१४.३	१३८७०	२०.०
३ महिना भन्दा कम काम गरेको	२४३६१	१८.३	१०६९९	१६.९	१३६६२	१९.७
कुनै पनि आर्थिक काम नगरेको	२९५६३	२२.३	१३४५५	२१.३	१६१०८	२३.२
जम्मा	१३२७७९	१००	६३२७६	१००	६९५०३	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

५.३ आर्थिक कामको पेशागत वर्गीकरण अनुसारको जनसंख्या

पेशाको विवरण	जम्मा	
	जनसङ्ख्या	प्रतिशत
सैनिक अधिकारीहरु	८४५	०.८२
व्यवस्थापकहरु	२,८४०	२.७५
पेशाविद्हरु	३१२३	३.०३
प्राविधिक तथा सहायक पेशाविद्हरु	९४०	०.९१
कार्यालय सहायकहरु	५८४	०.५७
सेवा र वस्तु विक्री गर्ने कामदारहरु	३०३३	२.९४

कृषि, वन र माछापालन कार्यका दक्ष कामदारहरु	७३३२५	७१.०४
शिल्पकला तथा कालिगढ र यस सम्बन्धी व्यापार गर्ने कामदारहरु	४००७	३.८८
यन्त्र तथा मेशिन अपरेटर र जडान गर्ने कामदारहरु	७१८	०.७०
सामान्य वा प्राथमिक पेशाका कामदारहरु	१३६८६	१३.२६
उल्लेख नभएको	११५	०.११
जम्मा	१०३,२१६	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

५.४ आर्थिक कामको औद्योगिक क्षेत्र वर्गीकरण अनुसारको जनसंख्या

प्रमुख रोजगारीको क्षेत्र	जम्मा	
	जनसंख्या	प्रतिशत
कृषि, वन र माछा पालन	७८३२८	७५.८९
खानी तथा उत्खनन्	७२	०.०७
औद्योगिक उत्पादन	१७९१	१.७४
विद्युत, ग्यास, बाफ तथा वातानुकूलित सेवा	१२९	०.१२
पानीको आपूर्ति, ढलनिकास, फोहर व्यवस्थापन र शुद्धिकरणका क्रियापलापहरु	१०६	०.१०
निर्माण	५३३३	५.१७
थोक एवं खुद्रा व्यापार, मोटरगाडी तथा मोटरसाईकल मर्मतका कार्यहरु	६०३२	५.८४
यातायात तथा भण्डारण	५५६	०.५४
आवास तथा भोजन सम्बन्धि क्रियाकलापहरु	७३२	०.७१
सूचना तथा सञ्चार	११६	०.११
वित्तिय तथा विमा सम्बन्धी क्रियापलाप	३६१	०.३५
घरजग्गा कारोबारका व्यवसायिक क्रियाकलापहरु	२३	०.०२
पेशागत, बैज्ञानिक तथा प्राविधिक क्रियाकलापहरु	२४३	०.२४
प्रशासनिक तथा, सहयोगी सेवाका क्रियाकलापहरु	४७	०.०५
सार्वजनिक प्रशासन र सुरक्षासम्बन्धी क्रियाकलापहरु	२१७४	२.११
शिक्षा	२८२८	२.७४
मानव स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्यका क्रियाकलापहरु	८२८	०.८०
कला, मनोरञ्जन तथा मनोविनोद	५७	०.०६
अन्य सेवा प्रदान गर्ने क्रियाकलापहरु	१४७४	१.४३
घरपरिवारका घरायसी क्रियाकलापहरु	१८४८	१.७९

बाह्य संघसंस्था एवं यसका अङ्गहरूका क्रियाकलापहरू	३३	०.०३
उल्लेख नभएको	१०५	०.१०
जम्मा	१०३२१६	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

५.५ आर्थिक काममा संलग्नताको प्रकार अनुसारको विवरण

संलग्नताको प्रकार	जम्मा		पुरुष		महिला	
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
तलब ज्यालामा काम गर्ने/जागिरे/कामदार (Employee)	१४६२४	१४.२	१०८७१	२१.८	३७५३	७.०
रोजगारदाता (Employer)	८१४	०.८	५४४	१.१	२७०	०.५
स्व/रोजगार (Self Employee)	५०७०२	४९.१	२३७३७	४७.६	२६९६५	५०.५
बेतलबी पारीवारीक सहयोगी (Unpaid Family Workers)	३६९८४	३५.८	१४६३०	२९.४	२२३५४	४१.९
उल्लेख नभएको	९२	०.१	३९	०.१	५३	०.१
जम्मा	१०३२१६	१००	४९८२१	१००	५३३९५	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

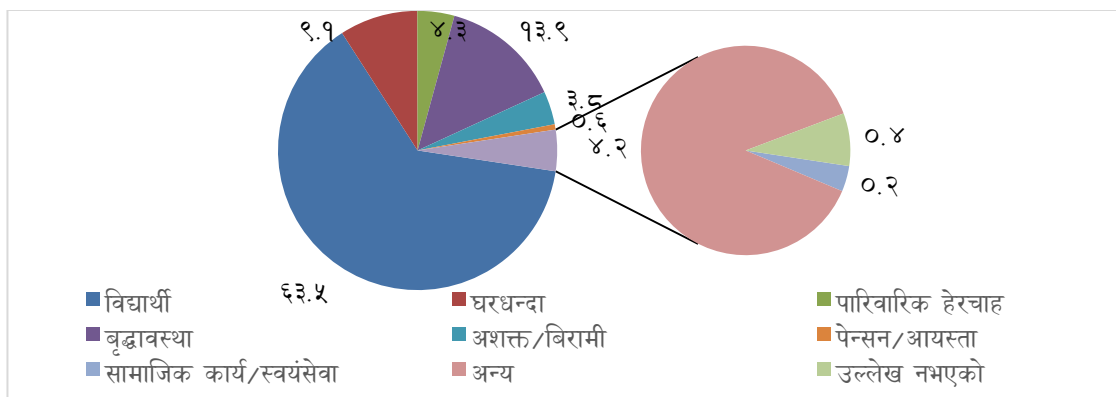
५.६ आर्थिक कामको संस्थागत क्षेत्र अनुसारको विवरण

आर्थिक कामको संस्थागत क्षेत्र	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
सरकारी	४९५१	४.८	३७२५	७.५	१२२६	२.३
वित्तीय संस्था	३६१	०.३	२४२	०.५	११९	०.२
गैरवित्तीय संस्था	१३९७८	१३.५	८०४७	१६.२	५९३१	११.१
नाफा नकमाउने संस्था	३१४	०.३	२३९	०.५	७५	०.१
घरायसी क्षेत्र	८३५३७	८०.९	३७५३०	७५.३	४६००७	८६.२
उल्लेख नभएको	७५	०.१	३८	०.१	३७	०.१
जम्मा	१०३२१६	१००.०	४९८२१	१००.०	५३३९५	१००.०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

५.७ आर्थिक काम नगर्नुको कारण

१० वर्ष र सोभन्दा माथिका व्यक्तिले पछिल्लो १२ महिनामा कुनै पनि आर्थिक काम नगर्नु वा ६ महिनाभन्दा कम समय काम गरेका २९५६३ व्यक्तिहरू मध्ये काम नगर्नुको कारण सबैभन्दा धेरै ६३.५१ प्रतिशतले विद्यार्थी भएका कारणले काम नगरेको देखिन्छ । जसको विस्तृत विवरण तलको ग्राफ र तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

५.८ आर्थिक काम नगर्नुको कारण अनुसार जनसंख्याको वितरण

निस्कृयता कारणहरु	जम्मा		पुरुष		महिला	
	जनसङ्ख्या	प्रतिशत	जनसङ्ख्या	प्रतिशत	जनसङ्ख्या	प्रतिशत
विद्यार्थी	१८,७७५	६३.५	९,४५२	७०.२	९३२३	५७.९
घरधन्दा	२,६८२	९.९	४७२	३.५	२२१०	१३.७
पारिवारिक हेरचाह	१२६६	४.३	२८९	२.१	९७७	६.१
वृद्धावस्था	४,१०६	१३.९	१७४५	१३.०	२३६१	१४.७
अशक्त/विरामी	१,१३८	३.८	५६२	४.२	५७६	३.६
पेन्सन/आयस्ता	१८४	०.६	११२	०.८	७२	०.४
सामाजिक कार्य/स्वयंसेवा	५६	०.२	३८	०.३	१८	०.१
अन्य	१२४१	४.२	७२६	५.४	५१५	३.२
उल्लेख नभएको	११५	०.४	५९	०.४	५६	०.३
जम्मा	२९,५६३	१००	१३,४५५	१००	१६,१०८	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

५.९ प्रदेश, जिल्ला अनुसार प्रतिष्ठान संख्या र संलग्न जनशक्ति

नेपालको आर्थिक गणना २०७५ अनुसार रुकुम पश्चिम जिल्लामा ३९९४ वटा प्रतिष्ठान रहेका छन् जसमा १० हजार १८० जना जनशक्ति संलग्न रहेका छन्। रुकुम पश्चिम जिल्लामा रहेका उद्योग प्रतिष्ठानहरु कर्णाली प्रदेशको तुलनामा ९.३३ प्रतिशत र नेपालको तुलनामा ०.४३ प्रतिशत रहेका छन्। जसको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

प्रदेश, जिल्लाको नाम	प्रतिष्ठान संख्या	जम्मा	पुरुष	महिला	लिंग अनुपात (%)	प्रति प्रतिष्ठान संलग्न औसत जनशक्ति संख्या
नेपाल	९,२३,३५६	३२,२८,४५७	२०,१२,२३७	१२,१६,२२०	१६५	३.५
कर्णाली प्रदेश	४२,८०७	१,१८,९५१	७०,८१४	४८,१३७	१४७	२.८
रुकुम पश्चिम	३,९९४	१०,१८०	६,१०३	४,०७७	१५०	२.५

स्रोत: राष्ट्रिय आर्थिक गणना २०७५, रा.त.का

५.१० आर्थिक क्रियाकलापको क्षेत्र अनुसार प्रतिष्ठान संख्या र संलग्न जनशक्ति

आर्थिक क्रियाकलापको क्षेत्र	प्रतिष्ठान संख्या		जनशक्ति	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
कृषि, वन तथा माछापालन व्यवसाय (दर्ता भएका प्रतिष्ठानमात्र)	११७	२.९३	१८०	१.७७
औद्योगिक उत्पादन	४००	१०.०२	८६३	८.४८
विद्युत, ग्याँस, वाफ तथा वातानुकूलित आपूर्ति	२८	०.७०	११५	१.१३
पानी आपूर्ति, ढल, फोहर व्यवस्थापन तथा प्रशोधन	१	०.०३	८	०.०८
निर्माण	३	०.०८	९	०.०९
थोक तथा खुद्रा व्यापार, गाडी, मोटरसाइकलको मर्मत	२१२५	५३.२०	३३३७	३२.७८
यातायात तथा गोदाम	११	०.२८	७९	०.७८
आवास सुविधा तथा खाना व्यवस्था	५६०	१४.०२	१०६४	१०.४५
सूचना तथा सञ्चार	१२	०.३०	७६	०.७५
वित्तीय तथा विमा	८१	२.०३	३२९	३.२३
पेशागत, वैज्ञानिक तथा प्राविधिक क्रियाकलाप	३५	०.८८	६४	०.६३
प्रशासनिक तथा सहयोगी क्रियाकलाप	२०	०.५०	९१	०.८९
शिक्षा	३३९	८.४९	२९४०	२८.८८
मानव स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्यका क्रियाकलाप	१०१	२.५३	४९२	४.८३
कला, मनोरञ्जन तथा मनोविनोद क्रियाकलाप	६	०.१५	९	०.०९
अन्य सेवा क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने प्रतिष्ठान	१५५	३.८८	५२४	५.१५
जम्मा	३९९४	१००	१०१८०	१००

स्रोत: राष्ट्रिय आर्थिक गणना २०७५, रा.त.का

५.११ भवनहरूको स्वामित्वको आधारमा प्रतिष्ठानहरूको संख्या

स्थानीय तह	जम्मा	आफ्नै	भाडामा	अन्य(लिज+अन्य)	लागु नहुने
आठबिसकोट नगरपालिका	६०४	३६३	२२५	१	१५
बाँफिकोट गाउँपालिका	३६०	२०६	१३१	१९	४
चौरजहारी नगरपालिका	६८२	३६१	३०९	४	८
मुसिकोट नगरपालिका	१४३३	६११	७०६	१५	१०१
सानीभेरी गाउँपालिका	४२०	२४६	११९	७	४८
त्रिवेणी गाउँपालिका	४९५	२५४	२२९	४	८
रुकुम पश्चिम	३९९४	२०४१	१७१९	५०	१८४

स्रोत: राष्ट्रिय आर्थिक गणना २०७५, रा.त.का

५.१२ व्यवसाय संचालन गरेको जग्गाको स्वामित्वका आधारमा प्रतिष्ठानहरूको संख्या

स्थानीय तह	जम्मा	आफ्नै	भाडामा	अन्य(लिज+अन्य)	लागु नहुने
आठबिसकोट नगरपालिका	६०४	२९३	३०४	४	३
बाँफिकोट गाउँपालिका	३६०	१८५	१५०	१९	६
चौरजहारी नगरपालिका	६८२	३१०	३५४	११	७
मुसिकोट नगरपालिका	१४३३	४७८	८८७	३३	३५
सानीभेरी गाउँपालिका	४२०	१८०	१८०	२९	३१
त्रिवेणी गाउँपालिका	४९५	१९१	२९०	७	७
रुकुम पश्चिम	३९९४	१६३७	२१६५	१०३	८९

स्रोत: राष्ट्रिय आर्थिक गणना २०७५, रा.त.का

५.१३ व्यवसायले ओगटेको क्षेत्रफलको आधारमा प्रतिष्ठान संख्या

स्थानीय तह	जम्मा	१०० वर्ग फिट भन्दा कम	१०० देखि २९९ वर्ग फिट	३०० देखि ४९९ वर्ग फिट	५०० वर्ग फिट वा सो भन्दा बढी	नखुलेको
आठबिसकोट नगरपालिका	५८५	२५	३३९	९६	१२५	०
बाँफिकोट गाउँपालिका	३५६	११९	१४६	१९	६६	६
चौरजहारी नगरपालिका	६७३	१८८	२८८	६४	१३३	०
मुसिकोट नगरपालिका	१३१६	२०८	५५९	१७५	३७३	१
सानीभेरी गाउँपालिका	३७२	३२	१७७	४३	१२०	०
त्रिवेणी गाउँपालिका	४८३	८७	२१२	७४	११०	०
रुकुम पश्चिम	३७८५	६५९	१७२१	४७१	९२७	७

स्रोत: राष्ट्रिय आर्थिक गणना २०७५, रा.त.का

५.१४ औद्योगिक प्रतिष्ठानमा १वर्षभित्र काम गर्ने कार्य दिनका आधारमा व्यक्तिहरूको संख्या

स्थानीय तह	जम्मा	३०० भन्दा कम दिन	३०० देखि ३१९ दिन	३२० देखि ३४९ दिन	३५० वा सो भन्दा बढी	नखुलेको
आठबिसकोट नगरपालिका	१३९३	६५३	१७६	४५३	१०३	८
बाँफिकोट गाउँपालिका	८७६	५१५	१०४	१२९	१२६	२
चौरजहारी नगरपालिका	१६४०	८४५	२८३	२०९	२८१	२२
मुसिकोट नगरपालिका	४०९९	१६८३	१०७८	३१२	६३५	३९१
सानीभेरी गाउँपालिका	१०१६	५९८	११०	२०१	९७	१०
त्रिवेणी गाउँपालिका	११४४	४७६	१२०	३३०	२१३	५
रुकुम पश्चिम	१०१६८	४७७०	१८७१	१६३४	१४५५	४३८

स्रोत: राष्ट्रिय आर्थिक गणना २०७५, रा.त.का

५.१५ व्यवसाय संचालन गरेको वर्षको आधारमा प्रतिष्ठानहरूको संख्या

स्थानीय तह	जम्मा	२०५९ साल वा सो भन्दा अघि	२०६० देखि २०६९ सम्म	२०७० देखि २०७१ सम्म	२०७२ देखि २०७५ सम्म	नखुलेको
आठबिसकोट नगरपालिका	६०४	७८	११७	१००	३०७	२
बाँफिकोट गाउँपालिका	३६०	५०	८५	४१	१८२	२
चौरजहारी नगरपालिका	६८२	८७	१६५	११३	३०९	८
मुसिकोट नगरपालिका	१४३३	१५६	३५४	२०५	७००	१८
सानीभेरी गाउँपालिका	४२०	६४	१०९	५६	१८८	३
त्रिवेणी गाउँपालिका	४९५	६९	११९	१०९	१९६	२
रुकुम पश्चिम	३९९४	५०४	९४९	६२४	१८८२	३५

स्रोत: राष्ट्रिय आर्थिक गणना २०७५, रा.त.का

खण्ड -६ कृषि, वन तथा वातावरण

६.१ रुकुम पश्चिम जिल्लाको वाली पात्रो

वाली	वाली लगाउने समय	वाली भिन्ऱ्याउने समय
धान	जेठ -असार	कार्तिक-मंसिर
मकै	वैशाख-जेठ	भाद्र-अशोज
गहुँ	कार्तिक-मंसिर	चैत-वैशाख
जौ	कार्तिक-मंसिर	चैत-वैशाख
कोदो	वैशाख-जेठ	भाद्र-अशोज
सिमि	वैशाख-जेठ	भाद्र-अशोज
मास	जेठ -असार	कार्तिक-मंसिर
मुसुरो	कार्तिक-मंसिर	फाल्गुन-चैत्र
भट्टमास	जेठ -असार	कार्तिक-मंसिर
वर्षे आलु	जेठ -असार	असोज-कार्तिक
हिउँदे आलु	कार्तिक-मंसिर	माघ-फाल्गुन
चिनो , कागुनो	वैशाख-जेठ	भाद्र-अशोज
काउली	कार्तिक-मंसिर	माघ-फाल्गुन
प्याज	कार्तिक-मंसिर	माघ-फाल्गुन

स्रोत: जिल्ला कृषि विकास कार्यालय रुकुम पश्चिम

६.२ खाद्यान्न वासलात स्थिति

विवरण	आ. व. २०७७/०७८	आ. व. २०७८/०७९	आ. व. २०७९/०८०
जिल्लाको खुद उपभोग्य खाद्यवस्तु (मे. टन)	६१०३३	६३५१४	६४०८३
पशुको लागि आवश्यक दाना (मे. टन)	२४९८५	२४७६५	२५८०८
बाँकि खुद उपभोग्य खाद्यवस्तु	३६०४८	३८७४९	३८२७५
प्रति व्यक्ती प्रति वर्ष आवश्यक औषत खाद्यान्न परिमाण (मे. टन)	२०१	२०१	२०१
जिल्लाको लागि आवश्यक जम्मा खाद्यान्न (मे. टन)	३३९७१	३३९७१	३३९७१
जिल्लाको खाद्यान्न स्थिति (+/-) (मे. टन)	२४२५	२४८५	२५१५

स्रोत: जिल्ला कृषि विकास कार्यालय रुकुम पश्चिम

६.३ रुकुम पश्चिम जिल्लामा प्रचलित वालिका जातहरू

वालिको नाम	रुकुम पश्चिम जिल्लामा प्रचलित जातहरू
धान	चैते, सुख्खा-३, राधा-४, खुमल -४, मंसुली, ताइचुड, चाइनान, R-८
मकै	मनकामना, देउती, गौरव, रामपुर हाइब्रिड ४
गहुँ	भृकुटी, सेतो विकासी, स्वर्गद्वारी, WK-१२०४, नेपाल -२९७
तोरी	स्थानिय, प्रगति, उन्नति
आलु	कार्डिनल, जनकदेव, डेजिरे, खुमल रातो, खुमल सेतो, TPS, PBS
काउली	काठमाण्डौ स्थानिय, भक्तपुर लोकल, डोल्पा स्नोबल
मुला	मिनो अर्लि, चालिस दिने
रायो	खुमल चौडापात, मार्फा चौडापात, खुमल रातो पात
टमाटर	श्रृजना, हेमसोना, मनिषा, माधुरी
बोडी	स्थानिय, तने बोडी
प्याज	रेड क्रियोल, नासिक -५३
सिमि	स्थानिय, घिउसिमि
खुर्सानी	स्थानिय, ज्वाला, कर्मा
काक्रो	कुक्षे, भक्तपुर लोकल, स्थानिय
फर्सी	स्थानिय, लङ्ग ग्गिन, स्क्वास फर्सी, सोनार
लौका	स्थानिय, काभेरी
करेला	स्थानिय, हरियो करेला, पिपल
भण्टा	नुर्की, अन्ना, अर्का केशव, मायालु

स्रोत: जिल्ला कृषि विकास कार्यालय रुकुम पश्चिम

६.४ माहुरीपालन तथा च्याउ खेतीको विवरण

विवरण	आ. व. २०७७/०७८		आ. व. २०७८/०७९		आ. व. २०७९/०८०	
	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे. टन)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे. टन)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे. टन)
माहुरीपालन	२००० घर	८	२३०० घर	९	२५०० घर	१०
च्याउ खेती	११००० मुढा	३५	१३००० मुढा	३८	१४००० मुढा	४०

स्रोत: जिल्ला कृषि विकास कार्यालय रुकुम पश्चिम

६.५ फलफूल नर्सरीमा उत्पादन सम्बन्धि विवरण विवरण (आ. व. २०७९/०८०)

फलफूल नर्सरी	ठेगाना	नर्सरीको किसिम	विरुवा र उत्पादन संख्या
श्री सुवास नर्सरी तथा फलफुल फर्म	मुसिकोट न.पा -५	फलफूल नर्सरी	कागती १५०००
			सुन्तला २००००
			अलैची २०००
			अनार ७०००
			ड्रुगनफ्रुट १००००
श्री नवदुर्गा फलफुल तथा जडिबुटी नर्सरी	मुसिकोट न.पा -४	फलफूल तथा जडिबुटी नर्सरी	कागती ५००
			सुन्तला ४००
			ओखर ३००
			अमिलो ६००
			किवि ३००
श्री सशी नर्सरी तथा फलफुल फर्म	सानीभेरी गा.पा-९	फलफूल नर्सरी	कागती १००००
			सुन्तला १००००
			आप १००००
			लिचि १०००
			कटहर १०००
			कफी ३०००
श्री मनोशान्ती बहुउद्देशिय जडीबुटी फलफुल नर्सरी	त्रिवेणी-६	फलफूल तथा जडिबुटी नर्सरी	कागती १००००
			सुन्तला २०००
			अलैची ८०००
			अनार ५०००
			किवि १००००

			ओखर ५०००
श्री अविनाश कृषि तथा पशुपालन फर्म	त्रिवेणी-६	फलफूल नर्सरी	कागती ५०००
			सुन्तला ४०००
			अमिलो ४५००
			अलैची २००००
श्री सन्तोष कृषि नर्सरी फर्म	त्रिवेणी-६	फलफूल नर्सरी	ओखर २०००
			किबि ४०००

स्रोत: जिल्ला कृषि विकास कार्यालय रुकुम पश्चिम

६.६ राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ अनुसार रुकुम पश्चिम जिल्लाको कृषि सम्बन्धि विवरण
कृषिचलनको संख्या, क्षेत्रफल र कित्ता

विवरण	मान
कृषिचलन संख्या	
जम्मा कृषिचलन	३२७७३
कृषिचलन (जग्गा भएका)	
कृषिचलनको क्षेत्रफल(हेक्टर)	१२२३९.८
कृषिचलन सरदर क्षेत्रफल(हेक्टर)	०.४
कित्ता संख्या	९४५९३
कृषिचलनमा सरदर कित्ता संख्या	२.९
कित्ताको सरदर क्षेत्रफल(हेक्टर)	०.१

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

जग्गाको स्वामित्व अनुसार जग्गा कमाउने परिवार संख्या तथा क्षेत्रफल

स्वामित्वको प्रकार	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हे)			
		आफ्नो हकको	अरुको हकको	अन्य प्रकारको	जम्मा
एक प्रकारको स्वामित्व	३२१५६	११९५५.४	३.३	-	११९५८.७
परिवारको हकको जग्गा मात्र कमाउने	३२१३१	११९५५.४	-	-	११९५५.४
अरुको हकको जग्गा मात्र कमाउने	२५	-	३.३	-	३.३
अन्य प्रकारको उपभोग अन्तर्गत	०	-	-	-	०
एक भन्दा बढी प्रकारको स्वामित्व	६१७	१८८.३	९२.६	०.२	२८१.१
जम्मा जग्गा भएका	३२७७३	१२,१४३.७१	९५.८८	०.२	१२२३९.८

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

जग्गा कमाएको शर्तको आधारमा जग्गा कमाउने परिवार र कमाएको जग्गाको क्षेत्रफल

जग्गा कमाएको शर्त	जग्गा कमाउने कृषक परिवार		कमाएको जग्गा	
	संख्या	प्रतिशत	(हेक्टरमा)	प्रतिशत
नगद तिर्ने गरी	९७	१५.४	३९.४	४१.१०
जिन्सी तिर्ने गरी	०	-	-	-
बाली बाड्ने गरी	३१०	४९.२	३४.५	३५.९४
सेवा मजदुरी बापत	२२	३.५	१.७	१.७५

भोग बन्धक	१६५	२६.१	१६.८	१७.५४
अन्य शर्त अन्तर्गत	३७	५.९	३.५	३.६५
जम्मा (जग्गा भएका)	६३१	१००	९५.९	१००

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

सिंचाईको श्रोत अनुसार कृषक परिवार संख्या र क्षेत्रफल

सिंचाईको श्रोत	कृषक परिवार	सिंचित क्षेत्रफल(हेक्टरमा)
नदी/तलाउ(स्वतः वहाव)	७२४६	१०१३.७
नदी/तलाउ(तान्नु पर्ने)	८४६	१०१.०
बाँध/रिजर्भ्वार	४३०७	७३६.०
ट्युकवेल/बोरिङ्ग	१३२	३७.०
अन्य	९८६	१५३.१
मिश्रित	१५१	११.७
जग्गा सिंचाई गरेका कृषक परिवार२०७८		१२६०९
जग्गा कृषक परिवार(२०७८)		३२७७३
सिंचित क्षेत्रफल(२०७८)		२०५२.४
कृषिचलनको जम्मा क्षेत्रफल (२०७८)		१२२३९.८

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

अस्थायी बाली लगाएका कृषक परिवार संख्या तथा बाली लागेको क्षेत्रफल

अस्थायी बाली	कृषक परिवार संख्या(हे)	बाली लागेको क्षेत्रफल(हे)
खाद्यान्न बाली	३२४३८	१४०९२.०
धान		१६०१.७
गहुँ	३१२१७	६००६.४
मकै		५८४६.५
कोदो	२४५०	११५.३
जौ/उवा	७८९७	४९४.३
फापर	३३८	२७.५
अन्य खाद्यान्न बाली	३१	०.२
कोसे/दाल बाली	१८२००	८८०.४
कन्दमूल बाली	१३४२०	५९३.२

तेल बाली	११६१०	५५५.२
नगदे बाली	२४८	४.९
मसला बाली	९५७३	४३७.४
तरकारी बाली	५२२४	२४८.८
घाँस बाली	९६	४.३
अन्य अस्थायी बाली	१२	२.५
सवै अस्थायी बालीको क्षेत्रफल		१६८१८.७

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

कृषिचलनले चलन गरेको जग्गाको उपयोग

भू-उपयोग	कृषक परिवार संख्या	क्षेत्रफल(हेक्टर)	प्रतिशत
कृषियोग्य जग्गा	३२७७३	१०२०९.२	८३.४
खेतीयोग्य जग्गा	३२६७३	९३०८.९	७६.१
अस्थायी बाली लागेको जग्गा	३२६७३	८८२२.५	७२.१
अस्थायी चौरचरण	२३३०	१४१.०	१.२
अस्थायी बाँझो	४५४५	३४५.५	२.८
स्थायी बाली लागेको जग्गा	५३५९	४५०.१	३.७
स्थायी चौरचरण	५३५९	४५०.१	३.७
निजी बनबनेलो	१२९७८	१०८३.४	८.९
पोखरी	३३७	१२.२	०.१
घर, घडेरी, गोठ, धन्सारले ढाकेको जग्गा	३२७७३	१०७५.७	८.८
अन्य जग्गा	१३५	५.४	०.०
जम्मा क्षेत्रफल(जग्गा भएका)	३२७७३	१२२३९.८	१००.०

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

बाली सघनता

विवरण	२०७८
खेतीयोग्य जग्गा (हे मा)	९३०८.९
अस्थायी बालीले ओगटेको जग्गाको क्षेत्रफल (हे मा)	८८२२.५
अस्थायी बाली लागेको क्षेत्रफल(हे मा)	१६८१८
बाली सघनता	१.९

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

अस्थायी बाली लगाएको क्षेत्रफल

विवरण	क्षेत्रफल
एक प्रकारको अस्थायी बाली	१३७१०.९
मिश्रित अस्थायी बाली	३०९६.३
जम्मा अस्थायी बाली	१६८१८.७

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

कृषि औजार तथा साधनको प्रयोग

कृषि औजार तथा साधनको किसिम	कृषि औजार तथा साधनको प्रयोग गरेका कृषिचलन संख्या	प्रतिशत	कृषक परिवारसंग भएका औजार संख्या
फलामे हलो	२९५२	९.०	२८८८
पाओर टेलर	१०८१	३.३	९८०
स्यालो ट्युबवेल	२०	०.१	१०
डिप ट्युबवेल	०	०.०	
रोअर/ढिकी पम्म	२७	०.१	२७
ट्र्याक्टर	४९८	१.५	३१
श्रेसर	६५	०.२	७८
पम्पसेट	१००	०.३	९९
पशुद्वारा चलाइने गाडा	०	०.०	
स्प्रेयर	१५०९	४.६	१७२२
दुध दुहुने मेशिन	०	०.०	
चाफ कटर	३१	०.१	३१
मकै छोडाउने मेशिन	५१	०.२	७१
व्हिलब्यारो (हाते गाडा)	२०२	०.६	१७६
ग्रेडिड मेशिन	३१	०.१	४७

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

कृषि सामग्रीहरूको प्रयोग अनुसार प्रमुख बाली लगाएका कृषक परिवार

बाली	बाली लगाएका कृषक परिवार	उन्नत/वर्णशंकर बिउ प्रयोग गरेका परिवार(प्र)	किटनाशक विषादी प्रयोग गरेका परिवार(प्र)	रासायनिक मल प्रयोग गरेका परिवार(प्र)
धान	११०७८	२७.६	१३.३	५०
गहुँ	३१२१७	८.६	३	१३

मकै	३१०९१	९	३	१०
आलु	१२६६६	१७	५	९.५
तरकारी	५२२४	२०	११	९
जम्मा	३२७७३			

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

फलफूलका रुख/बोट लगाएका कृषक परिवार संख्या तथा बाली लागेको क्षेत्रफल

बाली	कृषक परिवार संख्या	बगैचाको रुपमा लगाइएको क्षेत्रफल(हे)	छरिएका रुख संख्या
सुन्तला	८८१०	१४५.१	५८४९८
जुनार	४०९	१.८	३०२५
कागती	४९४७	२८.१	२५९५९
आँप	४४२१	२४.१	२२४१७
केरा	६३२३	२८.८	७८२७८
स्याउ	७९८	१९.९	२९४०
स्थायी बाली लगाएका कृषक परिवार			
बगैचाको रुपमा लगाइएको वा छरिएको	१८७७६.८		
जम्मा कृषि चलन (जग्गा भएका)	३२७७३		
बगैचाको रुपमा लगाइएको स्थायी बालीको क्षेत्रफल			
फल लाग्ने उमेरको रुख संख्या		२४५.८	
फल नलाग्ने उमेरको रुख संख्या		२०४.४	
जम्मा		४५०.१	

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

पशुपन्छी पालन गर्ने कृषक परिवार तथा पशुपक्षीको संख्या

पशुपन्छीको प्रकार	पशुपन्छी पालेका कृषक परिवार	पशुपन्छी संख्या
गाई/गोरु/चौरी	१९२०३	३९८००
राँगा/भैसी	१६३३२	३०३४८
बाखा/च्याङ्ग्रा	२४०७८	११७५६५
भेंडा/भेंडी	७१६९	१६२३६

सुँगुर/बंगुर	२२०	५७४
अन्य पशु	५१३	७२१
कुखुरा	२२८६१	२८९६८३
अन्य पन्छी हाँस/परेवा	१३४३	४९९५
जम्मा कृषक परिवार संख्या		३२७७३
पशु चौपाया पाल्ने कृषक परिवारको जम्मा संख्या		२९८६३

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

कृषिचलनले गरेका सहायक कृषि क्रियाकलापहरु (माछापालन, च्याउखेती, मौरीपालन, पुष्पखेती / नर्सरी)

विवरण	२०७८
माछापालन	
कृषक परिवार संख्या	५४
पोखरीको संख्या	५४
पोखरीको क्षेत्रफल(हे.मा)	१.५
च्याउखेती गर्ने कृषक परिवार संख्या	१०८
मौरीपालन	
कृषक परिवार संख्या	३,४२८
घार संख्या	९३९०
पुष्पखेती/नर्सरी गर्ने कृषक परिवार	१२
पुष्पखेती/नर्सरी क्षेत्रफल(हे.मा)	०.१

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

कृषि ऋणको श्रोत अनुसार कृषि ऋण लिने कृषक परिवारको संख्या

कृषि ऋणको श्रोत	परिवार संख्या
बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	१३८६
वाणिज्य बैंक	१८७
विकास बैंक	१८९.७१
फाइनान्स/लघुवित्त कम्पनी	१७५.६६
कृषक समूह	४१९.०६
महिला समूह	२३९.२६
आफन्त/इष्टमित्र	६२३.७१

ट्रेडर्स/व्यवसायी	६२.५२
साहु महाजन	३२२.४८
अन्य	७२.२६५
कृषि ऋण लिएका कृषक परिवार	२८५८
कृषि ऋण नलिएका कृषक परिवार	२९९१५
जम्मा	३२७७३

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

आवश्यकता र उद्देश्य अनुसार ऋण /थप ऋण लिन चाहने कृषक परिवारको संख्या

विवरण	कृषिचलन	
	संख्या	प्रतिशत
जम्मा परिवार	३२७७३	१००
कृषि ऋणको आवश्यकता भएका	१४६६३	४४.७
कृषि ऋणको आवश्यकता नभएका	१८१०९	५५.३
कृषि ऋणको मुख्य उद्देश्य		
मल/बीउ/बिषादी खरिद	२९३८	२०.०
सिंचाइ सुविधाका लागि	२७८९	१९.०२
कृषि औजार खरिद	१२७४	८.७
पशुपन्छीपालन	६६५९	४५.४१
माछापालन	१२१	०.८३
मौरीपालन	४६०	३.१४
च्याउखेती	१७४	१.१९
पुष्पखेती/नर्सरी	५३	०.४
कृषिजन्य संरचना पूर्वाधार निर्माण	८५	०.५८
अन्य कृषि प्रयोजन	११२	०.७७

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

विभिन्न कृषि क्रियाकलापअनुसार बिमा गरेका कृषक परिवार संख्या

कृषि क्रियाकलाप	जम्मा	प्रतिशत
खाद्यान्न बाली	८५१	६५
तरकारी बाली	५३	४
फलफुल बाली	७४	६
नगदे बाली	१६	१

पशुपालन	४९३	३७
पन्ध्रीपालन	६१	५
माछ्यापालन	९४	७
मौरीपालन	७८	६
च्याउखेती	१४१	११
पुष्पखेती	१७२	१३
कृषिजन्य भौतिक संरचना	३१	२
अन्य क्रियाकलाप	०	०
कृषि क्रियाकलापका लागि बिमा गरेका परिवार	१३१८	४
कृषि क्रियाकलापका लागि बिमा नगरेका परिवार	३१४५५	९६
जम्मा	३२७७३	१००

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

विभिन्न कृषि क्रियाकलाप अनुसार सरकारी अनुदान प्राप्त गरेका कृषक परिवार संख्या

कृषि क्रियाकलाप	परिवार संख्या	प्रतिशत
रासायनिक मल	५८५	४५.२
प्राङ्गारिक मल	७५	५.८
कृषिजन्य संरचना/पूर्वाधार	२३६	१८.२
सिंचाई	६४	५.०
भन्सार छुट	१०५	८.१
विद्युत महशुल छुट	३१	२.४
बीउ/वेर्ना/घाँस	३३२	२५.६
उन्नत नस्ल	१६४	१२.६
कृषि औजार/उपकरण/यन्त्र	१५३	११.८
अन्य क्रियाकलाप	३०५	२३.५
सरकारी अनुदान प्राप्त गरेका कृषक परिवार	१२९५	४.०
सरकारी अनुदान प्राप्त नगरेका कृषक परिवार	३१४७८	९६.०
जम्मा	३२७७३	१००.०

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

लिङ्ग र उमेर अनुसार मुख्य कृषकको संख्या र प्रतिशत

लिङ्ग/उमेर	कृषक परिवार		कृषि चलनको सरदर आकार(हे)
	संख्या	प्रतिशत	
मुख्य कृषकको लिङ्ग			
पुरुष	२१३१६	६५	०.४
महिला	११४५७	३५	०.३
जम्मा	३२७७३	१००	०.४
मुख्य कृषकको उमेर			
२५ भन्दा कम	२२८०	७.०	०.३
२५-३४	७७१४	२३.५	०.३
३५-४४	८७०३	२६.६	०.४
४५-५४	६७८१	२०.७	०.४
५५ वा भन्दा माथि	७२९६	२२.३	०.४
जम्मा	३२७७३	१००.०	०.४

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

अस्थायी तथा स्थायी कृषिकामदार संख्या

कृषिकामदार	कृषिचलन संख्या	पुरुष	महिला	जम्मा
जम्मा कृषिचलन	३२७७३			
स्थायी कामदार संख्या	३९	२६	१२	३९
अस्थायी कामदार संख्या(व्यक्ति दिन)	४१८९	१९०२३	२३२९१	४२३१४
पर्माका कामदार संख्या(व्यक्ति दिन)	१३७५२	४४६९५	६९७७६	११४४७१
ठेक्कामा लगाएका कामदार संख्या(व्यक्ति दिन)	१८१	८२८	६८२	१५०९

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

कृषक परिवारको जनसंख्या

विवरण	२०७८
जम्मा घरपरिवार (राष्ट्रिय जनगणना २०७८)	३७३०३
जम्मा कृषिचलन (राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८)	३२७७३
कृषिचलनको प्रतिशत	८८
जम्मा जनसंख्या (राष्ट्रिय जनगणना २०७८)	
पुरुष	८१०९१
महिला	८५६४९

जम्मा	१६६७४०
पुरुष-महिला अनुपात	९४.६७८
कृषक परिवारको जनसंख्या (राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८)	
पुरुष	७५४०७
महिला	७७८७३
जम्मा	१५३२८०
जम्मा जनसंख्याको प्रतिशत (राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८)	
पुरुष	४९
महिला	५१
जम्मा	९२
कृषक परिवार पुरुष-महिला अनुपात	९६.८
कृषक परिवारको औषत आकार	४.७

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

कृषि चलनमा कृषि बन सम्बन्धी क्रियाकलाप, माटो परिक्षण तथा हरितगृह/टनेल पद्धति बाट खेती गरेका कृषक परिवार तथा सोको क्षेत्रफल

विवरण	जम्मा
कृषि बन	
कृषक परिवार संख्या	३८३
कृषि बनले डाकेको क्षेत्रफल(हेक्टर)	३९.८
हरितगृह/टनेल पद्धतिबाट खेती	
कृषक परिवार संख्या	९९३
अस्थायी बाली लागेको जग्गाको क्षेत्रफल(हेक्टर)	२६.५
स्थायी बाली लागेको जग्गाको क्षेत्रफल(हेक्टर)	३.६
विगत तीन वर्षमा माटो परिक्षण गरेका कृषक परिवार संख्या	१११९

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

कृषक परिवारको प्रकार

विवरण	२०७८	
	संख्या	प्रतिशत
मुख्य कृषक नै परिवारमुली भएको कृषिचलन	२९१००	८८.८
मुख्य कृषक नै परिवारमुली नभएको कृषिचलन	३६७३	११.२

जम्मा	३२७७३	१००.०
कृषि चलनको वर्गिकरण		
एक-चलन परिवार	३२५७४	९९.४
बहु-चलन परिवार	१५१	०.५
साझा-चलन परिवार	४७	०.१
जम्मा	३२७७३	१००.०

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

प्रमुख उत्पादन तथा उपयोगअनुसार कृषिचलनको संख्या

विवरण	कृषिचलन	
	संख्या	प्रतिशत
प्रमुख उत्पादन		
खाद्यान्न बाली	३१६५५	९६.६
तरकारी बाली	५६७	१.८
फलफुल बाली	१०	०.०
तेल बाली	०	०.०
नगदे बाली	१०	०.०
पशुपालन	३८९	१.२
पन्छीपालन	०	०.०
माछापालन	०	०.०
मौरीपालन	०	०
च्याउखेती	०	०
पुष्पखेती	१२९	०.४
अन्य	१२	०.०
जम्मा	३२७७३	१००.०
उपयोगको किसिम		
सबै घरायसी उपयोग	२८१३०	८५.८
मुख्य घरायसी उपयोग र केही बिक्री	४१९०	१२.७८५
मुख्य बिक्री र केही घरायसी उपयोग	३०१	०.९१८८
सबै बिक्री	१५१	०.४६१६
जम्मा	३२७७३	१००.०

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

आफ्नै कृषि उत्पादनबाट भएको आम्दानीले मात्र परिवारलाई खान नपुग्ने कृषिचलनको संख्या अवस्था तथा नपुग महिनाको लागि आम्दानीको श्रोत

विवरण	आफ्नै कृषि उत्पादनबाट भएको आम्दानीले मात्र परिवारलाई खान पुगेन भन्ने कृषक परिवार	
	संख्या	प्रतिशत
चलनकमोत गर्ने जम्मा परिवार	३२७७३	१००
पुग्ने	८९६७	२७.४
नपुग्ने	२३८०६	७२.६
नपुग महिना		
१ देखि ३ महिना	८३२३	३५.०
४ देखि ६ महिना	१३४३३	५६.४
७ देखि ९ महिना	१७४७	७.३
१० देखि १२ महिना	३०३	१.३
नपुग महिनाको लागि आम्दानीको श्रोत		
आफ्नै गैर कृषि व्यवसायबाट	१८९८	८.०
तलब/ज्यालामा काम गरेर(देश भित्र)	१६०७८	६७.५
तलब/ज्यालामा काम गरेर(देश बाहिर)	३९३१	१६.५
निवृत्तिभरण(पेन्सन) बाट	१११	०.५
ऋण लिएर	१६३६	६.९
अन्य	१५२	०.६

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

६.७ जिल्लाको पशुपंक्षीसंग सम्बन्धित विवरण

जिल्ला स्थित पशु सेवा केन्द्रको विवरण

पशु सेवा केन्द्र/ उपसेवा केन्द्र	समेटीएका क्षेत्रहरु
पशु सेवा शाखा	मुसिकोट नगरपालिका
पशु सेवा शाखा	आठविसकोट नगरपालिका
पशु सेवा शाखा	चौरजहारी नगरपालिका
पशु सेवा शाखा	सानिभेरी गाउँपालिका
पशु सेवा शाखा	बाँफिकोट गाउँपालिका

पशु सेवा शाखा	त्रिवेणी गाउँपालिका
---------------	---------------------

स्रोत: जिल्ला पशु सेवा कार्यालय रुकुम पश्चिम

पशुपंक्षि फार्मको विवरण

फार्मको किसिम	हाल सम्मको जम्मा संख्या	पशुपंक्षि संख्या
गाई फार्म	२१	२६५
भैंसी फार्म	२७	१४८९
बाखा फार्म	१२१	४५७६
भेडा फार्म	१३	८५४
कुखुरा फार्म	३२	२९८०
बंगुर फार्म	६७	५३०
जम्मा	२८१	१०६९४

स्रोत: जिल्ला पशु सेवा कार्यालय रुकुम पश्चिम

कृत्रिम गर्भाधान केन्द्रको संख्या=५

विवरण	सरकारी			निजी		
	गाई	भैंसी	बाखा	गाई	भैंसी	बाखा
कृत्रिम गर्भाधान	४६०	८९०	२६७			
गर्भाधान प्रतिशत	२८.४५	५५.०४	१६.५१			

स्रोत: जिल्ला पशु सेवा कार्यालय रुकुम पश्चिम

चिलिङ्ग सेन्टरको विवरण

चिलिङ्ग सेन्टरको नाम	ठेगाना	निजी वा सहकारी	दैनिक चिलिङ्ग हुने दुध लि.
नागरिक दुग्ध उद्योग	मुसिकोट न पा ४	सहकारी	२०००
ठुली भेरि सहकारी	आठविसकोट न पा ९	सहकारी	संचालनमा नरहेको
नयाँ अभियान कृषि सहकारी	चौरजहारी न पा ३	सहकारी	संचालनमा नरहेको
सानीदह कृषि सहकारी	बाँफिकोट गा पा ४	सहकारी	संचालनमा नरहेको

स्रोत: जिल्ला पशु सेवा कार्यालय रुकुम पश्चिम

मासु पसलको विवरण

मासु पसलको प्रकार	पसल संख्या	वार्षिक विक्रि केजी.	वार्षिक आमदानी रु.	रोजगार संख्या
कुखुरा मासु पसल	५८	१०५८५०		५९
खसि बोका मासु पसल	४	५००००		

स्रोत: जिल्ला पशु सेवा कार्यालय रुकुम पश्चिम

पशु संकलन केन्द्रको विवरण

संकलन केन्द्रको नाम	संकलन केन्द्रको ठेगाना	संचालनको नाम	वार्षिक कारोवार हुने पशु संख्या
सूर्यमुखी महिला बाखा पालन समूह	त्रिवेणी गाउँपालिका ३	सिता खड्का	संचालनमा नरहेको
सिद्धगुफा सहकारी संस्था लि	मुसिकोट नगरपालिका १	शम्भु वि सी	संचालनमा नरहेको

स्रोत: जिल्ला पशु सेवा कार्यालय रुकुम पश्चिम

६.८ जिल्लाको वनसंग सम्बन्धित विवरण

जिल्लामा रहेको निजी तथा सामुदायिक वन सम्बन्धि विवरण

क्र.स.	विवरण	संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)
१	कुल वन (जिल्लाको वन क्षेत्र)	१	६८२७७
२	सामुदायिक वन	३८६	२२५४८.६८
३	कबुलियती वन	६६	३१८.६३
३	निजी वन	२	४
४	राष्ट्रिय वन (सरकारद्वारा व्यवस्थित वन)	१	४५४०१
५	धार्मिक वन	१	९

स्रोत: डिभिजन वन कार्यालय रुकुम पश्चिम

सब-डिभिजन वन कार्यालय तथा सो अन्तर्गत पर्ने न.पा. तथा गा.पा. क्षेत्रहरू

क्र.स.	सब-डिभिजन वन कार्यालय	कार्यालय रहेको स्थान	समेट्ने स्थानीय तहहरू
१	आठविसकोट सब-डिभिजन वन कार्यालय	आठविसकोट न.पा ९ राडिवजार	आठविसकोट नगरपालिका
२	बाँफिकोट सब-डिभिजन वन कार्यालय	बाँफिकोट गा.पा ६ छिनखेत	बाँफिकोट गाँउपालिका
३	मुसिकोट सब-डिभिजन वन कार्यालय	मुसिकोट न.पा ४ चौपा	मुसिकोट न.पा २ त्रिवेणी गा.पा
४	चौफा सब-डिभिजन वन कार्यालय	चौरजहारी न.पा. ११ चौफा	चौरजहारी न.पा. २ सानीभेरी गा.पा

स्रोत: डिभिजन वन कार्यालय रुकुम पश्चिम

६.९ रुकुम पश्चिम जिल्लामा पाइने प्रमुख स्तनधारी जनावरहरू

क्र.स.	स्थानीय नाम	अंग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम
1	चितुवा	leopard	<i>Panthera pardus</i>
2	घोरल	Himalayan Ghoral	<i>Naemorhedus goral</i>
3	वन विरालो	Jungle Cat	<i>Felis chaus</i>
4	स्याल	Golden Jackel	<i>Canis aureus</i>
5	फ्याउरो	Indian Fox	<i>Vulpes bengalensis</i>
6	मलसाप्रो	Yellow throated Marten	<i>Martes flavigulia</i>
7	लोखर्के	Northern palm squirrel	<i>Funambulus pennant</i>
8	दुम्सी	Indian crested porcupine	<i>Hystrix indica</i>
9	न्याउरीमुसो	Indian grey mongoose	<i>Herpestes edwardisii</i>
10	रतुवा मृग	Barking deer	<i>Muntiacus muntjak</i>
11	चमेरो	Indian flying foxes	<i>Pteropus species</i>
12	खरायो	Rabbit	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
13	रातो बाँदर	Rhesus Monkey	<i>Macaca mulatta</i>
14	लंगुर बाँदर	Grey langur	<i>Presbytes entellus</i>
15	बँदेल	Wild boar	<i>Sus scrofa</i>
16	हिमाली कालो भालु	Himalayan black bear	<i>Ursus thibetanus</i>
17	रेड पान्डा	Red Panda	<i>Ailurus fulgens</i>
18	कस्तुरी मृग	Alpine musk deer	<i>Moschus chryogaster</i>
19	ओत	Otters	<i>Lutra sps.</i>
20	वन कुकुर	Asiatic wild dog	<i>Cuon alpinus</i>
21	व्वाँसो	Gray wolves	<i>Canis lupus</i>

स्रोत: डिभिजन वन कार्यालय रुकुम पश्चिम

रुकुम पश्चिम जिल्लामा पाइने प्रमुख पंक्षि प्रजातीहरू

क्र.स.	स्थानीय नाम	अंग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम
१	सुँगा	Rose-ringed parakeet	<i>Psittacula krameri</i>
२	भद्राइ	Long tailed Shrike	<i>Lanius schach</i>
३	न्याउला	Great barbet	<i>Megalaima virens</i>
४	जुरेली	Common bulbul	<i>Pycnotidae barbatus</i>
५	मलेवा	Rock dove	<i>Colombia livia</i>
६	सिम्टाला	Common myna	<i>Acridotheres tristis</i>
७	फिस्टा	Black-faced warbler	<i>Abroscopus schisticeps</i>

८	चिबे	Black drongo	<i>Dicurus sps.</i>
९	चिल	Eagle	<i>Aquila nipalensis</i>
१०	लामपुच्छे	Red-billed blue magpie	<i>Urocissa erythrohyncha</i>
१२	कालीज	Kalij Pheasant	<i>Lophura leucomelanos</i>
१३	काग	House crow	<i>Corvus splendens</i>
१४	तीश्रा	Common Pheasant	<i>Phasianus colchicus</i>
१५	धोबिनि चरा	Oriental magpie-robin	<i>Copsychus saularis</i>
१६	हलेसो	Green pigeon	<i>Treron sps.</i>
१७	थोप्ले ढुकुर	Spotted dove	<i>Spilopelia chinensis</i>
१८	रानीचरि	Philippine Red	<i>Scarlet minivet</i>
१९	घर भँगोरा	House Sparrow	<i>Passer domesticus</i>
२०	च्याखुरा	chukar partidge	<i>Alectoris chukar</i>
२१	माटोकोरे	Common tailorbird	<i>Orthotomus sutorius</i>
२२	काठफोर	Himalayan woodpecker	<i>Dendrocopes himalayensis</i>
२३	काकाकुल	crested serpent eagle	<i>Spilornis cheela</i>
२४	कोइली	Asian koel	<i>Eudynamis scolopaceus</i>
२५	भ्याकुर	Jungle babbler	<i>Turdoides striata</i>
२६	तामे ढुकुर	Oriental turtle-dove	<i>Streptopelia orientalis</i>
२७	स्वर्ग चरी	Blyth's paradise-flycatcher	<i>Terpsiphone affinis</i>
२८	गाजले सुनचरी	Euraasian golden oriole	<i>Oriolus Oriolus</i>
२९	नीलाम्बर जलखञ्जरी	Plumbeous water redstart	<i>Rhyacornis fuliginosa</i>
३०	कल्वौडे	Blue whistling-thrush	<i>Myophonus caeruleus</i>
३१	डाँफे	Kalij Pheasant	<i>Lophura limpejanus</i>
३२	मुनाल	Crimson horned pheasant	<i>Tragopan satyra</i>
३३	बौडाई	Common kestrel	<i>Falco tinnunculus</i>
३४	शाही बाज	Peregrine falcon	<i>Falco peregrinus</i>
३५	पहाडी शदल चिल	Mountain hawk-eagle	<i>Nisaetus nipalensis</i>
३६	काला चिल	Black kite	<i>Milvus migrans</i>
३७	हाडफोर	Bearded vulture	<i>Gypaetus barbatus</i>

३८	सुन गिद्ध	Red-headed vulture	<i>Sarcogyps calvus</i>
३९	हिमाली गिद्ध	Himalayan Griffon vulture	<i>Gyps himalayensis</i>
४०	कुक्कु कोइली	Common cuckoo	<i>cuculus canorus</i>
४१	काफल पाक्यो चरा	Indain cuckoo	<i>cuculus micropterus</i>
४२	कोचलगाँडे लाटोकोसेरो	Spotted owlet	<i>Athena bramha</i>
४३	सानो डुन्दुल	Collared owlet	<i>Glaucidium brodiei</i>
४४	मलाहा हुचिल	Brown fish owl	<i>Ketupa zylonesis</i>
४५	कालपेचक	Brown hawk-owl	<i>Ninox scutulata</i>
४६	सानो माटीकोरे	Common kingfisher	<i>Alcedo atthis</i>
४७	फापरे चरा	Eurasian Hoopoe	<i>Upupa epops</i>
४८	कुथुर्के	Blue-throated Barbet	<i>Megalaima asiatica</i>
४९	काष्ठकुट	Fulvous-breasted woodpecker	<i>Dendrocopes macei</i>
५०	सुनजुरे काठफोर	Lesser Yellownappe	<i>Picus chlorolophus</i>
५१	हिमाली काष्ठकुट	Himalayan woodpecker	<i>Dendrocopous himalayensis</i>
५२	सुसेली चरी	Common Iora	<i>Aegithina tiphia</i>
५३	टेमु	Yellow-billed chough	<i>Pyrrhocorax graculus</i>
५४	कैले वन काग	Eurasian jay	<i>Garrulus glandarius</i>
५५	हरियो लामपुच्छे	Common green-magpie	<i>Cissa chinensis</i>
५६	पहाडी कोकले	Himalayan treepie	<i>Dendrocitta formosae</i>
५७	चिचिल्लोटे	Great tit	<i>Parus Major</i>
५८	सेतोगर्दने चिचिल्लोटे	Rufous-vented tit	<i>Periparus rubidiventris</i>
५९	भित्ता गौथली	Brown-throated martin	<i>Riparia paludicola</i>
६०	फिरफिरे	Streaked fantail warbler	<i>Cisticola juncidis</i>
६१	सुया घाँसे फिस्टो	Himalayan prinia	<i>Prinia crinigera</i>
६३	धर्के जुरेली	Striated bulbul	<i>Pycnonotus striatus</i>
६४	गाजले फिस्टो	Black-faced warbler	<i>Abroscopus schisticeps</i>
६५	तुमुलकारी फिस्टो	Leaf warbler	<i>Phylloscopus xanthoshistos</i>
६६	ध्वाँसे फिस्टो	Smoky warbler	<i>Phylloscopus fulgiventor</i>

६७	काँडे भ्याकुर	Spiny Babbler	<i>Turdoides nipalensis</i>
६८	वन चाहर	Hoary-throated Barwing	<i>Actinodura nipalensis</i>
६९	पहाडी मट्टा	White-tailed nuthatch	<i>Sitta himalayensis</i>
७०	खैरो छेपारेचरी	Sikkim treecreeper	<i>Certhia discolor</i>
७१	चित्रि उल्लु	Eurasian wren	<i>Troglodytes troglodytes</i>
७२	सारौ	Jungle myna	<i>Acridotheres fuscus</i>
७३	फुसेटाउके सारौ	Chestnut-tailed Starling	<i>Sturnia malabarica</i>
७४	गोब्रे चाचर	Scaly thrush	<i>Zoothera dauma</i>
७५	सोईरने तोरीगाँडा	White-throated laughing thrush	<i>Garrulax albogularis</i>
७६	कल्की तोरीगाँडा	Striated laughing thrush	<i>Garrulax striatus</i>
७७	कटस टाउके तोरिगाडाँ	Chestnut-crowned laughing thrush	<i>Garrulax erythrocephalus</i>
७८	तनकम्प खञ्जरी	Hodgson's redstart	<i>Phoenicurus hodgsoni</i>
७९	सेतोटाउके जलखञ्जरी	White-capped water-red start	<i>Chaimarronis leucocephalus</i>
८०	गंगा खोलेधोबिनी	Little Forktail	<i>Enicurus scouleri</i>
८१	फुस्रो ढाडे खोले धोबिनी	Salty-backed forktail	<i>Enicurus schistaceus</i>
८२	हिमाली भयाप्सी	Grey bush chat	<i>saxicola ferrus</i>
८३	सुन्तलाकोखे रबिन	Red-flanked bluetail	<i>Tarsiger cyanurus</i>
८४	काश्मीरी अर्जुनक	Kashmir flycatcher	<i>Ficedula suburba</i>
८५	ध्वाँसे अर्जुनक	Dark-sided flycatcher	<i>Muscicapa sibirica</i>
८६	नीलतुथा अर्जुनक	Verditer flycatcher	<i>Eumiyas thalassinus</i>
८७	सेतोटिके अर्जुनक	Rufous-gorgeted flycatcher	<i>Ficedula strophciata</i>

स्रोत: डिभिजन वन कार्यालय रुकुम पश्चिम

६.१० जिल्लाका वन जंगलसँग सम्बन्धित अन्य जानकारीहरु

क्र.स.	विवरण	मान	कैफियत
१	वन क्षेत्र	१	६८२७७
२	वन अतिक्रमण	४०	७.५ हेक्टर
३	सामुदायिक वनको रूपमा हस्तान्तरण भएको	३८६	
४	सामुदायिक वनमा संलग्न घरधुरी	३६८३३	घरधुरी दोहोरो समुहमा बसेको
५	वन पैदावारमा आधारित उद्योग संख्या	८७	
६	औषत वन क्षेत्रफल प्रति समुह	५८.४२	
७	औषत घरधुरी प्रति समुह	९५.४	
८	सामुदायिक वनमा सबैभन्दा बढी घरधुरी	३२३	
९	सामुदायिक वनमा सबैभन्दा कम घरधुरी	१५	

स्रोत: डिभिजन वन कार्यालय रुकुम पश्चिम

खण्ड ७ - उद्योग तथा वाणिज्य

७.१ साना तथा घरेलु उद्योग सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	उद्योगको प्रकार	सङ्ख्या	क्र.स.	विवरण	सङ्ख्या
१	घरेलु उद्योग	७५	१	प्राईभेट लिमिटेड	३४
२	साना उद्योग	७४८	२	साझेदारी फर्म	११
	जम्मा	८२३	३	प्राईभेट फर्म	७७८
				जम्मा	८२३

७.२ सहकारी संस्थाहरूको प्रकार र संख्या

कार्य प्रकृति	जम्मा संख्या	मुसिकोट न.पा.	आठविसकोट न.पा.	चौरजहारी न.पा.	बाँफिकोट गा.पा.	त्रिवेणि गा.पा.	सानेभेरी गा.पा.
बचत तथा ऋण	२७	१०	३	८	२	२	२
बहु-उद्देश्यीय	२६	१७	२	४	२	१	-
कृषि	६०	१९	१५	१२	५	६	३
दुग्ध	९	७	-	१	-	१	-
उपभोक्ता	१६	५	२	२	१	३	३
विद्युत	१०	२	१	१	३	२	१
तरकारी तथा फलफुल	११	३	१	५	-	१	१
जडिबुटी	१	-	-	-	-	१	-
मौरीपालन	-	-	-	-	-	-	-
स्वास्थ्य	२	१	-	-	-	१	-
श्रमिक	४४	१४	१	१४	३	३	९
अन्य	१८	५	२	१	४	३	३
जम्मा	२२४	८३	२७	४८	२०	२४	२२

स्रोत: जिल्ला सहकारी संघ लि

जिल्ला स्थित सहकारी संघको विवरण

सि.नं.	सहकारी संस्थाको नाम	अवस्थित ठेगाना	आधिकारिक व्यक्तीको नाम	सम्पर्क नं.	कैफियत
१	डिग्रे शार्ड कुमारी वचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	मु.न.पा. १	यज्ञ बहादुर विष्ट	९८५७८२१८२२	
२	संरक्षण बहुउद्देशिय सहकारी संस्था लि.	मु.न.पा. १	टेकबहादुर कुसारी	९८६४९५९८८२	
३	राष्ट्र सेवक वचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	मु.न.पा. १	ज्ञानु शर्मा	९८४७८५२६०७	
४	दोभान बहुउद्देशिय सहकारी संस्था लि.	स्यालापाख ४	मने सार्की	९८०९८३६८८१	
५	किसान बहुउद्देशिय तथा दुग्ध सहकारी संस्था लि	मु.न.पा. १	भिउमान घर्ती	९८४७८७६७१७	
६	बलिदान जन कृषि सहकारी संस्था लि.	मु.न.पा. १	नर बहादुर खड्का	९८४७८५२१४२	
७	कामीबुढा स्मृती कृषि सहकारी संस्था लि.	चौखाबाड ९	शसिराम पुन	९८४०४९४१७९	
८	उज्यालो स्यार्पु ग्रामिण जन विद्युत सहकारी संस्था लि.	मु.न.पा. १	प्रेमप्रकाश ओली		निष्क्रिय
९	नवभिजन जन विद्युत सहकारी संस्था लि.	पिपल १	दिपेन्द्र मल्ल	९८५७८२४८८०	
१०	राप्ती समाज स्वास्थ्य सहकारी संस्था लि.	म.न.पा. १	हेमराज श्रेष्ठ	९८४७८७५९५१	
११	मुसिकोट भागले जल विद्युत सहकारी संस्था लि.	बाँफीकोट गा.पा.३	हर्क बहादुर थापा	९८४४१२४७७७	निष्क्रिय
१३	शार्डकुमारी पशुपालन सहकारी संस्था लि.				निष्क्रिय
१४	जिल्ला सहकारी संघ लि.	मु.न.पा. १	नर बहादुर खड्का	९८४७८५२१४२	
१५	तरकारी बीउ उत्पादन सहकारी संघ लि.रुकुम	मु.न.पा. १	धनराज खड्का	९८५७८२२८४७	
१६	कृषि सहकारी संघ लि.	मु.न.पा. १			निष्क्रिय
१७	उपभोक्ता सहकारी संघ लि.	मु.न.पा. १			निष्क्रिय

स्रोत : जिल्ला सहकारी संघ लि रुकुम पश्चिम

७.३ प्रमुख बजार तथा ब्यापारिक केन्द्र

क्र.सं.	बजार केन्द्र	बजार केन्द्रवाट प्रत्यक्ष लाभान्वित क्षेत्रहरु
१	खलङ्गा	खलङ्गा, छिवाड, भलाक्चा
२	सिम्रुत	रुघा, खारा, पेउघा र मुरु
३	छिनखेत	झुला, बाँफिकोट, मग्मा
४	सिम्ली	सिम्ली, अर्मा
५	झुलनेटा	चौखावाड, चुनवाड
६	चौरजहारी	खोलागाँउ, कोटजहारी, नुवाकोट र विजयश्वरी
७	राडिज्युला.	आठविसकोट, गोतामकोट, घेत्मा र स्यालाखदी
८	सितलपोखरी	साँख र खलङ्गा
९	चाईना बगर	सानीभेरी, गिठाकोट

स्रोत: जिल्ला वस्तुगत विवरण रुकुम २०७४

७.४ बैंक तथा वित्तिय संघसंस्थाहरुको विवरण

नाम स्थानीय तह	क वर्ग	ख वर्ग	ग वर्ग	घ वर्ग	जम्मा
मुसिकोट नगरपालिका	११	१	१	१०	२३
आठविसकोट नगरपालिका	१	-	-	३	४
चौरजहारी नगरपालिका	४	१	-	११	१६
बाँफिकोट गाँउपालिका	२	-	-	-	२
त्रिवेणि गाँउपालिका	२	-	-	२	४
सानीभेरी गाँउपालिका	१	-	-	२	३
रुकुम पश्चिम	२१	२	१	२८	५२

स्रोत: नेपाल राष्ट्र बैंक

रुकुम पश्चिम जिल्ला स्थित वाणिज्य बैंकहरूको विवरण

सि.नं.	बैंक तथा वित्तिय संस्था	सम्पर्क नं.	ईमेल
१	नेपाल बैंक लिमिटेड	०८८५३००९३	nblrukum@nepalbank.com.np
२	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक, चौरजहारी	०८८४०१००९	chaurjahari@rbb.com.np
३	कृषि विकास बैंक	०८८५३००९७	jbkhadka5625@gmail.com rukum.branch@adbl.gov.np
४	ग्लोबल आई एम ई बैंक	०८८५३०२१८	nimesh.puri@gibl.com.np
५	लक्ष्मी सनराइन बैंक	०८८५३०२८७	rukum@laxmibank.com himal.pandey@laxmibank.com
६	एभरेष्ट बैंक	०८८५३०३३६	ebllrukum@ebl.com.np
७	कुमारी बैंक	०८८५३०३०८	rukum@kumaribank.com
८	हिमालयन बैंक	०८८ ५ ३०३०५	narayan.pandey@himalayanbank.com.np
९	महालक्ष्मी डेभलपमेन्ट बैंक	०८८५३००७६	khagendra.bm9@gmail.com
१०	सिद्धार्थ बैंक	०८८५३०३८०	sblmst@sbl.com.np opendra.bista@sbl.com.np
११	एन.सी.आइ. एसिया बैंक	०८८५३०३७३	omkar.magar@nicasiabank.com

स्रोत: जिल्ला प्रशासन कार्यालय रुकुम पश्चिम

खण्ड -द भौतिक पुर्वाधार

जनगणनाको नतिजा अनुसार रुकुम पश्चिममा जम्मा ४८६९१ वटा घर संरचना रहेको छ, जसमध्ये मुख्यरूपमा आवासको लागि प्रयोग भएका घर ६८.६३ प्रतिशत, खाली घर १२.०५ प्रतिशत,गोठ/धन्सार/मतान १२.४६ प्रतिशत, अन्य (जस्तै: भान्सा घर) २.७४ प्रतिशत, व्यापार १.४६ प्रतिशत, शैक्षिक १.५६ प्रतिशत, सरकारी ०.३९, स्वास्थ्यजन्य ०.२६ प्रतिशत, होटल तथा लज ०.०९ प्रतिशत, उद्योग/कलकारखाना ०.१० प्रतिशत र बैंक तथा वित्तीय संस्था ०.०४ प्रतिशत प्रतिशत रहेका छन्। राष्ट्रिय राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार रुकुम पश्चिम जिल्लामा बसोबास गर्ने ३७,२९० घरपरिवारहरूमध्ये १,९६७ (५.३%) परिवार घरभाडा लिएर बसेको देखिन्छ। घर बहाल कर स्थानीय सरकारको अधिकार क्षेत्र परेकाले स्थानीय सरकारले घरभाडामा लगाएका घरधनीहरूसँग १०% घरबहाल कर संकलन गरि राम्रै राजस्व संकलन गर्न सक्ने देखिन्छ।

भू-बनोटको आधारमा पहाड, बेशी र टार समेतको भू-भाग ओगटने यो जिल्ला भौगोलिक बनोट बिषम रहेको छ। जसले गर्दा प्रत्यक्ष रूपमा ५ वटा जिल्लासँग सिमाना जोडिए पनि सडकको पहुँच प्रत्यक्ष रूपमा सबै जिल्लासँग रहेको छैन। अहिले पनि यसै जिल्लाका पहाडी क्षेत्रका स्थानिय तहहरूमा बाटो पुगे पनि वर्षायाममा त्यो बाटो हिडन नसक्ने भएका हुन्छन्।

द.१ स्थानीय तहअनुसार सडकको विवरण

सडकको प्रकार	इकाई	मुसिकोट न.पा	सानिभेरी गा.पा	वाँफिकोट गा.पा	आठविसिकोट न.पा	चौरजहारी न.पा	त्रीवणी गा.पा
कालो पत्रे	लम्बाई (कि मि)	५१.२	२१	०	०	२०.६७	१६
ग्राभेल	लम्बाई (कि मि)	१७	०.५	१४	२८	३९.३५	१७
कच्ची(माटे)	लम्बाई (कि मि)	३६५	२१०	२०७	२३५	२७६.३	३००
झोलुङ्गे पुलको संख्या	संख्या	२९	१७	११	१४	७	१४

स्रोत: सम्पूर्ण स्थानीय तह, ईन्जिनियर शाखा

८.२ पुर्वाधार विकास कार्यालय रुकुम पश्चिमबाट कार्यान्वयन भईरहेका सडकको विवरण

सडकको नाम	लम्बाई (कि.मि.)	सडकको स्तर			सडकको प्रकार
		कच्ची (कि.मि.)	खण्डस्मिथ (कि.मि.)	कालोपत्रे (कि.मि.)	
बादरपानी बिमैचा स्याउलिबजार कुरल बारधार्नि पेदिखेत टोटेके दोपाइ सडक	२०	१०			क्रमागत आयोजना
सुर्खेत सल्लिबजार चौरजहारी नुवाकोट मुसिकोट रुकुम सडक योजना	१९.९	१९	३	३	
सिमबजार खोला हम्पा टाकुरा सडक योजना	१२	५			
मानाकोट खोलागाँउ सल्यान नेटा सडक	११.९८	७.९८			
घापाघर सडक स्तरोन्नती	१२.९८	८			
देवस्थल कैनडाँडा चौरजहारी डोल्पा	१२	१२			बहुवर्षिय तथा स्रोत सुनिश्चित गरिएको आयोजना
चिसापानी राडी नदुवा मुसिकोट सडक	१३.९	१३.९	८		
झुलनेटा नुवाकोट अर्मा पेदि गराईला सल्लिचौर घापागार सडक	१९	१२	२		

स्रोत: पुर्वाधार विकास कार्यालय रुकुम पश्चिम

८.३ टेलिफोन सम्बन्धि विवरण

क्र.स	टेलिफोन सेवाको विवरण	ग्राहक संख्या
१	PSTN (ल्याण्ड लाइन)	४४४
२	GSM मोबाईल संख्या	३५०००
	GSM पोष्टपेड मावाईल संख्या	२००
३	CDMA	०
४	BTS	१९(जिल्ला भर)

स्रोत: नेपाल टेलिकम रुकुम पश्चिम

८.४ हवाई सेवाको विवरण

विमानस्थलको नाम	विमानस्थल रहेको स्थान	कैफियत
सल्ले विमानस्थल	मुसिकोट नगरपालिका	सञ्चालनमा रहेको
चौरजहारी विमानस्थल	चौरजहारी नगरपालिका	सञ्चालनमा नरहेको

स्रोत: जिल्ला वस्तुगत विवरण रुकुम २०७४

८.५ विद्युतीकरण

जिल्लाको विद्युतीकरणको अवस्था २०८० असार मसान्त सम्म

विवरण		एकाई	परिणाम
राष्ट्रिय प्रसारण विद्युत सेवासंग जिल्ला जोडिएको		आर्थिक वर्ष	२०७३/७४
राष्ट्रिय प्रसारण विद्युत सेवासंग जोडिएको वडा संख्या		ओटा	७०
विद्युत सेवाबाट लाभान्वित घरपरिवार		ओटा	१९८२५
जिल्लामा सञ्चालित विद्युत आयोजना	पूर्ण विद्युतीकरण ११ के.भी	कि.मि	८०
	पूर्ण विद्युतीकरण ३३ के.भी		९३०
संकलित राजश्व	आ.व.२०७५/७६	रु.(हजारमा)	१५५६९
	आ.व.२०७६/७७	रु.(हजारमा)	१८२८६
	आ.व.२०७७/७८	रु.(हजारमा)	२६६५२
	आ.व.२०७८/७९	रु.(हजारमा)	३३६१
	आ.व.२०७९/८०	रु.(हजारमा)	४२५१३
विद्युत चुहावट		प्रतिशत	११.०७
जडान भएका ट्रान्सफर्मर संख्या		ओटा	१५१
प्रतिमहिना विद्युत खपत		युनिट	३६६३२७
वार्षिक विद्युत खपत		युनिट	४३९५९२७
जिल्लाभर विद्युत पुर्न्याउन लाग्ने समय		वर्ष	३

स्रोत: नेपाल विद्युत प्राधिकरण शाखा रुकुम पश्चिम

८.६ बसपार्क

क्र.स	बसपार्कको नाम	स्थान	आवत जावतको स्थान
१	खलङ्गा मठ बसपार्क	मुसिकोट न.पा १ मठ	काठमाडौं, दाङ, रुकुम पुर्व, नेपालगंज, सुर्खेत
२	चौरजहारी बसपार्क	चौरजहारी न.पा नयाँबजार	खलङ्गा, रुकुमकोट, नेपालगंज, सुर्खेत, दाङ काठमाडौं

स्रोत: जिल्ला वस्तुगत विवरण रुकुम २०७४

८.७ इन्टरनेट प्रदायक

क्र.स	इन्टरनेट सेवाको विवरण	ग्राहक संख्या
१	ADSL	२५०
२	WI MAX	२
३	EVDO	०

स्रोत: नेपाल टेलिकम रुकुम पश्चिम

खण्ड ९ - सार्वजनिक यातायात

९.१ बस/मिनिबस रुट, एक केन्द्रदेखि गन्तव्यसम्मको दुरी, पुग्न लाग्ने समय र प्रचलित भाडादर

रुटको नाम	दुरी (कि.मी)	लाग्ने समय	प्रचलित भाडादर
खलङ्गा- सिम्लि		५० मिनेट	२५०
खलङ्गा- चौरजहारी		२ घण्टा ३० मिनेट	५५०
खलङ्गा- छिनखेत- राडिबजार		२ घण्टा ३० मिनेट	७००
खलङ्गा- साँख		४० मिनेट	१५०
खलङ्गा- खारानेटा		५० मिनेट	२००
खलङ्गा- झुलनेटा		५० मिनेट	२५०
खलङ्गा- स्यार्पु ताल		२ घण्टा	५५०
चौरजहारी- सिम्लि		१ घण्टा ४५ मिनेट	३००
चौरजहारी- नुवाकोट		२ घण्टा ३० मिनेट	५००
खलङ्गा- झुलखेत		३५ मिनेट	१५०
खलङ्गा- चुन		१ घण्टा ३० मिनेट	२५०
खलङ्गा- घोर्खानी		१ घण्टा ३० मिनेट	२५०
खलङ्गा- बाँदरपानी		२ घण्टा	३५०

स्रोत: यातायात व्यावसायी संघ रुकुम पश्चिम

९.२ हवाई सेवाको विवरण

क्र.स	विमानस्थलको नाम	अवस्थित ठेगाना
१	सल्ले विमानस्थल	मुसिकोट नगरपालिका
२	चौरजहारी विमानस्थल	चौरजहारी नगरपालिका

स्रोत: जिल्ला वस्तुगत विवरण रुकुम २०७४

९.३ नगर यातायात

नगरबसको नाम	रुट क्षेत्र	लाग्ने समय	प्रचलित भाडादर
चौरजहारी नगरबस	चौरजहारी- खलङ्गा	२ घण्टा ३० मिनेट	५५०
	चौरजहारी- नुवाकोट	२ घण्टा ३० मिनेट	५००

स्रोत: यातायात व्यावसायी संघ रुकुम पश्चिम

खण्ड १० - पर्यटन तथा मनोरञ्जन

१०.१ जिल्लाका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरू

क्र.स	पर्यटकीय स्थलको नाम	ठेगाना	कैफियत
१	दया गुफा	सानीभेरी गा.पा ११	
२	ठुलि दह, साँख दह	मुसिकोट न.पा ७	
३	जन्तिवसे लेक	मुसिकोट न.पा १	
४	कुप्रेकोट दरवार	मुसिकोट न.पा ९	
५	मुसिकोट दरवार	मुसिकोट न.पा ४	
६	गोतामकोट, चित्रिपाटन	आठविसकोट न.पा ४,५ र ६	
७	काँडा दह	आठविसकोट न.पा २	
८	सात तले गुफा	आठविसकोट न.पा १४	
९	मालिका मन्दिर	चौरजहारी न.पा.४	
१०	चमेरी गुफा	चौरजहारी न.पा.६	
११	शिव गुफा	चौरजहारी न.पा.१४	
१२	धुमभिर युद्ध संग्रालय	त्रिवेणि गा.पा - ६	
१३	सहिद स्मृती पार्क	त्रिवेणि गा.पा - ३ र ६	
१४	राजकोट	त्रिवेणि गा.पा - ७	
१५	सुकी दह	त्रिवेणि गा.पा - ३	
१६	सहिद पार्क	त्रिवेणि गा.पा - ४	
१७	शिव मन्दिर	त्रिवेणि गा.पा - १०	
१८	सिद्ध गुफा	त्रिवेणि गा.पा - ४ र १०	
१९	स्यार्पु ताल	बाँफिकोट गा.पा ३	
२०	सहिद पार्क रविगाँउ	बाँफिकोट गा.पा ६	

स्रोत: स्थानीय तह सभै

१०.२ जिल्लामा अवस्थित स्मारकहरूको विवरण

स्मारकको नाम	अवस्थित ठेगाना	कैफियत	स्मारकको नाम	अवस्थित ठेगाना	कैफियत
	चौरजहारी न.पा ४			चौरजहारी न.पा ५	
	चौरजहारी न.पा ६			चौरजहारी न.पा ९	
	चौरजहारी न.पा १०			चौरजहारी न.पा १३	

स्रोत: स्थानीय तह सभै

खण्ड-११ सुरक्षा निकाय सम्बन्धी तथ्याङ्क

११.१ रुकुम पश्चिम जिल्ला अदालतमा दर्ता भएका मुद्दाहरूको किसिम, संख्या र फछ्यौट सम्बन्धि विवरण (आ.व. २०७९/०८०)

मुद्दाको किसिम	दर्ता भएको मुद्दा संख्या	फछ्यौट भएका मुद्दा संख्या
देवानी	४०१	३०२
फौजदारी	२०२	१३५
जम्मा	६०३	४३७

स्रोत: जिल्ला अदालत रुकुम पश्चिम

११.२ स्थानीय तहहरूको न्यायिक समितिमा दर्ता भएका मुद्दा / विवाद दर्ता तथा फछ्यौट सम्बन्धी विवरण:

आर्थिक वर्ष	मुद्दा/विवाद सम्बन्धी विवरण	मंसिकोट	चौरजहारी	बाँफिकोट	त्रीवेणी	आठविसकोट	सानेभेरी
२०७६/७७	स्थानीय न्यायिक समितिमा दर्ता भएका मुद्दा / विवाद संख्या	३५	४	१२	३१	२२	३९
	मेल मिलापद्वारा टुङ्ग्याइएका विवाद संख्या	३२	२६	७	१३	१३	२२
	फछ्यौट गरिएका मुद्दा / विवाद संख्या	३२	२६	७	२८	१६	२२
	फछ्यौट हुन बाकी मुद्दा / विवाद संख्या	३	१८	५	३	६	१७
२०७७/७८	स्थानीय न्यायिक समितिमा दर्ता भएका मुद्दा / विवाद संख्या	२४	७४	११	१५	१४	२६
	मेल मिलापद्वारा टुङ्ग्याइएका विवाद संख्या	२१	५१	८	५	८	९
	फछ्यौट गरिएका मुद्दा / विवाद संख्या	२१	५१	८	१२	११	८
	फछ्यौट हुन बाकी मुद्दा / विवाद संख्या	३	२३	३	३	३	१६
२०७८/७९	स्थानीय न्यायिक समितिमा दर्ता भएका मुद्दा / विवाद संख्या	३३	७७	१२	२६	५२	३६
	मेल मिलापद्वारा टुङ्ग्याइएका विवाद संख्या	२९	३७	११	१३	३७	१५
	फछ्यौट गरिएका मुद्दा / विवाद संख्या	२९	३७	११	१७	४२	१५
	फछ्यौट हुन बाकी मुद्दा / विवाद संख्या	४	२७	९	९	१०	२३

स्रोत: न्यायिक समिति, स्थानीय तहहरू सबै

११.३ जिल्ला प्रहरी कार्यालय रुकुम पश्चिममा आ.व. २०७९/८० मा दर्ता भएका मुद्दा सम्बन्धि विवरण

मुद्दा शिर्षक	दर्ता संख्या	फछौट संख्या	बाँकी संख्या	मानिस मृत्यु				जम्मा	प्रतिवादी पक्राउ				जम्मा	प्रतिवादी फरार		
				पुरुष	महिला	बालक	बालिका		पुरुष	महिला	बालक	बालिका		पुरुष	महिला	जम्मा
कर्तव्य ज्यान	५	५	०	४	०	२	०	६	६	१	५	०	१२	०	०	०
ज्यान मार्ने उद्योग	४	४	०	०	०	०	०	०	३	०	०	१	४	१	०	१
भवितव्य ज्यान	२५	१	२४	१७	५	१	३	२६	१	०	०	०	१	०	०	०
फुटकर ज्यान	८	०	८	३	२	२	१	८	०	०	०	०	०	०	०	०
गौवध	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	४	०	४
आत्महत्या गर्न दुरुत्साहन गरेको	२	२	०	०	१	०	१	२	०	०	२	०	२	०	०	०
विष खाएर	३	०	३	१	२	०	०	३	०	०	०	०	०	०	०	०
झुण्डीएर	२४	०	२४	१५	६	०	३	२४	०	०	०	०	०	०	०	०
हाम फालेर	१	०	१	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०
नकबजनी चोरी	४	४	०	०	०	०	०	०	३	०	१	०	४	०	०	०
ठगी	१	१	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	१	०	०	०
सरकारी छाप दस्तखत कित्ते	१	१	०	०	०	०	०	०	२	०	०	०	२	१	०	१
सार्वजनिक हित, स्वास्थ्य, सुरक्षा, सुविधा र नैतिकता विरुद्धको कसुर	१९	१९	०	०	०	०	०	०	३९	२	८	०	४९	३	१	४
आपराधिक प्रवेश तथा अपराधिक उपद्रव सम्बन्धि कसुर	१	१	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	१	०	०	०
नागरिकता सम्बन्धि	१	१	०	०	०	०	०	०	२	०	०	०	२	०	०	०
कुटपिट तथा अंगभंग सम्बन्धि	१	१	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	१	०	०	०

बहु विवाह	६	६	०	०	०	०	०	०	५	४	०	०	९	१	२	३
जवरजस्ती करणी	१७	१३	४	०	०	०	०	०	१२	०	०	०	१२	५	०	५
जवरजस्ती करणी उद्योग	३	३	०	०	०	०	०	०	२	०	०	०	२	१	०	१
बालयौन दुराचार	१	१	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	१	०	०	०
सवारी ज्यान	७	७	०	८	३	१	०	१२	९	०	१	०	१०	१	०	१
सवारीवाट भवितव्य ज्यान	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
परिक्षा तथा शिक्षा ऐन	१	१	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	१	१	०	१
जम्मा	१३७	७२	६५	४८	२०	६	८	८२	८९	७	१७	१	११४	१८	३	२१

स्रोत: जिल्ला प्रहरी कार्यालय रुकुम पश्चिम

११.४ सवारी ज्यान तथा अंगभंग सम्बन्धि मुद्दा

आ.व.	मुद्दा शिर्षक	दर्ता संख्या	पक्राउ संख्या		मृत्यु			
			पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	बालक	बालिका
२०७७/०७८	सवारी ज्यान	६	५	०	१०	०	०	०
	सवारी अंगभंग	०	०	०	०	०	०	०
	सवारीवाट भवितव्य ज्यान	०	०	०	०	०	०	०
२०७८/०७९	सवारी ज्यान	७	७	०	७	०	०	०
	सवारी अंगभंग	०	०	०	०	०	०	०
	सवारीवाट भवितव्य ज्यान	५	०	०	५	०	०	०
२०७९/०८०	सवारी ज्यान	७	१०	७	३	१	०	०
	सवारी अंगभंग	०	०	०	०	०	०	०
	सवारीवाट भवितव्य ज्यान	१	०	०	१	०	०	०

स्रोत: जिल्ला प्रहरी कार्यालय रुकुम पश्चिम

११.५ पानीमा डुबेर हुने मृत्यु सम्बन्धि त्रिबर्षिय विवरण

आ.व.	घटना संख्या	मृत्यु			
		पुरुष	महिला	बालक	बालिका
२०७७/०७८	८	४	०	४	१
२०७८/०७९	९	८	१	१	०
२०७९/०८०	४	२	१	०	१

स्रोत: जिल्ला प्रहरी कार्यालय रुकुम पश्चिम

११.६ चोरी सम्बन्धि त्रिबर्षिय विवरण

आ.व.	घटना संख्या	पक्राउ		फरार	
		पुरुष	महिला	पुरुष	महिला
२०७७/०७८	१	१	०	०	०
२०७८/०७९	३	६	०	०	०
२०७९/०८०	४	४	०	०	०

स्रोत: जिल्ला प्रहरी कार्यालय रुकुम पश्चिम

११.७ रुकुम पश्चिम जिल्लामा रहेका प्रहरी कार्यालयहरूको विवरण

क्र.स.	कार्यालयको नाम	रहेको स्थान	कार्यालयको सम्पर्क नं.
१	जिल्ला प्रहरी कार्यालय रुकुम पश्चिम	मुसिकोट न.पा १	९८५७८९०५५०
			९८५७८७००५५
२	ई.प्र.का. चौरजहारी	चौरजहारी न.पा १ पुरानोबजार	९८५७८९००७५
			०८८-४०११००
३	ई.प्र.का. आठविसकोट रुकुम	आठविसकोट न.पा ९ राडि बजार	९७४८५३९९११
			०८८-५९४०१०
४	ई.प्र.का. बाँफिकोट	बाँफिकोट गा.पा ४ तलिगाँउ	९८४८१८५२९०
५	प्रहरी चौकी गोतामकोट	आठविसकोट न.पा ४ कगेना	९८४८१८५२८९
६	प्रहरी चौकी सिम्ली	सानीभेरी गा.पा ८ सिम्ली	९८४८१८५२८७
७	प्रहरी चौकी पिपल	बाँफिकोट गा.पा २ पिपल	९८४८१८५२८६
८	प्रहरी चौकी नुवाकोट	चौरजहारी न.पा १४ सेतिपोखरी	९८४८१८५२८८
९	प्रहरी चौकी पुर्तिमकाँडा	सानीभेरी गा.पा १ चाईनाबगर	९८४८१८५२८५
१०	प्रहरी चौकी सोलाबाड	मुसिकोट न.पा ४ सोलाबाड	९८४८१८५२८४
११	प्रहरी चौकी सिम्रुत	त्रिबेणि गा.पा २ सिम्रुत	९८४८१८५३५०
१२	प्रहरी चौकी झुल्लेटा	त्रिबेणि गा.पा २ झुल्लेटा	९८४८१८५३५१
१३	प्रहरी चौकी सर्केना	चौरजहारी न.पा ११ खोलागाँउ	९७४८५७३०५८

१४	प्रहरी चौकी झुलखेत	मुसिकोट न.पा ७ झुलखेत	९८४८१८५३५३
१५	प्रहरी चौकी नदुवा मग्मा	बाँफिकोट गा.पा ७गोरेकांडा	९८४८१८५३५२
१६	अस्थाई प्रहरी पोष्ट छिवाड चौतारा	मुसिकोट न.पा १४ छिवाड चौतारा	९८४८१५५६७१
१७	अस्थाई प्रहरी पोष्ट साँख	मुसिकोट न.पा ७ तरीगाँउ	९८६४९२५१०३
१८	अस्थाई प्रहरी पोष्ट बागबजार	मुसिकोट न.पा १ बागबजार	९८४८१८५३६१
१९	अस्थाई प्रहरी पोष्ट घ्यु खोला	मुसिकोट न.पा १ घ्यु खोला	९८४८१८५३६३
२०	अस्थाई प्रहरी पोष्ट बिउनटाकुरा	बाँफिकोट गा.पा ६ बिउनटाकुरा	९८४८१८५३६४
२१	अस्थाई प्रहरी पोष्ट स्यालाखदी	आठविसकोट न.पा ३ खदी	९८४८१८५३६६
२२	अस्थाई प्रहरी पोष्ट छिड	मुसिकोट न.पा १ छिड	९८६४९२५१०४
२३	अस्थाई प्रहरी पोष्ट छिनखेत	बाँफिकोट गा.पा ४छिनखेत	९८४८१८५३६७
२४	विमानस्थल सुरक्षा गार्ड सल्ले रुकुम पश्चिम	मुसिकोट न.पा १ सल्ले	९८४८१८५३५७
२५	विमानस्थल सुरक्षा गार्ड चौरजहारी रुकुम पश्चिम	चौरजहारी न.पा १ एयरपोर्ट टोल	-
२६	कारागार सुरक्षा गार्ड रुकुम पश्चिम	मुसिकोट न.पा १ सालघारी	९८४८१८५३६०
२७	जिल्ला ट्राफिक प्रहरी कार्यालय रुकुम पश्चिम	मुसिकोट न.पा ५ सेरीगाँउ	९८४८१८५३५६
२८	जि.अ.स. तथा सु.प्र.ई. रुकुम पश्चिम	मुसिकोट न.पा १ खलङ्गा	-
२९	प्र.जि.अ.नि गार्ड रुकुम पश्चिम	मुसिकोट न.पा १ खलङ्गा	-

स्रोत: जिल्ला प्रहरी कार्यालय रुकुम पश्चिम

११.८ कैदी बन्दीहरु सम्बन्धि विवरण (कार्तिक मसान्त सम्म)

कारागारमा कैदी/ बन्दी क्षमता		कारागारमा कैदी/ बन्दी संख्या			
		कैदी		बन्दी	
पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला
२०	५	६४	४	६७	५

स्रोत: जिल्ला कारागार रुकुम पश्चिम

खण्ड-१२ सार्वजनिक सेवा प्रवाह

१२.१ जिल्ला स्थित सरकारी कार्यालयहरूको विवरण

कार्यालयको नाम	कार्यालय प्रमुखको नामथर	कार्यालयको सम्पर्क विवरण	
		टेलिफोन	इमेल
रुकुम जिल्ला अदालत	खड्क बहादुर के.सी.	०८८५३०१०६ ९८५७८२९०९८	info.dcrukum@supremecourt.gov.np
जिल्ला प्रशासन कार्यालय रुकुम (पश्चिम)	हरि प्रसाद पन्त	०८८५३००४०/ ९८५७८३७७७७	daorukum@gmail.com
जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय रुकुम (पश्चिम)	जित बहादुर ओली	०८८५३०३०१/ ९८५७८६६२२२	dccrukumwest@gmail.com
नरसिं दल गण रुकुम (पश्चिम)	प्रमोद कुमार शर्मा	०८८५३०२०५/ ९८५७८२४४७७	narsinghdalbn@gmail.com
जिल्ला प्रहरी कार्यालय रुकुम (पश्चिम)	नमराज भट्टराई	०८८५३०१८७/ ९८५७८३५५५५	dporukum@nepalpolice.gov.np
सशस्त्र प्रहरी बल नं. ४७ गुल्म रुकुम (पश्चिम)	गोविन्द बहादुर के.सी.	०८८५३०३७९/ ९८५१२७२६४५	apfwestrukum47@gmail.com
स्वास्थ्य सेवा कार्यालय रुकुम (पश्चिम)	डा. शुसिल पोख्रेल	०८८५३०११५/ ९८५७०६३९६९	dhorukum@gmail.com
खानेपानी, सिचाई तथा उर्जाविकास कार्यालय रुकुम (पश्चिम)	तेजनारायण महतो	०८८५३००९६/ ९८५७८२४२०१	iddrukum@gmail.com
कृषि विकास कार्यालय रुकुम (पश्चिम)	मिनबहादुर के.सी.	०८८५३००१९/ ९८५७८२५०८०	akcrukumw@gmail.com
पशु अपस्पताल तथा पशु सेवा कार्यालय रुकुम (पश्चिम)	ज्ञानु कुमार शर्मा	०८८५३००१०/ ९८५७८२०६०७	vetsecrukumw@gmail.com
ग्रामिन सडक सञ्जाल आयोजना रुकुम (पश्चिम)	टंक प्रसाद खनाल	९८५७८६२०२८	rcippiurukum11@gmail.com
शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई रुकुम (पश्चिम)	ताराप्रकाश पुन मगर	०८८५३०१०१/ ९८४७८५३६२२	deorukum@gmail.com
डिभजन वन कार्यालय रुकुम (पश्चिम)	शेर बहादुर परियार	०८८५३०३४९/ ९८५७८२४३००	dforukum@gmail.com
सरकारी वकील कार्यालय रुकुम (पश्चिम)	द्रोणदत्त पौडेल	०८८५३०१६३/ ९८५८०५५३०४	okilrukum@gmail.com
तरकारी वीउ उत्पादन केन्द्र चाँपा रुकुम (पश्चिम)	राजेन्द्र प्रताप यादव	०८८६६०१५०/ ९८५७८२४२७२	rukumfarm@gmail.com
राष्ट्रिय अनुसन्धान जिल्ला कार्यालय रुकुम (पश्चिम)	होमराज रेग्मी	०८८५३००८९/ ९८५७८२४२८९	nidrukum95@gmail.com
कारागार कार्यालय रुकुम (पश्चिम)	अगविर घर्ती	०८८५३०३४४/ ९८५७८७२७७७	rukum.jailor@dopm.gov.np
जिल्ला हुलाक कार्यालय रुकुम (पश्चिम)	खडक बहादुर खडका	०८८५३०१२३/ ९८५७८७२१७७	postalofficerukum@gmail.com
तथ्याङ्क कार्यालय रुकुम (पश्चिम)	ठाकुर प्रसाद लामिछाने	०८८५३०२३८/ ९८५७८३०२३८	rukumso.33@gmail.com

जिल्ला निर्वाचन कार्यालय रुकुम (पश्चिम)	कुमारी रिमा मल्ल	०८८५३०१५७/ ९८५७८३०१५७	rukumdeo@yahoo.com
मालपोत कार्यालय रुकुम (पश्चिम)	ओमबहादुर खत्री	०८८५३०१४९/ ९८६१२०५११२	rukum@dolma.gov.np
नापी कार्यालय रुकुम (पश्चिम)	ई. तुलसिराम भुसाल	०८८५३००७७/ ९८६६००७२९७	rukum@dos.gov.np
कोष तथा लेखा नियन्त्रण कार्यालय रुकुम (पश्चिम)	बोमलाल पराजुली	०८८५३००७५/ ९८५७८२४२७५	rukum.dtco@fcgo.gov.np
सडक डिभिजन चौरजहारी रुकुम (पश्चिम)	आशुतोष कर्ण	०८८४०१०८९/ ९८५५०२८०८२	drocjrjukum@gmail.com
सडक कार्यालय, चौरजहारी रुकुम पश्चिम	आशुतोष कर्ण	९८५८०५१०८०	roadoffceecjri@gmail.com
पुष्पलाल (मध्यपहाडी) लोकमार्ग आयोजना, दैलेख ।		०८९४१०१०९/ ९८५८०२९१११	mhppo.dailekh@gmail.com
नयाँ सहरि आयोजना कार्यालय, चौरजहारी रुकुम (पश्चिम)	सुशिल आचार्य	९८५७८८८०३३	chaurjaharidanewtown@gmail.com
पूर्वाधार विकास कार्यालय चौरजहारी रुकुम (पश्चिम)	रुपक रावल	९८५७८४९९७८	idorukumwest@gmail.com
घरेलु तथा साना उद्योग विकास समितिको कार्यालय रुकुम (पश्चिम)	मोहन कुमार के.सी.	०८८५३००१२/ ९८४७९५३३७८	gharelu.rukum@gmail.com
सामाजिक विकास कार्यालय, रुकुम पश्चिम	धनन्जय आचार्य	९८५८०८८०९९	sdorukum@gmail.com
प्रदेश कोष तथा लेखा नियन्त्रण इकाई, रुकुम (पश्चिम)	यामबहादुर पुन	९८५७८८८२५५	rukum.pfuo59@gmail.com
आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र, रुकुम (पश्चिम)	शंकर साह रौनियार	९८४३५७०२६८	ahcrukumwest59@gmail.com
यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय चौरजहारी रुकुम पश्चिम	आनन्द चपाई	९८५७८७७८००	tmo.wrukum@gmail.com
सुसिकोट न.पा. रुकुम (पश्चिम)	विनाराम खड्का	०८८५३०२६१/ ९८५७८२५१११	ito.musikotmun@gmail.com
चौरजहारी न.पा. रुकुम (पश्चिम)	शेरप्रसाद ढकाल	९८५७८२६१११	ito.Chaurjaharimun@gmail.com
आठविसकोट न.पा. रुकुम (पश्चिम)	मनिराज शाह	९८४३२५८२७१	aathbiskotmun073@gmail.com
बाँफिकोट गा.पा. रुकुम (पश्चिम)	दुर्गाबहादुर ओली	९८६२२००३६४	ito.banphikotmun@gmail.com
सानिभेरी गा.पा. रुकुम (पश्चिम)	दिपक बुढाथोकी	९८५७८२४२५३	ito.sanibherimun@gmail.com
त्रीवेणी गा.पा. रुकुम (पश्चिम)	प्रेम बहादुर घर्ती	९८५७८७७७५४ ९८०१९२५७३३	tribenigp@gmail.com
जिल्ला ट्राफिक प्रहरी कार्यालय रुकुम पश्चिम	मिन बहादुर क्षेत्री	९८४८१८५३५६	dtporukumwest@nepalpolice.gov.np
नेपाल बैंक लिमिटेड रुकुम शाखा	लोकेन्द्रसिं राठोर	०८८५३०३५०/ ९८६६८५३९९९	nblrukum@nepalbank.com.np
कृषि विकास बैंक लिमिटेड शाखा कार्यालय रुकुम पश्चिम	जोख बहादुर खड्का	९८४४९८३७००	rukum.branch@adbl.gov.np
राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक शाखा कार्यालय चौरजहारी रुकुम पश्चिम		०८८४०१००९/९ ८५८०२९००९	chaurjahari@rbb.com.np

राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक शाखा कार्यालय मुसिकोट रुकुम पश्चिम	हेमन्तराज न्यौपाने	०८८५३०४३९/९ ८४९७०८२०५	musikot@rbb.com.np
नेपाल विद्युत प्राधिकरण रुकुम शाखा	शिवजी प्रसाद साह	०८८५३०३६५/ ९८५७८३२०३२	rukum@nea.org.np
खाद्य व्यवस्था तथा व्यापास कम्पनी लिमिटेड रुकुम पश्चिम	विनोद चन्द	९८६८८३४९६९	nfcrukum.org.np@gmail.com
नागरिक उडडचन प्राधिकरण रुकुम शाखा	दिपक के.सी.	०८८५३०३५६/ ९८४७८५२५६०	deepakcc443@gmail.com
नेपाल टेलिकम रुकुम शाखा	कृष्णप्रसाद शर्मा	०८८५३०९९९/ ९८५७८२९९६६	nt.rukumpaschim@ntc.net.np
आँखा उपचार केन्द्र सल्ले रुकुम पश्चिम	धन बहादुर के.सी	९८६७९५७८९	rukumeyecarecenter@gmail.com
ग्रामिन विकास लघुवित्त वित्तिय संस्था रुकुम पश्चिम	कृष्ण गिरी		musikot.shree@gmail.com

स्रोत: जिल्ला प्रशासनको कार्यालय रुकुम पश्चिम

१२.२ स्थानीय तहहरूको प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतहरूको विवरण

स्थानीय तहहरूको नाम	कार्यालय प्रमुखको नामथर	कार्यालयको सम्पर्क विवरण	
		टेलिफोन/ मोबाइल न.	इमेल
मुसिकोट न.पा. रुकुम (पश्चिम)	विनाराम खड्का	०८८५३०२६९/९८५७८२५९९९	ito.musikotmun@gmail.com
चौरजहारी न.पा. रुकुम (पश्चिम)	शेरप्रसाद ढकाल	९८५७८२६९९९	ito.Chaurjaharimun@gmail.com
आठविसकोट न.पा. रुकुम (पश्चिम)	मनिराज शाह	९८४३२५८२७९	aathbiskotmun073@gmail.com
बाँफिकोट गा.पा. रुकुम (पश्चिम)	दुर्गा बहादुर ओली	९८६२२००३६४	ito.banphikotmun@gmail.com
सानिभेरी गा.पा. रुकुम (पश्चिम)	दिपक बुढाथोकी	९८५७८२४२५३	ito.sanibherimun@gmail.com
त्रीवेणी गा.पा. रुकुम (पश्चिम)	प्रेम बहादुर घर्ती	९८५७८७७७४/९८०९९२५७६३	tribenigp@gmail.com

स्रोत: जिल्ला प्रशासनको कार्यालय रुकुम पश्चिम

१२.३ गैरसरकारी संस्थाहरूको विवरण

कार्यालयका नाम	सम्पर्क व्यक्ति	पद	इमेल ठेगाना	मोबाईल न
गै.स.स महासंघ	नारायण शाह	अध्यक्ष	Shahbabu36@gmail.com	९८४७९९९३२२
रुकुममेली समाज विकास केन्द्र, (RSDC)	नर बहादुर नेपाली	अध्यक्ष	rukumalisamaj@gmail.com	९८५९९६२३९५
OCDC	खड्क बस्वाकार	अध्यक्ष	ocdc@gmail.com	८८५३०२२९
मानव अधिकार संरक्षण तथा कानुनी सेवा केन्द्र (हरप्लेस) रुकुम (पश्चिम)	सुनिता बुढा मगर	अध्यक्ष		९८६६५३९९९८
नेपाल रेडक्रस सोसाईटी रुकुम पश्चिम)	रमा गौतम	अध्यक्ष		९८४७८२८२३४

नेपाल जनजागरण मन्च नेपाल (एनप्याफ रुकुम(पश्चिम))	टेक बहादुर कुसारी	अध्यक्ष		९८६४९५९८८२ ९८०९५०७३०७
स्वच्छता परियोजना	बम बहादुर खड्का			९८४७८५२४९४
स्वास्थ्यका लागि सक्षम प्रणाली	चंख विष्ट			८८५३००९७
ईन्सेक	मनिषा के.शी	अध्यक्ष		९८४७८५२२३
सुआहारा	पुष्प बहादुर रावल			८८५३०२२९
मिक नेपाल	भ्यु मान ढा	अध्यक्ष		९८५८०२०३६०
संयुत राष्ट्र सघिय विश्व खाद्य कार्यक्रम	चक्र जि.सी		Chakra.gc@wfp.org	९८५९२०९९३९
OHW- Rukum West	लोकमणी गिरी	DC		९७४६९३९९९९
विश्व शिक्षा कार्यक्रम	प्रमोद विष्ट			९८०९२४८६९२
नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम	सन्तोष खनाल		Santosh.khanal@mottmal.com	९८६८४३८५३५
नेपाल कृषि सेवा विकास कार्यक्रम हेल्वेटास	नविन शर्मा		Nabin.sharma@helvetass.org	८८५३०३५२
युनाईटेड मिसन टु नेपाल	हेमन्त राई	अधिकृत		९८५७८७६७९७
महिला पुनस्थापना केन्द्र (ओरेक)	दुर्गा बजगाई		durgarukum@worecnepal.org	९८४८९६२४३९
खिष्टीए समाज विकास अभियान	जहर लाल पुन			९८४५२५८८९८
ग्रामीण युवा सरोकार केन्द्र	मोति राम वि.क		yrukum@gmail.com	९८५६०९००००
गै.स.स	सम्भु वि.सी	उपाध्यक्ष	Shambhubc.39@gmail.com	९८५९०३४६५२
रुकुम युनेस्को	भिम बहादुर खड्का	अध्यक्ष		९७४९७४६८७८
रुकुमेली समाज विकास केन्द्र	नरेन्द्र के.सी.	ED		९८४३९५९६९५
HDCS चौरजहारी अस्पताल	सन्देश जैसी	Supervisor		९८६९०७७३२६
नेपाल खिष्टियन राहत सेवा (NCRS)	सेतलाल सुनार	Project Officer		९८६६९२९२४९
ओरेक नेपाल	दिपा धिताल	जि.स.		९८५७८५५०७७

स्रोत: जिल्ला प्रशासन कार्यालय रुकुम पश्चिम

१२.४ राहधानी वितरणको विवरण

राहधानी वितरण	जम्मा
आ.व.२०७९/८० अन्तिम सम्म	८७३८

स्रोत: जिल्ला प्रशासन कार्यालय रुकुम पश्चिम

१२.५ स्थानीयतहहरूको विगत ३ वर्षको आय र व्ययको विवरण
मुसिकोट न.पा

आर्थिक वर्ष	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
वार्षिक विनियोजित रकम रु.	७९,६९,६२,०७०	९३,९९,०९,२८३	९३,३२,५७,८१८
वार्षिक खर्च रु	६२,३४,२४,४२८	७९,६२,२०,२७७	८१,२३,८०,४९५
कुल बजेटमा स्थानीय तहको आफ्नै आन्तरिक आयको हिस्सा(प्रतिशतमा)	३.००%	२.००%	२.००%

आठविसकोट न.पा

आर्थिक वर्ष	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
वार्षिक विनियोजित रकम रु.	६६,६०,८०,४११	८१,४६,३५,३९६	७७,१०,८९,६०५
वार्षिक खर्च रु	६६,४०,१०,४११	८१,३२,६०,३९६	७६,५९,५६,४१३
कुल बजेटमा स्थानीय तहको आफ्नै आन्तरिक आयको हिस्सा(प्रतिशतमा)	६.१५ %	४.९५%	४.६६%

चौरजहारी न.पा

आर्थिक वर्ष	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
वार्षिक विनियोजित रकम रु.	७२,०४,५८,६४३	७७,०६,४९,४१५	७३,१०,०३,३०५
वार्षिक खर्च रु	६९,२७,५२,६०४	६६,६७,३९,४५३	६५,५९,३२,६९६
कुल बजेटमा स्थानीय तहको आफ्नै आन्तरिक आयको हिस्सा(प्रतिशतमा)	४%	२.३४%	३.१७%

बाँफिकोट गा.पा

आर्थिक वर्ष	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
वार्षिक विनियोजित रकम रु.	४३,२७,९८,०००	४६,२४,६२,०००	४९,९०,७९,०००
वार्षिक खर्च रु	३७,४३,७०,२७०	४१,०६,६६,२५६	४२,९२,०७,९४०
कुल बजेटमा स्थानीय तहको आफ्नै आन्तरिक आयको हिस्सा(प्रतिशतमा)	०.७५%	०.८५%	०.७%

त्रिवेणी गा.पा

आर्थिक वर्ष	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
वार्षिक विनियोजित रकम रु.	५४,०२,१२,१११	६०,६७,१२,९९६	६३,०७,५४,४२२
वार्षिक खर्च रु	५०,१२,१५,२९३	५४,८१,७७,४८७	५६,१४,३५,३२०
कुल बजेटमा स्थानीय तहको आफ्नै आन्तरिक आयको हिस्सा(प्रतिशतमा)	१.३५%	१.४१%	०.९८%

सानीभेरी गा.पा

आर्थिक वर्ष	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
वार्षिक विनियोजित रकम रु.	४८,३२,५०,४५०	५९,७३,५०,४००	६०,७३,०१,०००
वार्षिक खर्च रु	४१,५१,९२,२६७	५०,६२,६५,२९४	५४,७७,०३,९६८
कुल बजेटमा स्थानीय तहको आफ्नै आन्तरिक आयको हिस्सा(प्रतिशतमा)	१.९४%	१.५७%	२.८८%

१२.६ सूचना तथा संचार

जिल्लामा हुलाक सेवा सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	हुलाक कार्यालयहरूको विवरण	सङ्ख्या
१	जिल्ला हुलाक कार्यालय	१
२	ईलाका हुलाक कार्यालय	८
३	अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	३४
४	हुलाक सूचना केन्द्र	-

स्रोत: जिल्ला हुलाक कार्यालय रुकुम पश्चिम

जिल्लामा नियमित रूपमा प्रकाशित हुने पत्रपत्रिकाहरूको विवरण

क्र.स.	पत्रपत्रिकाको नाम	प्रकार	प्रकाशन हुने स्थान
१	आहा सञ्चार	राष्ट्रिय साप्ताहिक	मुसिकोट न.पा. १ रुकुम पश्चिम
२	रेखदेख	राष्ट्रिय साप्ताहिक	मुसिकोट न.पा. १ रुकुम पश्चिम

स्रोत: जिल्ला हुलाक कार्यालय रुकुम पश्चिम

जिल्लाबाट प्रसारण हुने FM रेडियोहरूको विवरण

क्र.स.	एफ.एम. रेडियोको नाम	ठेगाना	क्षमता	फोन नं.
१	जनचेतना लागि ठुलीभेरी सन्चार केन्द्र, रेडियो नयाँ नेपाल	आठविसकोट-९	५०० वाट	
२	स्वास्थ्य शिक्षा सञ्चार र विकास, युनिक एफ.एम.	मुसिकोट १	१०० वाट	
३	शाईकुमारी शैक्षिक तथा सामाजिक प्रवर्द्धन केन्द्र, युनिक एफ.एम.	मुसिकोट १	५०० वाट	
४	सानीभेरी सामुदायिक विकास केन्द्र, रेडियो मौराखारा	सानीभेरी-९	१०० वाट	
५	उत्तरचंगंगा सञ्चार केन्द्र, उत्तरचंगंगा रेडियो	त्रिवेणि-३	१०० वाट	
६	सानीभेरी बहुउद्देश्यीय जनसेवा केन्द्र, रेडियो सानीभेरी	मुसिकोट १	५०० वाट	
७	सिस्ने बहुउद्देश्यीय जनसेवा केन्द्र, रेडियो सानीभेरी	मुसिकोट १	१०० वाट	
८	सामुदायिक विकास अभियान नेपाल, रेडियो चौरजहारी	चौरजहारी-५	१०० वाट	
९	चौरजहारी सामुदायिक विकास केन्द्र, आफ्नो एफ.एम.	चौरजहारी-१	१०० वाट	
१०	ग्रामीण विकासका लागि शिक्षा तथा सञ्चार ईकोड, रेडियो सिस्ने एफ.एम.	मुसिकोट १ रुकुम पश्चिम	१०० वाट	

स्रोत: जिल्ला हुलाक कार्यालय रुकुम पश्चिम

खण्ड- १३ निर्वाचन सम्बन्धि तथ्याङ्क

१३.१ रुकुम पश्चिम जिल्लाको मतदाता सम्बन्धी विवरण

प्रतिनिधि सभा तथा प्रदेश सभा निर्वाचन २०७९ सम्म कायम मतदाता

जिल्ला	महिला	पुरुष	अन्य	जम्मा
रुकुम पश्चिम	५१५४४	५२७३५	१*	१०४२८०

*त्रिवेणी गाँउपालिका

स्रोत: जिल्ला निर्वाचन कार्यालय रुकुम पश्चिम

१३.२ जिल्लामा क्रियाशिल रहेका प्रमुख राजनीतिक दलहरूको विवरण

क्र.स.	राजनीतिक दलको नाम
१	नेपाली काँग्रेस
२	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (ए.मा.ले)
३	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)
४	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत समाजवादी)
५	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी
६	जनता समाजवादी पार्टी
७	राष्ट्रिय जनमोर्चा
८	नेपाल परिवार दल
९	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माले)
१०	मंगोल नेशनल अर्गनाइजेसन
११	उन्नत लोकतन्त्र पार्टी
१२	राप्रपा नेपाल

स्रोत: जिल्ला निर्वाचन कार्यालय रुकुम पश्चिम

१३.३ स्थानीय निर्वाचन २०७९ मा गाँउपालिका/ नगरपालिकामा रहेका पदाधिकारी सख्या

स्थानीय तहको नाम	जम्मा वडा संख्या	निर्वाचित १-जना प्रमुख उप १/ प्रमुख तथा प्रत्येक जना वडा अध्यक्ष १ वडाबाट १ जना , जना १ महिला सदस्य दलित महिला सदस्य १ र खुला सदस्य २ जना सहित जम्मा	दलितख्यकबाट अल्पसं/ नगरपालिका/गाउँपालिका नगरसाभाले /मा गाउँसभा निर्वाचित गर्ने संख्या	गाउँसभा / नगरसभामा हुने सदस्य संख्या	गाउँ कार्यपालिका नगर / कार्यपालिकामा रहने जम्मा सदस्य संख्या
मुसिकोट न.पा.	१४	७२	३	७५	२४
चौरजहारी न.पा.	१४	७२	३	७५	२४

आठविसकोट न.पा.	१४	७२	३	७५	२४
त्रिवेणी गा.पा.	१०	५२	२	५४	१८
सानीभेरी गा.पा.	११	५७	२	५९	१९
बाँफिकोट गा.पा.	१०	५२	२	५४	१८
जम्मा	७३	३७७	१५	३९२	१२७

स्रोत: जिल्ला निर्वाचन कार्यालय रुकुम पश्चिम

१३.४ स्थानीय निर्वाचन २०७९ मा जिल्लाका गाँउपालिका / नगरपालिकामा विजयी प्रमुख/उप प्रमुख, वडा अध्यक्ष ज्यूहरूको नामावली , प्राप्त मतसंख्या तथा राजनीतिकदलको नाम:

स्थानीय तहको नाम	पद	वडा न	राजनीतिकदलस्वतन्त्र	विजयीको नाम	प्राप्त मत
मुसिकोट नपा	प्रमुख		नेपाली कांग्रेस	महेन्द्र के.शी	६९१४
मुसिकोट नपा	उपप्रमुख		ने.क.पा(एकिकृत समाजवादी)	विमल कुमार पुन मगर	६१४०
मुसिकोट नपा	वडा अध्यक्ष	१	नेपाली कांग्रेस	ज्ञानुचन्द्र चन्द	९०२
मुसिकोट नपा	वडा अध्यक्ष	२	नेपाली कांग्रेस	दिनेश खड्का	६२८
मुसिकोट नपा	वडा अध्यक्ष	३	नेपाली कांग्रेस	दशरथ के.सी	४०८
मुसिकोट नपा	वडा अध्यक्ष	४	ने.क.पा(माओवादी केन्द्र)	निर्मल कुमार पुन	४६२
मुसिकोट नपा	वडा अध्यक्ष	५	नेपाली कांग्रेस	समिर जंग मल्ल	५०८
मुसिकोट नपा	वडा अध्यक्ष	६	ने.क.पा(माओवादी केन्द्र)	भानु मल्ल	३७४
मुसिकोट नपा	वडा अध्यक्ष	७	ने.क.पा(माओवादी केन्द्र)	एक बहादुर पाण्डे	५६७
मुसिकोट नपा	वडा अध्यक्ष	८	नेपाली कांग्रेस	जय बहादुर थापा	३४०
मुसिकोट नपा	वडा अध्यक्ष	९	ने.क.पा(माओवादी केन्द्र)	शशिराम पुन	४३३
मुसिकोट नपा	वडा अध्यक्ष	१०	ने.क.पा(माओवादी केन्द्र)	धनबहादुर खड्का	५०१
मुसिकोट नपा	वडा अध्यक्ष	११	ने.क.पा(माओवादी केन्द्र)	गोविन्द बहादुर बुढा	७२५
मुसिकोट नपा	वडा अध्यक्ष	१२	ने.क.पा(माओवादी केन्द्र)	धिरन सिर्पाली	५२६
मुसिकोट नपा	वडा अध्यक्ष	१३	ने.क.पा(माओवादी केन्द्र)	खल बहादुर खड्का	६८८
मुसिकोट नपा	वडा अध्यक्ष	१४	नेपाली कांग्रेस	गोबर्धन ओली	६०५
चौरजहारी नपा	प्रमुख		ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	पुष्प वादी	६८८२
चौरजहारी नपा	उपप्रमुख		ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	इश्वरी कुमारी शर्मा (वि.एस)	७००२
चौरजहारी नपा	वडा अध्यक्ष	१	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	इन्द्रे गिरी	६८६
चौरजहारी नपा	वडा अध्यक्ष	२	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	विर बहादुर राना	३३८
चौरजहारी नपा	वडा अध्यक्ष	३	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	लाल बहादुर बुढा	६३३
चौरजहारी नपा	वडा अध्यक्ष	४	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	गोपाल बहादुर भण्डारी	५७८
चौरजहारी नपा	वडा अध्यक्ष	५	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	खुम बहादुर खड्का	४३५

चौरजहारी नपा	वडा अध्यक्ष	६	नेपाली कांग्रेस	जय प्रकाश बोहरा	३३५
चौरजहारी नपा	वडा अध्यक्ष	७	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	भिम प्रसाद जैशी	४१५
चौरजहारी नपा	वडा अध्यक्ष	८	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	शसीराम वि.क	४९८
चौरजहारी नपा	वडा अध्यक्ष	९	नेपाली कांग्रेस	नर बहादुर मल्ल	३५४
चौरजहारी नपा	वडा अध्यक्ष	१०	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	विरेन्द्र रोकाय	५३९
चौरजहारी नपा	वडा अध्यक्ष	११	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	तुल्से बली	५८४
चौरजहारी नपा	वडा अध्यक्ष	१२	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	टिकाराम ओली	५०३
चौरजहारी नपा	वडा अध्यक्ष	१३	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	श्रीकृष्ण शर्मा	६०२
चौरजहारी नपा	वडा अध्यक्ष	१४	नेपाली कांग्रेस	थल बहादुर कवर	६५३
आठवीसकोट नपा	प्रमुख		ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	रवि के.शी.	७३९९
आठवीसकोट नपा	उपप्रमुख		ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	धन कुमारी शाही	७२६५
आठवीसकोट नपा	वडा अध्यक्ष	१	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	देव बहादुर घर्ति	३३०
आठवीसकोट नपा	वडा अध्यक्ष	२	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	देव बहादुर यरी	४७३
आठवीसकोट नपा	वडा अध्यक्ष	३	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	केशरमान वि.क.	४७८
आठवीसकोट नपा	वडा अध्यक्ष	४	ने.क.पा. एमाले	नर सि विष्ट	५१६
आठवीसकोट नपा	वडा अध्यक्ष	५	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	घनश्याम भण्डारी	५८१
आठवीसकोट नपा	वडा अध्यक्ष	६	नेपाली कांग्रेस	धनेश्वर शर्मा	४२६
आठवीसकोट नपा	वडा अध्यक्ष	७	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	अमृत बुढा	४३८
आठवीसकोट नपा	वडा अध्यक्ष	८	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	खगेन्द्र वि.क	४२८
आठवीसकोट नपा	वडा अध्यक्ष	९	नेपाली कांग्रेस	जनक बहादुर बटाला	७७२
आठवीसकोट नपा	वडा अध्यक्ष	१०	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	गणेश कुमार शाह	७७८
आठवीसकोट नपा	वडा अध्यक्ष	११	ने.क.पा. एमाले	प्रेम बहादुर पुन	९४५
आठवीसकोट नपा	वडा अध्यक्ष	१२	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	खुम्मे कुसारी	६८३
आठवीसकोट नपा	वडा अध्यक्ष	१३	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	टेक बहादुर थापा	४९२
आठवीसकोट नपा	वडा अध्यक्ष	१४	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	हुकुम बहादुर पुन	५४०
त्रिवेणी गापा	अध्यक्ष		ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	गणेश कुमार के.सी	५१२९
त्रिवेणी गापा	उपाध्यक्ष		ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	राज कुमारी रेउले	५१४३
त्रिवेणी गापा	वडा अध्यक्ष	१	स्वतन्त्र	सुन्दर ओली	५७७
त्रिवेणी गापा	वडा अध्यक्ष	२	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	मोतिराम पुन	४७६
त्रिवेणी गापा	वडा अध्यक्ष	३	नेपाली कांग्रेस	दिपेन्द्र कुमार ओली	६९२
त्रिवेणी गापा	वडा अध्यक्ष	४	नेपाली कांग्रेस	नन्नराम बाँठा	५१६
त्रिवेणी गापा	वडा अध्यक्ष	५	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	रण बहादुर पुन	६२०
त्रिवेणी गापा	वडा अध्यक्ष	६	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	भद्र बहादुर सिर्पाली	४४५
त्रिवेणी गापा	वडा अध्यक्ष	७	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	धन बहादुर खड्का	६६५
त्रिवेणी गापा	वडा अध्यक्ष	८	नेपाली कांग्रेस	नन्दाराम खड्का	४१४
त्रिवेणी गापा	वडा अध्यक्ष	९	नेपाली कांग्रेस	हरि बहादुर खड्का	४४६
त्रिवेणी गापा	वडा अध्यक्ष	१०	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	शेरमान खड्का	५९४
सानिभेरी गापा	अध्यक्ष		ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	विर्ख बहादुर विष्ट	६०१९
सानिभेरी गापा	उपाध्यक्ष		ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	कमला रोका पुन	५९५८

सानिभेरी गापा	वडा अध्यक्ष	१	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	टेक बहादुर पुन	५६१
सानिभेरी गापा	वडा अध्यक्ष	२	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	मान बहादुर पुन	४८४
सानिभेरी गापा	वडा अध्यक्ष	३	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	जगदिश नकाल	९१२
सानिभेरी गापा	वडा अध्यक्ष	४	नेपाली कांग्रेस	मनोज कुमार बुढाथोकी	६८६
सानिभेरी गापा	वडा अध्यक्ष	५	नेपाली कांग्रेस	अल बहादुर खत्री	४६२
सानिभेरी गापा	वडा अध्यक्ष	६	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	पहल सिंह घर्तीमगर	२७५
सानिभेरी गापा	वडा अध्यक्ष	७	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	कुल बहादुर बुढा	४९५
सानिभेरी गापा	वडा अध्यक्ष	८	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	प्रेम बहादुर वि.क	४६४
सानिभेरी गापा	अध्यक्ष	९	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	शेर बहादुर खड्का	६९८
सानिभेरी गापा	उपाध्यक्ष	१०	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	टिकाराम खड्का	४८६
सानिभेरी गापा	वडा अध्यक्ष	११	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	भुपाल सिं ओली	७०३
वाँफिकोट गापा.	अध्यक्ष		नेपाली कांग्रेस	जनक कुमार वाँठा मगर	४४५५
वाँफिकोट गापा.	उपाध्यक्ष		ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	तारा बुढा के.सी	४५६०
वाँफिकोट गापा.	वडा अध्यक्ष	१	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	धन बहादुर खड्का	३१४
वाँफिकोट गापा.	वडा अध्यक्ष	२	नेपाली कांग्रेस	प्रकाश खत्री	७२१
वाँफिकोट गापा.	वडा अध्यक्ष	३	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	तिलविर के.सी	४३६
वाँफिकोट गापा.	वडा अध्यक्ष	४	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	शेर बहादुर ओली	४२०
वाँफिकोट गापा.	वडा अध्यक्ष	५	नेपाली कांग्रेस	मनु शाही	४९७
वाँफिकोट गापा.	वडा अध्यक्ष	६	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	मनोज कुमार अधिकारी	५०८
वाँफिकोट गापा.	वडा अध्यक्ष	७	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	नर बहादुर खत्री	७२७
वाँफिकोट गापा.	वडा अध्यक्ष	८	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	धन बहादुर खत्री	४१२
वाँफिकोट गापा.	वडा अध्यक्ष	९	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	जोग बहादुर चन्द	३७९
वाँफिकोट गापा.	वडा अध्यक्ष	१०	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	हरि बहादुर चन्द	४२७

स्रोत: www.election.gov.np

१३.५ प्रतिनिधि सभा/प्रदेश सभाको निर्वाचन २०७९ को मत परिणाम

क) समानुपातिक तर्फ

अ) प्रतिनिधि सभा राजनैतिक दलले प्राप्त गरेको मत (प्रमुख १० स्थानसम्म)

क्र.स.	राजनैतिक दलको नाम स्वतन्त्र	प्राप्त मत
१	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	३४३४७
२	ने.क.पा. एमाले	८७६९
३	नेपाली कांग्रेस	८७६६
४	राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी	१८६१
५	ने.क.पा. (एकिकृत समाजवादी)	१५१०
६	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	५९३
७	ने.क.पा. (मार्क्सवादी लेनिनवादी)	४२८
८	मंगोल नेशनल अर्गनाइजेशन	१२८

९	लोकतान्त्रिक समाजवादी पार्टी नेपाल	११८
१०	राष्ट्रिय जनमोर्चा	९८

स्रोत: www.election.gov.np

आ) प्रदेश सभा राजनैतिक दलले प्राप्त गरेको मत (प्रमुख १० स्थानसम्म)

क्र.स.	राजनैतिक दलको नाम स्वतन्त्र	प्राप्त मत
१	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	३४२५९
२	नेपाली कांग्रेस	९०३८
३	ने.क.पा. एमाले	८९५१
४	ने.क.पा. (एकिकृत समाजवादी)	२३७१
५	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	७५१
६	ने.क.पा. (माक्सवादी लेनिनवादी)	४५१
७	हाम्रो नेपाली पार्टी	१६३
८	मंगोल नेशनल अर्गनाइजेशन	१५०
९	नेपाली जनता पार्टी	५४
१०	राष्ट्रिय जनमोर्चा	४७

स्रोत: www.election.gov.np

ख) प्रत्यक्ष तर्फ निर्वाचित प्रतिनिधीहरू

प्रतिनिधी सभा सदस्य निर्वाचन २०७९ बाट निर्वाचित जिल्लाका प्रतिनिधीहरूको विवरण

क्र.सं.	निर्वाचित प्रतिनिधीको नाम	राजनैतिक दलको नाम	प्राप्त मत	कैफियत
१	जनार्दन शर्मा	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	३९५४९	

स्रोत: www.election.gov.np

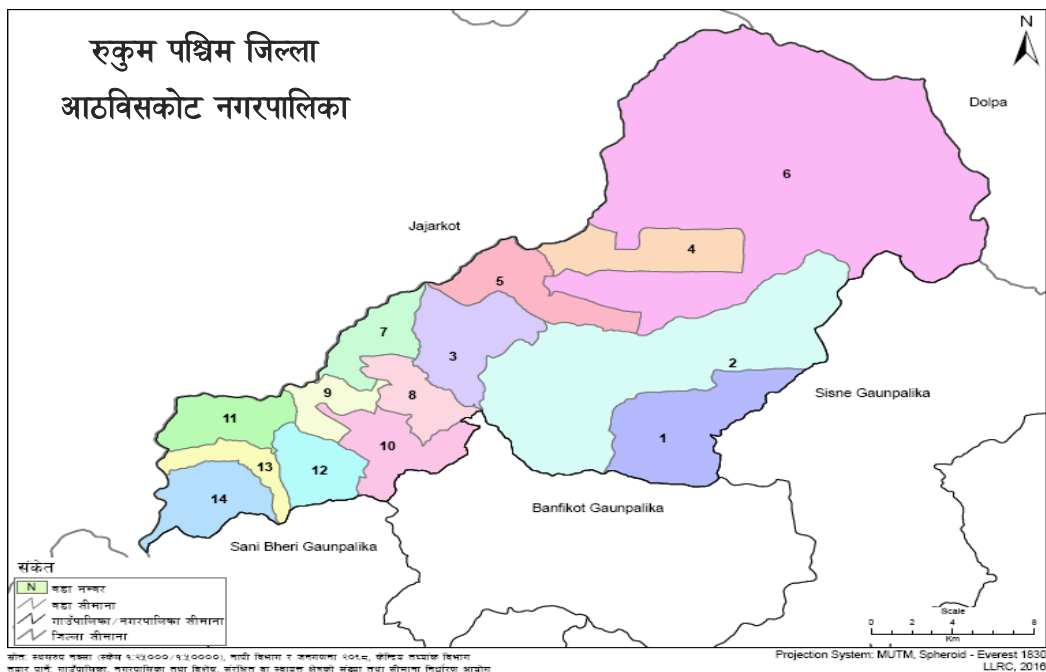
प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन २०७९ बाट निर्वाचित जिल्लाका प्रतिनिधीहरूको विवरण

क्षेत्र नं.	निर्वाचित प्रतिनिधीको नाम	राजनैतिक दलको नाम	प्राप्त मत	कैफियत
१(क)	महेन्द्र के.सी	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	१९०३३	
१(ख)	राज कुमार शर्मा	ने.क.पा. (माओवादी केन्द्र)	२०१६०	

स्रोत: www.election.gov.np

खण्ड- १४ स्थानीय तह विशेष

१४.१ आठबिसकोट नगरपालिका

परिचय

आठबिसकोट नगरपालिका ६ नं प्रदेश अन्तर्गतको रुकुम जिल्लामा पर्ने एक स्थानीय तह हो। यस नगरपालिकाको कूल क्षेत्रफल ५६०.३४ वर्गकि.मि रहेको छ। यस नगरपालिकामा १४ वटा वडा रहेका छन्। यो रुकुम पश्चिम जिल्लाकै सबैभन्दा बढी जनसंख्या तथा क्षेत्रफल भएको नगरपालिका हो। आठबिसकोट नगरपालिका वडा नं ९ स्थित राडीज्यूलामा नगरपालिकाको केन्द्र अवस्थित रहेको छ। ठूलोभेरी नदीको किनारामा अवस्थित यस राडिज्यूला आठबिसकोट नगरपालिका क्षेत्रभित्रका व्यापारिक क्षेत्रमध्ये एक मुख्य क्षेत्र हो। छिमेकी जिल्ला डोल्पासँगसमेत सिमाना जोडिएको यस नगरपालिकाको केन्द्रमा अवस्थित राडीज्यूला डोल्पा जिल्लाको लागि समेत व्यापारिक स्थल हो।

सिमाना : पुर्व –सिस्ने गा.पा (रुकुम पुर्व) पश्चिम- नलगाड न.पा (जाजरकोट)

उत्तर-डोल्पा जिल्ला

दक्षिण- बाँफिकोट र सानिभेरी गा.पा

आठबिसकोट नगरपालिकाको वनको अवस्था

वनको प्रकार	सख्या
सामुदायिक वन	७६
कवुलियत वन	८
ओगटको जम्मा क्षेत्रफल(हेक्टर)	७४६८.८

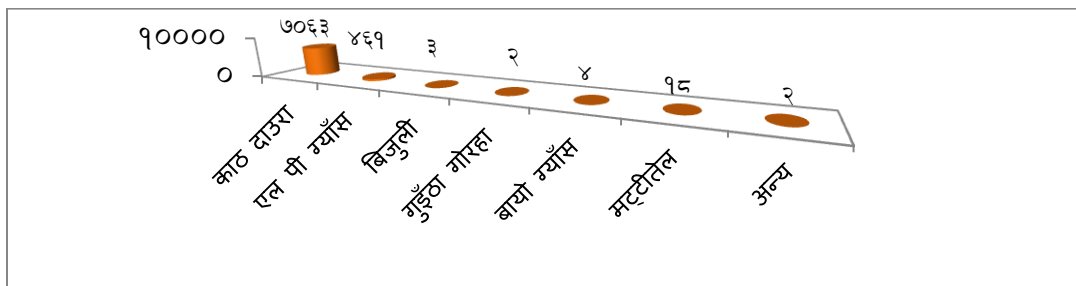
स्रोत: डिभिजन वन कार्यालय रुकुम पश्चिम

आठबिसकोट नगरपालिकाको वार्ड अनुसारको जनसंख्या, घरपरिवार, लिङ्ग, परिवारको औषत आकार, लैंगिक अनुपात र जनघनत्व

वडा	घरपरिवार संख्या	जनसंख्या विवरण			परिवारको औषत आकार	लैंगिक अनुपात	जनघनत्व
		जम्मा	पुरुष	महिला			
१	२६३	१२६४	६३०	६३४	४.८१	९९.३७	३४.५९
२	३८६	१७४४	८४८	८९६	४.५२	९४.६४	१७.३४
३	३९३	१८७४	९०१	९७३	४.७७	९२.६	७०.२१
४	४६९	२२२४	११२१	११०३	४.७४	१०१.६३	९७.५९
५	५६९	२८९२	१४०५	१४८७	५.०८	९४.४९	१३०.२
६	४९५	२३९४	११७३	१२२१	४.८४	९६.०७	१०.४७
७	४४३	१९१२	९२४	९८८	४.३२	९३.५२	१२६.५
८	३६९	१७२३	८४७	८७६	४.६७	९६.६९	१२०.५
९	७९९	३४०४	१६५६	१७४८	४.२६	९४.७४	३२६.७
१०	६८०	३२९२	१६४५	१६४७	४.८४	९९.८८	१६१.८
११	१०२१	४९४२	२३९७	२५४५	४.८४	९४.१८	२८४.२
१२	६५४	३२८९	१६१८	१६७१	५.०३	९६.८३	२०७.१
१३	३८६	२०५५	१०५७	९९८	५.३२	१०५.९१	२११.२
१४	६२६	२९०८	१३९६	१५१२	४.६५	९२.३३	१४८.१
जम्मा	७५५३	३५९१७	१७६१८	१८२९९	४.७६	९६.२८	६४.१

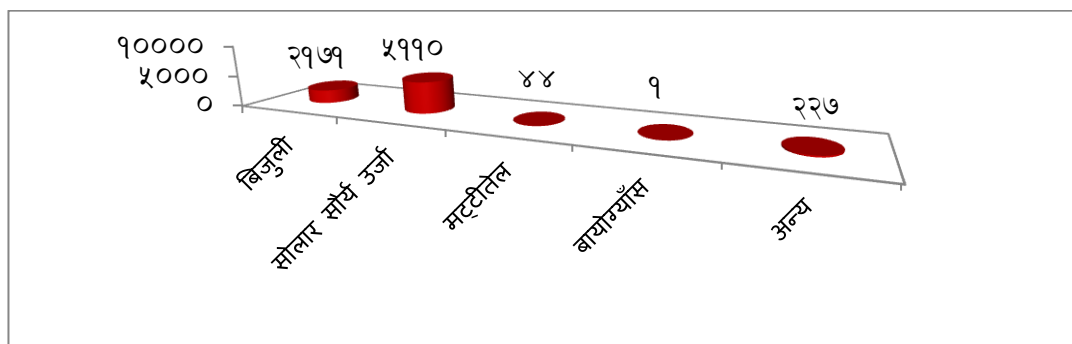
स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गर्ने इन्धनको प्रकार अनुसारको घरपरिवार संख्या

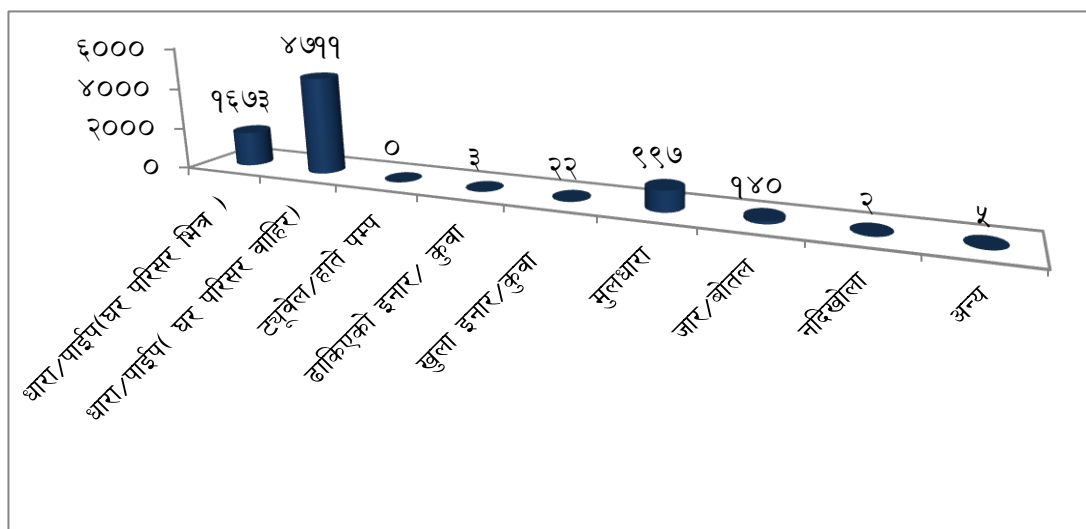
स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

घरपरिवारले बत्ती बाल्नकोलागी प्रयोग गरिने स्रोत

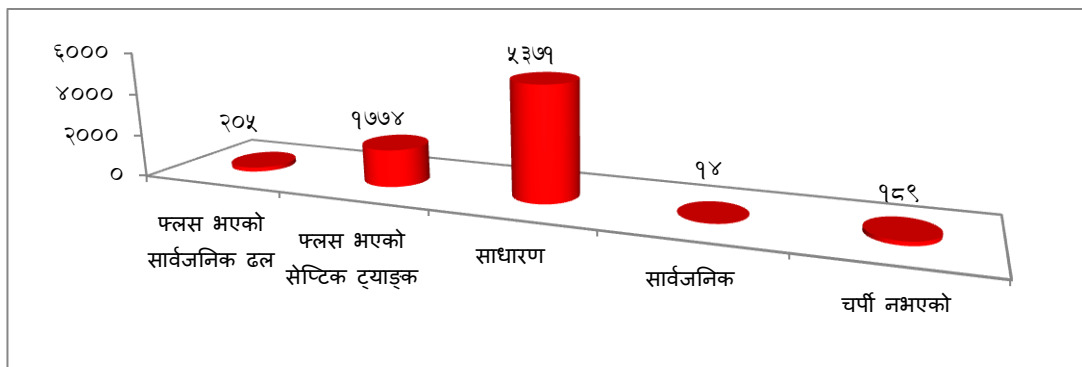
स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

घरपरिवारमा खानेपानीको मुख्य स्रोत

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

धर्म अनुसार जनसङ्ख्या विवरण

धर्मको नाम	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
हिन्दु	३४९३९	९७.२५	१७९२३	९७.९९	१७०१६	९७.३२
क्रिस्चियन	८९८	२.५०	४५२	२.५७	४४६	२.४४
बौद्ध	७६	०.२१	३९	०.२२	३७	०.२०
मुस्लिम	१२	०.०३	४	०.०२	८	०.०४
जम्मा	३५९१७	१००	१७६१८	१००	१८२९९	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

जातजाती (Caste/Ethnic Group) अनुसार जनसङ्ख्या विवरण

जातजातिको नाम	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
क्षेत्री	१४३६६	४०.००	७००५	३९.७६	७३६१	४०.२३
विश्वकर्मा	८३७२	२३.३९	४१२५	२३.४९	४२४७	२३.२९
ठकुरी	४५३९	१२.६१५	२१८७	१२.४९	२३४४	१२.८९
मगर	४१६४	११.५९	२१००	११.९२	२०६४	११.२८
परियार	१४९०	४.१५	७३०	४.१४	७६०	४.१५
मिजार	१४२९	३.९६	७०६	४.०९	७१५	३.९९
ब्राह्मण(पहाडे)	५७५	१.६०	२८७	१.६३	२८८	१.५७
सन्यासी/दशनामी	५६९	१.५८	२७४	१.५६	२९५	१.६९

गुरुङ्ग	१२४	०.३५	५६	०.३२	६८	०.३७
बादी	११८	०.३३	६१	०.३५	५७	०.३१
सुनुवार	६९	०.१९	३२	०.१८	३७	०.२०
घर्ती/भुजेल	५७	०.१६	२६	०.१५	३१	०.१७
थारू	१७	०.०४७३	९	०.०५	८	०.०४
मुसलमान	१२	०.०३	४	०.०२	८	०.०४
अन्य	३२	०.०९	१६	०.०९	१६	०.०९
जम्मा	३५९१७	१००	१७६१८	१००	१८२९९	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

मातृभाषा (Mother Tongue) अनुसारको जनसङ्ख्या विवरण

मातृभाषाको नाम	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
नेपाली	३५८५५	९९.८३	१७५८९	९९.८४	१८२६६	९९.८२
मगर ढुट	२९	०.०८	१४	०.०८	१५	०.०८
अन्य	३३	०.०९	१५	०.०९	१८	०.१०
जम्मा	३५९१७	१००.००	१७६१८	१००.००	१८२९९	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

आठविसकोट नगरपालिकाको व्यक्तिगत विवरण दर्तासम्बन्धी विवरण

व्यक्तिगत घटनाको प्रकार	लिङ्ग	आर्थिक वर्ष		
		२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
जन्म दर्ता	महिला	२०६	९४६	९१५
	पुरुष	१६३	९३६	८१६
	जम्मा	३६९	१८८२	१७३१
मृत्यु दर्ता	महिला	१९	१३६	१०३
	पुरुष	७	७६	५५
	जम्मा	२६	२१२	१५८
बसाई सराई दर्ता	आएको	०	२७	१३
	गएको	७	५४	४१
विवाह दर्ता	जम्मा	३९	३८४	२९१
सम्बन्ध विच्छेद	जम्मा	०	७	१२

स्रोत: आठविसकोट नगरपालिकाको कार्यालय

आठविसकोट नगरपालिकाको न्यायीक समितिमा दर्ता भएका मुद्दा/ विवादको प्रकार अनुसारको सख्या:

मुद्दा/विवादको प्रकृति	आर्थिक वर्ष		
	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
जग्गा /साँध सिमाना विवाद	३	४	६
लेनदेन	५	४	८
जग्गा / खाता रोक्का	२	१	४
घरेलु हिंसा	३	२	४
चरण घाँस दाउरा	२	०	१
कुटपिट/ लुटपिट	२	१	४
आलि धुर कुलो नालापानी पानी घाटको बाँडफाँड	०	०	०
गाली वेइज्जति	२	४	९
सार्वजनिक स्थल/सुविधामा बाधा	२	०	१
ध्वनी प्रदुषण फोहोर मैला	०	०	५
अन्य	०	०	०

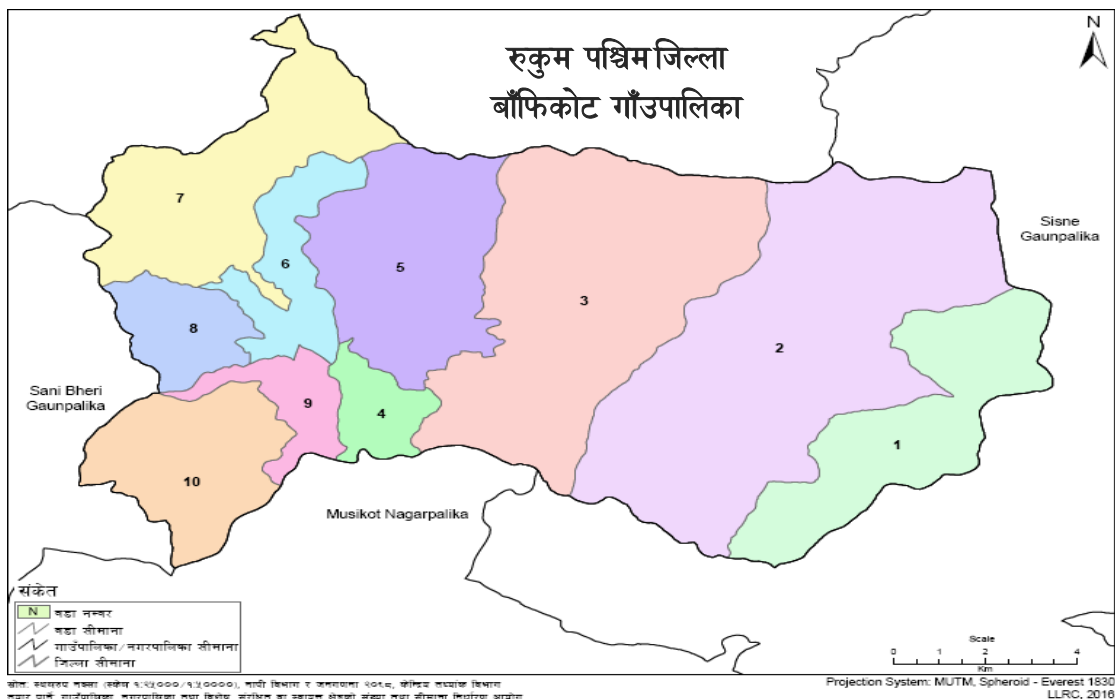
स्रोत: आठविसकोट नगरपालिकाको कार्यालय

आठविसकोट नगरपालिकाको सर्वाङ्गीन बिकासका प्रमुख ५ सम्भावनाहरु

स्थानीय तहको सर्वाङ्गीन बिकासका प्रमुख ५ सम्भावनाहरु	कैफियत
पर्यटन	
जडिबुटी	
फलफुल तथा तरकारी खेति	
जलविद्युत	
शिक्षा तथा स्वास्थ्य	

स्रोत: आठविसकोट नगरपालिकाको कार्यालय

१४.२ बाँफिकोट गाउँपालिका

परिचय

बाँफिकोट गाउँपालिका नेपालको संविधान २०७२ को धारा २९५ को उपधारा (३) बमोजिम गठित गाउँपालिका, नगरपालिका, स्वायत्त, संरक्षित वा विशेष क्षेत्रको नाम, संख्या तथा सिमाना निर्धारण आयोगको सिफारिसमा बनेको ७५३ वटा स्थानीय तह मध्यको कर्णाली प्रदेश अन्तर्गतको रुकुम (पश्चिम) जिल्लामा पर्ने एक स्थानीय तह हो यस गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल १९०.४३ वर्ग किलोमिटर छ । नेपालको नयाँ संविधान, २०७२ बमोजिम यसअघिका ५ गाविस गाभिएर बाँफिकोट गाउँपालिका स्थापना भएको थियो । बाँफिकोट, पिपल, दुली (वार्ड नं ४, ५ र ६) र मग्मा (वार्ड नं १-६ र ९) गाउँपालिकालाई कुल १० वडामा विभाजन गरिएको छ र सदरमुकाम बाँफिकोटमा अवस्थित छ । यस गाउँपालिकामा १० वटा वडा रहेका छन् । बाँफिकोट गाउँपालिका वडा नं. ४ स्थित बाँफिकोट गाउँपालिकाको केन्द्रमा अवस्थित रहेको छ । सानीभेरी नदीको किनारामा अवस्थित छिन्नखेत बजार यस बाँफिकोट गाउँपालिका व्यापारिक क्षेत्रमध्ये एक मुख्य क्षेत्र हो । यस बाँफिकोट गाउँपालिकाको मुख्य पर्यटकिय स्थल स्यार्पु ताल रहेको छ ।

सिमाना : पूर्व - सिस्ने गा.पा (रुकुम पूर्व) पश्चिम- सानीभेरी गा.पा. र आठबिसकोट न.पा.

उत्तर- आठबिसकोट नगरपालिका दक्षिण- मुसिकोट न.पा. र सिस्ने गा.पा (रुकुम पूर्व)

बाँफिकोट गाँउपालिकाको वनको अवस्था

वनको प्रकार	सख्या
सामुदायिक वन	५८
कवुलियत वन	२५
ओगटको जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	२७८२.३५

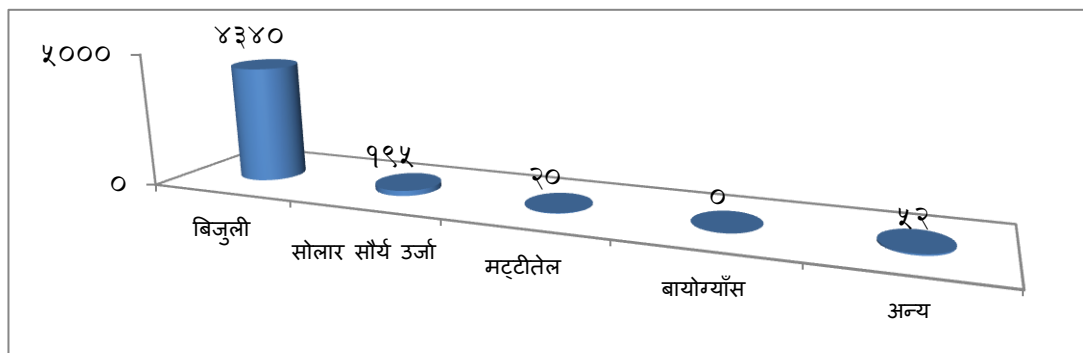
स्रोत: सब-डिभिजन वन कार्यालय बाँफिकोट

बाँफिकोट गाँउपालिकाको वार्ड अनुसारको जनसंख्या, घरपरिवार, लिङ्ग, परिवारको औषत आकार, लैंगिक अनुपात र जनघनत्व

वडा	घरपरिवार संख्या	जनसंख्या विवरण			परिवारको औषत आकार	लैंगिक अनुपात	जनघनत्व
		जम्मा	पुरुष	महिला			
१	३२१	१५३७	७३९	७९८	४.७९	९२.६१	७७.३१
२	७९६	३३०६	१५७४	१७३२	४.१५	९०.८८	६५.३९
३	४४४	१७८२	८३२	९५०	४.०१	८७.५८	४५.५४
४	५७७	२२७४	१०८६	११८८	३.९४	९१.४१	४९४.३
५	३५४	१८०३	८८९	९१४	५.०९	९७.२६	८६.४३
६	४६२	२२९८	१११५	११८३	४.९७	९४.२५	२७५.५
७	५४१	२९४६	१४७८	१४६८	५.४५	१००.७	१३९.१
८	३१०	१५८०	७६४	८१६	५.१	९३.६३	२३३.४
९	४४४	१८९५	९०३	९९२	४.२७	९१.०३	३७०.८
१०	३५८	१६१२	७९४	८१८	४.५	९७.०७	११५.२
जम्मा	४६०७	२१०३३	१०१७४	१०८५९	४.५७	९३.६९	११०.५

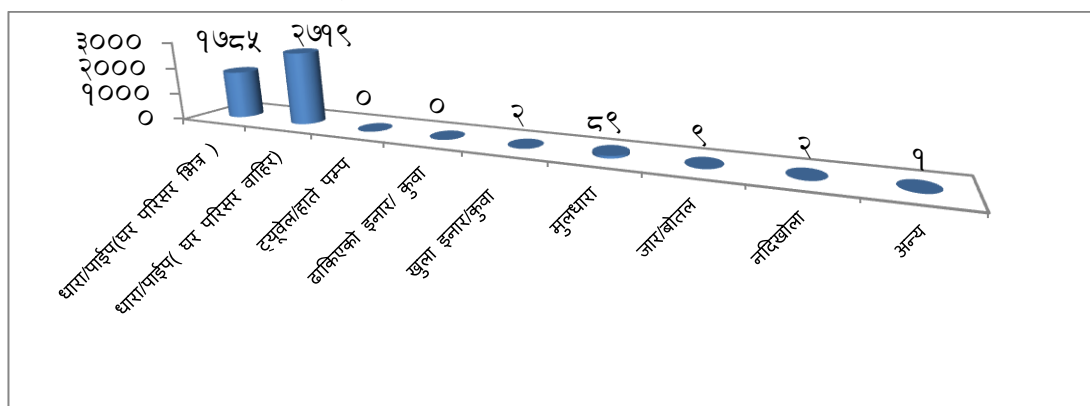
स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

बत्ती बालनको लागी प्रयोग गर्ने स्रोत

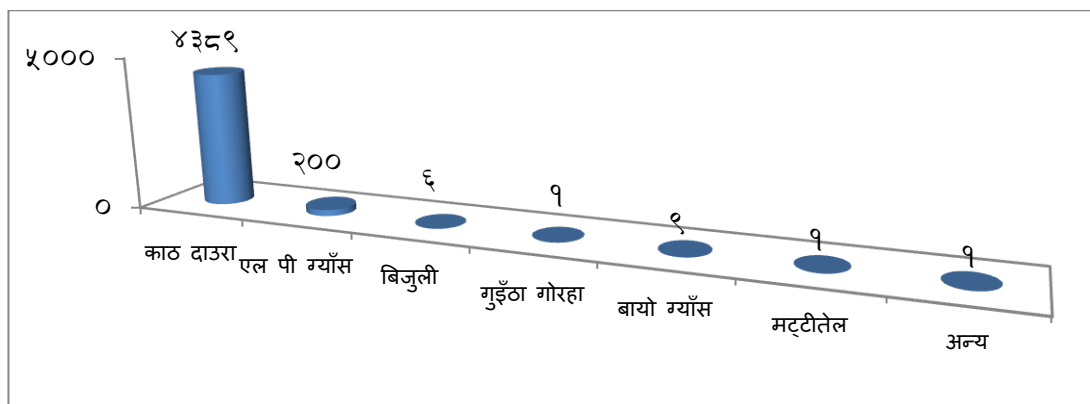
स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

घरपरिवारमा खानेपानीको मुख्य स्रोत

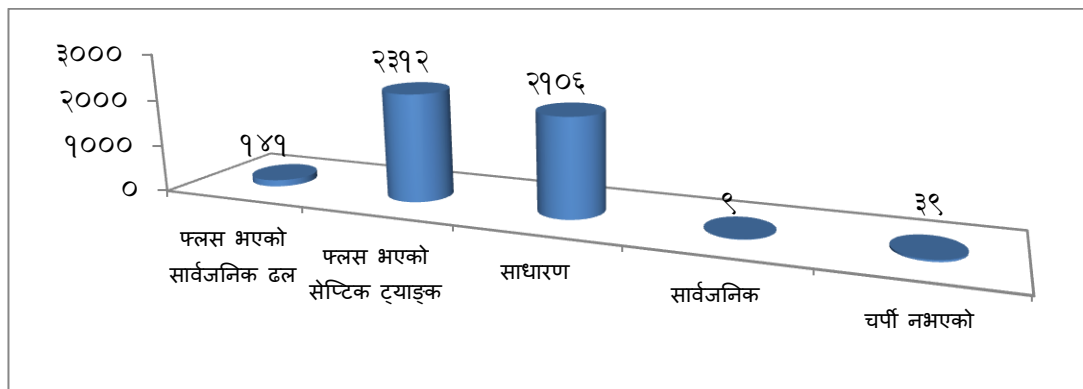
स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गर्ने इन्धनको प्रकार अनुसारको घरपरिवार संख्या

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

धर्म अनुसार जनसङ्ख्या विवरण

धर्मको नाम	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
हिन्दु	२०९०७	९९.४०	१०११७	९९.४४	१०७९०	९९.३६
क्रिस्चियन	९८	०.४७	४२	०.४१	५६	०.५२
बौद्ध	१७	०.०८	१०	०.१०	७	०.०६
प्रकृती	११	०.०५	५	०.०५	६	०.०६
जम्मा	२१०३३	१००	१०१७४	१००	१०८५९	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

जातजाती (Caste/Ethnic Group) अनुसार जनसङ्ख्या विवरण

जातजाति	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
क्षेत्री	११६१२	५५.२१	५६५९	५५.६२	५९५३	५४.८२
विश्वकर्मा	२३४४	११.१४	११४३	११.२३	१२०१	११.०६
मगर	१९९६	९.४९	९५२	९.३६	१०४४	९.६१
ठकुरी	१७८७	८.५०	८४९	८.३४	९३८	८.६४
ब्राह्मण(पहाडे)	१६३४	७.७७	७९५	७.८१	८३९	७.७३
परियार	९२६	४.४०	४२३	४.१६	५०३	४.६३
मिजार	२७०	१.२८	१३८	१.३६	१३२	१.२२

सन्ध्यासी/दशनामी	२१८	१.०४	१०३	१.०१	११५	१.०६
सुनुवार	१३९	०.६६	६०	०.५९	७९	०.७३
गुरुङ्ग	४७	०.२२	२३	०.२३	२४	०.२२
बादी	२४	०.११	११	०.११	१३	०.१२
घर्ती/भुजेल	१०	०.०५	४	०.०४	६	०.०६
अन्य	२६	०.१२३६	१४	०.१४	१२	०.११
जम्मा	२१०३३	१००	१०१७४	१००	१०८५९	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

मातृभाषा (Mother Tongue) अनुसारको जनसङ्ख्या विवरण

मातृभाषा	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
नेपाली	२१००८	९९.८८	१०१५८	९९.८४	१०८५०	९९.९२
अवधि	१५	०.०७	१०	०.१०	५	०.०५
अन्य	१०	०.०५	६	०.०६	४	०.०४
जम्मा	२१०३३	१००	१०१७४	१००	१०८५९	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

ब्यक्तिगत विवरण दर्तासम्बन्धी विवरण (बाफिकोट गाउपालिका)

ब्यक्तिगत घटनाको प्रकार	लिङ्ग	आर्थिक वर्ष			
		२०७७७८/	२०७८७९/	२०७९८०/	
जन्म दर्ता	महिला	२९७	३४२	४७६	
	पुरुष	३२०	२८७	४०८	
	जम्मा	६१९	६२९	८८५	
मृत्यु दर्ता	महिला	०	४१	७८	
	पुरुष	०	३४	५९	
	जम्मा	०	७५	१३७	
बसाई सराई दर्ता	आएको	जम्मा	०	२८	१७
	गाएको	जम्मा	०	५१	५३

विवाह दर्ता	जम्मा	१५	३८४	२०३
सम्बन्ध विच्छेद	जम्मा	०	४	२२

स्रोत: बाँफिकोट गाँउपालिकाको कार्यालय

बाँफिकोट गाँउपालिकाको न्यायीक समितिमा दर्ता भएका मुद्दा/ विवादको प्रकार अनुसारको सख्या:

मुद्दा/विवादको प्रकृति	आर्थिक वर्ष		
	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
जग्गा /साँध सिमाना विवाद	१	१	२
लेनदेन	३	४	५
जग्गा / खाता रोक्का	१	१	३
घरेलु हिँसा	१	३	०
चरण घाँस दाउरा	०	०	०
कुटपिट/ लुटपिट	१	०	०
आलि धुर कुलो नालापानी पानी घाटको वाँडफाँड	०	०	०
गाली वेइज्जति	२	२	२
सार्वजनिक स्थल/सुविधामा बाधा	०	०	०
ध्वनी प्रदुषण फोहोर मैला	०	०	०
अन्य	३	०	०

स्रोत: बाँफिकोट गाँउपालिकाको कार्यालय

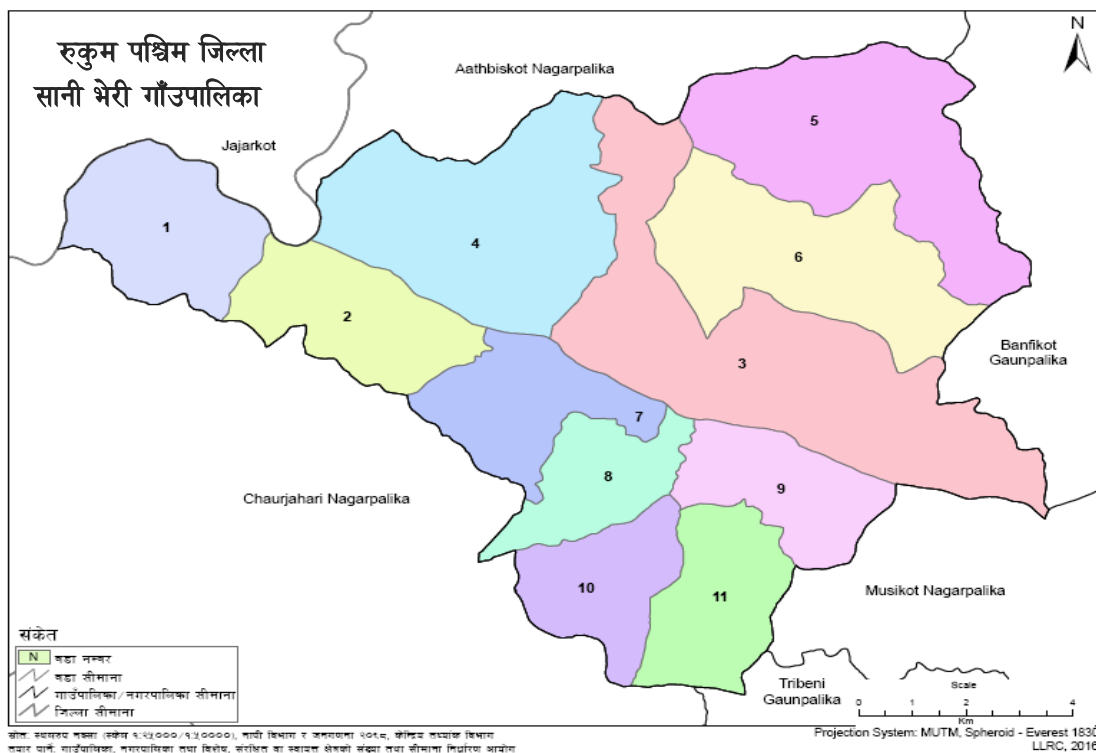
बाँफिकोट गाँउपालिकाको सर्वाङ्गीन बिकासका प्रमुख ५ सम्भावना हरु

स्थानीय तहको सर्वाङ्गीन बिकासका प्रमुख ५ सम्भावना हरु	कैफियत
स्यार्पु ताल (पर्यटन)	
झारमारे (पर्यटन पदमार्ग)	
त्रीशुलगाडे (पर्यटन पदमार्ग)	
सानीभेरी नदि(र्याफिटङ्ग)	
तार्स काडा (पर्यटन पदमार्ग)	

स्रोत: बाँफिकोट गाँउपालिकाको कार्यालय

१४.३ सानिभेरी गाँउपालिका

परिचय

नेपालको कर्णाली प्रदेश अन्तर्गत पर्ने रुकुम पश्चिम जिल्लामा अवस्थित सानिभेरी गाँउपालिका नेपालको संविधानको धारा २९५ को उपधारा (३) बमोजिम कायम भएका गाउँपालिका, नगरपालिका मध्ये एक हो । रुकुम जिल्लाको प्रसिद्ध सानिभेरी नदीबाट यस गाँउपालिकाको नाम रहन गएको हो। जैविक विविधता र पहाडहरूले घेरेको सानिभेरी गाँउपालिकामा साविक गा.वि.स. हरू सिम्ली, गरायला, अर्मा, दुली (१, २, ३, ७, ८ र ९) र पुर्तिमकाँडा (१, २, ३, ६, ७ र ८) भु-भाग ओगटेर बनेको यस गाँउपालिकाको कुल क्षेत्रफल १३३.८ वर्ग किलोमिटर रहेको छ । यस गाउँपालिकाको केन्द्र सिम्लीमा रहेको छ । जम्मा ११ वडाहरूमा विभाजन गरिएको छ । निर्वाचन पश्चात जनप्रतिनिधिहरूको पदबहाली पहिलो पटक २०७४ दोस्रो पटक २०७९मा सम्पन्न भई, सम्पूर्ण वडा कार्यालयहरू अस्थायी रूपमा स्थापना भएर जनप्रतिनिधिद्वारा प्रभावकारी सेवा प्रवाह कार्य भईरहेको छ ।

सिमाना : पुर्व - मुसिकोट नगरपालिका र बाँफिकोट गाँउपालिका

पश्चिम- जाजरकोट जिल्ला

उत्तर- आठविसकोट नगरपालिका

दक्षिण- चौरजहारी नगरपालिका र त्रिवेणा गाउँपालिका

सानीभेरी गाँउपालिकाको भू-उपयोग

विवरण	क्षेत्रफल(हेक्टर)	प्रतिशत
बन क्षेत्र	७३७०	५५.०८
कृषि क्षेत्र	३०८२	२३.०३
चरण क्षेत्र	२५४६	१९.०३
अन्य क्षेत्र	३८१.३३	२.८५
जम्मा क्षेत्रफल	१३३८०	९९.९९

स्रोत: सानीभेरी गाँउपालिकाको कार्यालय

सानीभेरी गाँउपालिकाको वनको अवस्था

वनको प्रकार	सख्या
सामुदायिक वन	४५
कवुलियत वन	१७
राष्ट्रिय वन	१
ओगटको जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टरमा)	७३७०

स्रोत: सानीभेरी गाँउपालिकाको कार्यालय

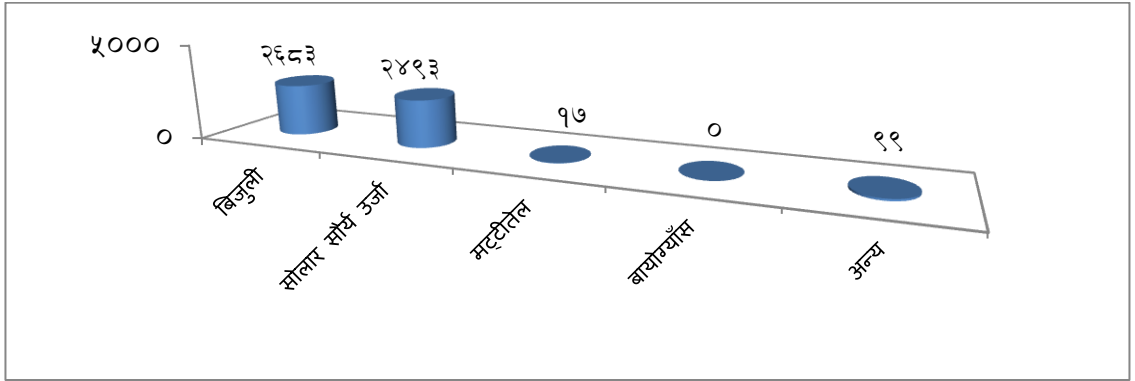
सानीभेरी गाँउपालिकाको वार्ड अनुसारको जनसंख्या, घरपरिवार, लिङ्ग, परिवारको औषत आकार र लैंगिक अनुपात

वडा	घरपरिवार संख्या	जनसंख्या विवरण			परिवारको औषत आकार	लैंगिक अनुपात	जनघनत्व
		जम्मा	पुरुष	महिला			
१	४५५	२०७५	९९७	१०७८	४.५६	९२.४९	२१५.५
२	४११	१८३७	८४५	९९२	४.४७	८५.१८	२००.३
३	८२४	४०१३	२००९	२००४	४.८७	१००.३	१५४.९
४	५७१	२७४४	१३२९	१४१५	४.८१	९३.९२	१४६.७
५	४५२	२३६७	११७२	११९५	५.२४	९८.०८	१३०
६	२६७	१३०४	६३५	६६९	४.८८	९४.९२	८७.६३

७	३९७	१७२६	७९९	९२७	४.३५	८६.१९	२१०.५
८	३७४	१६७०	८१९	८५१	४.४७	९६.२४	२६३.४
९	५६१	२५६६	१२३०	१३३६	४.५७	९२.०७	३४३.५
१०	३९३	१७०५	८०२	९०३	४.३४	८८.८२	२४०.८
११	५८७	२७५२	१३७७	१३७५	४.६९	१००.२	३३४.८
जम्मा	५२९२	२४७५९	१२०१४	१२७४५	४.६८	९४.२६	१८५

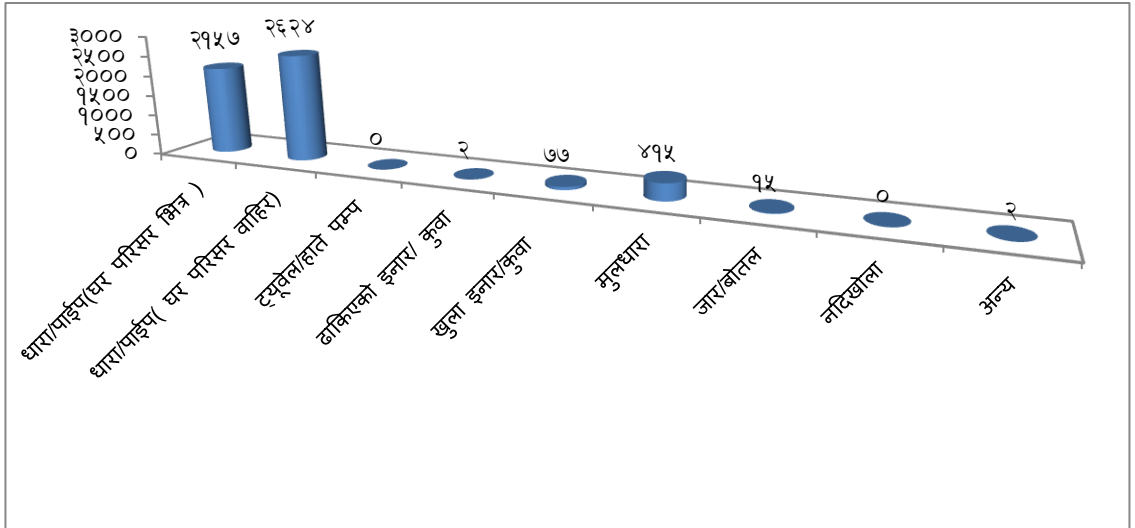
स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

बत्ती बाल्नको लागी प्रयोग गर्ने स्रोत

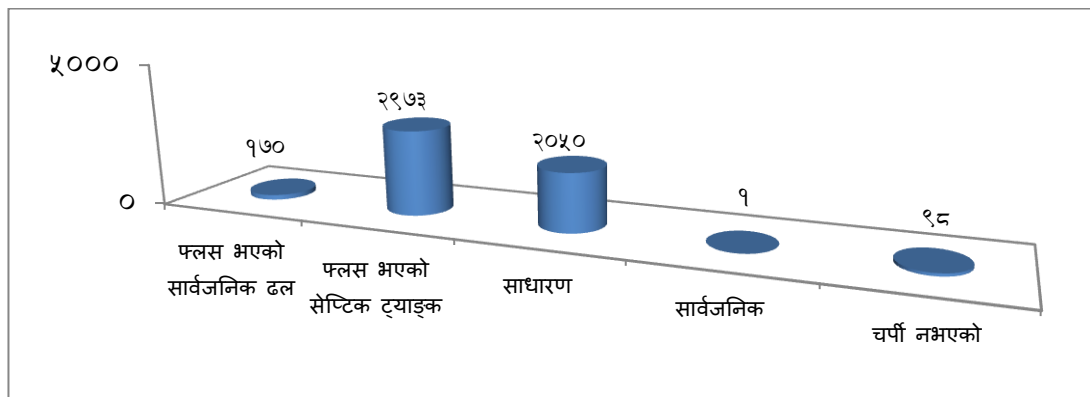
स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

घरपरिवारमा खानेपानीको मुख्य स्रोत

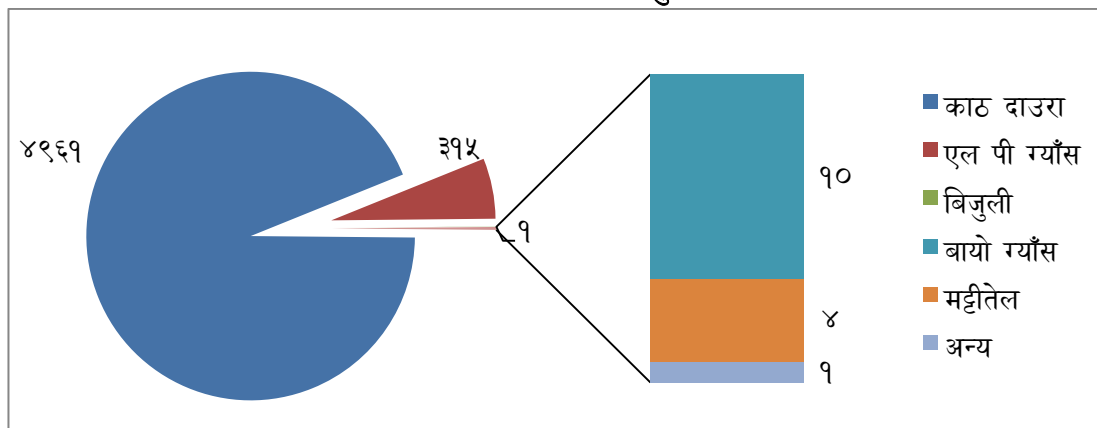
स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

घरपरिवारले खाना पकाउन प्रयोग गर्ने इन्धनको प्रकार अनुसारको घरपरिवार संख्या

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

धर्म अनुसार जनसङ्ख्या विवरण

धर्मको नाम	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
हिन्दु	२२९०५	९२.५१	१११५४	९२.८४	११७५१	९२.२०
प्रकृती	८६७	३.५०	४०६	३.३८	४६१	३.६२
बौद्ध	८०३	३.२४	३७१	३.०९	४३२	३.३९
क्रिस्चियन	१८४	०.७४	८३	०.६९	१०१	०.७९
जम्मा	२४७५९	१००	१२०१४	१००	१२७४५	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

जातजाती (Caste/Ethnic Group) अनुसार जनसङ्ख्या विवरण

जातजाति	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
क्षेत्री	१४५३६	५८.७१	७१०३	५९.१२	७४३३	५८.३२
मगर	४८४७	१९.५८	२३३७	१९.४५	२५१०	१९.६९
विश्वकर्मा	३३८८	१३.६८	१६५१	१३.७४	१७३७	१३.६३
परियार	९००	३.६४	४२६	३.५५	४७४	३.७२
ठकुरी	६१०	२.४६	२७३	२.२७	३३७	२.६४
मिजार	१८०	०.७३	८७	०.७२	९३	०.७३
गुरुङ्ग	१२६	०.५१	५६	०.४७	७०	०.५५
ब्राह्मण(पहाडे)	६८	०.२७	३६	०.३०	३२	०.२५
कुमाल	२०	०.०८	८	०.०७	१२	०.०९
सुनुवार	१८	०.०७	७	०.०६	११	०.०९
घर्ती/भुजेल	१६	०.०६	५	०.०४	११	०.०९
सन्यासी/दशनामी	१४	०.०६	६	०.०५	८	०.०६
बादी	१०	०.०४	४	०.०३	६	०.०५
अन्य	२६	०.११	१५	०.१२	११	०.०९
जम्मा	२४७५९	१००	१२०१४	१००	१२७४५	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

मातृभाषा (Mother Tongue) अनुसारको जनसङ्ख्या विवरण

मातृभाषा	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
नेपाली	२३०६१	९३.१४	११२२५	९३.४३	११८३६	९२.८७
मगर खाम	१५४८	६.२५	७१५	५.९५	८३३	६.५४
मगर ढुट	१२६	०.५१	६२	०.५२	६४	०.५०
अवधि	१२	०.०५	८	०.०७	४	०.०३
अन्य	१२	०.०४८	४	०.०३	८	०.०६
जम्मा	२४७५९	१००	१२०१४	१००	१२७४५	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

सानीभेरी गाँउपालिकाको न्यायीक समितिमा दर्ता भएका मुद्दा/ विवादको प्रकार अनुसारको सख्या:

मुद्दा/विवादको प्रकृति	आर्थिक वर्ष		
	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
जग्गा /साँध सिमाना विवाद	३	१	३
लेनदेन	३	८	६
जग्गा / खाता रोक्का	२	१	२
घरेलु हिंसा	१४	६	८
चरण घाँस दाउरा	०	०	०
कुटपिट/ लुटपिट	२	२	०
अलि धुर कुलो नालापानी पानी घाटको बाँडफाँड	३	०	३
गाली वेइज्जति	१	२	५
सार्वजनिक स्थल/सुविधामा बाधा	२	०	३
अन्य	९	६	६

स्रोत: सानीभेरी गाँउपालिकाको कार्यालय

ब्यक्तिगत विवरण दर्तासम्बन्धी विवरण (सानीभेरी गाँउपालिका)

ब्यक्तिगत घटनाको प्रकार	लिङ्ग	आर्थिक वर्ष			
		२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	
जन्म दर्ता	महिला	१९	५९७	४८०	
	पुरुष	२०	५२४	४५६	
	जम्मा	३९	११२१	९३६	
मृत्यु दर्ता	महिला	५	८८	८१	
	पुरुष	१	५५	४१	
	जम्मा	६	१४३	१२२	
बसाई सराई दर्ता	आएको	जम्मा	०	११	१४
	गएको	जम्मा	१	५२	४०
विवाह दर्ता	जम्मा	७	३८५	२४१	
सम्बन्ध विच्छेद	जम्मा	०	१०	९	

स्रोत: सानीभेरी गाँउपालिकाको कार्यालय

सानीभेरी गाँउपालिकाको सर्वाङ्गीन बिकासका प्रमुख ५ सम्भावना हरु

स्थानीय तहको सर्वाङ्गीन बिकासका प्रमुख ५ सम्भावना हरु	कैफियत
सडक पुर्वाधार र विकास	
कृषि र वन पैदावारमा आधारित साना उद्योगको विकास	
पर्यटकीय स्थलको प्रवर्धन र विकास	
कृषि उत्पादन (विऊ उत्पादन)	
खेलकुद तथा मनोरञ्जन स्थलको विकास	

स्रोत: सानीभेरी गाँउपालिकाको कार्यालय

१४.४ मुसिकोट नगरपालिका

परिचय

ऐतिहासिक रूपमा बहादुर शाहको नायवी तथा रणबहादुर शाहको शासनकालमा बाईसे राज्यहरु: रुकुमकोट, मुसिकोट, गोतामकोट, आठविसकोट, बाँफिकोट, कोटजहारी नेपाल अधिराज्यमा गाभिएको पाइन्छ। वि.स.२०१८ सालमा देशलाई १४ अञ्चल ७५ जिल्लामा विभाजित गरिए पछि राप्ती अञ्चलको रुकुम जिल्लाको रूपमा यस जिल्लाले मान्यता पाएको अवस्थामा मुसिकोट

क्षेत्र पनि यसै जिल्लामा रहन गएको थियो। त्यस बेला यस रुकुम जिल्लाको सदरमुकाम अग्ला पर्वतहरूको सानो खोचमा रहेको रुकुमकोटमा रहेको थियो। वि.स.२०३० सालमा यस रुकुम जिल्लाको जिल्ला सदरमुकाम जुम्लीखलंगामा सारिए पछि यस स्थानलाई मुसिकोट खलंगा भन्न थालिएको थियो। मुसिकोट नगरपालिकाको ऐतिहासि पृष्ठभुमी मुसिकोट दरबार (मुसिकोट मन्दिरको रूपमा रहेको) सँग पनि जोडेर हेर्न सकिन्छ। मध्यकालमा मुसिकोट राज्यका कुनै राजाले मुसीना मगरेकी सुसारे पान्नलाई त्यस क्षेत्रमा बसोबास गराए सँगै यस स्थानको नाम मुसिकोट रहन गएको किम्बदन्ती समेत सुन्न पाईन्छ। हाल मुसिकोट नगरपालिकाको वडा नं.४ मा भएको मुसिकोट दरबारमा भएको मुसीको प्रतीमा रहेको कारण पनि यो स्थान उनै मुसी नामकी सुसारेको नामबाट रहन गएको अनुमान लगाउन सकिन्छ।

सिमाना : पुर्व – सिस्ने र भुमैं गाँउपालिका (रुकुम पुर्व)

पश्चिम- सानीभेरी गाँउपालिका

उत्तर- बाँफिकोट गाउँपालिका

दक्षिण- त्रिवेणा गाउँपालिका र रोल्पा जिल्ला

वनको प्रकार	सख्या	ओगटेको क्षेत्रफल
सामुदायिक वन	९४	
निजि वन	२	०.५७
कवुलियत वन	१६	३२.४३
राष्ट्रीय वन	०	-
धार्मिक वन	१	९.९५
अन्य वन	०	-
साझेदारी वन	०	-

स्रोत: डिभिजन वन कार्यालय रुकुम पश्चिम

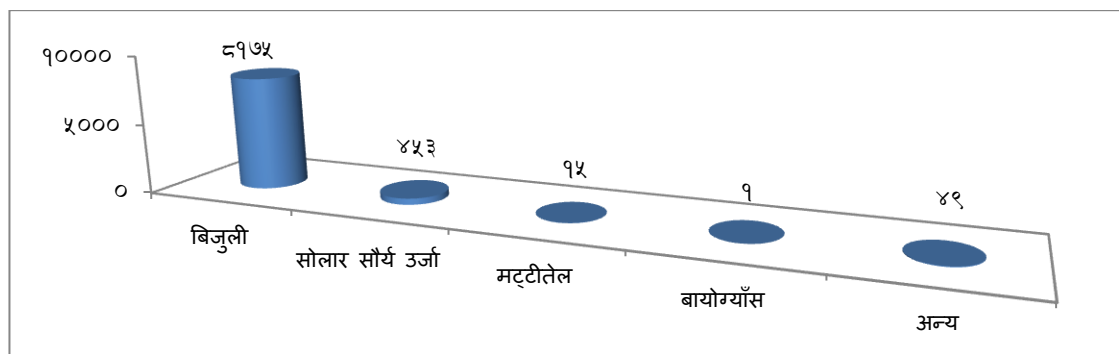

मुसिकोट नगरपालिकाको वार्ड अनुसारको जनसंख्या, घरपरिवार, लिङ्ग, परिवारको औषत आकार, लैंगिक अनुपातर जनघनत्व

वडा	घरपरिवार संख्या	जनसंख्या विवरण			परिवारको औषत आकार	लैंगिक अनुपात	जनघनत्व
		जम्मा	पुरुष	महिला			
१	२०४९	७५१४	३५९८	३९१६	३.६७	९१.८८	४१६.१
२	५०४	१८७२	८९५	९७७	३.७१	९१.६१	३३०.२
३	२९३	११५२	५५८	५९४	३.९३	९३.९४	३७८.९
४	६०८	२५५४	१२१३	१३४१	४.२	९०.४५	४९०.२
५	९७७	३४१४	१६४४	१७७०	३.४९	९२.८८	८८४.५
६	३५७	१३८५	६५९	७२६	३.८८	९०.७७	१५२.४
७	६५१	२८६६	१३१४	१५५२	४.४	८४.६६	१८४.८
८	३२७	१४४२	६९८	७४४	४.४१	९३.८२	८९.८
९	३६५	१६७९	८०२	८७७	४.६	९१.४५	२०२.५
१०	३४१	१४३१	६८१	७५०	४.२	९०.८	१२८.०
११	६३०	२५५८	११६३	१३९५	४.०६	८३.३७	१७१.३
१२	३९२	१५३७	७२०	८१७	३.९२	८८.१३	२१०.०
१३	६०२	२३७०	१११८	१२५२	३.९४	८९.३	२५२.१
१४	५९७	२४९६	११८७	१३०९	४.१८	९०.६८	२९५.४
जम्मा	८६९३	३४२७०	१६२५०	१८०२०	३.९४	९०.२	२५१.९

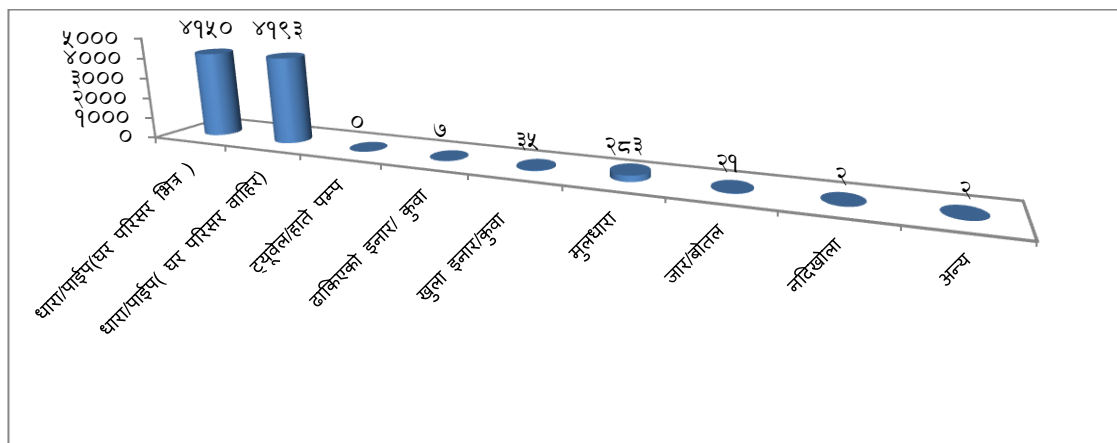
स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

बत्ती बाल्नको लागि प्रयोग गर्ने स्रोत

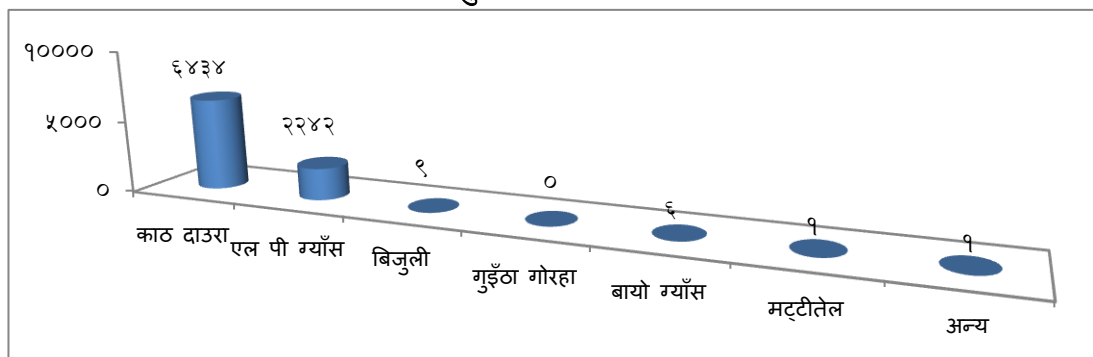
स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

घरपरिवारले प्रयोग गर्ने खानेपानीको प्रकार अनुसारको घरपरिवार संख्या

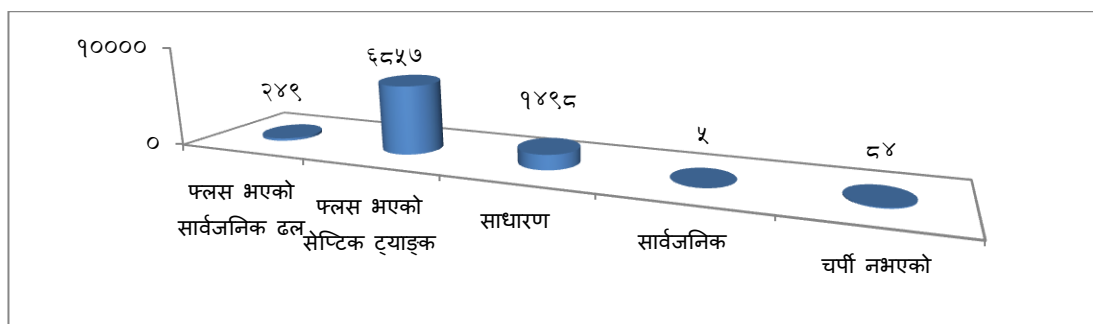
स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

पकाउन प्रयोग गर्ने इन्धनको प्रकार अनुसारको घरपरिवार संख्या

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

शौचालयको सुविधा सम्बन्धी विवरण

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

धर्म अनुसार जनसङ्ख्या विवरण

धर्म	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
हिन्दु	३३७००	९८.३४	१६०१०	९८.५२	१७६९०	९८.१७
क्रिस्चियन	४७३	१.३८	१९१	१.१८	२८२	१.५६
बौद्ध	५७	०.१७	२५	०.१५	३२	०.१८
प्रकृती	२८	०.०८	१३	०.०८	१५	०.०८
मुस्लिम	६	०.०२	५	०.०३	१	०.०१
जैन	६	०.०२	६	०.०४	०	०.००
जम्मा	३४२७०	१००	१६२५०	१००	१८०२०	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

जातजाती (Caste/Ethnic Group) अनुसार जनसङ्ख्या विवरण

जातजाति	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
क्षेत्री	१९९७३	५८.३३	९५२६	५८.६२	१०४४७	५७.९७
मगर	५७१५	१६.६९	२६७१	१६.४४	३०४४	१६.८९
विश्वकर्मा	३८०७	११.१२	१७८३	१०.९७	२०२४	११.२३
परियार	१२१०	३.५३	५६०	३.४५	६५०	३.६१
ठकुरी	९४८	२.७७	४१३	२.५४	५३५	२.९७
ब्राह्मण(पहाडे)	८६८	२.५४	४३३	२.६६	४३५	२.४१
सन्यासी/दशनामी	६४०	१.८७	२९८	१.८३	३४२	१.९०
मिजार	५५७	१.६३	२७८	१.७१	२७९	१.५५
सुनुवार	१३२	०.३९	६७	०.४१	६५	०.३६
नेवार	७४	०.२२	४०	०.२५	३४	०.१९
गुरुङ्ग	६२	०.१८	२८	०.१७	३४	०.१९
बादी	६०	०.१८	३१	०.१९	२९	०.१६
थारू	४०	०.११६८	२९	०.१८	११	०.०६
गाईने	३३	०.१०	१५	०.०९	१८	०.१०
थकाली	२२	०.०६	१३	०.०८	९	०.०५
पुन	२२	०.०६	११	०.०७	११	०.०६
कुमाल	१७	०.०५	७	०.०४	१०	०.०६

तामाङ्ग	१६	०.०५	८	०.०५	८	०.०४
अन्य	६४	०.१९	३१	०.१९	३३	०.१८
विदेशी	१०	०.०३	८	०.०५	२	०.०१
जम्मा	३४२७०	१००	१६२५०	१००	१८०२०	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

मातृभाषा (Mother Tongue) अनुसारको जनसङ्ख्या विवरण

मातृभाषा	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
नेपाली	३३९८३	९९.१६	१६१०८	९९.१३	१७८७५	९९.२०
मगर खाम	१७६	०.५१	७८	०.४८	९८	०.५४
मगर धुत	३२	०.०९	१४	०.०९	१८	०.१०
थारु	२७	०.०८	१७	०.१०	१०	०.०६
मैथिली	११	०.०३२	९	०.०६	२	०.०१
भोजपुरी	१०	०.०२९	९	०.०६	१	०.०१
अवधि	१०	०.०२९	३	०.०२	७	०.०४
अन्य	२१	०.०६१	१२	०.०७	९	०.०५
जम्मा	३४२७०	१००	१६२५०	१००	१८०२०	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

ब्यक्तिगत विवरण दर्तासम्बन्धी विवरण(मुसिकोट नगरपालिका)

ब्यक्तिगत घटनाको प्रकार	लिङ्ग	आर्थिक वर्ष			
		२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	
जन्म दर्ता	महिला	११४	५६५	५८५	
	पुरुष	८१	४५९	४२३	
	जम्मा	१९५	१०२४	१००८	
मृत्यु दर्ता	महिला	२२	१७५	११६	
	पुरुष	८	११५	९६	
	जम्मा	३०	२९०	२१२	
बसाई सराई दर्ता	आएको	जम्मा	५	७९	५५
	गएको	जम्मा	६	८२	५४
विवाह दर्ता	जम्मा	३५	३८०	३२१	
सम्बन्ध विच्छेद	जम्मा	१	१९	४७	

स्रोत: मुसिकोट नगरपालिकाको कार्यालय

मुसिकोट नगरपालिकाको न्यायीक समितिमा दर्ता भएका मुद्दा/ विवादको प्रकार अनुसारको सख्या:

मुद्दा/विवादको प्रकृति	आर्थिक वर्ष		
	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
जग्गा/साँध सिमाना विवाद	३	२	२
लेनदेन	५	६	१३
जग्गा/खाता रोक्का	९	५	२
घरेलु हिंसा	०	०	०
चरण घाँस दाउरा	०	१	०
कुटपिट/ लुटपिट	२	१	३
आलि धुर कुलो नालापानी पानी घाटको वाँडफाँड	५	२	५
गाली वेइज्जति	४	३	
सार्वजनिक स्थल/सुविधामा बाधा	०	०	०
ध्वनी प्रदुषण फोहोर मैला	०	३	०
अन्य	७	०	६

स्रोत: मुसिकोट नगरपालिकाको कार्यालय

मुसिकोट नगरपालिकाको सर्वाङ्गिन बिकासका प्रमुख ५ सम्भावनाहरु

स्थानीय तहको सवाङ्गिन बिकासका प्रमुख ५ सम्भावना हरु	कैफियत
पर्यटन पुर्वाधार तथा प्रवर्धन	
कृषि उत्पादन (विऊ)	
फलफुल तथा जडिवुटी उत्पादन	
सडक पुर्वाधार	
प्राकृतिक स्रोत उत्तखनन तथा विक्रि वितरण	

स्रोत: मुसिकोट नगरपालिकाको कार्यालय

१४.५ चौरजहारी नगरपालिका

परिचय

हिमाल पहाड र तराईको झल्को दिने चौरजहारी नगरपालिका सुन्दर प्रकृतिको काखमा अवस्थित छ। नेपालको कर्णाली प्रदेश रुकुम पश्चिमको सदरमुकाम देखि १६ कोष पश्चिम दक्षिणमा पर्ने चौरजहारी नगरपालिकामा समथर उपत्यका, टाकुरा र अग्ला चुचुराहरू छन्। स्थानीय भाषामा समथर भू-भागलाई चौर भनिन्छ। भेरी नदिको किनारमा समथर चौर रहेको र त्यसमा करौंती, चिमेली, दाँते लगायत जातका झाडीहरू रहेकोले चौर+झारी शब्दको संयोजन गरी विगतमा चौरझारी भन्ने गरेको पाइन्छ। चौरझारी शब्दको अपभ्रंश हुँदै जाँदा त्यस ठाउँको नाम चौरजहारी हुन गएको भनाई छ। २०७२ असोज १ गते तत्कालिन विजयश्वरी र कोटजहारी गा.वि.स.को समायोजन गरी चौरजहारी नगरपालिका घोषणा गरिएको थियो । मन्त्रीपरिषद्को मिति २०७३ फागुन २२ गतेको निर्णयपछि २०७३ फागुन २७ गते स्थानीय तहको नयाँ संरचना बन्यो। स्थानीय तहको संरचना निर्माणका क्रममा रुकुम जिल्लाका तत्कालिन चौरजहारी नगरपालिकाका, खोलागाउँका साथै नुवाकोट र पूर्तिमकाँडाका केही वडाहरूलाई एक ठाउँमा

गाभियो, जसको नामाकरण पुनं चौरजहारी नगरपालिका भयो। सल्यान दार्माकोट भएर साविकका नुवाकोट, खोलागाउँ र पूर्तिमकाँडा हुँदै बग्ने जहारीखोला नगरपालिकाको सबै भू-भाग समेटेर बग्ने गरेको छ। आफ्नै भौगोलिक धार्मिक, ऐतिहासिक, राजनैतिक र सामाजिक महत्व र विशेषता यस नगरपालिकाको छ। धार्मिक तथा साँकृतिक, कृषि र शैक्षिक पर्यटनका लागि चौरजहारी नगरपालिका आकर्षक गन्तव्यका रूपमा रहेको छ। विभिन्न हिमशृङ्खलाको तथा रुकुम पश्चिमका साथै सल्यान र जाजरकोटका विभिन्न ठाउँको अवलोकन समेत गर्न सकिन्छ। समुन्द्र सतहदेखि ६ सय ६७ मिटर उचाइ भएको बाँसखोलास्थित भेरी नदी नगरपालिकाको सबैभन्दा होचो स्थान हो भने वडा नम्बर ४ को मालिका लेक, वडा नम्बर ६ को खागल, वडा नम्बर १४ को दयालेक यस नगरपालिकाका अग्ला स्थानहरू हुन् जो १ हजार ५ सय १२ मिटरभन्दा बढि उचाईमा रहेका छन्।

सिमाना : पुर्व – त्रिवेणी गाउँपालिका

पश्चिम- जाजरकोट जिल्लाको भेरी नगरपालिका

उत्तर- सानीभरी गाउँपालिका

दक्षिण- सल्यान जिल्लाको कुमाख गाउँपालिका

चौरजहारी नगरपालिकाको भ-उपयोग सम्बन्धि विवरण

विवरण	क्षेत्रफल (हक्टर)	प्रतिशत
बन क्षेत्र	४००३.९३	३८.४१
झाडी तथा बुट्यान क्षेत्र	२४२.२८	२.३२
कृषि क्षेत्र	६००९.८४	५७.६५
चरण क्षेत्र	९१.६८	०.८८
अन्य क्षेत्र	७६.४१	०.७३
जम्मा क्षेत्रफल	१०४२४.४३	१००

चौरजहारी नगरपालिकाको वन सम्बन्धि विवरण

वनको प्रकार	सख्या
सामुदायिक वन	५८
निजी वन	-

कवुलियत वन	-
राष्ट्रिय वन	-
धार्मिक वन	-
अन्य वन	-
साझेदारी वन	-
ओगाटको जम्मा क्षेत्रफल	४००३.९३

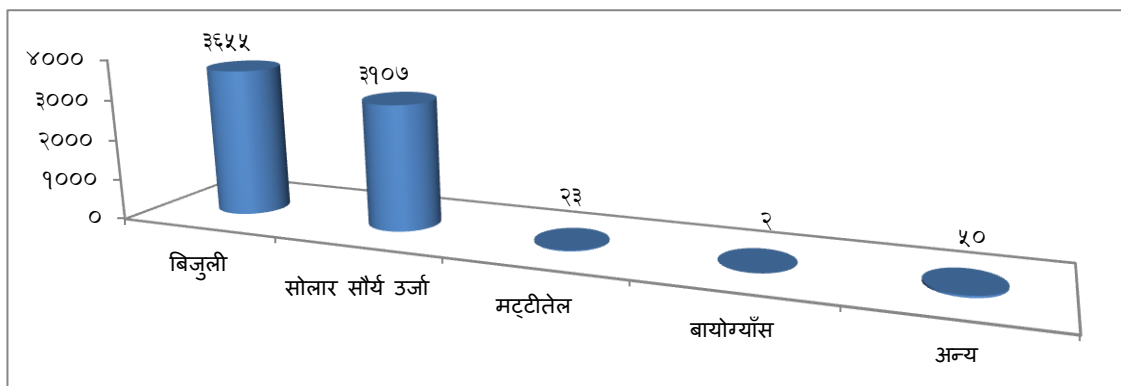
चौरजहारी नगरपालिकाको वार्ड अनुसारको जनसंख्या, घरपरिवार, लिङ्ग, परिवारको औषत आकार, लैंगिक अनुपात र जनघनत्व

वडा	घरपरिवार संख्या	जनसंख्या विवरण			परिवारको औषत आकार	लैंगिक अनुपात	जनघनत्व
		जम्मा	पुरुष	महिला			
१	८८१	३२१२	१५३७	१६७५	३.६५	९१.७६	५७१.५
२	३९१	१५४१	७५३	७८८	३.९४	९५.५६	४६७
३	४६३	१८६५	८८२	९८३	४.०३	८९.७३	५१२.४
४	४९४	२०४४	९७८	१०६६	४.१४	९१.७४	२३९.६
५	३८५	१६८३	८०५	८७८	४.३७	९१.६९	२१८.९
६	४०९	२१४७	१०७८	१०६९	५.२५	१००.८	१६१.९
७	३५९	१४८०	७०८	७७२	४.१२	९१.७१	३०७.७
८	४५१	१९९५	१०१३	९८२	४.४२	१०३.२	२४९.१
९	३१८	१५६१	७८२	७७९	४.९१	१००.४	२७१.५
१०	४३७	१७९८	८१९	९७९	४.११	८३.६६	१७१.६
११	५१६	२०८९	९९२	१०९७	४.०५	९०.४३	२९४.६
१२	४५४	२००४	९६५	१०३९	४.४१	९२.८८	२१६.६
१३	६२०	२६३८	१३१५	१३२३	४.२५	९९.४	३५०.३
१४	६५९	२८९९	१३८२	१५१७	४.४	९१.१	२३३.४
जम्मा	६८३७	२८९५६	१४००९	१४९४७	४.२४	९३.७२	२६९.७

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

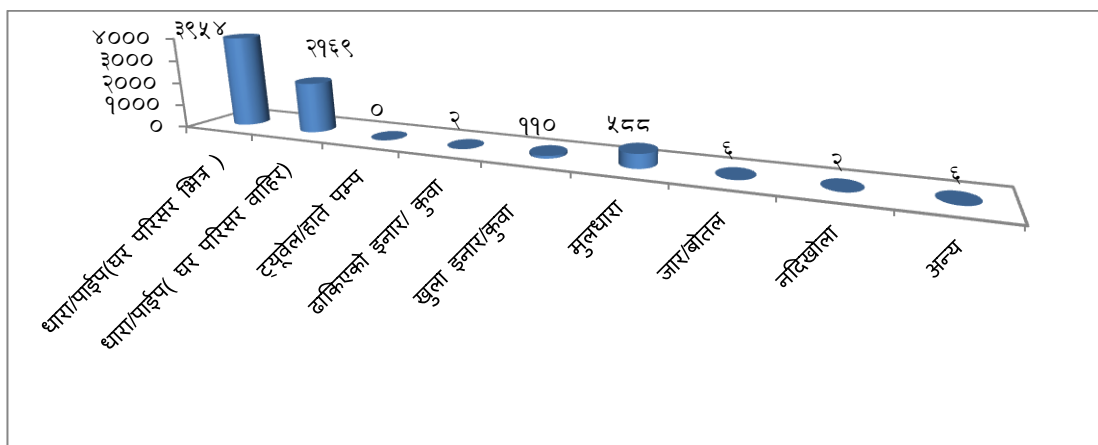

बत्ती बालनको लागी प्रयोग गर्ने स्रोत

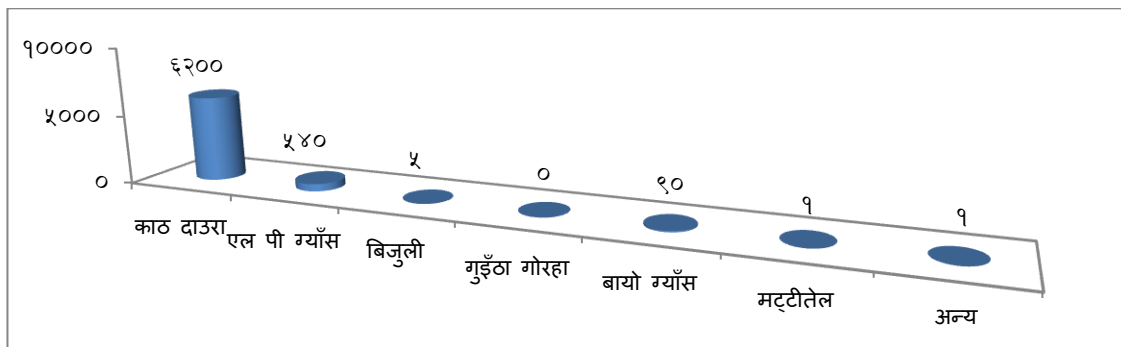
स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

घरपरिवारले प्रयोग गर्ने खानेपानीको प्रकार अनुसारको घरपरिवार संख्या

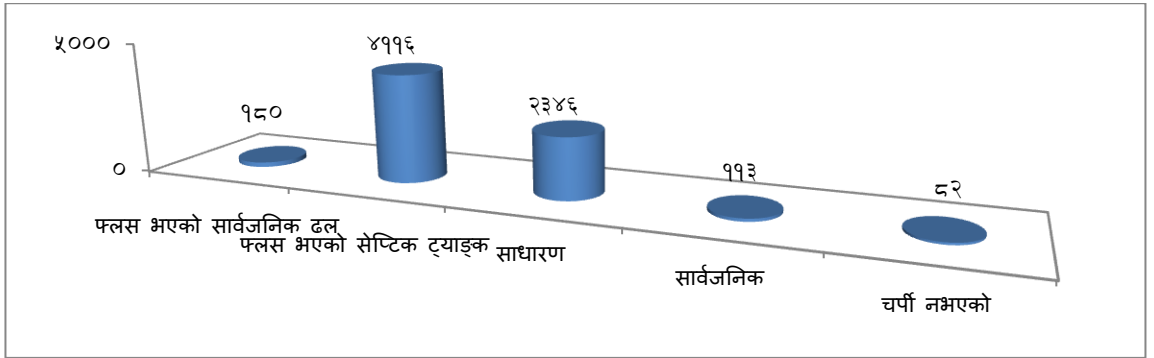
स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

घरपरिवारले खाना पकाउन प्रयोग गर्ने इन्धनको प्रकार अनुसारको घरपरिवार संख्या

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

शौचालयको सुविधा सम्बन्धी विवरण

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

धर्म अनुसार जनसङ्ख्या विवरण

धर्म	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
हिन्दु	२८६८४	९९.०६	१३८६०	९८.९४	१४८२४	९९.१८
क्रिस्चियन	१४७	०.५१	७०	०.५०	७७	०.५२
मुस्लिम	६४	०.२२	४९	०.३५	१५	०.१०
प्रकृती	४७	०.१६	२४	०.१७	२३	०.१५
बौद्ध	१४	०.०५	६	०.०४	८	०.०५
जम्मा	२८९५६	१००.००	१४००९	१००.००	१४९४७	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

जातजाती (Caste/Ethnic Group) अनुसार जनसङ्ख्या विवरण

जातजाति	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
क्षेत्री	१३३५२	४६.११	६४४५	४६.०१	६९०७	४६.२१
विश्वकर्मा	४२९०	१४.८२	२०७७	१४.८३	२२१३	१४.८१
मगर	३६१०	१२.४७	१७५०	१२.४९	१८६०	१२.४४
ब्राह्मण(पहाडे)	२८६७	९.९०	१३९३	९.९४	१४७४	९.८६
ठकुरी	१३७१	४.७३	६५९	४.७०	७१२	४.७६
मिजार	१०५६	३.६५	५१०	३.६४	५४६	३.६५
परियार	८०१	२.७७	३८३	२.७३	४१८	२.८०
बादी	३२३	१.१२	१५५	१.११	१६८	१.१२
सन्ध्यासी/दशनामी	३१३	१.०८	१४५	१.०४	१६८	१.१२

कुमाल	३००	१.०४	१३६	०.९७	१६४	१.१०
सुनुवार	२६७	०.९२	१३९	०.९९	१२८	०.८६
राना थारु	९९	०.३४	४४	०.३१	५५	०.३७
नेवार	६३	०.२१७६	३३	०.२४	३०	०.२०
मुसलमान	६३	०.२२	४८	०.३४	१५	०.१०
गुरूङ्ग	५०	०.१७	२४	०.१७	२६	०.१७
घर्ती/भुजेल	४३	०.१५	२३	०.१६	२०	०.१३
सोनार	३१	०.११	१६	०.११	१५	०.१०
थारु	१०	०.०३	७	०.०५	३	०.०२
गाईने	१०	०.०३	३	०.०२	७	०.०५
अन्य	३७	०.१३	१९	०.१४	१८	०.१२
जम्मा	२८९५६	१००	१४००९	१००	१४९४७	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

मातृभाषा (Mother Tongue) अनुसारको जनसङ्ख्या विवरण

मातृभाषा	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
नेपाली	२८५८६	९८.७२	१३८०२	९८.५२	१४७८४	९८.९१
मगर खाम	२९०	१.००	१५०	१.०७	१४०	०.९४
हिन्दी	४७	०.१६	३६	०.२६	११	०.०७
अवधि	१५	०.०५	७	०.०५	८	०.०५
अन्य	१८	०.०६२	१४	०.१०	४	०.०३
जम्मा	२८९५६	१००	१४००९	१००	१४९४७	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

चौरजहारी नगरपालिकाको न्यायीक समितिमा दर्ता भएका मुद्दा/ विवादको प्रकार अनुसारको सख्या:

मुद्दा/विवादको प्रकृति	आर्थिक वर्ष		
	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
जग्गा /साँध सिमाना विवाद	०	०	०
लेनदेन	११	१६	२९
जग्गा / खाता रोक्का	०	१	१
घरेलु हिंसा	६	४	३

चरण घाँस दाउरा	३	२	३
कुटपिट/ लुटपिट	७	४	३
आलि धुर कुलो नालापानी पानी घाटको बाँडफाँड	४	६	११
गाली वेइज्जति	२	४	५
सार्वजनिक स्थल/सुविधामा बाधा	०	१	२
ध्वनी प्रदुषण फोहोर मैला	०	०	०
अन्य	१३	३६	२०

स्रोत: न्यायीक समितीको कार्यालय चौरजहारी नगरपालिका

ब्यक्तिगत विवरण दर्तासम्बन्धी विवरण (चौरजहारी नगरपालिका)

ब्यक्तिगत घटनाको प्रकार	लिङ्ग	आर्थिक वर्ष		
		२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
जन्म दर्ता	महिला	६७७	६२८	५२२
	पुरुष	५४७	५३३	४१४
	जम्मा	१२२४	११६१	९३६
मृत्यु दर्ता	महिला	६०	११८	९७
	पुरुष	४१	९५	६२
	जम्मा	१०१	२१३	१५९
बसाई सराई दर्ता	आएको	१२	५२	२४
	गएको	४१	८५	७०
विवाह दर्ता	जम्मा	९७	३१३	२७४
सम्बन्ध विच्छेद	जम्मा	३	८	१०

स्रोत: चौरजहारी नगरपालिकाको कार्यालय

चौरजहारी नगरपालिकाको सर्वाङ्गीन बिकासका प्रमुख ५ सम्भावनाहरु

स्थानीय तहको सर्वाङ्गीन बिकासका प्रमुख ५ सम्भावना हरु	कैफियत
पर्यटन	
उद्योग	
उत्खनन् (ढुङ्गा, खनिज)	
कृषि	
एकीकृत वाली व्यवस्थापन	

स्रोत: चौरजहारी नगरपालिकाको कार्यालय

१४.६ त्रिवेणी गाँउपालिका

परिचय

रुकुम पश्चिमको जनसंख्या र क्षेत्रफलको आधारमा सबैभन्दा सानो स्थानीय तह त्रिवेणी गाँउपालिका रहेको छ। यस गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल ८५.४९वर्ग कि.मी र समुन्द्रि सतहबाट ११२५ मि. देखि २६८२ मि. सम्मको उचाईमा छ। नेपालको कर्णाली प्रदेश अन्तर्गत पर्ने रुकुम पश्चिम जिल्लामा अवस्थित त्रिवेणी गाउँपालिकाको अधिकांश भु-भाग भिरालो, जैविक विविधता र पहाडहरूले घेरिएको छ। यस गाउँपालिकाको थोरै मात्र भु-भाग फाँट, जिउला तथा वेशिमा पर्दछन्। पहाडि भु-भाग भएता पनि जमिनको उर्वरा शक्ति राम्रो छ। पेदीखेत, मान्दुरा, मुरुखोला, सिम्रतु खाराखोला काईयाखोला र रूघाँखोलाका दायौं वायाँ किनारामा सिँचाई सुविधा छ भने बाँकि सबै भु-भाग आकासे पानीको भरपर्नु पर्ने बाध्यता छ।

सिमाना : पुर्व – रोल्पा जिल्ला
उत्तर-मुसिकोट न.पा

पश्चिम- चौरजहारी न.पा र सानीभेरी गा.पा
दक्षिण- सल्यान र रोल्पा जिल्ला

त्रिवेणि गाँउपालिकामा रहेको वनको विवरण

वनको प्रकार	संख्या
सामुदायिक वन	५५
कबुलियत वन	०
धार्मिक वन	०

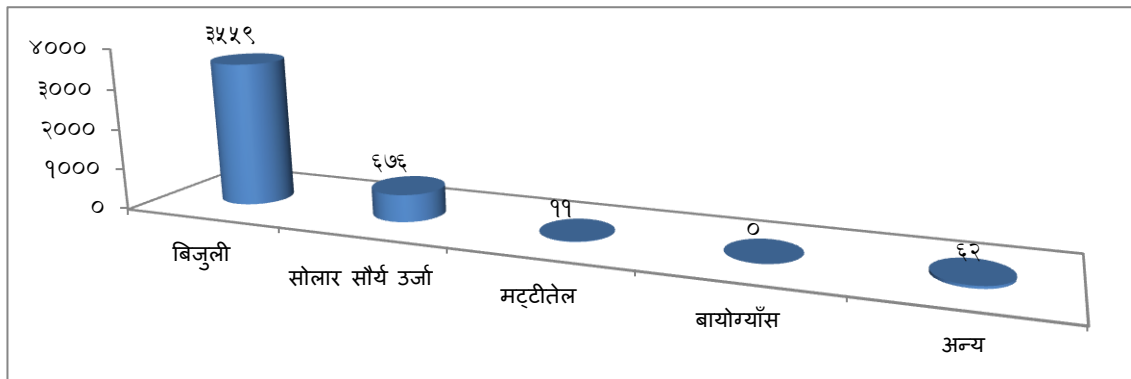
स्रोत: डिभिजन वन कार्यालय रुकुम पश्चिम

त्रिवेणि गाँउपालिकाको वार्ड अनुसारको जनसंख्या, घरपरिवार, लिङ्ग, परिवारको औषत आकार, लैंगिक अनुपात र जनघनत्व

वडा	घरपरिवार संख्या	जनसंख्या विवरण			परिवारको औषत आकार	लैंगिक अनुपात	जनघनत्व
		जम्मा	पुरुष	महिला			
१	४८८	२२०६	१०६५	११४१	४.५२	९३.३४	३७.८०
२	५३६	२२५९	१०६०	११९९	४.२१	८८.४१	७९.८८
३	४८७	२५२१	१२१४	१३०७	५.१८	९२.८८	५२.३१
४	३७४	१७२६	७८५	९४१	४.६१	८३.४२	४९.६०
५	४६६	२३०९	१०७६	१२३३	४.९५	८७.२७	४०.६६
६	३६६	१७६३	८६५	८९८	४.८२	९६.३३	४८.८०
७	४९२	२१६२	९९६	११६६	४.३९	८५.४२	४६.७२
८	३३८	१८२०	९२३	८९७	५.३८	१०२.९	८२.०४
९	४१८	१९२२	९०६	१०१६	४.६	८९.१७	५४.५०
१०	३४३	१८३७	९३१	९०६	५.३६	१०२.८	४४.३२
जम्मा	४३०८	२०५२५	९८२१	१०७०४	४.७६	९१.७५	२४०.०९

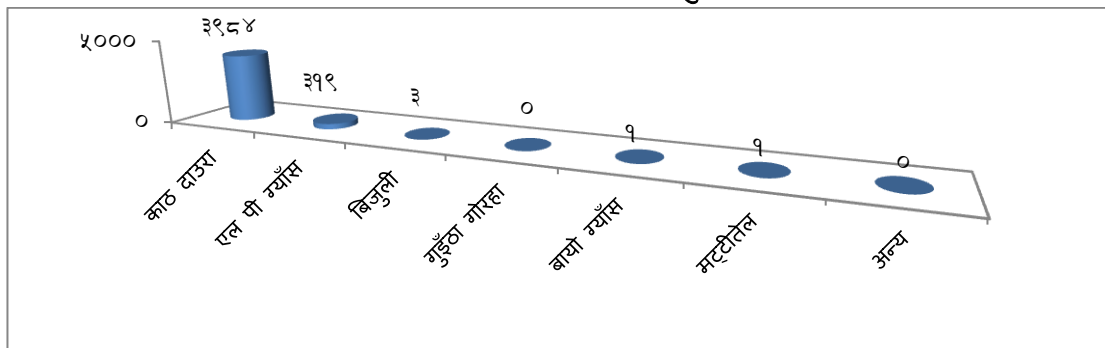
स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

बत्ती बाल्नको लागी प्रयोग गर्ने स्रोतको प्रकार अनुसारको घरपरिवार संख्या

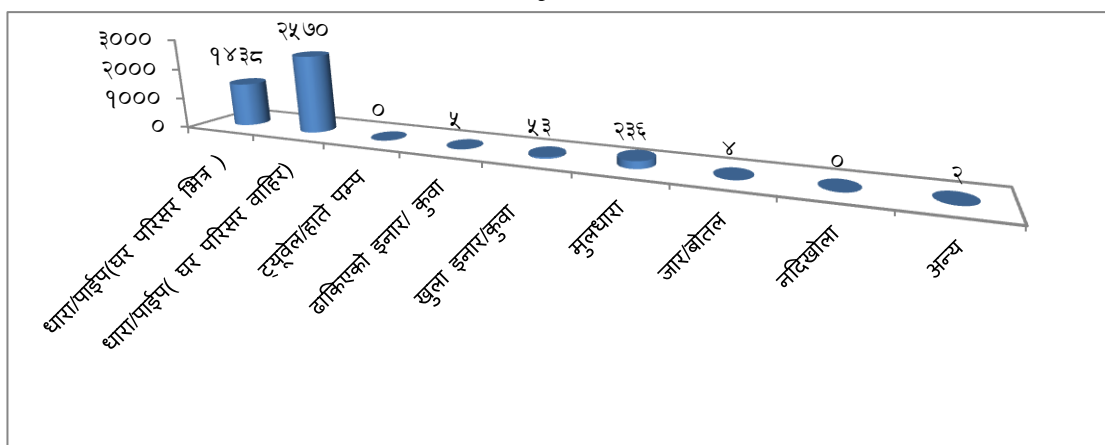
स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

घरपरिवारले खाना पकाउन प्रयोग गर्ने इन्धनको प्रकार अनुसारको घरपरिवार संख्या

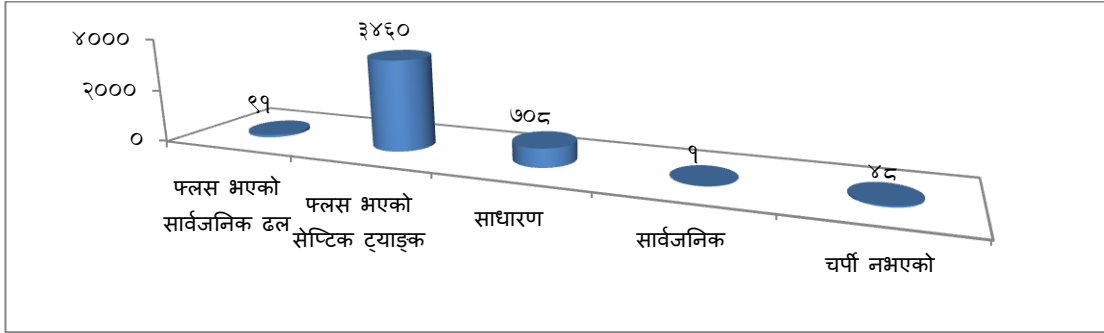
स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

घरपरिवारले प्रयोग गर्ने खानेपानीको प्रकार अनुसारको घरपरिवार संख्या

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

शौचालयको सुविधा सम्बन्धी विवरण

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

धर्म अनुसार जनसङ्ख्या विवरण

धर्म	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
हिन्दु	२०२५४	९८.६८	९६९९	९८.७६	१०५५५	९८.६१
क्रिस्चियन	२३३	१.१४	१०५	१.०७	१२८	१.२०
बौद्ध	२७	०.१३	११	०.११	१६	०.१५
मुस्लिम	११	०.०५	६	०.०६	५	०.०५
जम्मा	२०५२५	१००	९८२१	१००	१०७०४	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

जातजाती (Caste/Ethnic Group) अनुसार जनसङ्ख्या विवरण

जातजाति	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
क्षेत्री	१४१८६	६९.१२	६७९५	६९.१९	७३९१	६९.०५
मगर	२४९६	१२.१६	११९०	१२.१२	१३०६	१२.२०
विश्वकर्मा	२३२६	११.३३	११०९	११.२९	१२१७	११.३७
परियार	७५८	३.६९	३६५	३.७२	३९३	३.६७
ठकुरी	४९६	२.४२	२३५	२.३९	२६१	२.४४
ब्राह्मण(पहाडे)	८५	०.४१	४२	०.४३	४३	०.४०
बादी	६१	०.३०	३१	०.३२	३०	०.२८
सुनुवार	३३	०.१६	१५	०.१५	१८	०.१७
मिजार	२८	०.१४	१५	०.१५	१३	०.१२

मुसलमान	१०	०.०५	५	०.०५	५	०.०५
गुरुङ्ग	१०	०.०५	३	०.०३	७	०.०७
अन्य	३६	०.१८	१६	०.१६	२०	०.१९
जम्मा	२०५२५	१००	९८२१	१००.००	१०७०४	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

मातृभाषा (Mother Tongue) अनुसारको जनसङ्ख्या विवरण

मातृभाषा	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
नेपाली	२०४८७	९९.८१	९८०३	९९.८२	१०६८४	९९.८१
मगर ढुट	२२	०.११	९	०.०९	१३	०.१२
मगर खाम	१३	०.०६	८	०.०८	५	०.०५
अन्य	३	०.०१	१	०.०१	२	०.०२
जम्मा	२०५२५	१००	९८२१	१००	१०७०४	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

त्रिवेणि गाँउपालिकाको न्यायीक समितिमा दर्ता भएका मुद्दा/ विवादको प्रकार अनुसारको सख्या:

मुद्दा/विवादको प्रकृति	आर्थिक वर्ष		
	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
जग्गा /साँध सिमाना विवाद	५	०	१
लेनदेन	१०	४	८
जग्गा / खाता रोक्का	०	०	०
घरेलु हिँसा	४	३	८
चरण घाँस दाउरा	०	०	०
कुटपिट/ लुटपिट	०	०	१
आलि धुर कुलो नालापानी पानी घाटको बाँडफाँड	१	०	०
गाली वेइज्जति	३	२	१
सार्वजनिक स्थल/सुविधामा बाधा	०	०	३
ध्वनी प्रदुषण फोहोर मैला	०	०	०
अन्य	८	६	४

स्रोत: न्यायीक समितिको कार्यालय त्रिवेणि गाँउपालिका

ब्यक्तिगत विवरण दर्तासम्बन्धी विवरण (त्रिवेणि गाँउपालिका)

ब्यक्तिगत घटनाको प्रकार	लिङ्ग	आर्थिक वर्ष		
		२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
जन्म दर्ता	महिला	६४८	४५५	३९८
	पुरुष	४८२	४३५	३३९
	जम्मा	११३०	७९०	७३७
मृत्यु दर्ता	महिला	५२	९१	७५
	पुरुष	३१	५०	५४
	जम्मा	८३	१४१	१२९
बसाई सराई दर्ता	आएको	४	९	७
	गएको	२९	४१	४१
विवाह दर्ता	जम्मा	१३३	३२९	२६४
सम्बन्ध विच्छेद	जम्मा	१	१०	१५

स्रोत: त्रिवेणि गाँउपालिकाको कार्यालय

त्रिवेणि गाँउपालिकाको सर्वाङ्गीण विकासका प्रमुख ५ सम्भावनाहरु

स्थानीय तहको सर्वाङ्गीण विकासका प्रमुख ५ सम्भावनाहरु	कैफियत
कृषिजन्य क्षेत्रको वजारीकरण	
पशुजन्य व्यवसाय	
धार्मिक पर्यटनको विस्तार	
उद्योग संचालन र विकास	
वन तथा वातावरण संरक्षण र विस्तार	

स्रोत: त्रिवेणि गाँउपालिकाको कार्यालय

खण्ड १५ - विविध

१५.१ जिल्लामा विनियोजन भएको नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहको चालु आ.व को वार्षिक वजेत

क्र.स	कार्यालयको प्रकृति	चालु आ.व २०८०/८१ को कुल विनियोनित वजेत(रु.)		
		चालु	पूँजिगत	एकमुष्ट
१	संघीय सरकार अन्तर्गत सबै	३२१८२७७३९०	९२३२२००००	४१४१४९७३९०
२	प्रदेश सरकार अन्तर्गत सबै	८८४५१३०००	११६३२९८०००	२०४७८११०००
३	स्थानीय सरकार अन्तर्गत सबै	६५२६२१०००	-	६५२६२१०००
जम्मा		४७५५४११३९०	२०८६५१८०००	६८४१९२९३९०

स्रोत: कोष तथा लेखा नियन्त्रण कार्यालय रुकुम पश्चिम र प्रदेश कोष तथा लेखा नियन्त्रण कार्यालय रुकुम पश्चिम

१५.२ राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयका प्रमुख प्रकाशनहरू

नेपालको राष्ट्रिय तथ्याङ्क प्रणाली

Concepts and Definitions of Statistical Terms

तथ्याङ्कीय वर्ष पुस्तक

नेपालको तथ्याङ्कीय पकेट बुक

Nepal-In-Figures

नेपालको तथ्यांकिय झलक

तथ्याङ्कीय बुलेटिन

Nepal-Child-Labour-Report-2021

Report on the Nepal Labour Force Survey 2017/18, 2008, 1998/99

Annual Household Survey 2012-13/ 2013-14/- 2014-15/ 2015-16/ 2016-17

Small Area Estimates of Poverty,2011 (in Nepali)

Poverty in Nepal 2010-11

Social Statistics Book 2079, 2075

Drinking Water, Sanitation & Hygiene (WASH):Nepal 2019

Nepal MICS Statistical Snapshot- Final 2019, 2014, 2010

Gender Statistics Booklet 2018

Social Statistics 2075

SOLID WASTE ACCOUNT FOR URBAN MUNICIPALITIES OF NEPAL,2022

CLIMATE CHANGE RELATED INDICATORS OF NEPAL

Waste Management Baseline Survey of Nepal 2020

Environment Statistics of Nepal 2019,2015, 2013
National Climate Change Impact Survey 2016 Report
A Report on Census of Private Hospitals in Nepal 2013
Nepal Living Standard Survey 2010/11, 2003/04 , 1995-96 Volume I & II
Provincial GDP 2079/80, 2077/78 / 2076/77
National Accounts Statistics of Nepal (2022/23 Annual Estimates)
Provincial National Account Estimation 2078/79
National Accounts Statistics of Nepal (2021/22,2020/21, 2019/20, 2018/19 Annual Estimates
Provincial GDP_2077/78, 2019/20, 2076/77
Municipals Level Population Tables 2011, 2021
Province_Summary-Agriculture- Census-2011,2021
Population 1991,2001, 2011,2021
Geographical Codes & Map Province, District and Lcal Level
Provincial Maps with codes
National Population and Housing Census 2021 Report on Post Enumeration Survey (PES)
Result of Population Census 2021, 2011 Cast, Ethnic and Language Releted
Preliminary Report of National Population Census 2021
Populational Statistical System of Nepal FINAL
Population Monograph 2011
Population Census 2011 Urban Volume
Population projection 2011-2031
Census of Real Estate 2019
Survey of Motor Vehicle and Motor Cycle Service Centre 2072_073
Report on Nepal Land Transport Survey 2013
National Industrial Survey 2019/20 Provincial Reports
National Industrial Survey Nationa Report 2019/20
Industrial Production Classification 2019
Brick Kilns Survey Report
Development of Manufacturing Industries in Nepal. 2014
Index of Industrial Production (IIP) FY 079/80
Agriculture & Industrial Producer's Price Index (APPI) FY 079/80
Input Price Index of Construction Sector (IPICS) FY 079/80

Concepts & Methodologies of A Brief Note Input Price Indices of Construction Sector (IPICS) Industrial Production (IIP) Industrial Price Index (IPI)

National-Economic-Census-2018- Summary-Figures

National Economic Census 2075 Main Results

Analytical Report Informal Sector

Analytical Report Women in Business

Analytical Report Energy and Environmental Industry

Analytical Report Tourism

Analytical Report Food and Beverage Industry

Women's Ownership of Agricultural Land in Nepal

National Sample Census of Agriculture 2021_22 Result

Commercial Livestock Integrated Survey 2021

१५.३ आधिकारिक तथ्याङ्कका १० प्रमुख सिद्धान्तहरू

सन् १९८० को दशकको अन्त्यमा मध्य युरोपका देशहरूमा वैज्ञानिक र भरपर्दो तथ्याङ्क उत्पादन गर्न आधिकारिक तथ्याङ्कलाई डोर्याउने सिद्धान्तहरूको महसुस भयो। सन् १९९१ मा युरोपेली तथ्याङ्कविद्हरूको सम्मेलन (Conference of European Statistician, CES) ले आधिकारिक तथ्याङ्कका आधारभूत सिद्धान्तहरू विकसित गयो जुन सन् १९९२ मा युरोपेली आर्थिक आयोग (Economic Commission of Europe, ECE) को मन्त्रीस्तरबाट अङ्गीकार गरियो। सन् १९९४ मा संयुक्त राष्ट्रसंघीय तथ्याङ्क आयोग (United Nations Statistical Commission) ले यी सिद्धान्तहरू अनुमोदन गयो। सन् २०१३ मा यी सिद्धान्तहरू प्रतिपादन भएको समयदेखिका घटनाक्रमलाई समेटि तथ्याङ्क आयोगले आफ्नो बयालिसौं सत्रमा आधिकारिक तथ्याङ्कका आधारभूत सिद्धान्तहरूको संशोधित प्रस्तावना स्वीकृत गर्यो। सोही बैठकको सिफारिसमा आर्थिक तथा सामाजिक परिषद्ले तथ्याङ्कका आधारभूत सिद्धान्तसम्बन्धी मस्यौदा प्रस्ताव पेश गर्यो जुन संयुक्त राष्ट्रसंघको महासभाले २९ जनवरी २०१४ मा अनुमोदन गयो। यी सिद्धान्तहरूलाई संयुक्त राष्ट्रसंघको आधिकारिक तथ्याङ्कको आधारभूत सिद्धान्त (UNFPOS) भनिन्छ। देशमा वैज्ञानिक र भरपर्दो तथ्याङ्क उत्पादन गर्न यी सिद्धान्तहरू अझै पनि सान्दर्भिक छन्। यी सिद्धान्तहरूले आधिकारिक तथ्याङ्कका विविध पक्षहरूलाई समेटेका छन्। देशको तथ्याङ्क प्रणाली आधिकारिक तथ्याङ्कका आधारभूत सिद्धान्तद्वारा निर्देशित हुन्छ जुन विश्वव्यापी तथ्याङ्क

प्रणालीको आधारस्तम्भ हो। यहाँ आधिकारिक तथ्याङ्कका दश आधारभूत सिद्धान्तहरू संक्षिप्त रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ।

सिद्धान्त १: प्रासङ्गिकता, निष्पक्षता, र समान पहुँच (Relevance, Impartiality, and Equal Access)

लोकतान्त्रिक समाजको सूचना प्रणालीमा आधिकारिक तथ्याङ्क एक अपरिहार्य तत्व हो जसले सरकार, अर्थतन्त्र र आमनागरिकहरूलाई आर्थिक, सामाजिक, जनसांख्यिक र वातावरणीय अवस्थाको बारेमा सूचना उपलब्ध गराउँछ। नागरिकको सूचनाको हकको सम्मान गर्दै आधिकारिक तथ्याङ्कीय निकायहरूले व्यावसायिक उपयोगिता भएका तथ्याङ्क सङ्कलन गरी निष्पक्ष रूपमा नागरिकहरूलाई उपलब्ध गराउनुपर्दछ।

सिद्धान्त २: व्यावसायिक मापदण्ड, वैज्ञानिक सिद्धान्तहरू र व्यावसायिक नैतिकता (Professional Standards, Scientific Principles, and Professional Ethic)

आधिकारिक तथ्याङ्कहरूमा विश्वसनीयता कायम राख्नका लागि तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन, भण्डारण र प्रस्तुतिकरणका प्रक्रिया निर्धारण गर्दा आधिकारिक तथ्याङ्कीय निकायहरूले वैज्ञानिक सिद्धान्त, व्यावसायिक आचार र व्यावसायिक सोचबाट निर्णय लिनुपर्छ।

सिद्धान्त ३: जवाफदेहिता र पारदर्शीता (Accountability and Transparency)

तथ्याङ्कको सही अर्थ लगाउने काम सहज तुल्याउन तथ्याङ्क निकायहरूले तथ्याङ्कका स्रोत, विधि र प्रक्रियाको विवरण वैज्ञानिक मापदण्डअनुसार प्रस्तुत गर्नुपर्दछ।

सिद्धान्त ४: दुरुपयोगको रोकथाम (Prevention of Misuse)

तथ्याङ्कको गलत व्याख्या र दुरुपयोग भएमा त्यसको खण्डन गर्नसक्ने अधिकार तथ्याङ्क निकायहरूलाई छ।

सिद्धान्त ५: आधिकारिक तथ्याङ्कको स्रोत (Sources of Official Statistics)

तथ्याङ्कीय प्रयोजनका लागि सर्वेक्षण, प्रशासनिक अभिलेखलगायत सबै प्रकारका तथ्याङ्कका स्रोतहरूबाट विवरणहरू लिन सकिन्छ। तथ्याङ्क निकायहरूले स्रोत चयन गर्दा गुणस्तर, समय, लागत र उत्तरदाताको बोझलाई विचार गरी उपयुक्त स्रोत चयन गर्नुपर्दछ।

सिद्धान्त ६: गोपनीयता (Confidentiality)

तथ्याङ्क निकायहरूले तथ्याङ्क उत्पादनका लागि सङ्कलन गरिएका व्यक्तिगत विवरणहरू प्राकृतिक वा कानूनी व्यक्ति ज-जसको भए पनि एकदम गोप्य राख्नुपर्दछ। केवल तथ्याङ्कीय प्रयोजनका लागि मात्र यस्ता विवरणहरू प्रयोग गर्नुपर्दछ।

सिद्धान्त ७: कानून (Legislation)

तथ्याङ्क प्रणाली सञ्चालन गर्ने ऐन, नियम र आदेश सबै सार्वजनिक गर्नुपर्दछ।

सिद्धान्त ८: राष्ट्रिय समन्वय (National Coordination)

तथ्याङ्क प्रणालीमा स्थिरता र दक्षता हासिल गर्नका लागि देशभित्रका सबै तथ्याङ्क निकायहरूबिचको समन्वय आवश्यक हुन्छ।

सिद्धान्त ९: अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्डको उपयोग (Use of International Standards)

प्रत्येक देशका तथ्याङ्क निकायहरूले अन्तर्राष्ट्रिय अवधारणा, वर्गीकरण र विधि प्रयोग गरेमा सबै सरकारी तहहरूमा तथ्याङ्क प्रणालीमा सामञ्जस्यता र दक्षता अभिवृद्धि हुन्छ।

सिद्धान्त १०: अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग (International Cooperation)

तथ्याङ्कमा द्विपक्षीय र बहुपक्षीय सहयोगले सबै देशहरूमा आधिकारिक तथ्याङ्क प्रणालीको सुधार गर्न सघाउ पुऱ्याउँछ।

तथ्याङ्कको गुणस्तर कायम राख्न तथा राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा तथ्याङ्कहरू तुलनायोग्य बनाउन आधिकारिक तथ्याङ्कका यी आधारभूत सिद्धान्तहरूको अनुशरण गर्नु आवश्यक छ। नेपालको तथ्याङ्क प्रणालीमा पनि यी सिद्धान्तहरूको अनुशरण गरी आधिकारिक तथ्याङ्कहरूको सङ्कलन, सङ्ग्रह, विश्लेषण, भण्डारण र वितरण गर्ने प्रयत्न गरिएको पाइन्छ।

१५.४ जग्गा लिखत पासको विवरण

आ .व.२०७९/८० को जग्गा लिखत पासको विवरण

शिर्षक	लिखत पारित	नामसारी	संशोधन	रोक्का	फुकुवा
संख्या	१६८६	७	२१०	१०१५	९६

स्रोत: मालपोत कार्यालय रुकुम पश्चिम

मालपोत कार्यालय रुकुम पश्चिममा आ.व. २०७९/८० को संकलित राजस्वसम्बन्धि विवरण

राजस्व शिर्षक	रजिष्ट्रेशन दस्तुर	सेवा शुल्क र रोक्का शुल्क	पूँजिगत लाभकर
संकलित रकम रु.	३०००९२९५	७७७५८७५	११३७९८६३

स्रोत: मालपोत कार्यालय रुकुम पश्चिम

१५.५ राहदानी वितरणको विवरण

आर्थिक वर्ष	२०८०/८१ आश्विन मसान्तसम्म
वितरण गरिएको राहदानी संख्या जम्मा	८९३८ वटा

स्रोत: जिल्ला प्रशासन कार्यालय रुकुम पश्चिम

१५.६ ब्यक्तिगत विवरण दर्तासम्बन्धी विवरण रुकुम पश्चिम जिल्ला

ब्यक्तिगत घटनाको प्रकार	लिङ्ग	आर्थिक वर्ष		
		२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
जन्म दर्ता	महिला	१६१३	३१७४	२८५८
	पुरुष	१९६१	३५३१	३३७६
	जम्मा	३५७४	६७०५	६२३५
मृत्यु दर्ता	महिला	८८	४२५	३६७
	पुरुष	१५८	६४९	५५०
	जम्मा	२४६	१०७४	९१७
बसाई सराई दर्ता	आएको	२१	२००	१३०
	गएको	८४	३६६	२९९
विवाह दर्ता	जम्मा	३२६	२१९४	१५९५
सम्बन्ध विच्छेद	जम्मा	५	५८	११५

स्रोत: <https://gis.donidcr.gov.np>

१५.७ तथ्याङ्क कार्यालय सम्बन्धि विवरण

कार्यालयको संक्षिप्त परिचय:

तथ्याङ्क ऐन तथा नियमावलीमा भएको व्यवस्था अनुसार राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयको कार्य सम्पादनमा मद्दत पुर्‍याउने हेतुले ७७ वटै जिल्लाहरू कार्यक्षेत्र रहने गरी वि.स. २०५० सालमा ३३ वटा शाखा तथ्याङ्क कार्यालयहरू स्थापना भए अनुसार तथ्याङ्क कार्यालय रुकुमको कार्य क्षेत्र रुकुम पूर्व, रुकुम पश्चिम, जाजरकोट गरी ३ जिल्लाहरू पर्दछन । यो कार्यालय वि.सं. २०५० सालमा रुकुम जिल्लाको मुसिकोट नगरपालिकाको ५ नं. वडामा अवस्थित छ । यो कार्यालय प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय अन्तर्गत रहेको छ ।

कार्यालयले सम्पादन गर्ने प्रमुख कार्यहरू :

यस कार्यालयले गर्ने मुख्य कामलाई निम्न २ किसिमबाट विभाजन गरिएको छ ।

क) नियमित वार्षिक रूपमा गरिने कार्यहरू

अ) त्रैमासिक/वार्षिक राष्ट्रिय लेखा तथ्याङ्क	आ) निर्माण सामग्री मूल्य तथ्याङ्क
इ) कृषि उत्पादनको मूल्य तथ्याङ्क	ई) बातावरण तथ्याङ्क
उ) स्थानिय स्तरमा तथ्याङ्किय कृयाकलापहरूको समन्वय	ऊ) जिल्ला प्रोफाईल तयार
ए) तथ्याङ्क प्रयोगकर्तालाई तथ्याङ्क उपलब्ध गराउने	ऐ) MPI/PPI सम्बन्धि तथ्याङ्क

ख) अघावधिक रुपमा गरिने कार्यहरु

- अ) राष्ट्रिय जनगणना हरेक १० वर्षको अन्तरालमा हुने ।
- आ) राष्ट्रिय कृषि गणना हरेक १० वर्षको अन्तरालमा हुने ।
- इ) औद्योगिक गणना हरेक ५ वर्षको अन्तरालमा हुने ।
- ई) रा.त.का. बाट सञ्चालित अन्य गणना तथा सर्वेक्षण ।

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय वा यस कार्यालयबाट संचालन हुने अन्य विभिन्न सामाजिक तथा आर्थिक विषयसंग सम्बन्धित सर्वेक्षणको कार्यहरु जस्तै : नेपाल श्रमशक्ति सर्वेक्षण, नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण, साना उद्योग सर्वेक्षण, नाफा नकमाउने संस्थाहरुको सर्वेक्षण, कृषि सम्बन्धी सर्वेक्षण, वितरणात्मक व्यापार सर्वेक्षण, स्थल यातायात सेवा सर्वेक्षण, संस्थागत शिक्षणसंस्थाहरुको सर्वेक्षण, व्यावसायिक कुखुरापालन सर्वेक्षण, कृषि उत्पादन मूल्य सम्बन्धी सर्वेक्षण आदी ।

क) दरबन्दी विवरण

क्र.स.	पद	श्रेणी/तह	दरबन्दी	पदपुर्ती	कैफियत
१	तथ्याङ्क अधिकृत	रा.प. तृतीय(प्रा.)	१	१	प्राविधिक दरबन्दी नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क समुहको
२	सुपरीवेक्षक	रा.प. अनं.प्रथम(प्रा.)	१	१	
३	गणक	रा.प. अनं.द्वितीय(प्रा.)	१	१	
४	खरिदार	रा.प. अनं.द्वितीय	२	१	
५	सह-लेखापाल	रा.प. अनं.द्वितीय	१	१	
६	कार्यालय सहयोगी	-	२	१	करार १ जना कार्यरत

ख) कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीको विवरण

क्र.स.	पद	श्रेणी	सेवा/समुह	नाम थर	स्थायी ठेगाना
१	तथ्याङ्क अधिकृत	रा.प.तृतीय	आ.यो तथा त/ तथ्याङ्क	ठाकुर प्रसाद लामिछाने	तुलिसपुर उप म.न.पा. ६ दाङ
२	सुपरीवेक्षक	रा.प.अनं. प्रथम		शतिस कुमार चौधरी	राजापुर न.पा. २ बर्दिया
३	गणक	रा.प.अनं. द्वितीय		दामोदर गौतम	लेकवेशी न.पा-१० सुर्खेत
४	खरिदार	रा.प.अनं. द्वितीय	प्रशासन/ सा प्र.	गोपर्धन बुढा	मुसिकोट न.पा. ११ भलाक्चा
५	सह-लेखापाल	रा.प.अनं. द्वितीय	प्रशासन/ लेखा	डिल्लिरमण डाँगी	सानीभेरी गा.पा १० अर्मा
६	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	-	हरि बहादुर केसि	बाँफिकोट गा.पा ३ रुकुम पश्चिम

कार्यालयबाट जारी भएको नागरिक बडापत्र

नागरिक बडापत्र

क्र.सं	सेवा सुविधाको प्रकार	सेवा प्रदान गरिने विवरण	सेवा प्रदान गर्दा अपनाउनु पर्ने प्रक्रिया/दस्तुर	जिम्मेवार व्यक्ति वा फाँट	कार्य समयमा नभए उजुरी गर्ने निकाय	लाग्ने समय
१	तथ्याङ्क संकलन	त.का. तथा रा.त.का. बाट संचालित वा छानिएका क्षेत्रमा प्राप्त निदेशानुसार अन्तवार्ता प्रश्नावली प्रयोग गरी तथ्यांक संकलन गर्ने ।	त.का.को वार्षिक कार्यक्रम तथा राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालयको निर्देशानुसार	तथ्याङ्क कार्यालय रुकुम, पश्चिम	कार्यालय प्रमुख	तोकिएको समय भित्र
२	तथ्याङ्क प्रकाशन तथा वितरण	त.का.तथा रा.त.का.का प्रकाशनहरू, व्यक्ति, संघ संस्था र कार्यालयहरूलाई उपलब्ध गराउने ।	संस्थागत भए संस्थाको आधिकारिक पत्र र व्यक्तिगत भए साधारण निवेदनको आधारमा निःशुल्क	प्राविधिक फाँट तथा जनसम्पर्क फाँट	कार्यालय प्रमुख	माग भएकै दिन
३	प्रकाशन, संग्रह एवं उपलब्ध	रा.त.का.तथा विभिन्न निकायबाट प्राप्त प्रकाशनहरू, संग्रह एवं माग बमोजिम उपलब्ध गराउने ।	मौखिक माग बमोजिम कार्यालयमै बसी हेर्न वा प्रयोग गर्न सकिने	कार्यालयमा उपलब्ध कर्मचारीबाट	कार्यालय प्रमुख	माग भएकै दिन
४	जिल्ला स्तरीय तथ्याङ्कीय क्रियाकलापको समन्वय	जिल्लाका सरकारी एवं गैहसरकारी कार्यालयहरू, तथ्याङ्क प्रयोगकर्ताहरू बिच गोष्ठी, बैठक, आदि मार्फत समन्वयको कार्य गर्ने ।	राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयको निर्देशन बमोजिम तथा त.का.को आवश्यकता अनुसार	तथ्याङ्क कार्यालय रुकुम (पश्चिम)	कार्यालय प्रमुख	वार्षिक कार्यक्रममा तोकिएको समयभित्र

अनुसुचीहर

अनुसुची १ स्थानीय तह अनुसारको परिवार संख्या,जनसंख्या, औसत घरपरिवार आकार र लैंगिक अनुपात विवरणः

स्थानीय तहको नाम	२०७८								२०६८				
	परिवार संख्या	जनसंख्या विवरण			परिवारको औषत आकार	लैंगिक अनुपात	वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर	जनघनत्व	परिवार संख्या	जम्मा जनसंख्या	परिवारको औषत आकार	लैंगिक अनुपात	जनघनत्व
		जम्मा	पुरुष	महिला									
आठबिसकोट नगरपालिका	७५५३	३५९१७	१७६१८	१८२९९	४.७६	९६.२८	०.६४	६४	६४२१	३३६०१	५.२३	९७.९१	६०
बाँफिकोट गाउँपालिका	४६०७	२१०३३	१०१७४	१०८५९	४.५७	९३.६९	१.१३	११०	३७४७	१८६९६	४.९९	८७.२८	९८
चौरजहारी नगरपालिका	६८३७	२८९५६	१४००९	१४९४७	४.२४	९३.७२	०.५२	२७०	५४२२	२७४३८	५.०६	८९.९७	२५६
मुसिकोट नगरपालिका	८६९३	३४२७०	१६२५०	१८०२०	३.९४	९०.१८	०.३८	२५२	७३०७	३२९३९	४.५१	८७.९८	२४२
सानीभेरी गाउँपालिका	५२९२	२४७५९	१२०१४	१२७४५	४.६८	९४.२६	१.०५	१८५	४१२९	२२१९४	५.३८	९०.३३	१६६
त्रिवेणी गाउँपालिका	४३०८	२०५२५	९८२१	१०७०४	४.७६	९१.७५	०.५४	२४०	३६०९	१९४०४	५.३८	८३.६६	२२७
संस्थागत	१३	१२८०	१२०५	७५					१२	११११	-	-	
जम्मा	३७३०३	१६६७४०	८१०९१	८५६४९	४.४७	९४.६८	०.६८	१३७	३०६४७	१५५३८३	५.०७	९१.३५	१२८

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८ रा.त.का

अनुसुची २ स्थानीय तहअनुसार कृषि चलनले चलन गरेको जग्गाको उपभोग

स्थानीय तह	कृषक परिवारको जम्मा संख्या	कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर.)	एक प्रकारको स्वामित्व						एकभन्दा बढी प्रकारको स्वामित्व	
			परिवारको हकको जग्गामात्र कमाउने		अरुको हकको जग्गामात्र कमाउने		अन्य प्रकारको उपभोगअन्तरगत		परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)
			परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)		
रुकुम पश्चिम	३२७७३	१२२३९.८	३२१३१	११९५५.४	२५	३.३	०	६१७	२८१.१	
आठबिसकोट न.पा	७०८२	३४१२.७	६९३९	३३५६.७	०		०	१४४	५६.०	
सानीभेरी गा.पा	५१५२	१७७३.४	५०७४	१७५४.०	०		०	७८	१९.४	
बाँफिकोट गा.पा	३९८४	१३६१.३	३९०७	१३३५.२	०		०	७७	२६.१	
मुसिकोट न.पा	६३३४	१७५०.१	६१४८	१६९४.०	२५	३.३	०	१६१	५२.८	
त्रिवेणी गा.पा	४०००	१७८३.६	३९३९	१७१४.८	०		०	६१	६८.८	
चौरजहारी न.पा	६२२०	२१५८.७	६१२४	२१००.७	०		०	९६	५८.०	

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

अनुसुची ३ स्थानीय तहअनुसार कृषक परिवार संख्या, क्षेत्रफल, कित्ता संख्या, औषत कित्ता संख्या तथा सिंचित क्षेत्रफल

स्थानीय तह	कृषक परिवारको जम्मा संख्या	कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल(हेक्टर)	जम्मा कित्ता संख्या	औषत कित्ता संख्या	सिंचित क्षेत्रफल (हेक्टर)
रुकुम पश्चिम	३२७७३	१२२३९.८	९४५९३	२.९	२०५२.४
आठबिसकोट नगरपालिका	७०८२	३४१२.७	१८००२	२.५	२२८.०
सानीभेरी गाउँपालिका	५१५२	१७७३.४	१६७८२	३.३	४४१.८
बाँफिकोट गाउँपालिका	३९८४	१३६१.३	१०३८६	२.६	१४३.१
मुसिकोट नगरपालिका	६३३४	१७५०.१	१६३९६	२.६	५१५.३
त्रिवेणी गाउँपालिका	४०००	१७८३.६	११४१०	२.९	१४९.३
चौरजहारी नगरपालिका	६२२०	२१५८.७	२१६१८	३.५	५७४.९

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

अनुसूची ४ स्थानीय तहअनुसार कृषिचलनले चलन गरेको जग्गाको उपयोग

स्थानीय तह	कृषक परिवार को जम्मा संख्या	कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	जम्मा खेतीयोग्य जग्गा		अस्थायी बाली लागेको जग्गा		अन्य खेतीयोग्य जग्गा		स्थायी बाली लागेको जग्गा		स्थायी चौरचरन, निजि बनबनेलो, पोखरी तथा अन्य जग्गा	
			परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)
रुकुम पश्चिम	३२७७३	१२२३९.८	३२६७३	९३०८.९	३२६७३	८८२२.५	६१९५	४८६.५	५३५९	४५०.१	३२७७३	२४८०.७
आठबिसकोट न.पा	७०८२	३४१२.७	७०८२	२३८६.५	७०८२	२२००.५	१५३६	१८६.०	१६३५	१४९.७	७०८२	८७६.५
सानीभेरी गा.पा	५१५२	१७७३.४	५१२१	१४३०.६	५१२१	१४०९.२	५३१	२१.४	९९९	४५.१	५१५२	२९७.८
बाँफिकोट गा.पा	३९८४	१३६१.३	३९८४	१०८६.३	३९८४	१०४५.०	१३८९	४१.२	२९७	७.४	३९८४	२६७.७
मुसिकोट न.पा	६३३४	१७५०.१	६३३४	१४६३.८	६३३४	१४३२.०	४४७	३१.८	५५९	२८.४	६३३४	२५७.९
त्रिवेणी गा.पा	४०००	१७८३.६	४०००	१३२०.९	४०००	११६१.६	१३८४	१५९.३	१०६९	१६४.९	४०००	२९७.८
चौरजहारी न.पा	६२२०	२१५८.७	६१५१	१६२०.९	६१५१	१५७४.१	९०९	४६.८	८००	५४.७	६२२०	४८३.१

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

अनुसूची ५ स्थानीय तह अनुसार पाल्तु चौपाया तथा पन्छीको संख्या र कृषक परिवार

स्थानीय तह	कृषक परिवार को जम्मा संख्या	पाल्तु चौपाया											पाल्तु पन्छी					
		पशु चौपाया पाल्ने कृषक परिवारको जम्मा संख्या	गाई/गोरु		रौगा/भैसी		बाख्रा/च्याङ्गा		भैडा/भैडी		सुगुर/बंगुर		अन्य पशु		कुखुरा		अन्य पन्छी	
			कृषक परिवार संख्या	गाई/गोरु संख्या	कृषक परिवार संख्या	रौगा/भैसी संख्या	कृषक परिवार संख्या	बाख्रा/च्याङ्गा संख्या	कृषक परिवार संख्या	भैडा/भैडी संख्या	कृषक परिवार संख्या	सुगुर/बंगुर संख्या	कृषक परिवार संख्या	अन्य पशु संख्या	कृषक परिवार संख्या	कुखुरा संख्या	कृषक परिवार संख्या	अन्य पन्छी संख्या
रुकुम पश्चिम	३२७७३	२९८६३	१९२०३	३९८००	१६३३२	३०३४८	२४०७८	११७५६५	७६९	१६२३६	२२०	५७४	५१३	७२१	२२८६१	२८९६८३	१३४३	४९९५
आठविसकोट न.पा	७०८२	६३९५	४२३९	१०९४१	२५७०	५०७८	४१११	२२८७८	११६३	३८७०	०	७०	८८	४१८५	४१५६३	२६८	९०६	
सानीभेरी गा.पा	५१५२	४९४९	२८४२	४९५०	२८२६	५९६४	३८४०	१६७१८	११४०	२६७१	१४१	२९७	१२५	१५६	३९१९	४४०५९	१७२	४९९
बाँफिकोट गा.पा	३९८४	३४४३	१९७४	४२९३	१९१२	४२९७	२९५४	१४४५२	४९४	१२२०	१२	३५	३५	३५	२१५२	२२५००	१२७	२४३
मुसिकोट न.पा	६३३४	५६५२	३२४३	६३६२	३०८०	५१७८	४७९५	२२९०१	१५८९	३२२८	३७	१९९	२७३	४२२	४३२४	५४०००	२३६	१३१६
त्रिवेणी गा.पा	४०००	३८१७	२७२८	४७६३	२८१९	४९४७	३३६९	१४६६६	१०८९	१९३४	०	१०	२०	३५४२	४९६७९	१७३	७१२	
चौरजहारी न.पा	६२२०	५६०७	४१७७	८४९१	३१२५	४८८४	५००९	२५९५०	१६९४	३३१३	३०	४४	०	४७४०	७७८८२	३६७	१३१९	

स्रोत: राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ रा.त.का

अनुसूची ६ परिवारमा अनुपस्थित(विदेश गएका)को विदेश जानुको कारण र देश अनुसारको विवरण

देशको नाम	जम्मा संख्या			अनुपस्थित हुनुको कारण													
				तलब/ज्याला, नोकरी		व्यापार/ व्यवसाय		अध्ययन/ तालिम		कामको खोजी		आश्रित		अन्य		उल्लेख नभएको	
	जम्मा	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला
भारत	५९४४	४४४८	१४९६	१७८९	४४९	६	५	२४	१४	२०५८	५६५	४३२	३५१	६८	७३	७१	३९
सार्क राष्ट्र	१८	१६	२	३	०	२	०	२	२	७	०	२	०	०	०	०	०
आसियान राष्ट्र	१२९७	१२७७	२०	८५३	१०	४	०	६	१	३७२	७	३१	२	०	०	११	०
मध्यपूर्वका देश	२०७५	१९९९	७६	१२७५	५०	३	०	२	१	६४७	२२	५१	०	२	१	१९	२
अन्य यशियाली राष्ट्र	२६४	२३६	२८	१२३	८	०	३	७०	९	३६	५	५	१	०	१	२	१
युरोपियन देश	६३	५४	९	३०	५	१	०	७	१	१४	१	२	२	०	०	०	०
अन्य युरोपियन देश	२१	१९	२	५	०	०	०	६	२	४	०	२	०	०	०	२	०
उत्तर अमेरिका	३९७	३७३	२४	२१२	११	०	०	११	३	११४	१	२८	६	३	३	५	०
दक्षिण अमेरिका	३	३	०	१	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	१	०
अफ्रिकन राष्ट्र	१३	१३	०	७	०	०	०	२	०	४	०	०	०	०	०	०	०
प्यासिफिक राष्ट्र	३७	२५	१२	४	५	०	०	१७	६	२	०	२	१	०	०	०	०
अन्य देश	२३	२२	१	१४	१	०	०	०	०	७	०	०	०	१	०	०	०
उल्लेख नभएको	३८	३३	५	१५	१	०	०	०	०	५	१	५	३	१	०	७	०
जम्मा	१०१९३	८५१८	१६७५	४३३१	५४०	१६	८	१४७	३९	३२७१	६०२	५६०	३६६	७५	७८	११८	४२

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

अनुसूची ७ परिवारमा अनुपस्थित(विदेश गएका)को उमेर समुह र देश अनुसारको विवरण

देशको नाम	जम्मा संख्या			उमेर समुह अनुसारको संख्या															
				०-१४ वर्ष		१५-२४ वर्ष		२५-३४ वर्ष		३५-४४ वर्ष		४५-५४ वर्ष		५५-६४ वर्ष		६५ वर्ष माथि		उल्लेख नभएको	
	जम्मा	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला
भारत	५९४४	४४४८	१४९६	४६२	३३०	१६२१	५०८	१०५२	२८६	७४२	१९७	३७२	९०	११४	३२	१९	६	६६	४७
सार्क राष्ट्र	१८	१६	२	०	०	८	२	५	०	३	०	०	०	०	०	०	०	०	०
आसियान राष्ट्र	१२९७	१२७७	२०	३	१	५३५	९	५३९	७	१७४	२	१५	०	२	०	१	०	८	१
मध्यपूर्वका देश	२०७५	१९९९	७६	९	०	७६४	२९	८६८	३०	२९०	१५	४६	१	४	१	२	०	१६	०
अन्य यशियाली राष्ट्र	२६४	२३६	२८	२	१	१४८	१८	७१	७	१२	१	१	०	०	०	०	०	२	१
युरोपियन देश	६३	५४	९	१	२	२६	६	२२	०	१	१	३	०	०	०	०	०	१	०
अन्य युरोपियन देश	२१	१९	२	२	०	१०	२	६	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०
उत्तर अमेरिका	३९७	३७३	२४	७	४	१९१	१०	१४४	८	२८	२	०	०	०	०	०	०	३	०
दक्षिण अमेरिका	३	३	०	०	०	१	०	१	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०
अफ्रिकन राष्ट्र	१३	१३	०	०	०	४	०	७	०	२	०	०	०	०	०	०	०	०	०
प्यासिफिक राष्ट्र	३७	२५	१२	०	०	१६	८	८	४	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०
अन्य देश	२३	२२	१	०	०	१२	०	७	१	३	०	०	०	०	०	०	०	०	०
उल्लेख नभएको	३८	३३	५	३	२	११	१	८	१	४	०	०	०	१	०	१	०	५	१
जम्मा	१०१९३	८५१८	१६७५	४८९	३४०	३३४७	५९३	२७३८	३४४	१२६०	२१८	४३७	९१	१२२	३३	२४	६	१०१	५०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

अनुसुची ८ स्थानीय तह अनुसार परिवारमा अनुपस्थित(विदेश गएका)को देश अनुसारको विवरण

देशको नाम	स्थानीय तहहरु र विदेश गएकाहरुको जनसंख्या																	
	आठबिसकोट न.पा.			सानीभेरी गा.पा.			बाँफिकोट गा.पा.			मुसिकोट न.पा.			त्रिवेणी गा.पा.			चौरजहारी न.पा.		
	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला
भारत	११०४	७३९	३६५	६३१	५०५	१२६	७७९	५७९	२००	१५४७	११६७	३८०	९७१	७३१	२४०	९१२	७२७	१८५
सार्क राष्ट्र	१	१	०	२	२	०	०	०	०	३	१	२	२	२	०	१०	१०	०
आसियान राष्ट्र	२३५	२३०	५	१४८	१४७	१	१५७	१५५	२	२४१	२४०	१	२६१	२५८	३	२५५	२४७	८
मध्यपूर्वका देश	३५३	३४८	५	२०५	२०३	२	२३८	२३१	७	७९०	७४७	४३	२३३	२२४	९	२५६	२४६	१०
अन्य एशियाली राष्ट्र	३२	२९	३	२५	२४	१	३६	३१	५	९४	८६	८	४२	३९	३	३५	२७	८
युरोपियन देश	६	६	०	५	५	०	९	८	१	३०	२४	६	४	३	१	९	८	१
अन्य युरोपियन देश	१	१	०	१	०	१	३	३	०	९	९	०	३	३	०	४	३	१
उत्तर अमेरिका	४७	४६	१	३५	३५	०	११८	११६	२	१६५	१४९	१६	१५	१५	०	१७	१२	५
दक्षिण अमेरिका	०	०	०	०	०	०	२	२	०	१	१	०	०	०	०	०	०	०
अफ्रिकन राष्ट्र	०	०	०	०	०	०	०	०	०	९	९	०	२	२	०	२	२	०
प्यासिफिक राष्ट्र	१	०	१	१	१	०	१	१	०	२२	१४	८	४	३	१	८	६	२
अन्य देश	८	८	०	६	६	०	२	१	१	३	३	०	२	२	०	२	२	०
उल्लेख नभएको	९	७	२	१	१	०	६	६	०	१५	१४	१	३	१	२	४	४	०
जम्मा	१७९७	१४१५	३८२	१०६०	९२९	१३१	१३५१	११३३	२१८	२९२९	२४६४	४६५	१५४२	१२८३	२५९	१५१४	१२९४	२२०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

अनुसूची ९ घरको मुख्य प्रयोगको आधारमा घरहरूको विवरण

जिल्ला/स्थानीय तह	जम्मा घरको संख्या	मुख्य प्रयोगको आधारमा घरको प्रतिशत											
		आवासीय	व्यापार	सरकारी	शैक्षिक	स्वास्थ्यजन्य	उद्योग/कलकारखाना	बैंक तथा वित्तीय संस्था	संस्थागत	होटल तथा लज	गोठ/धनसार/मतान	अन्य प्रयोजन	खाली घर
रुकुम पश्चिम	४८६९१	६८.६३	१.४६	०.३९	१.५६	०.२६	०.१०	०.०४	०.२३	०.०९	१२.४६	२.७४	१२.०५
स्थानीय तह													
आठबिसकोट नगरपालिका	१०११६	६९.४१	०.६५	०.१८	१.३१	०.११	०.०८	०.०१	०.०५	०.११	४.५२	२.७३	२०.८४
सानीभेरी गाउँपालिका	६९१८	७०.८३	०.८०	०.२३	१.९२	०.२०	०.१३	०.०१	०.०१	०.००	११.९७	२.९२	१०.९७
बाँफिकोट गाउँपालिका	५८६४	७२.७३	१.१३	०.५१	१.३३	०.१९	०.०५	०.००	०.२६	०.०३	१२.६४	१.८२	९.३१
मुसिकोट नगरपालिका	११५९३	६२.६९	१.७०	०.७४	१.९९	०.५०	०.११	०.०९	०.४८	०.२२	१७.६७	२.४१	११.३९
त्रिवेणी गाउँपालिका	६१०५	६८.९६	०.७९	०.१५	१.४९	०.२६	०.१०	०.०७	०.१५	०.०३	२०.१५	०.६१	७.२६
चौरजहारी नगरपालिका	८०९५	७१.०८	३.४३	०.३७	१.१४	०.२२	०.१०	०.०१	०.३१	०.०१	९.४१	५.३६	८.५५

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

अनुसुची १० घरको तला अनुसार घरहरूको विवरण

जिल्ला/स्थानीय तह	जम्मा घरको संख्या	घरको तलाको संख्या अनुसार घरको प्रतिशत							उल्लेख नभएको
		१ तला	२ तला	३ तला	४ तला	५-७ तला	८-९ तला	१०+	
रुकुम पश्चिम	४८६९१	२४.२९	५१.७४	२२.६७	०.४९	०.००	०.००	०.००	०.८१
स्थानीय तह									
आठबिसकोट नगरपालिका	१०११६	२१	५२.४	२२.७५	०.२	०	०	०	३.७३
सानीभेरी गाउँपालिका	६९१८	१३.४	३३.४	५३.०४	०.१९	०	०	०	०.००
बाँफिकोट गाउँपालिका	५८६४	४०.१	५८.६	०.९५५	०.२४	०	०	०	०.१०
मुसिकोट नगरपालिका	११५९३	३४.४	४४.१	२०.३७	१.१५	०	०	०	०.०३
त्रिवेणी गाउँपालिका	६१०५	१५.१	५३.६	३१.०१	०.३६	०	०	०	०.००
चौरजहारी नगरपालिका	८०९५	१८.८	७१.२	९.३७६	०.४४	०	०	०	०.११

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

अनुसूची ११ घरको मुख्य प्रयोग र घरको आयुको आधारमा घरहरूको विवरण

जिल्ला/ स्थानीय तह	घरहरूको मुख्य प्रयोग	जम्मा घरको संख्या	घर बनेको अवधिको आधारमा घरहरूको प्रतिशत												
			० वर्ष	१ वर्ष	२ वर्ष	३ वर्ष	४ वर्ष	५-९ वर्ष	१०-१४ वर्ष	१५-१९ वर्ष	२०-२९ वर्ष	३०-४९ वर्ष	५०-९९ वर्ष	१००+	उल्लेख नभएको
रुकुम पश्चिम	जम्मा	४८६९१	२.९५	५.२२	५.३२	४.३०	४.६२	१८.५५	१६.४०	१२.२९	१५.०३	१०.८६	२.५०	०.३२	१.६५
	आवासीय	३३४१९	२.०६	४.७१	४.६२	४.१६	४.७८	१८.८३	१६.४८	१२.८५	१६.५७	११.५१	२.४५	०.३४	०.६६
	व्यापार	७१०	३.९४	६.४८	१०.१४	५.७७	६.०६	२०.२८	१९.१५	८.४५	८.७३	८.७३	०.७०	०.२८	१.२७
	सरकारी	१८९	४.७६	१२.७०	५.८२	५.२९	४.२३	१६.४०	१५.३४	५.२९	११.११	१३.२३	२.६५	०.५३	२.६५
	शैक्षिक	७५८	४.२२	५.२८	६.४६	३.९६	४.८८	१९.६६	२३.४८	१३.४६	९.१०	६.३३	०.९२	०.१३	२.११
	स्वास्थ्यजन्य	१२८	१२.५०	९.३८	११.७२	१०.१६	२.३४	९.३८	७.८१	३.१३	३.९१	२६.५६	०.००	०.००	३.१३
	उद्योग/ कलकारखाना	४७	४.२६	६.३८	१०.६४	६.३८	१४.८९	३१.९१	१०.६४	६.३८	४.२६	०.००	२.१३	०.००	२.१३
	बैंक तथा वित्तीयसंस्था	१८	०.००	५.५६	५.५६	५.५६	५.५६	३८.८९	१६.६७	१६.६७	५.५६	०.००	०.००	०.००	०.००
	संस्थागत	१११	८.११	८.११	१८.९२	१४.४१	५.४१	१६.२२	८.११	३.६०	५.४१	१.८०	०.००	०.००	९.९१
	होटल तथा लज	४२	४.७६	०.००	९.५२	९.५२	४.७६	३०.९५	२६.१९	४.७६	९.५२	०.००	०.००	०.००	०.००
	गोठ/धनसार/मतान	६०६६	५.५६	४.७८	८.६५	५.५४	५.९३	२०.००	१५.६८	९.४८	११.५४	८.९८	२.८०	०.२८	१.५८
	अन्य प्रयोजन	१३३५	४.१९	७.०४	६.१४	४.९४	४.५७	१६.९३	१६.२५	१२.१३	११.८४	११.२४	२.६२	०.४५	१.६५
खाली घर	५८६८	४.३८	७.७०	४.४५	३.१५	२.९५	१५.५२	१५.८०	१३.००	१२.८२	९.८५	२.९७	०.२६	७.१६	

जिल्ला/ स्थानीय तह	घरहरूको मुख्य प्रयोग	जम्मा घरको संख्या	घर बनेको अवधिको आधारमा घरहरूको प्रतिशत												
			० वर्ष	१ वर्ष	२ वर्ष	३ वर्ष	४ वर्ष	५-९ वर्ष	१०- १४ वर्ष	१५- १९ वर्ष	२०- २९ वर्ष	३०- ४९ वर्ष	५०- ९९ वर्ष	१००+	उल्लेख नभएको
आठबिसकोट नगरपालिका	जम्मा	१०११६	२.७४	९.३७	४.६८	४.७५	४.७५	१८.२९	१६.८९	११.९१	११.६६	८.५७	२.३६	०.२५	३.७७
	आवासीय	७०२२	२.१९	९.११	४.६०	४.९३	५.२३	१९.००	१६.८९	१२.१५	१२.६६	९.७७	२.६१	०.२७	०.६०
	व्यापार	६६	७.५८	७.५८	१२.१२	६.०६	९.०९	२१.२१	१३.६४	३.०३	१३.६४	१.५२	१.५२	०.००	३.०३
	सरकारी	१८	५.५६	१६.६७	१६.६७	५.५६	११.११	२२.२२	११.११	५.५६	५.५६	०.००	०.००	०.००	०.००
	शैक्षिक	१३३	३.०१	४.५१	६.०२	४.५१	७.५२	१८.०५	२७.८२	११.२८	१२.०३	५.२६	०.००	०.००	०.००
	स्वास्थ्यजन्य	११	३६.३६	१८.१८	१८.१८	९.०९	९.०९	०.००	०.००	०.००	९.०९	०.००	०.००	०.००	०.००
	उद्योग/ कलकारखाना	८	०.००	०.००	१२.५०	१२.५०	२५.००	१२.५०	१२.५०	२५.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	बैंक तथा वित्तीयसंस्था	१	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	संस्थागत	५	०.००	०.००	२०.००	४०.००	२०.००	०.००	२०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	होटल तथा लज	११	९.०९	०.००	२७.२७	२७.२७	१८.१८	०.००	९.०९	९.०९	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	गोठ/धनसार/मतान	४५७	४.१६	६.३५	७.००	७.८८	३.५०	१५.३२	१३.३५	१०.२८	९.६३	७.६६	२.१९	०.४४	१२.२५
	अन्य प्रयोजन	२७६	०.७२	७.२५	५.८०	४.३५	४.३५	१५.२२	२६.८१	१४.१३	१०.८७	८.३३	१.०९	०.३६	०.७२
खाली घर	२१०८	४.१३	११.५३	३.६१	३.२७	२.९४	१७.०८	१५.९९	११.६२	९.०१	५.४६	१.९९	०.१४	१३.२४	

जिल्ला / स्थानीय तह	घरहरुको मुख्य प्रयोग	जम्मा घरको संख्या	घर बनेको अवधिको आधारमा घरहरुको प्रतिशत												
			० वर्ष	१ वर्ष	२ वर्ष	३ वर्ष	४ वर्ष	५-९ वर्ष	१०- १४ वर्ष	१५- १९ वर्ष	२०- २९ वर्ष	३०- ४९ वर्ष	५०-९९ वर्ष	१००+	उल्ले ख नभए को
सार्दीभेरी गाउँपालिका	जम्मा	६९१८	४.००	४.५०	४.९४	४.२८	४.१५	१८.३४	१५.९२	१३.९३	१५.८६	१०.९३	२.२३	०.३२	०.६१
	आवासीय	४९००	२.८८	३.३७	४.३१	३.८२	४.२०	१८.२९	१६.०८	१४.७३	१७.५९	११.६१	२.२९	०.३१	०.५३
	व्यापार	५५	१०.९१	७.२७	१०.९१	१०.९१	१०.९१	२१.८२	१०.९१	३.६४	५.४५	५.४५	०.००	१.८२	०.००
	सरकारी	१६	०.००	६.२५	६.२५	६.२५	०.००	२५.००	१८.७५	१८.७५	१२.५०	६.२५	०.००	०.००	०.००
	शैक्षिक	१३३	३.०१	६.०२	१०.५३	२.२६	३.०१	२१.८०	२९.३२	९.७७	८.२७	४.५१	०.००	०.००	१.५०
	स्वास्थ्यजन्य	१४	३५.७१	२१.४३	०.००	०.००	०.००	२१.४३	०.००	७.१४	१४.२९	०.००	०.००	०.००	०.००
	उद्योग/ कलकारखाना	९	११.११	२२.२२	०.००	०.००	०.००	३३.३३	११.११	११.११	११.११	०.००	०.००	०.००	०.००
	बैंक तथा वित्तीयसंस्था	१	०.००	०.००	०.००	०.००	१००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	संस्थागत	१	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	गोठ/धनसार/म तान	८२८	७.२५	७.३७	७.९७	७.१३	५.०७	२१.१४	१३.२९	८.४५	१०.३९	९.३०	२.१७	०.१२	०.३६
	अन्य प्रयोजन	२०२	७.९२	७.९२	७.४३	६.४४	४.९५	१९.३१	१५.८४	९.४१	९.९०	७.९२	०.५०	०.९९	१.४९
	खाली घर	७५९	५.८०	६.७२	३.८२	३.५६	२.३७	१४.२३	१५.९४	१७.५२	१४.४९	११.०७	३.०३	०.४०	१.०५

जिल्ला/ स्थानी य तह	घरहरूको मुख्य प्रयोग	जम्मा घरको संख्या	घर बनेको अवधिको आधारमा घरहरूको प्रतिशत												
			० वर्ष	१ वर्ष	२ वर्ष	३ वर्ष	४ वर्ष	५-९ वर्ष	१०- १४ वर्ष	१५- १९ वर्ष	२०- २९ वर्ष	३०- ४९ वर्ष	५०- ९९ वर्ष	१००+	उल्लेख नभएको
बाँफिकोट नगरपालिका	जम्मा	५८६४	२.२२	५.००	९.८४	४.२५	४.४७	१७.८०	१६.००	१०.६९	१४.०३	१०.५२	२.७८	०.४९	१.९१
	आवासीय	४२६५	१.८५	४.६२	८.९३	४.३१	४.५५	१८.६४	१५.७१	१०.६०	१४.७०	११.२८	२.७७	०.५४	१.५०
	व्यापार	६६	३.०३	९.०९	१६.६७	६.०६	९.०९	१६.६७	१६.६७	१५.१५	१.५२	४.५५	०.००	०.००	१.५२
	सरकारी	३०	१०.००	१०.००	३.३३	६.६७	३.३३	१०.००	१६.६७	६.६७	२०.००	१३.३३	०.००	०.००	०.००
	शैक्षिक	७८	३.८५	७.६९	५.१३	३.८५	३.८५	१५.३८	१९.२३	१५.३८	१०.२६	५.१३	२.५६	०.००	७.६९
	स्वास्थ्यजन्य	११	०.००	१८.१८	२७.२७	१८.१८	९.०९	०.००	०.००	०.००	९.०९	०.००	०.००	०.००	१८.१८
	उद्योग/ कलकारखाना	३	०.००	३३.३३	६६.६७	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	संस्थागत	१५	२०.००	२०.००	२०.००	०.००	१३.३३	१३.३३	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१३.३३
	होटल तथा लज	२	०.००	०.००	५०.००	०.००	०.००	५०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	गोठ/धनसार/मतान	७४१	३.१०	३.९१	१५.७९	४.१८	५.४०	१३.३६	१५.३८	१०.९३	१४.०४	९.०४	३.५१	०.४०	०.९४
	अन्य प्रयोजन	१०७	४.६७	१२.१५	१०.२८	१.८७	४.६७	१६.८२	१९.६३	७.४८	७.४८	१०.२८	०.९३	०.००	३.७४
	खाली घर	५४६	२.२०	६.०४	७.८८	३.८५	१.८३	१८.८६	१८.६८	११.३६	१२.४५	८.६१	२.९३	०.५५	४.७६

जिल्ला/ स्थानीय तह	घरहरूको मुख्य प्रयोग	जम्मा घरको संख्या	घर बनेको अवधिको आधारमा घरहरूको प्रतिशत												
			० वर्ष	१ वर्ष	२ वर्ष	३ वर्ष	४ वर्ष	५-९ वर्ष	१०- १४ वर्ष	१५- १९ वर्ष	२०- २९ वर्ष	३०- ४९ वर्ष	५०- ९९ वर्ष	१००+	उल्लेख नभएको
मुसिकोट नगरपालिका	जम्मा	११५९३	२.३४	३.८९	५.४३	४.१५	३.९३	१९.२४	१६.३५	११.५८	१५.८७	१२.५९	३.५०	०.४७	०.६६
	आवासीय	७२६८	१.६६	३.२३	४.०५	३.६०	४.०२	१९.७७	१६.९५	१२.७०	१७.३४	१२.७८	३.१०	०.४७	०.३३
	व्यापार	१९७	४.५७	३.०५	८.६३	७.६१	४.०६	२३.३५	२१.८३	८.६३	८.६३	८.६३	०.५१	०.००	०.५१
	सरकारी	८६	१.१६	६.९८	४.६५	५.८१	५.८१	१८.६०	१३.९५	४.६५	१२.७९	२२.०९	२.३३	१.१६	०.००
	शैक्षिक	२३१	१.३०	४.३३	६.४९	४.७६	३.४६	१९.९१	२१.६५	१६.८८	९.९६	९.०९	१.३०	०.४३	०.४३
	स्वास्थ्यजन्य	५८	३.४५	३.४५	८.६२	६.९०	०.००	८.६२	१०.३४	१.७२	०.००	५६.९०	०.००	०.००	०.००
	उद्योग/ कलकारखाना	१३	७.६९	०.००	०.००	०.००	३०.७७	३८.४६	१५.३८	०.००	०.००	०.००	७.६९	०.००	०.००
	बैंक तथा वित्तीयसंस्था	११	०.००	९.०९	०.००	०.००	०.००	२७.२७	२७.२७	२७.२७	९.०९	०.००	०.००	०.००	०.००
	संस्थागत	५६	५.३६	५.३६	१६.०७	२५.००	०.००	२३.२१	७.१४	५.३६	८.९३	३.५७	०.००	०.००	०.००
	होटल तथा लज	२६	३.८५	०.००	०.००	३.८५	०.००	४२.३१	३८.४६	०.००	११.५४	०.००	०.००	०.००	०.००
	गोठ/धनसार/मतान	२०४८	३.३२	५.२७	९.९१	५.७१	४.०५	१८.९०	१५.५८	७.६२	१३.०४	११.०४	४.३५	०.४९	०.७३
	अन्य प्रयोजन	२७९	४.३०	५.७३	५.०२	५.०२	५.३८	२२.२२	११.८३	८.६०	१०.७५	११.८३	६.०९	१.०८	२.१५
	खाली घर	१३२०	३.७९	४.८५	५.२३	२.८८	३.११	१५.१५	१३.७१	१३.०३	१६.८९	१३.६४	५.१५	०.३८	२.२०

जिल्ला / स्थानीय तह	घरहरूको मुख्य प्रयोग	जम्मा घर को संख्या	घर बनेको अवधिको आधारमा घरहरूको प्रतिशत												
			० वर्ष	१ वर्ष	२ वर्ष	३ वर्ष	४ वर्ष	५-९ वर्ष	१०-१४ वर्ष	१५-१९ वर्ष	२०-२९ वर्ष	३०-४९ वर्ष	५०-९९ वर्ष	१००+	उल्लेख नभएको
त्रिभुवानी गाउँपालिका	जम्मा	६१०५	५.३४	२.२३	३.६९	३.६२	७.७८	२१.६४	१७.६९	१२.४५	१५.७९	८.०६	१.२४	०.१३	०.३४
	आवासीय	४२१०	३.०२	२.५२	३.३५	३.४४	८.०५	२०.४८	१७.६७	१२.५४	१८.५५	८.६०	१.२४	०.१७	०.३८
	व्यापार	४८	६.२५	४.१७	१०.४२	६.२५	१२.५०	१६.६७	२२.९२	२.०८	१०.४२	६.२५	२.०८	०.००	०.००
	सरकारी	९	२२.२२	११.११	२२.२२	०.००	०.००	२२.२२	०.००	०.००	११.११	११.११	०.००	०.००	०.००
	शैक्षिक	९१	८.७९	१.१०	२.२०	३.३०	५.४९	२०.८८	२६.३७	१३.१९	५.४९	६.५९	२.२०	०.००	४.४०
	स्वास्थ्यजन्य	१६	१८.७५	०.००	२५.००	२५.००	०.००	१२.५०	१२.५०	०.००	०.००	०.००	६.२५	०.००	०.००
	उद्योग/ कलकारखाना	६	०.००	०.००	३३.३३	३३.३३	१६.६७	१६.६७	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	बैंक तथा वित्तीयसंस्था	४	०.००	०.००	०.००	२५.००	०.००	७५.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	संस्थागत	९	३३.३३	०.००	२२.२२	०.००	११.११	११.११	०.००	११.११	११.११	०.००	०.००	०.००	०.००
	होटल तथा लज	२	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५०.००	५०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	गोठ/धनसार/मतान	१२३०	११.७१	१.५४	४.४७	३.८२	७.८०	२९.१९	१९.२७	११.४६	७.२४	२.६०	०.८१	०.०८	०.००
	अन्य प्रयोजन	३७	८.११	०.००	२.७०	८.११	५.४१	१८.९२	०.००	१६.२२	५.४१	२९.७३	५.४१	०.००	०.००
	खाली घर	४४३	७.४५	१.५८	२.४८	२.९३	५.६४	१२.८७	१४.००	१५.८०	१७.८३	१७.१६	२.०३	०.००	०.२३

जिल्ला/ स्थानीय तह	घरहरूको मुख्य प्रयोग	जम्मा घरको संख्या	घर बनेको अवधिको आधारमा घरहरूको प्रतिशत												
			० वर्ष	१ वर्ष	२ वर्ष	३ वर्ष	४ वर्ष	५-९ वर्ष	१०-१४ वर्ष	१५-१९ वर्ष	२०-२९ वर्ष	३०-४९ वर्ष	५०-९९ वर्ष	१००+	उल्लेख नभएको
चौरजहारी नगरपालिका	जम्मा	८०९५	१.९१	५.००	४.२४	४.५२	३.५५	१६.२७	१५.५७	१३.३९	१७.४६	१३.५६	२.१९	०.२१	२.१४
	आवासीय	५७५४	१.१५	४.००	३.३७	४.६१	३.४४	१६.८४	१५.४२	१४.१८	१९.४३	१४.२३	२.२२	०.२६	०.८५
	व्यापार	२७८	१.०८	८.२७	८.९९	३.२४	३.९६	१९.०६	२०.१४	१०.०७	९.७१	१२.५९	०.७२	०.३६	१.८०
	सरकारी	३०	६.६७	३३.३३	०.००	३.३३	०.००	६.६७	२३.३३	०.००	०.००	०.००	१०.००	०.००	१६.६७
	शैक्षिक	९२	१०.८७	९.७८	६.५२	४.३५	७.६१	२०.६५	१४.१३	११.९६	६.५२	४.३५	०.००	०.००	३.२६
	स्वास्थ्यजन्य	१८	११.११	१६.६७	५.५६	११.११	५.५६	११.११	११.११	११.११	५.५६	०.००	०.००	०.००	११.११
	उद्योग/ कलकारखाना	८	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	६२.५०	१२.५०	०.००	१२.५०	०.००	०.००	०.००	१२.५०
	बैंक तथा वित्तीयसंस्था	१	०.००	०.००	१००.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	संस्थागत	२५	०.००	१२.००	२४.००	०.००	८.००	८.००	१२.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	३६.००
	होटल तथा लज	१	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१००.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	गोठ/धनसार/मतान	७६२	३.०२	५.७७	६.८२	६.०४	४.४६	१६.१४	१४.४४	१०.५०	१४.४४	१४.१७	२.२३	०.००	१.९७
	अन्य प्रयोजन	४३४	४.१५	६.६८	५.७६	५.०७	३.९२	१३.३६	१३.१३	१५.२१	१५.६७	१२.९०	२.५३	०.००	१.६१
	खाली घर	६९२	४.४८	७.८०	४.७७	२.४६	२.४६	११.९९	१७.९२	११.७१	११.८५	१०.९८	२.३१	०.१४	११.१३

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, रा.त.का

सन्दर्भ सामाग्रीहरू

१. National Population and Housing Census 2011/2021 (National Report, Province Level Report, municipalities Level Report, Caste/Ethnicity And Language Report), NSO, Kathmandu, Nepal
२. National Sample Census of Agriculture Nepal 2011/12/ 2021 (National Report, Province Level Report, municipalities Level Report) NSO, Kathmandu Nepal
३. National Economics Census 2075 (National Report, Province Level Report) NSO, Kathmandu Nepal
४. जिल्ला वस्तुगत विवरण, रुकुम २०७४।
५. <https://www.mofaga.gov.np>
६. <https://www.nrb.org.np>
७. <https://gis.donidcr.gov.np>
८. [WWW.election.com.np](http://www.election.com.np)
९. <https://trivenimunrukum.gov.np>
१०. <http://aathbiskotmun.gov.np>
११. <https://sanibherimun.gov.np>
१२. <https://chaurjaharimun.gov.np>
१३. <http://musikotmunrukum.gov.np>
१४. <http://banphikotmun.gov.np>
१५. रुकुम पश्चिम जिल्ला स्थित विभिन्न सरकारी कार्यालयहरूका वार्षिक प्रगति प्रतिवेदनहरू।

चित्रीपाटन गोतामकोट रुकुम पश्चिम

मयूर नाच

पैसरी नाच

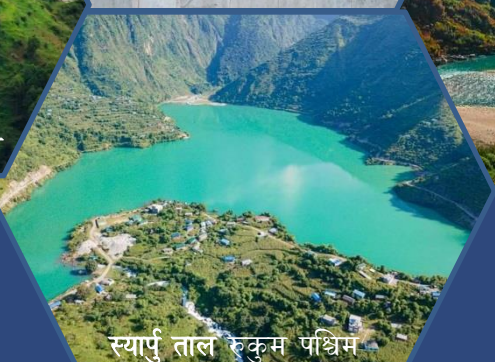
मुसिडाँडा मुसिकोट रुकुम पश्चिम

डिप्रे साइकुमारी मन्दिर

सानी/ठुली भेरी संगमस्थल
(चाईनाबगर)

स्यापु ताल रुकुम पश्चिम

हाम्रो अनुरोध :

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय तथा यस तथ्याङ्क कार्यालयबाट समय/समयमा सञ्चालन हुने सर्वेक्षण तथा गणनाको सिलसिलामा तथ्याङ्क संकलन कार्यमा खटिई आउने कर्मचारीहरुलाई समयमै यथार्थ विवरण उपलब्ध गराई सहयोग गरीदिनुहुन अनुरोध गरिन्छ। उपलब्ध गराइएका तथ्याङ्कहरु तथ्याङ्क ऐन २०७९ बमोजिम गोप्य रहन्छन् सामुहिक रूपमा तथ्याङ्कीय प्रयोजनका लागि मात्र प्रकाशनमा ल्याइन्छ ।